

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือแสดงการอนุญาต

ภาคผนวก ข

ประวัติของ "จังหวัดเลย"

ประวัติของ "จังหวัดเลย"

ประวัติและความเป็นมาของจังหวัดเลย

เมื่อ พ.ศ. 2396 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระองค์ทรงพิจารณาเห็นว่าผู้คนในแขวงนี้มีปริมาณเพิ่มขึ้นมากกว่าแต่ก่อนสมควรจะได้ตั้งเป็นเมือง เพื่อประโยชน์ในการปกครองอย่างใกล้ชิด จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาทำนบน้ำออกมาสำรวจแขวงต่าง ๆ แล้วได้พิจารณาเห็นว่าหมู่บ้านแฮ่ ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งห้วยน้ำหมานและอยู่ใกล้แม่น้ำเลย มีภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การสร้างป้อม ด้วยเพราะมีภูเขาล้อมรอบและพลเมืองหนาแน่นพอจะตั้งเป็นเมืองได้ จึงนำความขึ้นถวายบังคมทูลทรงทราบ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งเป็นเมือง เรียกชื่อตามนามของแม่น้ำเลยว่า "เมืองเลย"

ต่อมา พ.ศ. 2440 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากเดิมมาเป็นแบบเทศาภิบาล โดยแบ่งเป็นมณฑลเมือง ตำบล หมู่บ้าน เมืองเลยจึงแบ่งการปกครองออกเป็น 4 อำเภอ อำเภอที่ตั้งตัวเมืองเรียกชื่อว่า "อำเภอกุศป่อง" ต่อมาใน พ.ศ. 2449 ถึง พ.ศ. 2450 ได้เปลี่ยนชื่อบริเวณลำน้ำเลยเป็นบริเวณลำน้ำเหือง ให้คงเหลือไว้เฉพาะ "เลย" โดยให้เปลี่ยนชื่ออำเภอกุศป่องเป็นอำเภอเมืองเลยด้วย และถือว่าวันที่ 4 มกราคม 2450 นี้ เป็นวันสถาปนาจังหวัดเลยด้วย

ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดเลย มีเนื้อที่ประมาณ 11,425 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่เหนือสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 520 กิโลเมตร (เส้นทาง กรุงเทพฯ-ชัยภูมิ-เลย) มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงและแม่น้ำเหืองเป็นแนวพรมแดน

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น อำเภอน้ำหนาว อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย อำเภอน้ำโสม อำเภอากลาง
จังหวัดหนองบัวลำภู และอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอชาติตระการ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพโดยทั่วไปเป็นภูเขาสูง มีภูเขาโดยรอบโดยมีตัวเมืองอยู่ตรงกลาง มีลักษณะคล้ายกับ
กะทะ สามารถแบ่งลักษณะภูมิประเทศออกเป็น 3 เขต คือ

เขตภูเขาสูง บริเวณทางด้านทิศตะวันตก ได้แก่ บริเวณอำเภอนาแห้ว อำเภอภูเรือ
อำเภอด่านซ้าย และอำเภอท่าลี่ การคมนาคมไม่ค่อยสะดวก มีพื้นที่ทำการเพาะปลูกน้อย มี
ประชากรอาศัยอยู่น้อย

เขตที่ราบเชิงเขา บริเวณทางด้านทิศใต้และทิศตะวันออก ได้แก่ อำเภอภูกระดึง
อำเภอภูหลวง อำเภอผาขาว อำเภอนาดูน และอำเภอปากชม เป็นเขตที่ไม่ค่อยมีภูเขาสูงมากนัก
มีที่ราบเชิงเขาพอที่จะทำการเพาะปลูกได้บ้าง มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นปานกลาง

เขตที่ราบลุ่ม บริเวณแม่น้ำเลยและลุ่มแม่น้ำโขง ได้แก่ บริเวณอำเภอเมืองเลย
อำเภอเชียงคาน และอำเภอวังสะพุง เป็นเขตที่ทำการเพาะปลูกได้ดี มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น
มากกว่าเขตอื่น ๆ

ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ทำให้อุณหภูมิเปลี่ยนแปลงง่าย คือ ฤดูร้อนจะ
ร้อนมาก (เดือนเมษายน 2535 อุณหภูมิสูงสุดถึง 43.5 องศาเซลเซียส) ส่วนฤดูหนาวกลับหนาว
จัด บางปีถึงกับน้ำค้างเป็นเกล็ดน้ำแข็ง (เดือนธันวาคม 2516 อุณหภูมิลดถึง - 1.3 องศา
เซลเซียส) กล่าวได้ว่า จังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่หนาวที่สุดในประเทศไทย

เขตการปกครองและโครงสร้างประชากร

จังหวัดเลยแบ่งการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 86 ตำบล 772 หมู่บ้าน 1 เทศบาล 2 สุขาภิบาล มีประชากรทั้งสิ้น 573,855 คน เป็นชาย 255,056 คน เป็นหญิง 238,799 คน

ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้

จังหวัดเลยมีแหล่งแร่หลายชนิด เช่น แบริไรท์ ลิกไนต์ มังกานีส ทองแดง ตะกั่ว และทองคำ ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ นอกจากนี้มีป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 8,341.68 ตารางกิโลเมตร สภาพป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ เทือกเขาสูง คือ มีความสูงตั้งแต่ 300 - 600 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง สภาพป่าค่อนข้างจะสมบูรณ์ เป็นป่าไม้เบญจพรรณและป่าไม้เต็งรัง มีไม้ที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ไม้มะค่าโมง ไม้ตะเคียนทอง ไม้ประดู่ ไม้เต็งรัง และไม้ตะแบก แบ่งเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าสงวนแห่งชาติ และป่าตามมติคณะรัฐมนตรีให้รักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ ดังนี้

ก. อุทยานแห่งชาติ มี 3 แห่ง คือ

- อุทยานแห่งชาติภูกระดึง พื้นที่ประมาณ 346.12 ตารางกิโลเมตร

(217,545 ไร่)

- อุทยานแห่งชาติภูเรือ พื้นที่ประมาณ 120.85 ตารางกิโลเมตร (75,525 ไร่)

- อุทยานแห่งชาติภูหลวง พื้นที่ประมาณ 84 ตารางกิโลเมตร (52,400 ไร่)

ข. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง พื้นที่ประมาณ 464 ตารางกิโลเมตร (530,000 ไร่)

ค. ป่าสงวนแห่งชาติ มี 20 ป่า พื้นที่ประมาณ 6,734.71 ตารางกิโลเมตร

(4,320,376 ไร่)

ป่าสงวนบางแห่งมีการบุกรุกไปแล้วเกินกว่า 30 % จำนวน 16 ป่า บางแห่งมีสภาพสมบูรณ์ โดยเฉลี่ยแล้วมีการบุกรุกประมาณ 70 %

ง. ป่าตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้รักษาไว้เป็นป่าไม้ถาวรของชาติ คือ ป่าหมายเลข 23 (ป่าห้วยส้ม-ภูผาแดง) ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอภูกระดึง มีเนื้อที่ประมาณ 206 ตารางกิโลเมตร

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดเลยประกอบอาชีพด้านการเกษตร พืชที่เพาะปลูก เช่น ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง พืช ฝ้าย ปอ ถั่วแดง ถั่วเหลือง ข้าวไร่ สับปะรด ถั่วเขียว และงา ซึ่งมีการเพาะปลูกหมุนเวียนไปตามฤดูกาลและสภาพพื้นที่ของแต่ละแห่ง และจังหวัดเลยยังส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น และยางพารา เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น อันเป็นการยกระดับฐานะความเป็นอยู่และรายได้ของประชากร ซึ่งปัจจุบันไม้ผล ไม้ยืนต้นที่ทำรายได้และสร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดเลย คือ มะขามหวาน ลิ้นจี่ ลำไย ฯลฯ

จังหวัดเลยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมในปี 2532 (GPP.) 8,396.7 ล้านบาท มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (Per-capacity Income GDP) 15,755 บาท ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนการประกอบอาชีพค้าขายและอุตสาหกรรมมีไม่มากนัก และผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเมืองและกระจุกกระจายอยู่ในเขตชนบทบ้างเล็กน้อย

การคมนาคม

การเดินทางโดยรถยนต์ การติดต่อระหว่างจังหวัดเลยกับจังหวัดอื่น ๆ ได้โดยสะดวก มี 5 ทาง คือ

- ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น (ถนนสายเลย-ชุมแพ-ขอนแก่น) ระยะทาง 208 กิโลเมตร
- ติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี (ถนนสายเลย-วังสะพุง-อุดรธานี) ระยะทาง 140

กิโลเมตร

- ติดต่อกับจังหวัดหนองคาย (ถนนสายเลย-ปากชม-สังคม-ศรีเชียงใหม่-หนองคาย)

ระยะทาง 275 กิโลเมตร

- ติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลก (ถนนสายเลย-ด่านซ้าย-นครไทย-พิษณุโลก) ระยะทาง

289 กิโลเมตร

ภาคผนวก ค

นิทานพื้นบ้านจังหวัดเลย

นิทานที่ 1

เรื่อง กวางคำกับสหาย

เรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้เป็นนิทานชาดกซึ่งจารึกไว้ในใบลานด้วยอักษรไทยน้อยได้จากวัดศรีภูมิ บ้านนาหอ ตำบลนาหอ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เรื่องมีอยู่ว่านานมาแล้ว มีกวางคำ (กวางทอง) ตัวหนึ่ง อาศัยอยู่ในป่าอันกว้างใหญ่แห่งหนึ่ง กวางคำตัวนี้มีสัตว์เป็นสหายอยู่ ๒ ตัว คือ นกตาในตัวหนึ่งและเต่าอีกตัวหนึ่ง สัตว์ทั้งสามรักกันมาก หมั่นไปมาหาสู่กันและมีอะไรก็ช่วยเหลือกันเสมอ

ครั้งหนึ่ง มีนายพรานคนหนึ่ง ไปเที่ยวป่าเพื่อล่าสัตว์ เมื่อเดินไปในบริเวณที่กวางคำตัวนั้นหากิน ก็สังเกตเห็น รอยเท้ากวางปรากฏอยู่บนพื้นดินนายพรานจึงคิดพิจารณาหาวิธีการที่จะได้กวาง ตัวนั้นมาเป็นอาหาร นายพรานได้สำรวจดูรอยเท้ากวางอย่างถี่ถ้วนก็ทราบว่าการเดินไปหากินของกวางตัวนั้น ได้เดินกลับไปกลับมาตามแนวป่าจนปรากฏเป็นเส้นทางเดิน นายพรานจึงเกิดความคิดขึ้นว่า หากทำบ่วงมาดักไว้ตรงเส้นทางที่กวางเดิน กวางก็คงจะติดบ่วงที่ตนทำเป็นเร็วดีทีเดียว

เมื่อคิดดังนั้นแล้ว นายพรานจึงกลับมาบ้านของตน นำหนังสัตว์ที่ทำเป็นเส้นเล็กๆ คว้าเป็นเกลียวเหนียวเป็นอย่างดี เสร็จแล้ว วันรุ่งขึ้นจึงเดินเข้าไปในป่าบริเวณที่กวางคำหากิน แล้วเอาเชือกหนังที่ตนคว้าอย่างดี นำมาทำเป็นแร้วดักกวางไว้บนพื้นดินที่คิดว่ากวางจะเดินผ่านมา และใช้ใบไม้กลบตรงที่ตนดักแร้วไว้ เสร็จเรียบร้อยแล้วจึงเดินทางกลับบ้าน

ในตอนดึกคืนนั้น กวางคำออกหากินในบริเวณป่าที่นายพรานดักแร้วไว้ เผอิญได้เดินมาตรงที่นายพรานดักแร้วไว้พอดี กวางคำจึงติดแร้วพยายามดิ้นจนสุดแรงเกิด แต่แม้จะดิ้นเท่าใดก็ไม่ขาด เพราะเหนียวมาก

พอจนสว่าง นกตาในและเต่าพากันออกมาหากินดังที่เคยกระทำมา จึงพบกวางคำกำลังติดแร้วของนายพรานอยู่ ต่างตกใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเห็นกวางคำติดแร้วเช่นนั้น เต่าไม่รอช้า รีบวิ่งไปที่กวางคำติดแร้วทันที พยายามใช้พันทัดหนังที่ทำเชือกแร้วให้ขาด เต่าพยายามอย่างสุดความสามารถจนเลือดมากไหลย่อยออกมา

ส่วนนกตาในเห็นเช่นนั้นก็ไม่รอช้า รีบเร่งอย่างรวดเร็วไปยังบ้านของนายพรานทันที เช่นกัน เมื่อไปถึงบ้านของนายพราน พอดีนายพรานกำลังเตรียมตัวจะไปล่าเพื่อดูแร้วของตน โดยสะพานงูย่นพร้อมหน้าไม้ นกตาในบินไปจับเสาชานบ้านของนายพราน ร้องด้วยเสียงอันดัง นายพรานเห็นนกมาร้องบอกกลางเช่นนั้นก็ตกใจ นายพรานร้องต๋านก และกลับเข้าไปในเรือนได้ ลูกหน้าไม้ จึงโก่งหน้าไม้ตั้งท่าจะยิง แต่นกฉลาด เห็นนายพรานจะยิงตนเช่นนั้น ก็รีบบินมาหา กวางคำและเต่าเพื่อบอกให้สหายทราบ และเร่งให้เต่ารีบกัดเชือกหนังให้ขาดโดยเร็ว

เต่าพยายามกัดเชือกหนังจนสุดความสามารถแม้เลือดจะย่อยอาบปากออกมาก็ไม่ยอมหยุด ยิ่ง แต่เชือกหนังแข็งและเหนียวเหลือเกิน จนในที่สุดเชือกที่เหลืออยู่เกลียวเดียว

ฝ่ายนกตาในบินกลับไปหานายพรานอีก คราวนี้นายพรานทั้งสะพานงูย่นหน้าไม้และหอก มาด้วย นกเห็นเข้าจึงเข้าไปตีปีกและจิกศีรษะของนายพราน นายพรานพยายามเอาหอกมัดป้ายนกดมาตลอดทาง เป็นเหตุให้นายพรานเดินช้ากว่าปกติ เต่าจึงมีเวลากัดเชือกหนังได้มากขึ้น จนเชือกหนังจวนจะขาด เต่าใช้กำลังกัดหนังจนอ่อนแรง ได้ยินเสียงคนและเสียงนกใกล้เข้ามาจะพยายามหลบหนีก็ไม่ทัน

ส่วนกวางคำนั้นเห็นคนเดินมาใกล้จึงตื่นอย่างสุดแรงเกิดเชือกหนังขาดทันที กวางคำจึงกระโดดหนีเข้าป่าไปได้ แต่เต่าหลบหนีไม่ทันเพราะเดินช้า นายพรานจึงคว้าเอาเต่าใส่ถุงย่ามไว้ พลางเดินมาตรวจดูเชือกหนังเห็นรอยกัดขาด ก็รู้ว่าเต่าเป็นตัวการ จึงบ่นเต่าเต่าตั้งสนั่นป่า

ฝ่ายกวางคำได้ยินเสียงนายพรานบ่นเต่าเต่าเช่นนั้น ก็ทราบว่ นายพรานจับเต่าใส่ถุงย่ามมาด้วย จึงวิ่งกลับมาทำที่ลี้ภัยอยู่ตรงข้างหน้าบ้านนายพราน นายพรานเห็นกวางคำจึงเอาถุงย่ามซึ่งใส่เต่าแขวนไว้ที่ต่อไม้ สูงจากพื้นดินขนาดนั้นเอว แล้วเดินไปหากวางคำ จะใช้หอกแทง กวางคำเห็นนายพรานเดินเข้ามาใกล้ก็รีบวิ่งหนีเข้าป่าไป นายพรานรีบวิ่งตามกวางคำไปอย่างกระชั้นชิด

นกตาในเป็นห่วงเพื่อน เมื่อเห็นนายพรานตามกวางคำไปแล้ว จึงบินมาหาเต่าซึ่งอยู่ในถุงย่าม พยายามเอาปากกัดถุงย่ามให้ขาดแต่ไม่เป็นผล ฝ่ายกวางคำซึ่งเป็นสัตว์ฉลาด พอหลอกล่อ นายพรานตามตนไปไกลแล้ว ก็วิ่งวกกลับมาหาสหายเต่า รีบเอาเขาซ่อนถุงย่ามไว้แล้วกระโดดหนีเข้าป่าไป เมื่อเข้าไปในป่าเห็นว่าปลอดภัยดีแล้ว จึงวางถุงย่ามลงกับพื้นดิน ให้เต่าคลานออกมา

จากดุษยาม ทั้งกวางคำ เต่าและนกจึงปลอดภัย ด้วยประการฉะนี้ ต่อจากนั้น สัตว์ทั้งสามก็อาศัย อยู่ในป่านั้นด้วยกันด้วยความผาสุกจนตลอดชีวิต

ฝ่ายนายพรานเมื่อตามกวางคำไปไกลไม่ทันจนสาย ทั้งเมื่อยทั้งหิว ปากก็แห้งเสียคาย กวางคำว่า หากจับตัวได้จะนำไปถวายพระราชตา ตนก็คงจะได้รับพระราชทานรางวัลอย่างงาม เมื่อตามกวางคำจนเหนื่อยอ่อนเห็นว่าไม่พบกวางคำแน่แล้ว จึงเดินกลับมาเอาดุษยามใส่เต่า ห้อยตอไม้ไว้ ก็ไม่พบดุษยามและเต่าอีกพรานก็ถึงนกตอนเช้า นกโกรธขึ้นมา ก็บินด่านที่บินไปจับ ลากตนอีกด้วย ในที่สุดนายพรานต้องเดินกลับบ้านมือเปล่า โดยมิได้อะไรติดมือไปเลย

นิทานชาดกที่เล่ามานี้ กล่าวถึงพระโพธิสัตว์ คือ ชาตูปางก่อนพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งเสวย พระชาติเป็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ เพื่อใช้เวรและสร้างบารมี กวางคำนั้นได้แก่พระพุทธเจ้า เต่าได้แก่ พระอานนท์ ส่วนนกตาใน ได้แก่ พระโมคคัลลาน์อัครสาวกเบื้องซ้ายนั่นเอง

นิทานที่ 2

เรื่อง แก่งคุดคู้

แก่งคุดคู้ เป็นชื่อแก่งที่สวยงาม นับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัดเลย เป็นแก่งที่อยู่ในลำแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นลำแม่น้ำที่กั้นอาณาเขตประเทศไทยกับประเทศลาว อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงคาน ไปทางทิศตะวันออก ประมาณ 3 กิโลเมตร และห่างจากที่ตั้งจังหวัดเลย ประมาณ 51 กิโลเมตร มีนิทานเกี่ยวกับแก่งคุดคู้ ซึ่งคนเฒ่าคนแก่เล่าให้ลูกหลานฟังสืบทอดมาดังต่อไปนี้

มีหญิงกลางคนคนหนึ่ง เป็นชาวเมืองหลวงพระบาง ซึ่งอยู่ในประเทศลาวขณะนี้ มีอาชีพทำนา และมีควายถึกเบสียวอยู่ตัวหนึ่ง ซึ่งมีรูปร่างใหญ่โตมากแต่เนื่องจากแกไม่มีสามี จึงปล่อยควายตัวนี้ไปตามยถากรรม นาน ๆ ควายตัวนี้จะมาเข้าคอกที่หนึ่งและเมื่อนานเข้าควายตัวนี้ก็กลายเป็นควายเถื่อนมีลักษณะปราดเปรียวและดุร้าย จึงไม่มีใครที่จะสามารถจับมาคราดไรไถนาได้ เมื่อหญิงคนนั้นสิ้นชีวิตควายตัวนี้จึงระหกระเหินท่องเที่ยวอยู่ตามป่าเรื่อยมา จนกลายเป็นควายป่าก็ว่าได้ และได้ท่องเที่ยวมาทางทิศใต้มาตามลำดับ

สมัยนั้น มีพรานป่าคนหนึ่ง รูปร่างสูงใหญ่มาก ชื่อ "จิ้งคั้งดั่งแดง" (คำว่า "จิ้งคั้ง" กับ "ดั่ง" เป็นภาษาถิ่นอีสาน "จิ้งคั้ง" หมายถึง สิ่งของขนาดใหญ่ที่มีสีแดงอย่างสดใส หรือแดงเข้ม "ดั่ง" หมายความว่า จมูก) พรานคนนี้แกคงมีจมูกแดงใหญ่มากเป็นพิเศษจึงได้ชื่อเช่นนั้น เกี่ยวกับเรื่องราวของนายจิ้งคั้งดั่งแดงนี้ คนโบราณท่านเล่าว่า รูปร่างของแกใหญ่มาก ขนาดนอนตะแคงคางฟ้า รูจมูกของแกก็ใหญ่จนขณะที่แกนอนอยู่เด็ก ๆ สามารถเข้าไปวิ่งเล่นสะบ้าในรูจมูกของแกได้อย่างสบาย ผู้เฒ่าบางคนเล่าว่า ที่เสียงฟ้าร้องดังครืน ๆ นั้น บางครั้งเป็นเสียงเด็กวิ่งเล่นสะบ้าในรูจมูกของนายจิ้งคั้งดั่งแดง ว่าอย่างนั้น พรานจิ้งคั้งดั่งแดงมีอาชีพล่าสัตว์เพื่อเลี้ยงชีพมาเป็นเวลานาน

วันหนึ่ง พรานจิ้งคั้งดั่งแดงได้ควาลูกธนูขนาดใหญ่ของแกออกเที่ยวล่าเพื่อหาล่าสัตว์ เผอิญแกมาเจอควายถึกเบสียวตัวนั้นกลางป่าพอดี แกรู้สึกดีใจมากที่จะได้เนื้อควายขนาดใหญ่เช่นนั้น

แกจึงค่อยย่องเข้าไปใกล้พร้อมกับเอาลูกธนู ในขณะที่แกกำลังเหนียวสายธนูจะยิงนั้น คว้าได้กลิ่น มนุษย์ก็ตื่นตกใจรีบวิ่งหนีไปก่อนที่จะพรวดพราดจะลั่นธนูออกไป สถานที่แกเอาลูกธนูพาดจะยิง คว้านั้นชื่อว่า เมืองแพด (คำว่า "แพด" หมายความว่า พาดหรือเทียบ เป็นลักษณะที่เอาวัตถุสิ่ง หนึ่งพาดหรือแนบเข้ากับสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ทราบระยะหรือเที่ยงตรง) คำนี้ ต่อมาได้เลื่อนเป็น "เมืองแพด" ตั้งแต่นั้นมา

พราณจึงตั้งดวงแดงไม่ลดละความพยายาม ได้พยายามติดตามคว้าตัวนั้นมาอย่างกระชั้นชิด ครั้นมาถึงเขตเมืองหนึ่ง คว้าเอาเขาภูหรือสีตันไม้ขนาดใหญ่ต้นหนึ่งไว้เป็นรอยลึกลงด้วยความลึก คนองของมัน เมืองนั้นได้ชื่อว่า "เมืองเขาสี" ต่อมาได้เลื่อนเป็น เมืองเกาสี และการสี ตาม ลำดับ พราณจึงตั้งดวงแดงได้ติดตามคว้าตัวนั้นมาทางทิศใต้เป็นเวลาหลายวันอย่างไม่ลดละด้วยความ ยากลำบากยิ่ง สถานที่ซึ่งแกติดตามคว้ามาครั้งนั้นเมื่อเพื่อเป็นอนุสรณ์ของแกจนทุกวันนี้ เช่น นาม่น (คำว่า "มน" หมายความว่า ต้นต้นผ่ามาตามป่าทึบ) นามอย ("มอย" หมายความว่า ค่อยค้อม ๆ มอง ๆ แอบดู เคลื่อนไปอย่างช้า ๆ) นาจอบ ("จอบ" หมายความว่า แอบ ลอบ คอยดู) เป็นต้น

ภายหลังที่ติดตามคว้าหลายวัน จนกระทั่งวันหนึ่งแกได้พบคว้าตัวนั้นอีกครั้งหนึ่งซึ่งกำลัง นอนแช่น้ำอยู่ในลำแม่น้ำโขง ณ คกแห่งหนึ่ง ("คก" หมายถึง แอ่งน้ำไหลวน) ซึ่งอยู่ใต้แก่งคุดคู้ ปัจจุบัน แกแอบดูเห็นคว้านอนแช่น้ำอย่างเปลิดเปล็น แกเห็นเงาในตาคว้าเป็นสีแดง สถานที่แห่งนี้ จึงได้ชื่อว่า "คกตาแดง" เพราะแกเห็นตาคว้าเป็นสีแดงนั่นเอง เมื่อแกเห็นคว้ากำลังนอนแช่น้ำอย่างสบายอารมณ์โดยไม่รู้ว่าคุณกำลังตามล่ามันเช่นนั้น พราณจึงตั้งดวงแดงจึงเตรียมพิชิตคว้า อย่างรอบคอบเพื่อมิให้พลาดดังเช่นคราวที่แล้ว ๆ มา แกจึงปลดหลัง (คำว่า "หลัง" คือที่อยู่ แห่งกระบอกใส่ลูกศร) ที่ใส่ลูกธนูของแกออกจากตัวแล้วเอาแขวนไว้ที่พาลูกหนึ่ง ซึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ โขง ตรงข้ามบ้านผาแบ่น ตำบลสุขุม อำเภอเชียงคาน ปัจจุบัน ผานั้นจึงเรียกว่า "ผาห้อยหลัง" สืบมา ครั้นแล้วพราณจึงตั้งดวงแดงก็คลานกำบังตัวเข้าไปในระยะใกล้ ๆ และขณะที่พราณพาดกำลัง เล็งธนูจะยิงคว้าอยู่นั้น เผอิญมีพ่อค้าเรือกำลังด่อเรือเลียบตามฝั่งโขงเข้ามา ณ ที่คว้าบ้านอนแช่น้ำ อยู่พอดี คว้าเห็นเช่นนั้นจึงตื่นตกใจจึงรีบตะกายขึ้นจากแม่น้ำโขง ผ่านหนีไปทางฝั่งขวาของ แม่น้ำโขง คือทางฝั่งประเทศไทย ไม่ทันที่พราณจะได้ลั่นธนู

พรานจึงตั้งดั่งแดงรู้สึกโกรธมากที่ชาวเรือทำให้แก่พลาดโอกาสไม่ได้ยิ่งควายที่แก่ตามล่าอยู่ ธนูที่แก่ขึ้นคันโก่งไว้เพื่อเตรียมยิงควายนั้น ครั้นจะปลดสายธนูก็ลำบากและเพื่อเป็นการระบายอารมณ์แค้นของแก่ที่ไม่ได้ยิงควาย พรานจึงตั้งดั่งแดงจึงยิงธนูไปยังภูเขาสูงหนึ่ง ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากตกตาแดงเท่าใดนักและอยู่ห่างจากบ้านผาแบ่นไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 3-4 กิโลเมตร ด้วยฤทธิ์เดชของลูกธนูทำให้เขาลูกนั้นพังทลายลงเป็นแถบ ภูเขาที่แกยิงนั้นเรียกว่า "ภูผาแบ่น" ("แบ่น" หมายความว่า เป้า เล็ง) ต่อมาจนทุกวันนี้

ควายเมื่อป็นขึ้นฝั่งแม่น้ำโขงได้แล้วก็เดินลัดเลาะไปตามภูเขาหลายลูก ฝ่ายพรานจึงตั้งดั่งแดงก็ไม่ลดละความพยายามออกติดตามควายตัวนั้นต่อไป จนกระทั่งควายตัวนั้นหนีมาที่ภูเขาสูงหนึ่งซึ่งอยู่ถัดบ้านผาแบ่นไปทางทิศตะวันตก ควายตัวนั้นได้ถ่ายมูลไว้ มีลักษณะขาวบริสุทธิ์คล้ายแร่เงิน ควายตัวนั้นต่อมาจึงได้ชื่อว่า "ควายเงิน" และภูเขาที่ควายถ่ายมูลไว้นั้นจึงได้ชื่อว่า "ภูควายเงิน" ซึ่งเป็นภูเขาสูงหนึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอเชียงคาน

ภายหลังควายตัวนั้นได้หนีกลับย้อนขึ้นไปทางทิศเหนืออีก พรานจึงตั้งดั่งแดงก็ติดตามไปอย่างไม่ลดละเช่นกัน โดยสังเกตรอยเท้าและได้ข้ามเขาไปหลายลูก มาถึงลำธารแห่งหนึ่งแก่เห็นควายในระยะไม่ไกลนัก จึงค่อยคลานเข้าไปหมายจะยิงแต่พลาดโอกาส ควายหนีไปอีก สถานที่ซึ่งแก่คลานที่จะยิงควายนั้น เรียกว่า "ลำน้ำคลาน" และต่อมาเรียกว่า "ลำน้ำคาน" ซึ่งปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอท่าลี่

พรานจึงตั้งดั่งแดงตามควายต่อไปอีกจนไปถึงเมืองหนึ่ง ผนตกใส่แกเปียบกอนหมดทั้งตัว จนหนาวสั่น สถานที่ผนตกใส่แกเปียบนี้เรียกว่า "เมืองฮ่า" ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นหมู่บ้านอยู่ในประเทศลาว เรียกว่า "บ้านเมืองฮ่า" พรานจึงตั้งดั่งแดงเดินติดตามควายต่อไปอีกหลายวันจนถึงทุ่งนาแห่งหนึ่งในเขตเมืองน้ำปาด พอได้โอกาสเหมาะสมควายตัวนั้นเปลอตัวเดินและเล็มหญ้าเพลินอยู่ พรานจึงตั้งดั่งแดงจึงยิงควายตัวนั้นถูกที่สำคัญถึงแก่ความตาย ณ ที่ทุ่งนานั้น ทุ่งนาที่เขายิงควายเงินตายเรียกว่า "ทุ่งนายิง" จนทุกวันนี้

พอควายเงินตายแล้ว แกรู้สึกดีใจมากที่ความพยายามของแก่เป็นผลสำเร็จ แกจึงทำการปาดเนื้อ ("ปาด" หมายความว่า ตัด เชือด ฉีก ฉีก) ตรงที่เขาปาดหรือแล่เนื้อนี้เรียกว่า "เมืองน้ำปาด" พอแล่เนื้อเสร็จพรานจึงตั้งดั่งแดงจึงเอาเนื้อควายไปย่างและเอาอวัยวะต่าง ๆ

ไปชำระล้างหลายแห่ง ผู้เขียนไม่สามารถสืบทราบอย่างละเอียดได้ว่าที่ไหนบ้าง เฉพาะในเขต
ท้องที่จังหวัดเลย ก็มีที่อำเภอนาแห้ว เอาเนื้อไปย่างที่ภูย่างชั้น ซึ่งเป็นภูเขายู่ถัดบ้านหนองสม
ตำบลดามลา ไปทางทิศตะวันออกเรียกว่า "ภูย่างชั้น หรือภูจำชั้น" เอาหูไปล้างที่ลำน้ำหูล ตำบล
นาแห้ว และที่เขตอำเภอด่านซ้าย เอาหู คือเอากระเพาะและลำไส้ไปล้างที่ลำน้ำหูล ตำบลโป่ง
เอาตับไปล้างที่ลำน้ำตับ ตำบลนาหอ เป็นต้น

ภายหลังที่พรานจิ้งคั้งดัดแปลงจัดการกับชิ้นส่วนของควายเงินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ความ
โกรธแค้นที่มีต่อชาวเรืออันเป็นเหตุให้แกต้องติดตามล่าควายเงินด้วยความทุกข์ยากลำบากอยู่หลาย
วัน นับเป็นเวลาแรมเดือน ยังไม่จางหายไปจากจิตใจของแก ยังคงอยากจะแก้แค้นชาวเรือให้ได้
ประกอบกับความคิดที่เห็นแก่ตัว แกจึงคิดว่าถ้าแกกับลำน้ำโขงสำเร็จ นอกจากชาวเรือจะมีได้เดิน
เรือขึ้นล่องได้อีกต่อไปเป็นการแก้แค้นแล้ว คงจะทำให้แกจับสัตว์น้ำได้อย่างอุดมสมบูรณ์และล่าสัตว์
ป่าได้สะดวกสบาย เนื่องจากไม่มีใครมารบกวนให้สัตว์ป่าตื่นตกใจอีกด้วย

เมื่อแกคิดเช่นนั้นแล้ว แกจึงเดินทางกลับมา ณ ที่บริเวณแม่น้ำโขงใกล้กับคกตาแดง ซึ่ง
เป็นที่ควายตื่นตกใจหนีไปเนื่องจากชาวเรืออีก เมื่อมาถึงบริเวณนั้นแกจึงเดินสำรวจหาสถานที่
เหมาะที่จะกั้นลำน้ำโขง ขณะที่แกกำลังสำรวจสถานที่อยู่นั้นแกได้พบหญิงสาวใหญ่คนหนึ่งชื่อ "นาง
แก้วหลวง" ซึ่งมีอาชีพหาปลาและกำลังหาปลาอยู่คนเดียว เมื่อทั้งสองพบกันต่างถูกอรรถาศัยกันดี
ในที่สุดก็ได้อยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาและอาศัยอยู่บริเวณใกล้แก่งคุดคู้ขณะนี้

พรานจิ้งคั้งดัดแปลงสำรวจสถานที่ที่จะกั้นแม่น้ำโขงได้เหมาะสมแล้ว แกจึงหาไม้คานเหล็ก
ได้อันหนึ่งและไปหาแหล่งหินที่จะขมามาถมแม่น้ำได้ที่ภูผาบ่องนาเวียง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้
ของแก่งคุดคู้ ภูผาบ่องนาเวียงขณะนี้อยู่ในเขตประเทศลาว ห่างจากแก่งคุดคู้ประมาณ 9-10
กิโลเมตร หินก้อนแรกที่แกหามาใช้นั้นมีน้ำหนักถ่วงกันกับห่อข้าววางย (ข้าวเข้า) ได้ชื่อว่า "ก้อนบัว"
ซึ่งโตประมาณเท่ายังข้าวขนาดใหญ่หลังหนึ่งซึ่งปรากฏอยู่จนบัดนี้

เนื่องจากพรานจิ้งคั้งดัดแปลงมีรูปร่างสูงใหญ่และมีกำลังแข็งแรงมากจึงสามารถใช้ไม้คาน
เหล็กหาหินก้อนโตได้อย่างสบาย แกใช้เวลาขนหินมาถมลำแม่น้ำโขงอยู่หลายวัน จนระยะทางที่
ถูกกั้นด้วยหินนั้นค่อนข้างแม่น้ำโขงไปทางฝั่งประเทศลาวมากแล้ว และตั้งใจจะเอาหินเปิดให้เหลือ
ช่องน้ำเพียงเท่าเข็มเย็บผ้าเท่านั้น และช่องรูน้ำไหลแห่งหนึ่งที่แก่งคุดคู้แห่งนี้จึงได้ชื่อว่า "ดอนเข็ม"
(ดอน หมายความว่า ร่องน้ำ ร่องน้ำไหล) จนทุกวันนี้

ขณะที่แกขงหินก้อนใหญ่กั้นลำแม่น้ำโขงไปได้ก่อนระยะทางนั้น วันหนึ่งขณะที่พรานจึงตั้ง
 ดั้งแดงหามก้อนหินมาถึงภูเขาลูกหนึ่งชื่อ "ภูถ้ำยาคาน" (ถ้ำยาคาน หมายความว่า เปลี่ยน) เพราะเป็น
 ภูที่แกเปลี่ยนไม้คาน ณ ที่นั้นแกเผอิญได้พบหญิงหม้ายคนหนึ่ง หญิงหม้ายเดินทางมาพบการกระทำ
 ของแกเข้า นางมีความสงสัยจึงถามพรานจึงตั้งตั้งแดงถึงเรื่องราวและสาเหตุที่แกทำเช่นนั้น
 พรานก็เล่าความคิดของตนให้หญิงหม้ายฟังโดยมิปิดบังอำพราง เมื่อหญิงหม้ายทราบจุดประสงค์ของ
 พรานว่าจะกั้นลำแม่น้ำโขงเช่นนั้น นางได้พิจารณาแล้วเกรงว่าถ้าแกทำสำเร็จ เมื่อพมามาก ๆ
 น้ำอาจท่วมบ้านเมือง คงจะทำให้ชาวบ้านซึ่งอยู่ใกล้เคียงบริเวณนั้นเดือดร้อน และถ้าหากชาวเรือ
 เดินเรือไม่ได้รับการไปมาและค้าขายตามลำแม่น้ำโขงก็คงลำบากเช่นกัน นางจึงคิดหาอุบายที่จะ
 ทำลายแผนการของแกเสีย

ในที่สุดนางก็คิดอุบายได้ นางจึงแกล้งบอกพรานด้วยทำนองหวังดีว่า การขงหินนั้นถ้า
 จะให้ดีควรจะใช้ไม้เฝ้ายมาหามหินแทนไม้คานเหล็ก (ไม้เฝ้าย เป็นไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง ลำปล้องยาว
 เนื้อบาง เมื่อหักหรือแตกจะคมมาก) โดยนางให้เหตุผลว่า การใช้ไม้คานเหล็กหามหินคงได้คราว
 ละน้อย เพราะลำพังไม้คานเหล็กก็หนักมากอยู่แล้ว แต่ถ้าหากใช้ไม้เฝ้ายมาทำเป็นไม้คานแทน การ
 ขงหินแต่ละเที่ยวก็จะได้มากขึ้นเพราะ ไม้คานที่ทำด้วยไม้เฝ้ายมีน้ำหนักเบา จะขงหินได้คราวละมาก ๆ
 ดังกล่าว ก็จะทำให้การกั้นลำน้ำโขงเสร็จเร็วขึ้นด้วย

พรานจึงตั้งตั้งแดงมีทันได้คิดตรองให้ถี่ถ้วนรอบคอบ เมื่อหญิงหม้ายแนะนำเช่นนั้นก็หลง
 เชื่อเหตุผลของนางและยอมทำตาม แกจึงรีบไปตัดไม้เฝ้ายซึ่งขึ้นอยู่ตามป่ามาหลายลำ เอาหวามัด
 รวมกันเข้าอย่างแน่นหนาเป็นไม้คานทันที แล้วเอาก้อนหินขนาดใหญ่มามัดติดไม้คานทั้งสองข้างทำ
 การหามมายังที่แกขงหินไว้บ้างแล้ว ขณะที่แกหามก้อนหินใหญ่ซึ่งหนักมากมาถึงตรงที่แกขงหินไว้แล้ว
 นั้น ไม้คานซึ่งทำด้วยไม้เฝ้ายก็เผอิญหักคร่อมทับลง เนื่องจากไม่สามารถทานน้ำหนักหินก้อนโต ๆ ได้
 ความคมของไม้เฝ้ายจึงบาดคอแกเป็นแผลลึกทำให้เส้นเลือดใหญ่ขาดเลือดไหลไม่หยุด เป็นผลทำให้
 พรานจึงตั้งตั้งแดงถึงแก่ความตายในที่สุด ด้วยลักษณะท่าทางการตายของแกนั้นอยู่ในท่าคุกเข่า สถานที่
 แห่งนั้นจึงได้ชื่อว่า "แก่งคุกเข่า" ตามท่าทางของการตายของแกตั้งแต่บัดนั้นมา ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีจริง
 เรื่องนี้เป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานและจะเท็จจริงอย่างไร ขอท่านผู้อ่านได้
 โปรดวินิจฉัยเอาเองก็แล้วกัน ซึ่งคงจะเป็นคดีเตือนใจแก่ท่านผู้พบเห็นจนตราบเท่าทุกวันนี้

นิทานที่ 3

เรื่อง ชายตด

มีชายหนุ่มคนหนึ่งเป็นคนรูปหล่อพอสมควร ปกติเป็นคนสุภาพเรียบร้อย พุดจาอ่อนหวาน ขยันขันแข็งในการทำมาหากิน เสียอย่างเดียวคือ ออกจะเจ้าชู้สักหน่อย และชอบทำอะไรแปลกกว่าคนอื่นเป็นบางครั้ง พวกสาว ๆ ในหมู่บ้านต่างชอบพอยายหนุ่มคนนี้โดยทั่วกัน

เข้าวันหนึ่งมีหญิงสาวสามสี่คนชวนกันไปเที่ยวป่าเพื่อเก็บเห็ด หน่อไม้ และผัก เนื่องจากเป็นฤดูที่งูพิษสงกรานต์ผ่านไป ผงก็เริ่มตกลงมาบ้างแล้ว บรรดาต้นไม้ในป่าจึงผลิใบมีสีเขียวข่ม และบางต้นก็ออกดอกอย่างสวยงามด้วย ธรรมชาติอันสวยงามนั้นจึงเป็นเครื่องจูงใจให้หนุ่มสาวซึ่งอยู่ตามชนบทอยากจะไปเที่ยวป่ากันมาก ในวันที่สาว ๆ ดังกล่าวไปเที่ยวป่านั้น ได้ชักชวนชายหนุ่มที่กล่าวข้างต้นไปเที่ยวป่าด้วย พอถึงป่าแล้วต่างหาเก็บพืชผักต่าง ๆ ตามอัธยาศัย ผู้มีความสามารถในการร้องลำทำเพลงก็ร้องออกมาบ้างอย่างไพเราะและพุดหยอกล้อกันอย่างสนุกสนานเป็นที่สำราญใจโดยทั่วกัน

เมื่อเก็บเห็ด หน่อไม้ และผักชนิดต่าง ๆ ได้อย่างพอเพียงแล้ว หนุ่มสาวก็พากันมานั่งพักผ่อน ได้ร่มไม้แห่งหนึ่งซึ่งเป็นที่ร่มรื่นดี ต่างคุยและหยอกล้อกัน ตอนหนึ่งชายหนุ่มเห็นสาว ๆ สวย ๆ ก็นึกครื้นใจจึงพุดจาเกี้ยวพาราสีสาว ๆ คุยไปทุกคน และบางครั้งมีการจับมือถืออแขนสาว ๆ บ้าง พวกสาว ๆ เห็นไอ้หนุ่มลามบามเช่นนั้นจึงบอกเตือนชายหนุ่มว่า อย่าทำเกินกว่าเหตุนี้เดี๋ยวจะถูกราบให้อยู่มือ ชายหนุ่มไม่ยอมแพ้ยังพุดหยอกล้อและละลวยลวงหญิงสาวไม่หยุดยั้ง เมื่อสาว ๆ เห็นว่าห้ามหนุ่มไม่ฟังเช่นนั้น อยากจะทำให้หนุ่มเจ็บเสียบ้างจึงพากันรุมจับหนุ่มไว้พร้อมกับหาเถาวัลย์ชนิดเหนียว ๆ มา แล้วจับแขนทั้งสองของชายหนุ่มไขว้ไว้ข้างหลัง มุกติดกับต้นไม้ไว้ ชายหนุ่มจะดิ้นรนอย่างไรก็ไม่หลุด เมื่อมุกชายหนุ่มแน่นหนาดีแล้วพวกหญิงสาวจึงพากันเดินทางกลับบ้าน คงปล่อยให้ชายหนุ่มถูกมุกติดต้นไม้ไว้ในป่าคนเดียว

พอพวกหญิงสาวกลับบ้านแล้ว ชายหนุ่มพยายามดิ้นเท่าไรก็ไม่หลุด เมื่อสายขึ้นเกิดหิวอาหารขึ้นมาจึงเอี้ยวตัวใช้หันกัดเปลือกไม้ต้นที่ตนถูกมุกติดไว้เคี้ยวกินเพื่อประทังความหิว เผอิญ

ต้นไม้ที่หญิงสาวผูกชายหนุ่มติดไว้นั้นเป็นต้นไม้เปลือกมีกลิ่นหอม คงจะเป็นจำพวกไม้จันทน์ พอชายหนุ่มกินเปลือกไม้มาก ๆ เขาก็ผายลมออกมาทางทวาร ปรากฏว่ากลิ่นลมที่ผายออกมานั้นหอมชื่นใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อชายหนุ่มผายลมและสูดลมเข้าไปที่ไรถึงกับออกปากพูดออกมาว่า "พ่อแม่เอ๋ย หอมจริงหนอ"

เมื่อชายหนุ่มเคี้ยวเปลือกไม้กินมาก ๆ ค่อยมีกำลังขึ้น จึงพยายามเดินอย่างสุดความสามารถ ในที่สุดมือหลุดออกจากการผูกมัดได้ ด้วยการตั้งใจในกลิ่นหอมของเปลือกไม้ ดังนั้นก่อนที่ชายหนุ่มจะเดินทางกลับบ้านจึงใช้พันแพะเคี้ยวกินเปลือกไม้จนเต็มพุง และเมื่อผายลมออกมาที่ไรก็มีกลิ่นหอมเช่นเคย พอกัดกินเปลือกไม้จนเป็นที่พอใจแล้วจึงเดินทางกลับบ้าน

ด้วยความตั้งใจในกลิ่นหอมของเปลือกไม้นั้น ระหว่างเดินทางกลับบ้านชายหนุ่มจึงเกิดความคิดขึ้นว่า ลมที่ผายออกมานี้หอมมากหากนำไปประกาศขายคงจะเป็นของแปลก คนคงจะซื้อดมและอาจได้เงินใช้จ่ายจำนวนไม่น้อยทีเดียว

เมื่อเดินทางกลับถึงบ้าน ชายหนุ่มจึงไปหาห้องโถงเล็ก ๆ ได้โบทหนึ่ง แล้วเอาห้องนั้นเดินไปตามละแวกบ้าน ปากก็ร้องว่า "ขาดคเนอ แม่เอ๋ย" ชาวบ้านได้ยินต่างสนใจจึงมาถามชายหนุ่มว่า ทำไมจึงขาด ชายหนุ่มก็ตอบว่า ที่ขาดเพราะคคของตนหอมเป็นอย่างยิ่ง ชั้นแรกชาวบ้านไม่ยอมเชื่อ เพราะเกิดมายังไม่เคยพบคคหอมเลย เห็นแต่ผายลมออกมาล้วนแต่เหม็น ๆ ทั้งนั้น แต่ชายหนุ่มยืนยันอย่างแข็งขันว่า หอมจริง ๆ ไม่หอมจะไม่เอาเงิน

เพื่อให้หายสงสัย ชาวบ้านต่างอยากลองดมดูบ้าง จึงนำเงินมาวางไว้ให้ชายหนุ่ม แล้วชายหนุ่มก็ทำการโก้งโค้งค้อยผายลมออกมา ผู้ซื้อก็เอาจุกจ่อใกล้รูทวารชายหนุ่มไว้ เมื่อชายหนุ่มผายลมออกมา ปรากฏว่าคคหอมจริง ๆ ดังที่ชายหนุ่มพูด คนใดได้ดมต่างดีใจ จนบางคนพูดออกมาได้ว่า "หอมจริงหนอ พ่อเอ๋ยแม่เอ๋ย" เหมือนชายหนุ่มด้วย

ชายหนุ่มได้เดินตีฆ้องและป่าวขายคคมาตามลำดับจนถึงหน้าบ้านเจ้าเมือง พอดีเจ้าเมืองออกมาเดินเล่นอยู่ใกล้ ๆ ประตูบ้าน ได้ยินร้องป่าวขาดคคก็แปลกใจ จึงได้เรียกชายหนุ่มเข้าไปในบ้านและถามได้รู้ได้ว่าชายหนุ่มคคหอม เจ้าเมืองซักถามเรื่องราวจากชายหนุ่ม เมื่อชายหนุ่มยืนยันว่าคคหอมจริงก็อยากทดลองดูบ้าง จึงให้ชายหนุ่มทำโก้งโค้งค้อยผายลมใส่จุก เจ้าเมืองได้ดมกลิ่นคครู้สึกหอมดีใจ จึงสูดกลิ่นคคหลายครั้ง และให้รางวัลแก่ชายหนุ่มเป็นจำนวนเงินหลายบาท

เมื่อออกจากบ้านเจ้าเมือง ชายหนุ่มได้เดินขายติดต่อไปอีกสักครู่ใหญ่จนเห็นว่ากลิ่นตดของคนที่ขายออกมาซักรจะหอมน้อยลงจึงดขาย พอกลับถึงบ้านเอาเงินออกมานับดู ปรากฏว่าได้เงินเป็นจำนวนหลายร้อยบาท ซึ่งสมัยนั้นนับว่าเป็นเงินจำนวนมากมายทีเดียว

เสียงเล่าลือที่ชายหนุ่มคนนั้นขายตด ได้ยินไปถึงชายหนุ่มอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกับชายหนุ่มคนแรก จึงมาถามไถ่ว่าทำอย่างไรจึงขายตดได้เงินมากมายเช่นนั้น ชายหนุ่มก็เล่าให้เพื่อนฟังอย่างไม่ปิดบังเลย ชายหนุ่มผู้เป็นเพื่อนได้ยินเช่นนั้นอยากจะขายตดด้วยบ้าง

ดังนั้นในระยะต่อมาอีกประมาณเดือนเศษ วันหนึ่งชายหนุ่มคนหลังนี้จึงชักชวนหญิงสาวในละแวกหมู่บ้านสามคนไปเที่ยวป่าเพื่อหาเก็บพืชผักต่าง ๆ และเมื่อเก็บพืชผักได้พอแล้วก็ทำการลวนลามสาว ๆ และทำทายเป็นสาว ๆ มักคิดติดกับต้นไม้ เมื่อสาว ๆ มักขายหนุ่มไว้แล้วก็พากันหนีกลับบ้านของตน

พอสายขึ้นมา ชายหนุ่มคนนั้นเกิดหิวอาหารจึงเดินให้แถววัลย์ที่ผูกตนหลุดออกและทำการแกะกินเปลือกไม้ แต่เปลือกไม้ที่กินมิใช่ไม้ที่มีกลิ่นหอม ดังนั้นลมที่ขายออกมากลิ่นจึงไม่หอมเลย เฝอญบริเวณที่ชายหนุ่มผูกมัดไว้วันนั้นเป็นไร่มันเทศของชาวบ้าน ชายหนุ่มซึ่งหิวจัดจึงเดินซุ่มมันเทศกินจนอิ่มเต็มที่และผายลมออกมาดัง ๆ หลายครั้ง ชายหนุ่มสูดกลิ่นตดของตนลองดู ปรากฏว่ากลิ่นตดเหม็นเป็นอย่างยิ่งแทบจะอาเจียนออกมา

เมื่อชายหนุ่มคนนั้นกลับมาถึงบ้านก็ไม่เลิกล้มความตั้งใจที่จะขายตด จึงไปหาห้องมาใบหนึ่งแล้วตีเดินป่าร้องขายตดเช่นที่เพื่อนของตนทำ โดยประกาศว่าขายตดหอม พวกชาวบ้านบางคนได้เคยสูดกลิ่นตดหอมจากไอหนุ่มคนก่อนก็ลองมาซื้อตดบ้าง แต่เมื่อปรากฏว่าตดมีกลิ่นเหม็นดังกล่าวก็นึกโกรธและขับไล่ชายหนุ่มหนีไป

แม้จะถูกขับไล่เช่นนั้นก็ตาม ด้วยความอยากได้เงินชายหนุ่มก็ยังไม่ละความพยายาม จึงตีห้องมาถึงหน้าบ้านเจ้าเมือง พอตีเจ้าเมืองได้ยินประกาศขายตดอีก เนื่องจากยังติดใจกลิ่นตดอันหอมสดชื่นของไอหนุ่มคนก่อน เมื่อได้ยินข่าวขายตดอีก เจ้าเมืองจึงให้คนให้นำชายหนุ่มคนนั้นเข้าไปในบ้าน คราวนี้เจ้าเมืองมีความประสงค์จะสูดกลิ่นตดให้ชื่นใจอย่างเต็มที่ พอชายหนุ่มคนนั้นเข้าไปในบ้านแล้ว เจ้าเมืองจึงให้ชายหนุ่มแก้ผ้าทำถังโค้งเอาทวารไปจ่อตรงใบหน้าอย่างใกล้ชิด แล้วบอกให้ชายหนุ่มเบ่งผายลมเต็มที่ใส่จมูกของตน

ไอ้หนุ่มอยากจะสนองศรัทธาเจ้าเมืองอย่างถึงใจ จึงทำการเบ่งพ่ายลมอย่างแรง ยังผลให้ตดออกมาเสียงดังสนั่นและมีอุจจาระเหลวพุ่งออกมาจนเต็มหน้าเจ้าเมือง ทั้งกลิ่นตดและกลิ่นอุจจาระเหม็นคลุ้งไปหมด เมื่อเป็นเช่นนั้นเจ้าเมืองรู้สึกโกรธชายหนุ่มมาก ได้เรียกให้คนใช้เอาน้ำมาล้างทำความสะอาดใบหน้าและร่างกายที่เปื้อนเปรอะ พร้อมกับสั่งให้คุมตัวชายหนุ่มคนนั้นไว้พอจัดการชำระล้างอุจจาระออกและเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวใหม่แล้ว เจ้าเมืองจึงสั่งให้คนใช้นำเส้มาโบยชายหนุ่มคนนั้นหลายที ชายหนุ่มรู้สึกเจ็บปวดมาก จึงร้องขอโทษและขอความกรุณาจากเจ้าเมือง เมื่อเจียนชายหนุ่มจนหน้าใจแล้ว เจ้าเมืองจึงจับชายหนุ่มออกจากบ้านไป ชายหนุ่มคนนั้นจึงเข็ดหลาบตั้งแต่นั้นมาไม่คิดจะริขายตดอีกเลย

นิทานที่ 4

เรื่อง จันตปา

นานมาแล้ว ที่บ้านนาซ่า ตำบลปากหมัน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ขณะนี้ มีวัดอยู่วัดหนึ่ง ที่วัดนี้มีพระภิกษุแก่หรือหลวงตาอยู่รูปหนึ่ง ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "เจ้าหัวตา" คำว่า "เจ้าหัว" เป็นภาษาถิ่น หมายถึง พระภิกษุ ดังนั้น คำว่า "เจ้าหัวตา" ก็หมายความว่า พระภิกษุแก่หรือหลวงตานั่นเอง ที่วัดนั้นนอกจากหลวงตาแล้วไม่มีพระภิกษุหรือสามเณรอยู่ด้วยเลย แต่มีเด็กหนุ่มลูกศิษย์วัดอาศัยและคอยรับใช้หลวงตาอยู่คนหนึ่งเท่านั้น เด็กหนุ่มคนนี้ชื่อว่า "จันตปา" เจ้าจันตปาคคนนี้มีลักษณะคล้าย "ศรีธัญชัย" ของภาคกลาง หรือ "เซียงเหมียง" ของภาคอีสาน และคงเกิดมาเพื่อเป็นคู่รักคู่แค้นของหลวงตาก็คงได้ ดังจะขอเล่าให้ฟังต่อไปนี้ และเพื่อให้เข้ากับบรรยากาศที่บ้าน ขอเรียกหลวงตาว่า "เจ้าหัวตา"

ตามปกติเจ้าหัวตากับจันตปารักใคร่กันดี มีอะไรก็พึ่งพาอาศัยกัน โดยเฉพาะเจ้าหัวตาก็แม้จะเป็นคนปากร้ายก็เป็นบางครั้ง แต่น้ำใจแท้จริงมีความรักและเมตตาเจ้าจันตปาเสมอ ส่วนจันตปาคูเป็นคนซื่อและซื่อ แต่บางครั้งเป็นฉลาดแกมโกงและมีนิสัยชอบโกงเจ้าหัวตา เห็นความทุกข์ของเจ้าหัวตาเป็นเรื่องสนุกสนาน

อยู่มาคืนหนึ่ง เจ้าหัวตาก็สนทนอย่างไรไม่ทราบ ก่อนเข้านอนได้บอกกับจันตปาว่า "จันตปา วันพรุ่งนี้ข้าจะไปนิคมขาดแต่เช้ามืด ให้แกคอยดูว่าดาวประกายพรึกขึ้นสูงเพียงยอดตาลเมื่อใด ขอให้ปลุกข้าด้วย" จันตปาก็รับปฏิบัติตาม การที่เจ้าหัวตาสั่งจันตปาเช่นนั้น เนื่องจากคนโบราณถือว่าหากดาวประกายพรึกขึ้น แสดงว่าจวนสว่างแล้ว

ในคืนนั้น จันตปายากจะแกล้งทรมาณหลวงตาเล่น ดังนั้นพอตีก่อนคิมาแล้วจันตปาจึงตื่นขึ้นและเอาเทียนเล่มขนาดใหญ่มาจุด แล้วป็นขึ้นไปติดไว้บนยอดตาล เมื่อติดเทียนบนยอดตาลเรียบร้อยแล้ว ลงจากต้นตาลขึ้นมายังกุฏิ จึงคลานเข้าไปปลุกเจ้าหัวตา บอกว่าดาวประกายพรึกขึ้นเพียงยอดตาลแล้ว เจ้าหัวตาเข้าใจว่าเป็นความจริงจึงลุกขึ้นมาเปิดหน้าต่างส่องดูยอดตาล เห็นแสงเทียนอยู่บนยอดตาลเป็นประกายวับ ๆ เข้าใจว่าเป็นดาวประกายพรึกตามที่จันตปาบอก

ทั้งนี้คงเนื่องจากตาของเจ้าห้วตาไม่ค่อยดี มองดูอะไรไม่ค่อยเห็นชัดนั่นเอง เมื่อเห็นเช่นนั้น เจ้าห้วตาจึงลุกขึ้นล้างหน้า คลุมผ้าเรียบร้อยแล้วอุ้มบาตรลงจากกุฏิไป ก่อนจะลงจากกุฏิได้สั่ง กำชับขันตาไปไว้ว่า ให้ใส่กลอนประตูกุฏิให้เรียบร้อย หากยังไม่สว่างใครมาเรียกให้เปิดประตู อย่างยอมเป็นอันขาด ถ้าเปิดจะถูกทำโทษ ขันตาปากก็รับคำอย่างมั่นเหมาะ

เมื่อเจ้าห้วตาลงจากกุฏิไปแล้ว ขันตาปากก็ใส่กลอนประตูกุฏิไว้เป็นอย่างดี ฝ่ายเจ้าห้วตา เนื่องจากไปบิณฑบาตตึกเกินไป ปรากฏว่าไม่มีชาวบ้านตื่นขึ้นมาสืบมาใส่บาตรเลย พอเดินไปทั่วบริเวณ หมู่บ้านจนเหนื่อยและไม่มีคนใส่บาตรเช่นนั้น เจ้าห้วตาจึงเดินทางกลับมายังวัดและค่อยคลานขึ้นไป บนกุฏิ พอถึงประตูกุฏิเจ้าห้วตาเรียกให้ขันตาปากเปิดประตู ขันตาปากจึงแกล้งบอกว่า เปิดไม่ได้ เพราะเจ้าห้วตาห้ามไม่ให้เปิด แม้เจ้าห้วตาจะบอกว่า "เปิดประตูซิ กูเอง" ขันตาปากตอบว่า "ไม่กูไม่กาละ เจ้าห้วตาไม่ให้เปิด" แม้เจ้าห้วตาจะพูดซ้ำซากอย่างไร ขันตาปากก็ไม่ยอมเปิด ทำเดียว

เมื่อเป็นเช่นนั้น เจ้าห้วตาจึงอุ้มบาตรกลับเข้าไปในหมู่บ้านอีก แต่ก็ยังไม่เห็นชาวบ้านตื่นขึ้น มาใส่บาตรเช่นเคย เนื่องจากยังไม่สว่างดีเจ้าห้วตาจึงเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในสวนของชาวบ้านตรง ใต้ร้านพักเที่ยวแห่งหนึ่ง พอตีหนึ่งเจ้าของสวนตื่นแต่เช้ามีดจะมาเก็บเอาลูกพักเที่ยวไปประกอบ อาหาร ขณะที่หญิงคนนั้นเข้าไปในสวน เนื่องจากเจ้าห้วตาตื่นตึกเกินไป เมื่อนาน ๆ เข้ารู้สึกง่วง จึงนั่งหลับหงออยู่ ณ ที่นั้น ขณะที่หญิงคนนั้นเดินมาที่เจ้าห้วตานั่งหลับอยู่ เห็นศีรษะเจ้าห้วตาเป็น ลูกกลมเกลี้ยงเข้าใจว่าเป็นลูกพักเที่ยว จึงเอื้อมมือทั้งสองคว่ำไปจับเพื่อจะบิดเอาลูกพักเที่ยว

ฝ่ายเจ้าห้วตาเมื่อถูกจับศีรษะ ตกใจตื่นรีบอุ้มบาตรวิ่งหนีไปวัดทันที พอถึงวัดก็สว่างพอดี ขันตาปากจึงเปิดประตูให้เจ้าห้วตาเข้าไปในกุฏิได้ ส่วนหญิงคนนั้นตกใจเช่นกันเข้าใจว่าผีหลอกตน ร้องโวยวายและวิ่งกลับไปบ้านอย่างรวดเร็ว ปากก็ร้องว่า "ผี ผี" พอถึงบ้านก็นั่งลงตัวสิ้นใจงก ด้วยความตกใจกลัว

ต่อมาอีกหลายวัน พอตีที่วัดไม่มีเกลือจะกิน เจ้าห้วตาจึงชวนขันตาปากไปบอกบุญขอเกลือ จากชาวบ้านที่หมู่บ้านปากหมัน ซึ่งอยู่ห่างจากวัดบ้านนาฆ่าประมาณ 5-6 กิโลเมตร โดยเจ้าห้วตา ซ้ำมา ส่วนขันตาปากเดินด้วยเท้า พอไปถึงหมู่บ้านปากหมันได้บอกบุญขอเกลือจากชาวบ้าน พวกเขา บ้านมีความยินดีพากันนำเกลือมาถวายเจ้าห้วตา ได้เกลือประมาณ 2 กระทอ เมื่อได้เกลือพอแล้ว

เจ้าหัวตากับขันตปาจึงเดินทางกลับไปวัด โดยเจ้าหัวตาก็มี้ออกหน้า ขันตปาหาบเกลือตามหลัง พอเดินมาได้สักครู่ใหญ่ ขันตปารู้สึกหนักและเหนื่อยมากจึงออกอุบายทำที่ลับอย่างสบาย ทั้ง ๆ ที่หาบเกลืออยู่บนบ่า เจ้าหัวตาเลียบไปเห็นเช่นนั้นรู้สึกสงสัย เข้าใจว่าขันตปาหลบ จึงร้องถามไปว่า "ขันตปา ๆ เป็นอย่างไรบ้างที่ได้หาบเกลือ" ขันตปาได้ทีจึงแกล้งตอบไปว่า "สบายมากครับ เจ้าหัวตา ผมหาบเกลือไปกลับไป สบายดี ไม่มีทุกข์ไม่มีร้อนและไม่เหนื่อยเลย" เจ้าหัวตาเมื่อนั่งบนหลังม้ามานานรู้สึกปวดแหวเป็นกำลัง ได้ยินขันตปาพูดเช่นนั้นสำคัญว่าเป็นจริง อยากจะสบายอย่างขันตปาบ้าง จึงหยุดและลงจากหลังม้า พุดขอเปลี่ยนเป็นผู้หาบเกลือแทน ขันตปา โดยเจ้าหัวตาปรับอาสาจะหาบเกลือและให้ขันตปาขึ้นขี่ม้า ขันตปาก็ตอบตกลงอย่างไม่รีรอ

เมื่อขันตปายกหาบเกลือใส่บนบ่าเจ้าหัวตาแล้ว ได้ที่ตนเองก็กระโดดขึ้นหลังม้าตีมาวิ่ง ห้อกลับไปยังวัดอย่างรวดเร็วและไปนอนคอยเจ้าหัวตาอยู่ที่วัดอย่างสบาย ฝ่ายเจ้าหัวตาหาบเกลือมาได้สักพักหนึ่งรู้สึกหนักและเหนื่อยมาก เห็นว่าจะหาบเกลือไปไม่ไหวจึงปลงหาบเกลือลงจากบ่า ไว้บนพื้นดิน ขึ้นแรกเจ้าหัวตานำหาบเกลือไปซ่อนไว้ที่ป่าละเมาะข้าง ๆ ทางแล้วเดินออกมาส่องดู ปรากฏว่ายังมองเห็นกระทอเกลืออยู่ เจ้าหัวตาเกรงว่าจะมีคนมาขโมยหาบเกลือ พอดีเหลือไป เห็นหนองน้ำอยู่ใกล้ ๆ เห็นว่าถ้าจะเอาหาบเกลือไปซ่อนไว้ในหนองน้ำคงจะเหมาะเพราะมองไม่เห็น เมื่อคิดเช่นนั้นแล้วจึงนำหาบเกลือไปซ่อนไว้ที่หนองน้ำนั้นแล้วเจ้าหัวตาก็เดินตัวเปล่ากลับไปวัด

ในวันรุ่งขึ้น เจ้าหัวตาชวนขันตปาไปหาบเอาเกลือซึ่งซ่อนไว้ที่หนองน้ำตั้งแต่วันก่อน พอไปถึงหนองน้ำนั้น เจ้าหัวตาลงไปยกหาบเกลือขึ้นมา ปรากฏว่าเกลือละลายหมด ไม่มีเหลือเลย เจ้าหัวตาเข้าใจว่าปลาในหนองขโมยของตน มีความโกรธจึงชวนขันตปาวิดน้ำเพื่อเอาปลาในหนองตรงที่เอาหาบเกลือซ่อนไว้ เจ้าหัวตาและขันตปาพากันทำคูเล็ก ๆ กันน้ำตรงนั้น แล้วทำการวิดน้ำจนแห้ง ปรากฏว่ามีปลาตุกและปลาช่อนขนาดใหญ่จำนวนหลายตัว

เมื่อเห็นปลาเช่นนั้น ขันตปาอยากจะแกล้งเจ้าหัวตาเล่นเป็นการสนุก จึงออกอุบายโดยพูดว่า "ปลาดุกรุกไปหาเจ้าหัวตา ปลาค้อ (ปลาช่อน) ล้อมมาหาข้าน้อย" พุดจบเมื่อปลาช่อนแหวกโคลนตมเข้ามาหาคน ขันตปาทำที่เอาเท้าและมือตบที่ก้นปลาช่อน และบอกให้เจ้าหัวตาตบก้นปลาดุกด้วย เจ้าหัวตาหลงกลเมื่อปลาดุกตะเกียกตะกายมาใกล้ ก็ใช้เท้าตบก้นปลาดุกขนาดใหญ่

ตัวหนึ่งอย่างแรง เป็นผลทำให้เจียงปลาตุกทิมเข้าที่เท้าเจ้าหัวตาจนผิดเป็นแผลลึก เจ้าหัวตาเมื่อถูกเจียงปลาตุกทิมเอาเช่นนั้นรู้สึกเจ็บปวดมาก รีบเดินแยก ๆ ขึ้นมานั่งครวญครางอยู่บนบก พอนั่งอยู่พักหนึ่งเจ้าหัวตาจะเดินกลับไปวัดคงลำบาก จึงบังคับให้ขันตยาพาหามคนไปที่วัดทั้ง ๆ ที่ขันตยาไม่มีคนเดียว

เมื่อถูกบังคับเช่นนั้น ขันตยาจึงออกอุบายว่าจะไปตัดไม้คานหามซึ่งอยู่บนยอดเขาซึ่งอยู่ใกล้ ๆ นี้ก่อน พุดแล้วออกเดินถือไม้ขึ้นเขาไป พอตัดไม้ได้ลำหนึ่ง ขันตยาจึงเอาไม้ลำนั้นงัดก้อนหินขนาดใหญ่บนยอดเขาให้กลิ้งลงมาทางเจ้าหัวตานั้นอยู่ ขณะที่หินก้อนนั้นกลิ้งลงมา ขันตยา ก็ร้องบอกเจ้าหัวตาด้วยเสียงอันดังว่า "หมูโชน เจ้าหัวตารีบวิ่งหนีเร็ว" เจ้าหัวตาได้ยินเสียงก้อนหินกลิ้งลงมาเข้าใจว่าเป็นหมูโชนขนาดใหญ่จริง กลัวหมูจะขวิดเอาจึงออกวิ่งหนีไปยังวัดอย่างรวดเร็วอย่างไม่มีคิดชีวิต โดยลืมความเจ็บปวดที่มีอยู่ทั้งหมด ด้วยอุบายอย่างนี้ขันตยาจึงไม่ต้องออกแรงหามเจ้าหัวตา หินที่ขันตยางัดกลิ้งลงมาจากภูเขานั้นยังปรากฏอยู่ที่ใกล้หนองน้ำแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ข้างทางระหว่างบ้านนาซำกับบ้านปากหมัน คนเดินทางผ่านจากอำเภอด่านซ้ายไปบ้านนาซำ จะเห็นก้อนหินขนาดใหญ่ก้อนหนึ่งอยู่ริมทางข้างขวามือ ชาวบ้านเรียกหินก้อนนั้นว่า "หินขันตยา" และหนองน้ำที่เจ้าหัวตาซ่อนเกลือซึ่งอยู่ข้างทางด้านซ้ายมือ ชาวบ้านเรียกว่า "หนองขันตยา" จนทุกวันนี้

ทั้งเจ้าหัวตาและขันตยาอยู่ด้วยกันเป็นปกติสุข ต่อมาวันหนึ่งเจ้าหัวตามีธุระไปที่อื่น จึงบอกขันตยาว่า "ขันตยา วันนี้ข้าจะไปธุระบ้านโน้นก่อน ให้อูแลญาติให้ดี อย่าให้ไก่ขันมาจี้ใส่ญาติเป็นอันขาด หากไก่ขันมาจี้ใส่ญาติข้าจะบังคับให้แกกินจี้ไก่จนหมด" ขันตยา ก็รับคำ

พอตกตอนสายคะเนว่าเจ้าหัวตาจะกลับจากไปธุระ ขันตยาจึงออกอุบายไปหาน้ำอ้อยซึ่งเขาต้มอย่างเหลว ๆ เอามาหยอดใส่ไว้ตามพื้นญาติ 4-5 กอง ทำเหมือนกับไก่มาถ่ายอุจจาระชนิดสีเหลืองไว้ เมื่อเจ้าหัวตากลับจากธุระมาถึงญาติ เห็นกองน้ำอ้อยหยดอยู่ตามพื้นเข้าใจว่าเป็นจี้ไก่จริง รู้สึกโกรธขันตยาที่ไม่ดูแลญาติให้ดี ปลอ่ยให้ไก่มาจี้ใส่พื้นญาติได้ จึงเรียกขันตยามาหา แล้วบังคับให้ขันตยากินน้ำอ้อยซึ่งเข้าใจว่าเป็นจี้ไก่อ้นั้น ครั้งแรกขันตยาทำทำอืดเอื้อนไม่อยากจะกิน แต่เมื่อเจ้าหัวตาขู่ว่าจะบังคับจึงเอามือปาดกองจี้ไก่ปลอมใส่ปากกินอย่างหน้าตาเฉย

เจ้าหว่าตาเห็นขันตปากินจีโก้เหมือนอาหารที่อร่อย เช่นนั้นนึกสงสัย จึงถามว่า "เป็นอย่างไร จีโก้ร่อนนัทหรือ แกจึงกินเอากินเอา" ขันตปาได้ทีจึงตอบว่า "ครับ อร่อยมาก เจ้าหว่าตา หวานดีเหลือเกิน" เจ้าหว่าตาเชื่อว่าเป็นจริงจึงลองกินดูบ้างก็ปรากฏว่า มีรสหวานดี จึงถามขันตปาว่า "แกทำอย่างไร โก้จึงมาจีโก้กินอย่างเอร็ดอร่อยเช่นนี้" ขันตปาก็ตอบว่า "ไม่ยากเลยเจ้าหว่าตา เพียงแต่เอาข้าวสารหว่านไว้ตามพื้นกุฎี เมื่อโก้จีมาก็ปิดประตูไว้ แล้วปล่อยให้มันกินตามสบาย สักพักหนึ่งเท่านั้นก็จะได้จีโก้ตามต้องการ"

เจ้าหว่าตาหลงเชื่อ ดังนั้นในหลายวันต่อมา ขณะที่ขันตปาไปเที่ยวเจ้าหว่าตาอยู่กุฎีคนเดียว นึกถึงรสจีโก้ขึ้นมาอยากลองลิ้มรสดูอีก จึงจัดทำอย่างขันตปาทอก โดยเมื่อโก้เข้าไปกินข้าวสารในกุฎีแล้วก็ชิงไว้จนตอนเย็น พอคะเนว่าโก้ถ่ายอุจจาระใส่กุฎีแล้วจึงเปิดประตู ปรากฏว่ามีจีโก้หลายกอง ทั้งสีเหลืองบ้างไม่เหลืองบ้าง เมื่อไล่โก้ลงจากกุฎีแล้วเจ้าหว่าตาจึงเอามือป้ายจีโก้ใส่ปากทันที ปรากฏว่า จีโก้มีทั้งรสขมขื่นและมีกลิ่นเหม็นด้วย จนเจ้าหว่าตาอาเจียนออกมา เมื่อนึกพิจารณาถึงที่ทราบ ว่า ขันตปากลั่นแกล้งหลอกให้กินจีโก้ แต่ไม่รู้จะทำอย่างไรเพราะหากพูดไปถึงละอายเปล่า ๆ

อยู่มาวันหนึ่ง เจ้าหว่าตามีธุระจะไปที่อื่นอีก จึงบอกให้ขันตปาอยู่เฝ้ากุฎีและกำชับขันตปาอย่าให้หมาจี๊มาบนกุฎีและไม่ให้จีโก้ใส่ด้วย หากปล่อยให้หมาจีโก้ใส่บนกุฎี จะบังคับให้ขันตปากินจี๊มานั้น ขันตปาก็รับคำ

เมื่อเจ้าหว่าตาไปธุระแล้ว พอตะวันสายขึ้นขันตปาจึงคิดว่าจะหลอกเจ้าหว่าตาให้กินจี๊มาในโอกาสต่อไป ดังนั้น ในตอนบ่ายคะเนว่าอีกไม่นานเจ้าหว่าตาคงจะกลับมา ขันตปาจึงไปหางาคำมาได้ประมาณ 2 กำมือ นำมาใส่ครกตำให้แหลกดีแล้วจึงนำข้าวเหนียวหนึ่งและน้ำอ้อยมาตำใส่กัน ให้ข้าวเหนียว น้ำอ้อย และงาเข้ากันเป็นอย่างดี (การนำของสามอย่างดังกล่าวมาตำใส่กันโดยโหลกในครกเช่นนี้ ชาวอีสานเรียกว่า "ข้าวแดงงา") จึงเอาสิ่งที่ทำขึ้นมาทำเป็นท่อนกลม ๆ ยาว ๆ ให้มีลักษณะคล้ายจี๊มา นำมาวางไว้ตามพื้นกุฎี พอตอนบ่ายเจ้าหว่าตากลับจากธุระมาถึงกุฎี เห็นก้อนข้าวผสมน้ำอ้อยและงาเป็นท่อนวางอยู่เรียกราคกับพื้นกุฎี เข้าใจว่าเป็นก้อนจี๊มาก็โกรธ ที่ขันตปาลปล่อยให้หมาจีโก้ใส่กุฎี จึงเรียกขันตปามาและบังคับให้กินก้อนดำ ๆ ซึ่งเข้าใจว่าเป็นก้อนจี๊มาทันที ขันตปาก็หยิบก้อนจี๊มาบดลงกล่ำยัดเข้าไปใส่ปาก แล้วเคี้ยวกินอย่าง

เอรีตอรรอย เจ้าหัวตาเห็นขันตาปากินเช่นนั้นก็ถามดูว่า มีรสเป็นอย่างไร ขันตาบอกว่าทั้งหวานทั้งมัน อร่อยมาก เจ้าหัวตาจึงขอทดลองกินดูบ้าง เมื่อกินเข้าไปแล้วมีรสดังที่ขันตาบอพูด รู้สึกดีใจจึงถามขันตาไปถึงวิธีที่ให้หามาซื้อใส่กุญแจทำอย่างไร

ขันตาบอจึงแก้งพูดหลอกเจ้าหัวตาว่า "ที่จะให้ได้ซื้อหามาไม่ยากเลย คราวแรกก็เอาข้าวเหนียวหนึ่งล่อมันเข้าไปในกุญแจ พอมันเข้าไปข้างในแล้วก็ปิดประตูขังไว้เท่านั้น หากหามาไม่ถ่ายอุจจาระอาจเอาไม้ค้อนตีจนมันขึ้นแตกก็ได้" เจ้าหัวตาได้ฟังเข้าใจว่าเป็นความจริงก็ผงกหัวรับเอา

หลายวันต่อมา เจ้าหัวตาอยากลองลิ้มรสซื้อหามาอีก วันนั้นขันตาบอไม่อยู่ที่วัดและพอดีมีหมาอยู่ตามลานวัด 2-3 ตัว จึงเอาข้าวล่อหามาเข้าไปในกุญแจ แล้วปิดประตูขังไว้ ตามที่ขันตาบอแนะนำ

เมื่อขังหมาไว้นานพอสมควรคะเนว่าหมาคงถ่ายอุจจาระออกแล้ว เจ้าหัวตาจึงเปิดประตูปรากฏว่า หมาถ่ายอุจจาระไว้ 2-3 กอง ตามที่ต้องการ เจ้าหัวตารู้สึกดีใจที่จะได้กินซื้อหามาตามที่ตั้งใจไว้ เมื่อไล่หมาออกจากกุญแจไปแล้ว มือก็คว้าซื้อหมาเข้าปากทันที ปรากฏว่าซื้อหมาที่กินเข้าไปแทนที่จะมีรสหวานมันดังที่คาดหมาย แต่กลับมีรสทั้งขมทั้งขื่นและมีกลิ่นเหม็นด้วย เจ้าหัวตาจึงนึกได้ว่าตนถูกขันตาบอหลอกอีก เป็นวันนั้นเมื่อขันตาบอกลับมาที่กุญแจ เจ้าหัวตาจึงดุด่าขันตาบอตั้งหลายยกทีเดียว

ที่ลานวัดนั้นบางแห่งมีหญ้าขึ้นอยู่บ้าง และเมื่อควายของชาวบ้านมากินหญ้าก็ถ่ายอุจจาระใส่ลานวัดไว้บ่อย ๆ วันหนึ่งเจ้าหัวตามีธุระไปอีกเช่นเคย และได้สั่งกำชับขันตาบอว่า ให้ดูแลลานวัดให้ดี อย่าให้ควายมาซื้อใส่ลานวัดเป็นอันขาด หากปล่อยให้ควายมาซื้อจะบังคับให้กินซื้อควายขันตาบอที่รับคำ

เมื่อเจ้าหัวตาไปแล้ว ขันตาบออยากจะหลอกเจ้าหัวตาให้กินซื้อควายอีกดังที่เคยหลอกมาแล้ว จึงไปเก็บใบขุมเห็ดไทย (ชาวอีสานเรียกใบขุมเห็ดไทยว่า "ซื้อเหล็ก") โดยเด็ดเอาแต่ยอดอ่อนต้มใส่หม้อเกือบเต็มจนเปื่อยดีแล้ว จึงนำใบขุมนางมาซื้อให้มันน้ำสีเขียว นำมาแกงใส่ใบขุมเห็ดไทย พร้อมกับใส่กะทิมะพร้าวและเครื่องแกง ทำการเคี่ยวจนข้นคล้ายอุจจาระของควาย ชิมดูรสอร่อยดีแล้ว พอคะเนว่าเจ้าหัวตาจะกลับวัด จึงนำเอาแกงดังกล่าวไปเทใส่ใบตองไว้ตามลานวัด ซึ่งมีหญ้าขึ้นอยู่ 2-3 กอง

เมื่อเจ้าหัวตากลบจากธรรตตอนบ่าย เหลือบไปเห็นแกงใบขุมเห็ดไทยซึ่งชันตปาบาไปเท เป็นกองไว้เข้าใจว่าเป็นกองขี้ควายก็โกรธ จึงเรียกชันตปาบามาหาและบังคับให้กินขี้ควาย ชันตปาบา ก็นำถ้วยมาตักแกงใบขุมเห็ดไทยที่ตนกองไว้นั้นใส่จาน พร้อมกับนำข้าวเหนียวหนึ่งมาจิ้มแกงนั้นกินด้วย เจ้าหัวตาเห็นนึกสงสัยจึงถามชันตปาบาว่าเป็นอย่างไร ชันตปาบาก็บอกว่าอร่อยมาก เจ้าหัวตาได้กิน เช่นนั้นก็ลองชิมดูบ้าง เมื่อกินแล้วปรากฏว่ามีรสดี รู้สึกดีใจและออกปากชมว่า ขี้ควายนี้อร่อยมาก จึงถามชันตปาบาถึงวิธีที่จะได้ขี้ควายมาว่าทำอย่างไร

ชันตปาบายากจะแกล้งเจ้าหัวตายิ่งขึ้น จึงหลอกเจ้าหัวตาว่า "ขี้ควายที่กินวันนี้มันอร่อย พอสสมควร แต่ไม่ถึงกับอร่อยที่สุดเนื่องจากเป็นขี้ควายที่ถ่ายออกมาตามปกติ แต่ถ้าจะให้ได้ขี้ควายที่ อร่อยวิเศษยิ่งกว่านี้มากินนั้นยากสักหน่อย ซึ่งนับเป็นขีวพิเศษ คือต้องเอาขี้ควายที่กำลังถ่ายและถ่า ล้วงเอาจากในท้องก็จะอร่อยมากยิ่งขึ้น เจ้าหัวตาได้ฟังชันตปาบาอธิบายเสียยืดยาวเช่นนั้นก็เชื่อว่า เป็นจริง

หลายเดือนต่อมาถึงฤดูแล้ง ชาวนาเก็บเกี่ยวข้าวนาเสร็จแล้ว ชาวนาจึงปล่อยควายให้ กินหญ้าและพางตามท้องทุ่ง วันหนึ่งเจ้าหัวตานั้นก็อยากกินขี้ควายขึ้นมา จึงชวนชันตปาบาไปที่ทุ่งนา เพื่อไปเสาะหาขี้ควายมากินให้สมอยาก เมื่อได้รับการชักชวน ชันตปาบาก็ทำที่เห็นห้องด้วยและคิดว่า วิธีการที่ตนได้แฉเจ้าหัวตาไว้แล้วนั้น คราวนี้ตนคงจะได้เห็นเจ้าหัวตาล้วงกันควายเพื่อเอาขี้ อย่างสนุก ขณะที่ไปนั้นชันตปาบาจึงนำภาชนะสำหรับใส่ขี้ควายไปด้วย

พอไปถึงทุ่งนาปรากฏว่ามีควายของชาวบ้านกำลังและเล็มหญ้าอยู่หลายตัว เจ้าหัวตา และชันตปาบามั่งร่อยอยู่สักพักหนึ่งก็มีควายตัวหนึ่งยืนถ่างขาหลังออก ทำท่าโก้งโค้งจะถ่ายอุจจาระ เจ้าหัวตาเห็นเป็นโอกาสจึงเบี่ยงผ้าจีวรออก มือถือขามรีบวิ่งเข้าไปข้างท้ายตรงกันควายทันที พอดีควายถ่ายมูลออกมา เจ้าหัวตาอยากได้ขี้ควายอร่อยเป็นพิเศษตามที่ชันตปาบาบอกไว้ จึงเอามือ หนึ่งถือขามไว้ อีกมือหนึ่งรีบล้วงทวารควายเข้าไปให้ลึกที่สุดเท่าที่จะทำได้ ฝ่ายควายเมื่อถูกล้วง รุทวารหนักเช่นนั้น ก็ตื่นตกใจจึงทุบรุตวารพร้อมกับวิ่งไปอย่างรวดเร็ว ทั้งมือและแขนของหลวงตา ต้องติดไปกับรุตวารควายด้วย แม้จะพยายามดึงออกก็ไม่หลุด เจ้าหัวตาต้องวิ่งตามควายไปติด ๆ จนพ่ายผ่อนหลุดลุ่มหนืดเหลือแต่ตัว ชันตปาบาเห็นเจ้าหัวตาเล่นซกเย่อกับควายและมีแต่ตัวล่อนจ้อน เช่นนั้น รู้สึกขบขันเป็นกำลัง จึงส่งเสียงหัวเราะอย่างดัง และหัวเราะจนท้องคัดท้องแข็ง ปากก็

ร้องบอกเจ้าหว่าดว่า "เจ้าหว่าด ยันคันนา" แต่เจ้าหว่าดไม่สามารถเอาเท้ายันคันนาได้ เพราะควายกำลังวิ่งอยู่กลางทุ่งนา ในที่สุดมือเจ้าหว่าดหลุดจากรูทวารควาย ร่างกายถูกเหวี่ยงอย่างแรง สี่ระยะไปกระทบกับคันนา เป็นผลให้เจ้าหว่าดสิ้นชีวิตทันที ส่วนขันตปานิก็จำเจ้าหว่าดมากนัก หัวเราะงอหายอยู่บนคันนาไม่หยุด ในที่สุดขาดใจตายพร้อมกับเจ้าหว่าด ในเวลาไล่เลี่ยกันนั่นเอง เรื่องนี้คงจะเป็นดังคติที่ว่า "ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นแก่มาถึงตน" เรื่องของเจ้าหว่าดกับขันตปานิก็จบเพียงเท่านี้

นิทานที่ 5

เรื่อง จัญไรไฟไหม้

มีชายหนุ่มสองคน คนหนึ่งชื่อจันท์ อีกคนหนึ่งชื่อจันทา อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ทั้งสองเป็นเพื่อนรักกันมาตั้งแต่เล็กจนโต ไปทำมาหากินอะไร หรือไปเที่ยวที่ไหนมักไปด้วยกันเสมอ

วันหนึ่ง นายจันทาไปเห็นปลาขนาดใหญ่และขนาดเล็กอีกมากอยู่ในหนองน้ำที่นาของตน จึงไปชวนนายจันท์ไปช่วยกันวิดน้ำจับปลา นายจันท์ว่างจากงานอื่นพอดีจึงตอบตกลงทันที ครั้นแล้วจึงช่วยกันเตรียมเครื่องมือ เช่น เครื่องวิดน้ำ สวิง และข้อง เป็นต้น ไปด้วย

เมื่อไปถึงหนองน้ำดังกล่าวก็ช่วยกันวิดน้ำออกจากหนองอย่างไม่รอช้า เนื่องจากเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่พอสมควร โดยผลัดกันวิด นายจันท์ตั้งใจวิดน้ำอย่างเข้มแข็งอดทน แม้จะเหนื่อยสักเท่าใดก็ตาม เพื่อจะให้น้ำแห้งและสามารถจับปลาได้ก่อนค่ำ

เมื่อตะวันตกดินน้ำก็แห้งพอดี ทั้งสองคนช่วยกันลงมือจับปลา ปรากฏว่าได้ปลาเป็นจำนวนมาก ในจำนวนปลาที่ได้นั้นมีปลาช่อนขนาดใหญ่ตัวหนึ่ง จนไม่สามารถยกคนเดียวไหว ต้องช่วยกันหามสองคน เมื่อจับปลาเสร็จก็ช่วยกันขนปลาและเครื่องมือมาที่กระท่อมนาของนายจันทา ซึ่งไม่ห่างจากหนองน้ำเท่าไรนัก

เมื่อนำสิ่งดังกล่าวมาไว้ที่กระท่อมนา เรียบร้อยแล้ว นายจันท์จึงไปอาบน้ำที่ลำธารใกล้ ๆ คงมีนายจันทากับพ่อของแกเฝ้าปลาอยู่ระหว่างที่นายจันท์ไปอาบน้ำ ฝ่ายนายจันทากับพ่อปรึกษากันเพื่อหาวิธีที่จะเอาเปรียบนายจันท์เกี่ยวกับการแบ่งปลาช่อนตัวดังกล่าวข้างต้น เมื่อปรึกษาดตกลงถึงวิธีการที่จะเอาเปรียบนายจันท์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว พ่อของนายจันทาก็ออกจากที่นั่นไปเพื่อไปเตรียมปฏิบัติการตามที่ได้นัดแนะกันไว้ นายจันท์อาบน้ำเสร็จกลับมาที่กระท่อมนาไม่เห็นพ่อของนายจันทาอยู่ที่นั่นด้วย ก็มีได้ตั้งใจซักถามแต่อย่างใด เมื่อแบ่งปลาตัวขนาดเล็กคนละเท่า ๆ กันเสร็จเรียบร้อยแล้ว คงเหลือแต่ปลาช่อนตัวใหญ่ตัวเดียว นายจันทาจึงพูดขึ้นว่า ปลาใหญ่ตัวนี้ควรแบ่งเป็น 3 ส่วน ฉันมีชื่อสองคำ หรือสองพยางค์ คือ จันและทา ควรได้ 2 ส่วน ส่วนแกมีชื่อเป็นคำเดียวหรือพยางค์เดียว คือ จันท์ ควรได้เพียงส่วนเดียวเท่านั้น

นายจันทร์ไต้ยืนเช่นนั้น รู้สึกไม่พอใจและโกรธขึ้นมาทันที แต่พยายามระงับไว้ เพราะที่
ที่นายจันทาทุดนั้นเหตุผลไม่เพียงพอ แต่ถ้าหากนายจันทาทุดว่า ที่เอา 2 ส่วน คิดเป็นค่าแรง
ของแกลส่วนหนึ่งและค่าหนองนาของแกลอีกส่วนหนึ่ง ส่วนนายจันทร์ก็มีแต่ค่าแรงเท่านั้น จึงควรเอา
เพียง 1 ส่วน หากนายจันทาทุดเช่นนั้นนายจันทร์ก็จะไม่ว่าอะไร เพราะเหตุผลน่าฟัง

นายจันทร์จึงพูดว่า เราอุตส่าห์วิดน้ำตั้งแต่เช้าจนจะค่ำ เหน็ดเหนื่อยมาด้วยกัน แบ่ง
ครึ่งกันเป็นไร นายจันทาทุดไม่ยอมทำเดียว เมื่อถกเถียงไม่เป็นที่ตกลงกันได้ ฝ่ายนายจันทาทุดจึงพูด
พลิกแพลงใช้กลวิธีว่า ถ้าเช่นนั้นเราลองไปถามเทพารักษ์ซึ่งอยู่ในโพรงไม้ใหญ่ก่อนก่อนเถอะ ว่า
เทพารักษ์ท่านจะว่าอย่างไร นายจันทาทุดพลาจซึ่งไปที่ต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกระท่อมนา
นัก และบริเวณต้นไม้ใหญ่นั้นมีกองฟางเรียราดอยู่บริเวณรอบ ๆ ด้วย เพราะอยู่ชิดกับลานนวดข้าว
นายจันทร์ก็มีความเยือกเย็น ไม่อยากโต้เถียงให้เสียเวลาและเป็นที่รำคาญใจ ก็ตอบว่า ไปก็ไป

เมื่อทั้งสองคนไปถึงโพรงไม้ นายจันทาทุดจึงพูดขึ้นว่า ข้าแต่เทพารักษ์ผู้ทรงไว้ซึ่งความ
ยุติธรรม ข้าพเจ้าทั้งสองจะแบ่งปลาช่อนขนาดใหญ่มากัน ข้าพเจ้านายจันทามีชื่อ 2 พยางค์ ควรได้
2 ส่วน ส่วนนายจันทร์เพื่อนของข้าพเจ้ามีชื่อ 1 พยางค์ ควรได้เพียง 1 ส่วน ไซ้ไหม ที่ข้าพเจ้า
พูดมานี้เห็นว่าถูกไหม หรือท่านเทพารักษ์จะเห็นสมควรอย่างไร

ฝ่ายเทพารักษ์ปลอม คือพ่อของนายจันทาทุด ซึ่งซ่อนอยู่ในโพรงไม้ตอบออกมาจากโพรงไม้
ทันทีว่า "ถูกแล้ว คนชื่อสองพยางค์ควรได้ 2 ส่วน และคนชื่อพยางค์เดียวควรได้ส่วนเดียว" นาย
จันทร์ไต้ยืนเสียงพูดเช่นนั้นมีความสงสัยว่าคงมิใช่เทพารักษ์จริง อาจเป็นเทพารักษ์ปลอม คือ คน
ปลอมตัวเป็นเทพารักษ์ก็ได้ และผู้เป็นเทพารักษ์ปลอมนั้นคงมิใช่อื่นไกล คงเป็นพ่อของนายจันทาทุนั้น
เอง เพราะที่เสียงพูดออกมานั้นเหมือนเสียงพูดของพ่อนายจันทาทุดเหลือเกิน แต่นายจันทร์ไม่ทราบ
ว่าจะโต้แย้งอย่างไร จึงว่า "เอ้า ถูกก็ถูก เอาก็เอา รีบแบ่งปลาโดยเร็วเถอะ"

นายจันทาทุดไต้ยืนนายจันทร์พูดเช่นนั้น รู้สึกดีใจ รีบวิ่งออกจากบริเวณโพรงไม้เพื่อไปแบ่ง
ปลาช่อนที่กระท่อมนาทันที นายจันทร์ได้โอกาสจึงหอบฟางยัดเข้าไปในโพรงไม้แล้วใช้ไม้ขีดไฟเผา
ฟางนั้น พอจุดไฟเสร็จรีบไปยังกระท่อมเอาปลาส่วนเดียว ซึ่งนายจันทาทุดแบ่งไว้เรียบร้อยแล้ว หนี
ไปบ้านโดยมิรอช้า

พ่อของนายจันทาซึ่งเป็นเทพารักษ์ปลอม เมื่อถูกเผาด้วยฟาง ทนความร้อนไม่ไหว พอไฟลุกขึ้นก็รีบบุกฝ่า เปลวเพลิงออกมาอย่างรวดเร็ว แม้กระนั้นก็ยังถูกลวกถลอกบอบเบิกไปหลายแผล ต้องไปนอนรักษาแผลไฟไหม้ที่บ้านเป็นเวลาหลายวัน ตั้งแต่นั้นมาพ่อของนายจันทาก็ไม่รีที่จะเป็นเทพารักษ์ปลอมอีกเลย คงเข้าทำนองคำพังเพยที่กล่าวไว้ว่า "จัญไร ไฟไหม้" นั่นเอง

นิทานที่ 6

เรื่อง ชาวไร่กับลิง

มีชายคนหนึ่งมีอาชีพทำไร่ แยกไปทำไร่อยู่เชิงเขาในป่าดงดิบแห่งหนึ่ง ในไร่ของแก นอกจากปลูกข้าวแล้วยังปลูกข้าวโพด แดงไทย แดงโม พักแพง น้ำเต้า ฯลฯ สลับไปในระหว่าง ต้นข้าวด้วย เนื่องจากที่แกทำไร่เป็นดินอุดมสมบูรณ์จึงปลูกอะไรงอกงามและได้มากผลดี โดยเฉพาะ แดงไทย แดงโม พักแพง และน้ำเต้าได้ผลดีเป็นพิเศษ บกดีเกินอนประจำอยู่ที่ไร่ หลาย ๆ วันจึงจะกลับไปนอนบ้านครั้งหนึ่ง เนื่องจากไร่อยู่ไกลบ้านพอสมควร ทางไปมาลำบาก ทั้งต้องปีนเขาขึ้นมาด้วย

ชายคนนี้เป็นคนใจบุญ เมตตาต่อสัตว์ เมื่อปลูกพืชชนิดให้ผลไว้ บางครั้งจะมีสัตว์ป่า เช่น ลิง ค่าง เป็นต้น มากิน แกก็ไม่ว่าอะไร สัตว์ที่คุ้นเคยกับแกเป็นพิเศษได้แก่ ลิงขนาดใหญ่ฝูงหนึ่ง ซึ่งมีหัวหน้าฝูงรูปร่างใหญ่โตมาก เมื่อลิงฝูงนี้มาไร่แกจะนั่งดูลิงกินผลพืชที่แกปลูกอย่างเพลิดเพลิน บางทีเข้ามาหยอกล้อแกด้วย บางวันแกจึงเล่นสนุกกับฝูงลิงอย่างเพลิดเพลิน

กลางวันวันหนึ่ง ลิงฝูงใหญ่เข้ามาในไร่และมากินพักแพงแดงโมของแก ในวันนั้นแกรู้สึกอ่อนเพลียจึงขึ้นไปนอนพักอยู่บนกระท่อมและม่อยหลับไป เมื่อกินอะไรอิ่มแล้วลิงเหล่านั้นยังคงหยอกเข้ากันสนุกอยู่กลางไร่ ส่วนลิงที่อายุสูงซึ่งเป็นหัวหน้าฝูงได้ขึ้นไปยังกระท่อมเห็นชายคนนั้นนอนหลับอยู่ บรรดาลิงชั้นหัวหน้าจึงปรึกษากันว่า ชายคนนี้เป็นคนใจบุญได้ช่วยเหลือพวกตนมิให้อดอยากมาเป็นเวลาหลายปี ทำอย่างไรจึงจะหาทางตอบแทนบุญคุณของแกได้บ้าง

เนื่องจากในป่าดงดิบที่ฝูงลิงนั้นอาศัยอยู่ มีสระน้ำซึ่งเกิดจากแอ่งหินขนาดใหญ่หลายแห่ง และที่สระน้ำเหล่านั้นบางแห่งมีหน่อเงินและหน่อคำ (ทองคำ) งอกขึ้นเป็นจำนวนมาก ที่ประชุมของลิงจึงตกลงกันว่า ควรจะนำเอาชายคนนั้นไปยังป่าที่มีหน่อเงินหน่อคำขึ้นอยู่ แล้วให้แกเลือกเก็บเอาหน่อเงินหน่อคำเหล่านั้นตามชอบใจ

เมื่อตกลงกันแล้ว พวกลิงเหล่านั้นจึงช่วยกันหามชายคนนั้นขึ้นไปบนยอดไม้ซึ่งขึ้นอยู่อย่างหนาที่ป่า และกิ่งไม้สอดแทรกกันอยู่ทั่วไป พอหามขึ้นไปบนยอดไม้แล้วก็พยายามหามชายคนนั้น

ไปตามกิ่งไม้ต้นต่อไปตามลำดับ จนถึง ๗ ที่กลางป่าคงคิบซึ่งมีหน่อเงินหน่อค่างออกอยู่ดั่งกล่าว แล้วค่อยพากันประคองหามชายคนนั้นจากยอดไม้ลงมายังพื้นดิน แล้วจึงปลุกให้ลุกขึ้น

ชายคนนั้นจ้วเงยลืมตาขึ้น มองไปรอบ ๆ เห็นแต่ป่าและฝูงลิงห้อมล้อมอยู่ก็ตกใจอย่างยิ่ง จะวิ่งหนีหรือก็ไม่รู้ช่องว่างในป่าให้วิ่งได้เลย เพราะมีแต่ต้นไม้และเถาวัลย์แน่นไปหมด พอสำรวจสติได้และมองดูฝูงลิงนั้นก็จำได้ว่าเป็นฝูงลิงที่เคยไปกินผลพักแห่งแดงโมของตนก็คลายใจ จึงถามลิงว่า "ที่ตรงนี้ที่ไหนกัน และฉันท่านี่ได้อย่างไร" ลิงเล่าให้ฟังว่า พวกมันมาตามยอดไม้และเล่าต่อไปว่า ที่นำมานี้อ่าได้ตกใจ ที่นำมาเพื่อจะตอบแทนบุญคุณที่ได้ให้อาหารแก่พวกตนเป็นเวลานาน โดยจะพามาดูหน่อเงินหน่อค่างในบริเวณนี้ แล้วให้เลือกเอาตามชอบใจ

เมื่อชายคนนั้นได้ยินเช่นนั้นก็หายหวาดกลัว ต่อมาลิงจึงชวนให้ไปดูหน่อเงินหน่อค่างตามสระต่าง ๆ ซึ่งออกขึ้นสลอนอยู่ทั่วไป ชายคนนั้นรู้สึกตื่นเต้นและดีใจอย่างบอกไม่ถูก จึงเลือกเอาหน่อเงินหน่อค่างได้ตามความพอใจ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่กำลังของตนจะเอาไปได้ แต่ส่วนใหญ่เลือกเอาหน่อค่างเพราะเห็นว่าเป็นของมีค่ามากกว่า

ชายคนนั้นเมื่อได้หน่อเงินหน่อค่างตามความต้องการแล้วก็นั่งพักอยู่ที่นั่น สักครู่ใหญ่แล้วเอาเถาวัลย์ผูกหน่อเงินหน่อค่างติดกัน ตอนจะกลับลิงบอกให้ชายคนนั้นหลับตาและกำชับว่า ในขณะที่ลิงหามไปนั้นห้ามมิให้ชายคนนั้นลืมตาและไม่ให้พูดเป็นอันขาด จะลืมตาและพูดได้ต่อเมื่อลิงบอกเท่านั้น ชายคนนั้นรับรองจะปฏิบัติตามที่ลิงบอก ครั้นแล้วฝูงลิงก็ช่วยกันหามชายคนนั้นขึ้นไปบนยอดไม้และพาเคลื่อนไปดั่งเช่นขานำไป ในที่สุดลิงก็นำชายคนนั้นมาถึงไร่ของแก แล้ววางชายคนนั้นไว้ที่กลางไร่ และบอกให้ชายคนนั้นลืมตาขึ้น ฝูงลิงจึงลาชายคนนั้นกลับไปป่าซึ่งตนอาศัยอยู่

เมื่อลิงกลับไปแล้ว ชายคนนั้นมองดูหน่อเงินหน่อค่างที่ตนได้มาด้วยความยินดีอย่างยิ่งที่โชคอำนวยให้แก่ตนเช่นนั้น เมื่อนั่งพักหายจากการตื่นเต้นและเหนื่อยแล้ว จึงเอาผ้าขาวม้ามมาห่อหน่อเงินและหน่อค่างแล้วแบกด้วยบ่าขมมาบ้าน ซึ่งกว่าจะถึงบ้านก็มีตพอติ เมื่อวางห่อของเรียบร้อยแล้ว แกก็เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้เมียแกฟังทุกอย่าง เมียแกก็พลอยตื่นเต้นดีใจไปด้วยที่ครอบครัวของตนจะได้เป็นคนมั่งมีในโอกาสต่อไป

ในวันต่อมา ชายคนนั้นและเมียได้นำหน่อเงินหน่อค่างไปจำหน่ายได้เงินจำนวนมากมาย แล้วนำเงินมาใช้จ่ายสร้างบ้านใหญ่โต ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนเครื่องนุ่งห่มและเรือกสวนไร่นา ทั้งสองพั่วเมียจึงกลายเป็นคนมั่งมีที่สุดในละแวกหมู่บ้านตำบลนั้นก็ว่าได้

ต่อมาอีกหลายเดือน กิตติศัพท์ของชายคนนั้นได้แพร่เงินหน่อคำก็ระบือไปทั่ว มีหลายคนมาสอบถามชายคนนั้นก็เล่าให้ฟังตามความจริงทุกประการ

มีเพื่อนสนิทของชายคนนั้นคนหนึ่งอายุอยู่ในวัยกลางคนเช่นเดียวกัน มีความสนใจในเรื่องหน่อเงินหน่อคำและอยากจะมีเงินทองเหมือนกับเพื่อนบ้าง จึงมาถามรายละเอียดทุกอย่าง และเมื่อทราบแล้วจึงพูดว่าจะทำตามเพื่อนคนนั้นลองดู

ต่อมาชายผู้เป็นเพื่อนจึงไปหันไร่ในบริเวณป่าที่ชายคนแรกทำ และทำการปลูกข้าว ข้าวโพด แดงไทย แดงโม พักแพง ฯลฯ พอเกิดผลแล้วก็ปล่อยให้ฝูงลิงมากินตามใจชอบ ชายคนนี้ทำไร่อยู่บริเวณนั้นเป็นเวลาหลายปี จนคุ้นเคยกับลิงฝูงนั้นเป็นอย่างดี

อยู่มาวันหนึ่ง ชายคนนี้ทำที่เป็นนอนหลับอยู่ที่กระท่อมในไร่ของตน ฝูงลิงพากันระลึกลงมา คุณอยากจะทำชายคนนี้ไปเอาหน่อเงินหน่อคำเช่นชายคนก่อนบ้าง จึงพากันหามชายคนนี้ขึ้นไปบนยอดไม้ และหามไปตามกิ่งไม้ตามลำดับเช่นคราวก่อน

ลิงพวกนี้มีจุดข้อควรระวังอย่างหนึ่งคือ ประสาทอ่อน ตื่นตกใจง่าย หากได้ยินเสียงคนพูดหรือเสียงอะไรดัง ๆ มักตื่นตกใจกลัว ดังนั้นในขณะที่หามชายคนนี้ไปตามยอดไม้ นั้น พอหามาได้ไกลพอสมควรแล้ว บังเอิญลิงที่หามชายคนนี้มานั้นเกิดตามกันขึ้นว่าจะพาชายคนนี้ไปเลือกเอาหน่อเงินหรือหน่อคำก่อนดี

เนื่องจากชายคนนี้แกล้งทำเป็นนอนหลับ ดังนั้นในขณะที่ลิงพูดกันจึงยังคงรู้สึกตัวอยู่ เมื่อได้ยินเสียงลิงพูดเช่นนั้น ชายคนนี้มีความละโมภอยากได้หน่อคำ เป็นกำลังเพราะเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีราคาดี จึงลืมคำพูดที่เพื่อนเล่าให้ฟัง ได้เผลอตัวพูดออกมาว่า "หน่อคำ" พอลิงได้ยินเสียงชายคนนี้พูดว่า "หน่อคำ" เท่านั้น ก็ตกใจกลัวจึงพากันวางมือที่หามชายคนนี้ เป็นผลให้ร่างของชายคนนี้ร่วงลงมาจากยอดไม้อันสูง ในที่สุดชายคนนี้ก็ถึงแก่ความตายที่กลางป่านั้นเอง เรื่องของชาวไร่กับลิงก็จบลงเพียงเท่านี้

นิทานที่ 7

เรื่อง ตัวอุบาทว์

คำว่า "อุบาทว์" หมายความว่า อัปรีดี จัญไร อันตราย เรื่องนี้มีอยู่ว่า มีพระราชอาองค์หนึ่ง ทรงปกครองบ้านเมืองมานานด้วยความสงบสุข เมื่อว่างจากราชการก็เสด็จไปตามเมืองและหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อถามข่าวและดูแลเหตุการณ์ทุกข์สุขของประชาชนเสมอ เมื่อมีประชาชนผู้ใดได้รับความเดือดร้อนก็ทรงพยายามหาทางช่วยเหลือผู้มีได้ขาด ประชาชนจึงอยู่เย็นเป็นสุขและรักใคร่พระองค์โดยทั่วกัน

อยู่มาวันหนึ่ง พระองค์เสด็จไปตามถนนนอกเมือง ไปถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ประชาชนค่อนข้างยากจน พอเสด็จไปถึงบ้านหลังหนึ่งซึ่งเป็นบ้านขนาดเล็กและค่อนข้างทรุดโทรม ด้านหลังบ้านมีเถาวัลย์เลื้อยขึ้นตามเสา ลามไปตามฝาและปกคลุมไปจนถึงหลังคา ครั้งแรกทรงเข้าพระทัยว่าเป็นบ้านร้าง แต่พอเสด็จเข้าไปใกล้ ๆ ก็ทรงสังเกตเห็นว่ามีคนอาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้น และเมื่อทรงมองดูทั่ว ๆ แล้ว ก็ทรงเห็นชายแก่คนหนึ่งกำลังนั่งจิกดอกอยู่ที่พื้นดินใกล้บันไดบ้าน พระองค์จึงทรงถามชายแก่คนนั้นว่า เหตุใดจึงปล่อยให้เถาวัลย์เลื้อยขึ้นปกคลุมบ้านเช่นนั้น

ชายคนนั้นเงยหน้าขึ้นก็รู้ว่า เป็นพระราชอา จึงนั่งพับเพียบกราบลงกับพื้นดินแล้วตอบว่า "อุบาทว์พระเจ้าข้า" พระราชาเมื่อทรงได้ยินเช่นนั้นก็ได้ตรัสว่าอย่างไร เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปพอสมควรแล้วก็เสด็จกลับพระราชวัง ทรงทำกิจธุระส่วนพระองค์แล้วจึงสั่งมหาดเล็กตีกลองสัญญาณ เพื่อเรียกอำมาตย์มาประชุมดั่งที่เคยปฏิบัติมา

เมื่ออำมาตย์พร้อมแล้วทรงปรึกษาราชการต่าง ๆ จนถึงเรื่องสุดท้ายทรงปรารภถามอำมาตย์ทั้งเจ็ดที่เข้าเฝ้าว่า "ผู้ใดทราบบ้างว่า ตัวอุบาทว์มีรูปร่างเป็นอย่างไร" อำมาตย์ทั้งเจ็ดที่เข้าเฝ้าอยู่นั้นไม่มีใครสามารถตอบได้ จึงทรงมีบัญชาให้อำมาตย์ทั้งเจ็ดไปหาตัวอุบาทว์มาให้ได้ภายใน 7 วัน ถ้าครบ 7 วันแล้วหากไม่ได้คำตอบเป็นที่พอพระทัย อำมาตย์ทั้งเจ็ดจะต้องถูกลงโทษ

อำมาตย์ทั้งเจ็ดเมื่อทราบรับสั่งแล้วก็รีบพากันออกมาจากพระราชวัง แล้วต่างแยกย้ายกันไปถามตามที่ต่าง ๆ เป็นเวลา 6 วัน ก็ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดตอบได้ อำมาตย์เหล่านั้นต่างมีความวิตก

กังวลเป็นอย่างยิ่ง เพราะเกรงว่าจะถูกพระราชาลงโทษ ในเย็นวันที่ 6 นั้น จึงมาปรึกษาหารือกันว่าจะทำอะไรดี ในที่สุดก็เห็นพ้องต้องกันว่า เห็นสมควรหนีเข้าไปอยู่ในป่าหิมพานต์

พอถึงเช้าวันที่ 7 เมื่อพร้อมกันแล้ว อำมาตย์ทั้งเจ็ดคนก็พากันเดินเข้าไปในป่าหิมพานต์ เมื่อมาไกลพอสมควรแล้วเพ็ญไปพบพระฤๅษีคนหนึ่ง กำลังนั่งบำเพ็ญตบะอยู่ ณ ถ้ำแห่งหนึ่ง อำมาตย์ทั้งเจ็ดจึงเข้าไปหาพระฤๅษี รออยู่สักครู่หนึ่งเมื่อพระฤๅษีเลิกบำเพ็ญตบะแล้ว ได้เหลียวไปเห็นอำมาตย์ทั้งเจ็ด พระฤๅษีจึงถามอำมาตย์ว่ามีธุระอะไร

อำมาตย์คนหนึ่งจึงเล่าเรื่องราวที่เป็นมาให้พระฤๅษีฟัง และขอความช่วยเหลือจากพระฤๅษี พระฤๅษีจึงบอกว่า หากอยากเห็นตัวอุบาทว์ จงไปตัดไม้ไผ่ลำโตขนาดเท่าแขนมาสักปล้องหนึ่ง ให้มีข้อทั้งสองข้าง และเจาะรูที่ข้อไม้ไผ่โตประมาณหัวหัวแม่มือ พร้อมทำจุกอุดและมีเชือกร้อยกระบอกด้วย

อำมาตย์ทั้งเจ็ดได้ฟังเช่นนั้นก็รีบพากันไปหากระบอกไม้ไผ่ และทำตามที่พระฤๅษีสั่ง เมื่อได้กระบอกไม้ไผ่มาแล้วจึงยื่นถวายพระฤๅษีทันที พระฤๅษีรับกระบอกไม้ไผ่จากอำมาตย์ลุกขึ้นถือกระบอกไม้ไผ่เข้าไปในถ้ำ แล้วคายขานหมากที่กำลังเคี้ยวอยู่นั้นยัดลงไปในรูกระบอกไม้ไผ่และปิดจุกเรียบร้อย จึงนำกระบอกไม้ไผ่มายื่นให้อำมาตย์และบอกว่า ที่อยู่ข้างในนั่นแหละคือ ตัวอุบาทว์

อำมาตย์ทั้งเจ็ดได้ยินเช่นนั้นรู้สึกยินดีและโล่งใจ ต่างมองหน้าด้วยกันด้วยความยิ้มแย้มพากันกราบขอบคูลพระฤๅษีและอำลาพระฤๅษี รีบเดินทางเข้ามาพระนครโดยด่วน พอถึงพระราชวังจึงนำกระบอกไม้ไผ่ถวายพระราชารับและกราบทูลว่า ตัวอุบาทว์มาแล้ว และอยู่ข้างในกระบอกไม้ไผ่

พระราชารับสั่งให้ตักลองประชุม เมื่อปรึกษางานอื่นเสร็จแล้ว พระองค์จึงทรงนำกระบอกอุบาทว์นั้นออกมาให้ที่ประชุมดู และรับสั่งถามว่า ขอให้เปิดจุกออกแล้วบอกซิว่า ตัวอุบาทว์มีรูปร่างลักษณะอย่างไร

ฝ่ายอำมาตย์ที่มาประชุมนั้น เมื่อรับกระบอกไม้ไผ่มาจากพระราชารับ ได้เปิดจุกออกและส่องดูจนทั่วทุกคนต่างก็ให้คำตอบต่างกันไป บางคนบอกว่าคล้ายแมงสาบ บางคนบอกว่าคล้ายขานอ้อย บางคนบอกว่าคล้ายแมงมุม บางคนบอกว่าคล้ายจิ้งจก ฯลฯ ต่างฝ่ายก็เถียงและยืนยันว่าของตนถูก บางคนก็พูดถูกคนแก่ว่าตาคนแก่ไม่ดีจึงดูผิด ในที่สุดเกิดถกเถียงกันจนถึงกับทะเลาะวิวาทกัน

พระราชาราชเห็นเช่นนั้น จึงบอกพระหัตถ์ให้ผู้มาประชุมนั่งลงและไม่ให้ผู้ใดพูดเป็นอันขาด เหตุการณ์จึงสงบ เมื่อเห็นว่าผู้มาร่วมประชุมนั่งเรียบร้อยแล้ว พระราชาจึงตรัสว่า ที่ตัวอุบาทว์นั้นมิใช่ตัวอะไรดอก แต่เป็นสิ่งที่ไม่มีดีไม่งาม เป็นสิ่งที่อับริยัจฉาไร ให้เกิดเหตุเภทภัยต่าง ๆ ดังตัวอย่างที่พวกเราทั้งหลายกำลังทะเลาะวิวาทและแตกสามัคคีกันนี้แหละ ก็เป็นอุบาทว์อย่างหนึ่ง ดังนั้นเมื่อไม่ต้องการให้ตัวอุบาทว์เกิดขึ้น ทุกคนที่อยู่ร่วมกันจะต้องมีความรักใคร่สามัคคีกัน มีอะไรก็พยายามช่วยเหลือกัน พยายามทำแต่สิ่งที่ดีงาม อันจะเกิดประโยชน์สุขให้แก่ตนเองและผู้อื่นตลอดชาติบ้านเมืองด้วย

ผู้มาประชุม เมื่อได้ฟังพระราชดำรัสสั่งสอนเช่นนั้น ต่างเข้าใจและกราบขออภัยโทษ แล้วต่างแยกย้ายกันกลับไปที่อยู่ของตน

นิทานที่ 8

เรื่อง น้อยหาญหนี

มีสองคนผิวเมีย แต่งงานกันมาหลายปี ต่างรักใคร่กันดี โดยเฉพาะ เมียมักอยู่ในโอวาทของผัวด้วยดีเสมอมา สองคนผิวเมียนี้นี้ไปที่ไหนชอบไปด้วยกันและทำงานอาชีพด้วยความขยันขันแข็ง มีอาชีพทำไร่ ไร่ที่สองผิวเมียนี้นี้อยู่ห่างจากหมู่บ้านพอสมควร ซึ่งแวดล้อมไปด้วยป่าและภูเขา ในป่ามีสัตว์นานาชนิด เช่น เสือ หมี กวาง อีเก้ง ฯลฯ อยู่มาก ต่อมาเมียของชายคนนั้นมีท้องได้ประมาณ 7-8 เดือน แม้ท้องจะโตแล้วก็ยังอดสำทไปทำไร่ช่วยผัวอยู่เป็นปกติ

เช้าวันหนึ่ง สองผิวเมียเดินไปทำไร่อย่างที่เคย ทางที่ไปไร่ต้องผ่านป่าดง ขณะที่เขาไปไร่ นั้น เผอิญมีหมีขนาดใหญ่ตัวหนึ่งโผล่มา เมื่อหมีโผล่มาอย่างไม่คาดฝันเช่นนั้นต่างตกใจกลัวเป็นอย่างยิ่ง คนจะร้องทำท่าทำอะไรหมีก็ไม่ยอมหนี คงแยกเขี้ยวคำรามใส่สองคนผิวเมีย ชายผิวเมียบอกให้เมียหนีด้วย แต่เมียบรรรภ์แก่ท้องโตดังกล่าว จะหนีหมีก็ไม่ทัน เมื่อเป็นเช่นนี้เมียจึงจำเป็นต้องถือนิธอิดได้เงื้องั้นไว้เตรียมต่อสู้กับหมีอย่างเต็มที่ เมื่อหมีกระโดดมาจะกัด หยิงคนนั้นจึงใช้มือที่ถือนิธอิดต่อสู้กับหมี จนหมีตัวนั้นถึงแก่ความตาย

เมื่อเมียต่อสู้กับหมีจนหมีตายแล้ว ชายผิวเมียรซึ่งอยู่บนต้นไม้จึงลงจากต้นไม้มาหาเมีย แกรู้สึกดีใจที่เมียแกล้งหมีจนหมีตายและตัวเองปลอดภัย แต่มาสำนึกตัวละอายภายหลังที่ตนขาดสติ หมีเมียบินขึ้นต้นไม้เช่นนั้น และแถมมาคิดว่าพฤติกรรมของตนเช่นนี้หากคนอื่นรู้เข้าคงพากันประณามว่าเป็นจี้ฆลาดดาขาวอย่างแน่นอนและคงจะรู้สึกละอายมากทีเดียว ชายคนนั้นยืนคิดอยู่ครู่หนึ่งหาทางออกได้จึงพูดกับเมียของแกว่า "เธอว่าใครเป็นคนฆ่าหมีตัวนี้" เมียแกตอบทันทีว่า "อ้าว ก็ใครล่ะ ฉันซิเป็นคนฆ่า" ผัวจึงว่า "มันจะดีหรือ หู้หญิง ฆ่าหมี ก็เท่ากับว่า หู้หญิง จี้ฆมา แกจะยอมเป็นจี้ฆมาหรือ ฉันว่าไม่ดีดอก ขอให้ฉันเป็นคนฆ่าดีกว่า ฉันยอมเป็นจี้ฆมาเอง" และแกกำชับเมีย เมื่อคนอื่นถามใครฆ่าหมี ก็ขอให้บอกว่าเป็นคนฆ่าก็แล้วกัน และขอให้ถือเป็นการลับด้วย ในที่สุดเมียก็ยอมตกลง ผัวจึงทำการล่าเนื้อหมีโดยแยกส่วนสำคัญที่จะนำไปขายเป็นสินค้าได้ไว้ต่างหาก ได้แก่

โครงการกระดูก หนึ่ง และดี เป็นต้น แล้วพากันหาส่วนต่าง ๆ ของหมึกกลับบ้าน

เมื่อสองหัวเมียกลับมาถึงบ้าน พ่อชาวบ้านทราบข่าวต่างก็พากันมาดูและถามถึงการต่อสู้กับหมึก ชายผู้หัวก็อธิบายให้ชาวบ้านฟังเป็นคั่งเป็นแคว ชาวบ้านไม่รู้อาสาจริงก็พากันเชื่อและกล่าวชมเชยในความเก่งกล้าสามารถของชายคนนั้น เนื่องจากแกมีชื่อว่า "น้อย" ชาวบ้านจึงพร้อมกันให้สมญานามแกว่า "น้อยหาญหมึก"

อยู่ต่อมาสักเดือนหนึ่ง ปรากฏว่ามีพระเจ้าขนาดใหญ่ตัวหนึ่งมาที่ท่าหน้าของหมู่บ้าน พวกชาวบ้านต่างกลัวพระเจ้า ไม่กล้าลงไปท่าหน้า เพราะเกรงว่าพระเจ้าจะกัดเอา ชาวบ้านในตำบลนั้นจึงปรึกษากันถึงวิธีการที่จะปราบพระเจ้า ตลอดจนผู้จะอาสาปราบพระเจ้าด้วย ปรากฏว่าไม่มีใครที่จะกล้าอาสา เมื่อเป็นเช่นนั้นชาวบ้านจึงตกลงให้นาย "น้อยหาญหมึก" เป็นหัวหน้า เพราะเชื่อในฝีมือที่เคยต่อสู้กับหมึกมาแล้ว

เมื่อชาวบ้านเขาเห็นดีเห็นชอบคน "น้อยหาญหมึก" เกรงจะเสียเหลี่ยม ก็จำเป็นต้องยอมรับ จึงชักชวนชาวบ้านที่รุ่นหนุ่มและร่างกายแข็งแรง พากันเตรียมแหล่น หลาว มีด ขวาน ได้ประมาณ 10 คน ลงเรือไปยังพระเจ้าใหญ่ตัวนั้น ก็พอดีเจอพระเจ้าใหญ่ตัวนั้นอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแห่งหนึ่ง พระเจ้าเห็นชาวบ้านเข้าไปใกล้ก็รี้อเข้าไปสกัดที่ เพื่อนบ้านที่ไปด้วยกันเห็นจวนตัวจึงปลัดทายนาย "น้อยหาญหมึก" เข้าสู้ "น้อยหาญหมึก" รู้สึกกลัวเป็นกำลัง จนปวดท้องถ่ายจี้มาก จึงกระโดดเหยียบหลังพระเจ้า พอดีอุจจาระพุ่งทะลักออกมาจากทวารเรียรดกลงในน้ำพุ่งออกไปทั่ว แล้ว "น้อยหาญหมึก" ก็กระโดดหนีขึ้นฝั่ง และแอบซ่อนอยู่ด้วยตัวสันเทา ครุหนึ่งพวกชาวบ้านที่อยู่บนเรือต่างช่วยกันเอาแหล่น หลาว มีด และขวานแทงฟันพระเจ้าจนพระเจ้าถึงแก่ความตาย

เมื่อทราบข่าวว่าพระเจ้าตายแล้ว "น้อยหาญหมึก" ก็เอามือคว้าเอาวัลย์ขนาดใหญ่พอสมควร ถอดมือวิ่งมา ทำที่ถามว่าพระเจ้าเป็นอย่างไร เมื่อมาเห็นพระเจ้าตายแล้วเช่นนั้น "น้อยหาญหมึก" จึงพูดขึ้นว่า "แหม ทำไมรีบฆ่ามันเสียละ เมื่อตะกี้ข้าเอาอุจจาระเป็นเหยื่อล่อมันไว้ และกำลังจะไปเอาเอาวัลย์มามัดจับมันทั้งเป็นไปอวดชาวบ้าน" พวกที่ไปด้วยกันเข้าใจว่า "น้อยหาญหมึก" พูดจริง ก็ไม่ว่าอะไร

เมื่อคณะปราบพระเจ้าแล้วไม่นาน เกิดมีงูขนาดใหญ่ตัวหนึ่งตกลงไปในบ่อน้ำของหมู่บ้าน ใกล้เคียงแห่งหนึ่ง พวกชาวบ้านไม่ทราบว่าจะจัดการกับงูใหญ่ตัวนั้นอย่างไร จะให้ใครลงบ่อไปฆ่า

งูตัวนั้นก็ไม่มีใครกล้า ชาวบ้านจึงพากันไปร้องต่อเจ้าเมือง ฝ่ายเจ้าเมืองเมื่อทราบได้ประกาศหา
 ผู้อาสาฆ่างู แต่ไม่มีใครกล้าอาสา ชาวบ้านละแวกนั้นจึงปรึกษากันและเสนอความเห็นต่อเจ้าเมือง
 ว่า คงไม่มีใครที่จะฆ่างูใหญ่ขนาดนั้นได้ นอกจาก "น้อยหาญหมี" คนเดียว เพราะเคยต่อสู้กับหมีและ
 จระเข้ใหญ่มาแล้ว เจ้าเมืองจึงได้ให้คนตาม "น้อยหาญหมี" ไปหา และสั่งให้ "น้อยหาญหมี" ไป
 จัดการกับฆ่างู เมื่อเจ้าเมืองสั่งเช่นนั้น "น้อยหาญหมี" ซัดไม่ได้ ก็ต้องไปต่อสู้กับงูด้วยความจำใจ
 เมื่อ "น้อยหาญหมี" กลับมาถึงบ้านจึงเตรียมมีดได้ใส่ฝักหมีมันเอน แต่งตัวทะมัดทะแมง
 พร้อมมีเชือกขนาดใหญ่ทำนิ้วมือไปด้วยเส้นหนึ่ง พอไปถึงบ่อน้ำ เห็นชาวบ้านพากันมุงดูอยู่เป็น
 จำนวนมาก ชาวบ้านเมื่อทราบว่า "น้อยหาญหมี" มาเพื่อสู้กับงู ต่างโห่ร้องต้อนรับด้วยความยินดี
 และหลีกทางให้ "น้อยหาญหมี" ซึ่งเขาถือว่าเป็นวีรบุรุษเข้าไปยังบ่อน้ำได้อย่างสะดวก พอไปถึง
 ปากบ่อ "น้อยหาญหมี" สะงอกหน้าดูก็เห็นงูใหญ่ชูคออยู่ในบ่อแล้ว "น้อยหาญหมี" ไม่ทราบว่าจะทำ
 อย่างไร ก็เดินเลียบ่อน้ำอยู่รอบ ๆ และรู้สึกกลัวเป็นกำลั้ง แต่พยายามอดคลื่นไว้ พอเลียบไป
 เลียบมา "น้อยหาญหมี" เผลอตัวนั่งลง เผลอหมีคชของแกไปกระแทกกับพื้นดินอย่างแรง ทำให้
 "น้อยหาญหมี" หัวคะมำไปข้างหน้าเลยตกลงไปในบ่อ พอคั้งหวะงูชูคอโผล่พ้นน้ำขึ้นมา "น้อย
 หาญหมี" จึงเอามือทั้งสองคว้าคอง และเอามือทั้งสองเค้นคองไว้ แล้วเอาเชือกที่แกถือไปด้วยรัด
 คองอย่างแน่นหนา ปากก็ร้องให้ชาวบ้านให้เอาบันไดมาพาดลงไปในบ่อด้วย ชาวบ้านได้ยินเช่นนั้น
 ก็พากันเอาหย่อนลงไปในบ่อตามที่ "น้อยหาญหมี" สั่ง "น้อยหาญหมี" จึงดึงเชือกลากงูขึ้นบันได
 มาจนหันปากบ่อ พอหันปากบ่อแล้วชาวบ้านจึงเอาคือมาช่วยกันรุมตีงู จนงูตายอยู่ ณ ที่นั้นเอง
 การต่อสู้กับงูครั้งนี้ ชาวบ้านต่างยกย่องชมเชย "น้อยหาญหมี" โดยทั่วกัน

อยู่มาอีกหลายเดือน ก็มีข้าศึกยกกองทัพมาจะทำการรบกับเมืองที่ "น้อยหาญหมี" อยู่
 เจ้าเมืองจึงปรึกษากับบรรดาข้าราชการใกล้ชิด และประกาศหาผู้จะอาสาเป็นแม่ทัพไปสู้กับข้าศึก
 ที่ปรึกษาและชาวเมืองต่างมีความเห็นพ้องกันว่า การต่อสู้กับข้าศึกครั้งนี้เห็นสมควรให้ "น้อยหาญ
 หมี" เป็นแม่ทัพ เพราะเห็นว่าเป็นผู้กล้าหาญกว่าคนอื่น เจ้าเมืองก็เห็นชอบด้วย เจ้าเมืองจึง
 ใช้คนไปบอกให้ "น้อยหาญหมี" มาหา และสั่งให้เตรียมตัวเป็นแม่ทัพไปสู้กับข้าศึก เมื่อถูกเจ้าเมือง
 เกณฑ์ให้เป็นแม่ทัพเช่นนั้น "น้อยหาญหมี" จำเป็นต้องรับเป็นด้วยความจำใจ เจ้าเมืองจึงเกณฑ์พวก
 หมู่ฉกรรจ์ให้เป็นทหารพร้อมอาวุธครบมือไปทำการรบกับข้าศึก โดยมี "น้อยหาญหมี" เป็นแม่ทัพ
 ดังกล่าว

สถานที่ข้าศึกมาตั้งอยู่นั้นเป็นป่าเชิงภูเขา "น้อยหาญหมี" จึงพาพรรคพวกเลียบเลาะไปตามไหล่เขา เพื่อเลือกภูมิประเทศที่เห็นว่าเหมาะสม เพื่อหลบซ่อนและคอยลอบเข้าโจมตีข้าศึกเมื่อข้าศึกเพลอ กองทัพทั้งสองฝ่ายตั้งประจันหน้ากันอยู่คืนหนึ่ง เช้าวันรุ่งขึ้น "น้อยหาญหมี" อยากรจะลอบดูกำลังของข้าศึกว่ามีมากน้อยเพียงใด จึงชวนพรรคพวกได้ 3-4 คน ปีนต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งขึ้นไปสูงพอสมควร ขณะที่ระเงอดูข้าศึกอยู่นั้น เผอิญเท้าของ "น้อยหาญหมี" ไปเหยียบที่โคนต้นกระเช้าสีดาขนาดใหญ่ต้นหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่ติดกับต้นไม้ใหญ่ที่ปีนขึ้นไปนั้น กระเช้าสีดาทวนน้ำหนัก "น้อยหาญหมี" ไม้ไหว จึงหลุดตกลงจากต้นไม้พอดี ร่างของ "น้อยหาญหมี" ตกจากต้นไม้ลอยลือลงมาด้วย ขณะที่ลอยลงมานั้น "น้อยหาญหมี" ตะโกนด้วยเสียงอันดังให้ข้าศึกได้ยินว่า "หนีนะดำดิน บินบนมาแล้ว ๆ" หลายครั้ง พวกข้าศึกได้ยินและเห็นว่าร่างของ "น้อยหาญหมี" ลอยลงมาพร้อมกระเช้าสีดา สำคัญว่า "น้อยหาญหมี" สามารถบินหรือเหาะได้จริง พวกกันตกใจกลัวต่างพากันแตกหนีไปอย่างไม่เป็นขบวน ส่วน "น้อยหาญหมี" ได้สติเอามือคว้ากิ่งไม้อันหนึ่งไว้ได้จึงปลอดภัยอย่างปาฏิหาริย์ แล้วค่อยห้อยโหนเป็นบ่วงลงจากต้นไม้มายังพื้นดิน

เมื่อข้าศึกหนีไปแล้ว "น้อยหาญหมี" กับพรรคพวกจึงกลับไปเฝ้าเจ้าเมือง เจ้าเมืองรู้จักยินดี พุดยกย่องชมเชยในความเก่งกล้าสามารถของ "น้อยหาญหมี" มาก และให้รางวัลแก่ "น้อยหาญหมี" กับพรรคพวกโดยทั่วหน้ากัน

ต่อมาตำแหน่งเจ้าเมืองว่างลง เนื่องจากเจ้าเมืองถึงแก่กรรมและไม่มีทายาทสืบต่อด้วย พวกชาวเมืองจึงยกให้ "น้อยหาญหมี" เป็นเจ้าเมืองแทน ในที่สุด "น้อยหาญหมี" ได้เป็นเจ้าเมืองปกครองบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุขมาตลอดชีวิต

นิทานที่ 9

เรื่อง นางผมหอม

นิทานเรื่องนางผมหอม เป็นวรรณคดีภาษาถิ่นอีสาน ซึ่งเป็นวรรณคดีเค้าโครงเรื่องมาจากนิทานชาดก แต่เรื่องเกี่ยวกับนางผมหอมนี้ นอกจากจะปรากฏในหนังสือวรรณคดีดังกล่าวแล้วยังมีเรื่องเล่าทำนองเป็นนิทานตามท้องถิ่นต่าง ๆ อีกด้วย เรื่องที่เล่าตามท้องถิ่นจึงมีชื่อสถานที่ประกอบ ทำนองเป็นหลักฐานยืนยันว่าเป็นเรื่องซึ่งเกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นจริง ๆ แต่ชื่อตัวบุคคลประกอบเรื่องอาจแตกต่างไปจากนิทานชาดกบ้าง แต่มีข้อยืนยันตรงกันอยู่อย่างหนึ่งคือ นางผมหอมเป็นลูกซึ่งเกิดแต่ข้างเป็นพ่อ เรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้เป็นเรื่องของนางผมหอมท้องถิ่นจังหวัดเลย ซึ่งสถานที่ในท้องเรื่องชวนให้น่าเชื่อดังกล่าวประกอบไปด้วย ดังจะขอเล่าดังต่อไปนี้

มีหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งมีรูปร่างสวยงามมาก เป็นที่เลื่องลือในละแวกบ้านตำบลนั้น หญิงสาวคนนั้นตั้งบ้านเรือนอยู่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งใกล้บริเวณภูหอ (ภูหอ เป็นภูเขาอยู่ในตำบลภูหอ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย) ครอบครัวหญิงสาวคนนี้มีอาชีพทำไร่ อยู่มาวันหนึ่งหญิงสาวคนนั้นไปเที่ยวป่ากับเพื่อน ๆ สาวด้วยกันเพื่อหาอาหารและเก็บผักผลไม้ในป่าซึ่งมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ ในป่านั้นมีสัตว์นานาชนิด เช่น ช้าง หมู เสือ กวาง อีเก้ง เป็นต้น ที่ป่าแห่งนี้มีภูเขาซึ่งเรียกหนึ่งอาศัยอยู่ด้วย เมื่อหญิงสาวคนนั้นเดินไปในป่าได้ชมนกชมไม้อย่างเพลิดเพลิน เมื่ออุพลัดหลงป่าไปคนเดียว ขณะไปนั้นเป็นเวลากลางวัน แดดร้อนจัดทำให้รู้สึกกระหายน้ำ พอดีไปพบบึงสาวะของภูเขาซึ่งถ่ายไว้ที่รอยเท้าของช้างตัวนั้น เห็นเป็นน้ำใสสะอาดดีนางจึงดื่มน้ำเพื่อบรรเทาความกระหาย ภายหลังดื่มน้ำนั้นแล้วรู้สึกสดชื่นอย่างประหลาด และเดินลัดเลาะตามป่าไม้อยู่นานจึงกลับถึงบ้านในตอนเย็น

ภายหลังดื่มน้ำบึงสาวะช้างแล้วหลายเดือน นางก็มีอาการแพ้ท้องและท้องโตขึ้นทุก ๆ วัน นางจึงรู้ว่าตั้งท้องเนื่องจากดื่มน้ำในรอยเท้าช้างดังกล่าว เมื่อครบกำหนดก็คลอดลูกออกมาเป็นหญิง เด็กที่เกิดใหม่นี้นอกจากมีรูปร่างสวยงามแล้ว ยังแปลกจากเด็กทั้งหลายคือ ผมมีกลิ่นหอม นางจึงให้ชื่อลูกคนนี้เป็นว่า "ผมหอม"

ในปีต่อมา นางได้ไปเที่ยวป่าตั้งครวก่อนและพลัดหลงทางอีก และเกิดกระหายน้ำอยาก จะดื่มน้ำเหลือเกิน พอดีเดินไปพบน้ำขังอยู่ในรอยเท้าของวัวป่าซึ่งเป็นมีสสาวะที่วัวป่าได้ถ่ายไว้ ด้วยความกระหายนางจึงดื่มน้ำนั้นและภายหลังนั้นนางก็ตั้งท้องอีก เมื่อครบกำหนดได้คลอดลูกเป็น หญิงเช่นคนก่อน มีรูปร่างสวยงามคล้ายกับนางผมหอม นางให้ชื่อลูกคนนี้ว่า "นางลุน" (คำว่า ลุน เป็นภาษาถิ่นอีสาน หมายความว่า ที่หลัง เนื่องจากเป็นลูกที่เกิดที่หลังนางผมหอมผู้พี่)

หญิงคนนี้ได้พยายามเลี้ยงดูลูกทั้งสองอย่างทะนุถนอม มีให้อดอยากและตกระกำลำบาก แต่อย่างไร เนื่องจากเด็กทั้งสองเป็นลูกไม่มีพ่อ พออายุได้ 5-6 ขวบ เมื่อไปเล่นกับเด็ก ๆ ใน ละแวกหมู่บ้านจึงถูกเพื่อน ๆ พุดเยาะเย้ยเสมอว่าเป็นลูกไม่มีพ่อบ้าง เป็นลูกข้างบ้าง ยิ่งกว่านั้น บางคนยังพุดถากถางอย่างอื่นอีก เช่น พุดว่า "เชื้อลูกข้างอย่าหลั่นน้ำกู หยับไปกินหญ้าหัวนา น้ำ พ่อมีงุ่น" (เชื้อสายลูกข้างอย่ามาเล่นกับพวกข้า ทำไมไม่ไปกินหญ้าปลายนากับพ่อแกโน้น) เป็นต้น นางผมหอมและนางลุนรู้สึกน้อยใจและเสียใจมาก เมื่อกลับมาบ้านเด็กทั้งสองจึงถามแม่ว่า ที่เขาพุด นั้นเป็นความจริงเพียงใด แม่จึงเล่าเรื่องราวแต่เดิมให้ลูกทั้งสองฟัง เมื่อเด็กทั้งสองได้ทราบเช่น นั้นก็พยายามไม่ไปเล่นกับเพื่อน ๆ อีก คงเล่นหวักันอยู่กับบ้านเฉพาะสองคนพี่น้องเท่านั้น และพากันคิดฝันเสมอว่าสักวันหนึ่งข้างหน้าตนคงจะได้พบกับพ่ออย่างแน่นอน

พอนางผมหอมกับนางลุนอายุได้ประมาณ 14-15 ปี ซึ่งโตเป็นสาวแล้วต่างพากันรู้สึกกระสือก คิดถึงและอยากพบพ่อของตน ซึ่งเข้าใจว่าอยู่ในป่าไม่ไกลจากหมู่บ้านเท่าใดนัก ในคืนหนึ่งก่อนนอน หลับ นางผมหอมไหววอนตั้งอธิษฐานว่าหากตนเป็นลูกพญาข้างจริง ก็ขอให้เกิดนิมิตฝันเห็นพญาข้าง ตลอดสถานที่อยู่พญาข้างด้วย ในคืนนั้นพอนางผมหอมหลับสนิทก็ได้เห็นพญาข้างตลอดสถานที่อยู่อาศัย ตามที่ตนอธิษฐาน พอตื่นขึ้นจิตใจให้ระสือกคิดถึงพญาข้างเป็นอย่างยิ่งจนนอนหลับต่อไปไม่ได้อีก

เช้าวันรุ่งขึ้น นางผมหอมก็เล่าเรื่องราวที่ตนฝันให้แม่ฟังและอ้อนวอนขออนุญาตแม่ขอไป เที่ยวป่า และขอนางลุนน้องสาวไปเป็นเพื่อนด้วย แม่เป็นห่วงลูกก็ห่วงแต่ส่งสารลูกก็ส่งสาร เมื่อ ทนการอ้อนวอนของลูกไม่ไหวจึงออกปากอนุญาตและได้เตรียมเสบียงอาหารให้ลูกทั้งสองไปด้วย

เมื่อกราบลาแม่และเตรียมสิ่งของเรียบร้อยแล้ว นางผมหอมและนางลุนสองพี่น้องก็ออก เดินทางเข้าป่าไปยังแถบใกล้เชิงเขาภูหอ ซึ่งเป็นป่าใหญ่และมีสัตว์นานาชนิด พอเดินไปได้ไกลพอ สมควร ถึงตอนบ่ายนางผมหอมกับนางลุนก็ได้พบพญาข้างพอดี ซึ่งมีรูปร่างขนาดใหญ่และมีงายาวมาก

เมื่อช่าง เห็นคนเดินมา เช่นนั้นก็ตรงลี้ว เข้าใส่ห้วงจะฆ่า เป็นอาหารทันที ทั้งสองพี่น้อง เห็นเช่นนั้น ตกใจกลัวอย่างยิ่ง แต่จะวิ่งหนีก็ไม่ทันจึงพากันนั่งลงยกมือไหว้พญาช่างและ เล่าเรื่องราวของตนให้ ช่างฟัง พร้อมกับอ้อนวอนขอชีวิตไว้

พญาช่าง ได้ฟังเช่นนั้นก็ใจอ่อนและมีความสงสัยว่า นางทั้งสองจะเป็นลูกของตนจริงหรือไม่ จึงตั้งจิตอธิษฐานว่า หากเด็กสาวทั้งสองเป็นลูกของตนจริงก็ขอให้ป็นขึ้นเหยียบงาของตนและไต่ขึ้น บนหลังได้ หากมิใช่ลูกของตนก็ขออย่าไต่ป็นขึ้นได้เลย พอช่างอธิษฐานเสร็จก็คุกเข่าหมอบลงให้ นางทั้งสองป็นขึ้นบนหลังของตน

นางมอมและนางลุนไหว้พญาช่างแล้วก็ทำการปีนขึ้นหลังพญาช่าง โดยขึ้นไต่งวงและ เหยียบงาขึ้นไป ปรากฏว่านางมอมป็นขึ้นเหยียบและไต่ขึ้นบนหลังช่างได้อย่างง่ายดาย ส่วน นางลุนผู้เป็นน้องพยายามป็นขึ้นเท่าไร ๆ ก็ล้มตกลงมายังพื้นดินทุกครั้ง เนื่องจากนางเป็นลูกของ วัวป่า เมื่อช่างเห็นนางลุนป็นขึ้นหลังตนไม่ได้ก็ทราบว่านางมิใช่ลูกของตน รู้สึกโกรธจึงยกเท้าขึ้น กระชกนางลุนจนสิ้นชีวิต แล้วเอางวงม้วนร่างของนางลุนใส่ปากกลืนเข้าไปในท้องทันที นางมอม เห็นเช่นนั้นก็อ้อนวอนพญาช่างมิให้ทำร้ายน้องของตนแต่เข้าไปเสียแล้ว

นางมอมเห็นเหตุการณ์เช่นนั้น มีความเศร้าโศกเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ร้องไห้รำไรหา น้องอยู่เป็นเวลานาน และบอกพญาช่างให้ฆ่าตนตายตามน้องไปเสีย แต่พญาช่างไม่ทำตาม ได้เอา งวงกอดรัดนางมอมไว้อย่างทะนุถนอม พร้อมกับพูดลอบนางมอมมิให้เศร้าโศกเสียใจและขอ ให้นางมอมอยู่กับตนที่ป่า โดยจะสร้างปราสาทให้อยู่อาศัยบนภูเขา พญาช่างพูดอยู่เป็นเวลานาน ในที่สุดนางมอมก็ตกลงตามที่พญาช่างขอร้อง

พญาช่างได้ให้นางมอมขึ้นไปบนหลังของตน ป็นขึ้นไปบนภูเขาแล้วเกณฑ์บรรดาช่างบริวาร นำหินมาสร้างปราสาทให้นางมอมอยู่อาศัยเป็นอย่างดี สร้างสระน้ำให้อาบสระงา หาดินรูดอกไม้ป่า และพวกวาน เช่น ชม้น เป็นต้น มาปลูกไว้บริเวณรอบ ๆ ปราสาทอย่างสวยงาม พร้อมกับให้ช่าง จัดหาอาหาร เช่น ผัก ผลไม้ รากไม้ต่าง ๆ มาไว้ให้นางมอมกินอย่างบริบูรณ์ และหมั่นมา เยี่ยมยามตามข่าวนางมอมอยู่เสมอ แต่คราวใดพญาช่างและบริวารจะไปเที่ยวทางไกลหลาย ๆ วัน พญาช่างจะพาบริวารนำพืชผลของป่ามาให้นางมอมเป็นจำนวนมากเป็นพิเศษ นางมอมได้ อาศัยอยู่ในปราสาท ณ บนภูเขาสบายสุขสบาย ไม่มีนาทรร้อนใจแต่ประการใด

นางผมหอมได้พักอาศัยอยู่ในปราสาทบนยอดภูหอดด้วยความพาสุกมาเป็นเวลาหลายปี จนเติบโตเป็นผู้ใหญ่เป็นสาวเต็มตัว นางจึงรู้สึกเปล่าเปลี่ยวและอยากจะได้คู่ครองขึ้นมา ทำให้กระวนกระวายใจอย่างไม่เสื่อมคลาย

วันหนึ่ง นางผมหอมได้เห็นพญาช้างและบริวารนำอาหารอันหาได้จากป่ามาทิ้งไว้ใกล้ปราสาทมากมายเพื่อเป็นอาหารของนาง นางผมหอมสังเกตเห็นว่าถ้าเป็นลักษณะนี้แล้ว พญาช้างและบริวารจะไปเที่ยวป่าเป็นเวลาหลายวันจึงจะกลับมา นางเห็นเป็นโอกาสเหมาะที่จะไม่มีช้างคอยควบคุมดูแล วันนั้นนางผมหอมจึงออกจากปราสาทยอดเขาภูหอ ลงไปอาบน้ำในลำธารแห่งหนึ่งซึ่งไหลตกแม่น้ำเลย ได้อาบน้ำชำระล้างวิมลธรรมและทรมานด้วยว่านที่มีกลิ่นหอมอย่างสำราญใจ สถานที่นางผมหอมลงอาบน้ำนี้เรียกว่า ปากห้วยหอม และลำธารที่นางอาบน้ำนั้นก็ยังมีชื่อว่า ห้วยหอม จนทุกวันนี้ (ห้วยหอมปัจจุบันอยู่ที่เหนือวัดโพธิ์บัง หมู่บ้านหนองคัน กิ่งอำเภอภูหลวง อำเภอวังสะพุง)

ขณะที่นางอาบน้ำเสร็จเรียบร้อยแล้ว นางรำลึกถึงการจะหาคู่ครองขึ้นมา จึงได้เอาเส้นผมสามเส้นใส่ในผอบทองพร้อมกับเขียนสารรักสอดเข้าไปในผอบทองด้วย ในสารได้พรรณนาความรักของตนซึ่งมีต่อชายคู่ครองและกล่าวว่า ชายผู้จะเป็นคู่ครองของตนจะต้องเป็นกษัตริย์หนุ่มรูปงามซึ่งยังไม่มีคู่ครอง ในสารของนางผมหอมตอนหนึ่งกล่าวว่า

ชื่อว่า "ผมหอม" น้องโง้งหลวงคองนั่ง	เนาอยู่ผาสาทแก้วโง้งกว้างเปี้ยวกาย
ประสงค์ราชาท้าวชายแข็งเทียมพาง	ผิมน้ำชายดำเตี้ยบหวังซ่อนเข้าบ่อนนอน
สายสมรน้องเอकिनอนเปี้ยว	สายมิ่งให้มาจนสายแนนให้มาห้อย
บุญกรรมสร้างปางหลังน้ำจ้องแต่ถ่อน	ขอให้มาจ้องน้ำดิ่งน้องเข้าฮ่อมเพาแต่ถ่อน

กล่าวถึงหนุ่มรูปงามคนหนึ่งมีนามว่า "ท้าววรจิตร์" เป็นลูกชายของเจ้าเมือง เจ้าฟ้าฮ่อมขาว (เมืองฮ่อมขาว สันนิษฐานว่าตั้งอยู่ ณ ที่ตั้งหมู่บ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลยปัจจุบัน) วันหนึ่ง ท้าววรจิตร์เกิดมีอาการร้อนรนทั้งกายและใจเป็นอย่างยิ่ง อยากจะใคร่ไปลงอาบน้ำในลำแม่น้ำเลยเหลือเกิน จนทนอยู่ไม่ได้ จึงชักชวนข้าทาสบริวารให้ลงอาบน้ำในลำแม่น้ำ ขณะที่ท้าววรจิตร์กำลังอาบน้ำเพลินเพลินอยู่นั้น ก็เลื้อยไปเห็นผอบทองลอยน้ำมาแต่ทางต้นน้ำ พอมาถึงตรงที่ท้าววรจิตร์อาบน้ำอยู่ผอบทองก็ลอยวนไปมา ท้าววรจิตร์บอกให้พี่เลี้ยงไปเอาผอบทองมาให้ แต่พี่เลี้ยงไม่สามารถคว้าเอาผอบทองได้ ท้าววรจิตร์จึงว่ายน้ำไปที่ผอบทองและ

ยื่นมือไปคว้าเอาได้อย่างง่ายดาย พอทำวรวจรคิดว่าผอบทองได้ก็รีบขึ้นมาบนบกและเปิดผอบทองดูทันที ได้เห็นเส้นผมสามเส้นซึ่งมีกลิ่นหอมอบอวน ทำวรวจรได้กลิ่นหอมของผมเกิดมีใจบ่นว่า ยิ่งเมื่อเปิดสารอ่านดูแล้วจิตใจยิ่งกระสันบ่นว่ายิ่งขึ้น รีบนำผอบมายังปราสาทที่ตนอยู่ทันที

พอมาถึงปราสาทนำผอบเข้าไปในห้องนอนและคลี่สารรักอ่านบทพวนหลายครั้ง จิตใจยิ่งกระวนกระวาย มีความรักและคิดถึงเจ้าของเส้นผมและสารรักจนถึงกับกินไม่ได้นอนไม่หลับ หลายวันต่อมาทำวรวจรไม่สามารถทนอยู่ได้ จึงเขียนสารรักขึ้นฉบับหนึ่งพรรณนาความรักของตนที่มีต่อนางมากมาย ข้อความตอนหนึ่งในสารมีว่า

ไอносาร์นี้ ชื่อว่าคนเดียวอ้ายเสวยเมื่อทุกখনอด	เมียบ่มีกอดข้างทั้งซู้ก็ม่มี
น้องบ่ผายโศคอ้ายทุกขมอดชาลพลอย	ส่วนเสียวังมุดธาตุดันต์ตาย เมียน
จึงเดินเดี่ยวตันตามสารแสงฮ่วม	สารน้องมีฮอดอ้ายเห็นแล้วโสกกะใจ
สารอ้ายมีฮอดน้องประสงค์ฮ่วมเฮียงสอง	ลีเอน้องไปครองเมืองควนพะลังเทียมซ้อง

เมื่อเขียนสารเสร็จ บรรจุสารใส่ในผอบทองเรียบร้อยแล้ว จึงบอกลาพ่อแม่ออกเดินทาง เพื่อจะตามหานางผมหอมต่อไป บอกลาพ่อแม่และข้าทาสบริวารแล้ว ทำวรวจรจึงนำผอบทองซึ่งบรรจุสารรักลงมาลอยน้ำที่แม่น้ำเลยและอธิษฐานว่า หากเจ้าของผมและสารรักอยู่ ณ ที่ใด ขอให้ผอบทองลอยน้ำไปทางทิศนั้น แทนที่ผอบทองจะไหลไปตามกระแสน้ำ มันกลับไหลทวนน้ำขึ้นไปยังต้นน้ำ ทำวรวจรก็อดสำห้เสี่ยงชีวิตเดินคั้นคั้นป่าอันหนาทึบและขุนเขาลัดเลาะตามผอบทองขึ้นไปตามลำแม่น้ำเลยด้วยความยากลำบาก ทำวรวจรเดินตามผอบทองมาหลายวันในที่สุดผอบทองก็ได้ไปลอยวนเวียนอยู่ที่ปากน้ำห้วยหอมตรงที่นางผมหอมอาบน้ำและสระผม ณ บริเวณนั้น ทำวรวจรได้กลิ่นหอมตลอดไปทั่ว ซึ่งกลิ่นหอมนั้นเป็นเช่นเดียวกับกลิ่นของผมในผอบทอง ทำวรวจรจึงตัดสินใจแอบซ่อนตัวรอโอกาสอยู่ ณ ตรงผอบทองไหลวนนั้น เพื่อรอพบนางผมหอมด้วยความกระสันรัญจวนใจ

เนื่องจากพญาข้างรักและหวงแหนนางเป็นอย่างยิ่ง ขณะที่พญาข้างอยู่จะไม่ยอมให้นางผมหอมลงมาอาบน้ำที่ลำธารเป็นอันขาด นอกจากขณะที่พญาข้างและบริวารไปเที่ยวป่านาน ๆ นางผมหอมจึงจะหนีออกจากปราสาทลงมาอาบน้ำได้ ในวันผอบทองของทำวรวจรลอยไปถึงปากน้ำห้วยหอมนั้น ตอนเช้านางผมหอมลงมาอาบน้ำ สระผมเสร็จแล้วและขึ้นจากทำน้ำไปก่อนแล้ว ทำวรวจร

จึงต้องทนทุกข์ทรมานรอนางผมหอมอยู่อีกถึงเจ็ดวัน พอวันถ้วนเจ็ด เมื่อได้โอกาสขณะที่พญาข้างและบริวารไปเที่ยวป่า นางผมหอมก็ลงมาอาบน้ำอีกเช่นเคย ได้เลื้อยไปเห็นผอบทองไหลวนอยู่รู้สึกประหลาดใจ จึงจับมาเปิดผอบทองดูและเห็นสารอยู่ในนั้นจึงอ่านดู ก็เกิดใจรักเจ้าของสารขึ้นมาทันที และพอนางผมหอมอ่านสารเสร็จทำวรวจรจึงปรากฏตัวให้นางเห็น ทั้งสองได้พบกันด้วยความตื่นเต้นยินดีและพูดเกี่ยวพาราสักัน ยังผลให้เกิดความรักใคร่กันขึ้นมาทันที เนื่องจากเป็นเนื้อคู่กันมาแต่ชาติปางก่อน เมื่อพูดเป็นที่ตกลงกันแล้วนางจึงพาทำวรวจรขึ้นไปยังปราสาทบนภูหอ และได้อยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยาหลายปี จนเกิดลูกด้วยกันคนหนึ่งเป็นชาย โดยนางมิได้บอกให้พญาข้างผู้บิดาทราบเพราะเกรงว่าบิดาจะทำร้ายสามีและลูกของตน แม้บางครั้งพญาข้างสารมาเยี่ยมและถามว่าได้กลิ่นมนุษย์ นางก็ปฏิเสธเรื่อยมา

ทำวรวจรกับนางผมหอมอยู่ด้วยกันมาประมาณ 7 ปี จนลูกชายรู้เพียงส่างแล้ว นางเห็นว่าหากจะอยู่ไปเกรงลูกและพี่จะไม่ปลอดภัย จึงปรึกษากันและพากันหนีออกจากปราสาท ปีนขึ้นไปซ่อนตัวอยู่บนยอดเขาสูงแห่งหนึ่ง เมื่อพญาข้างทราบว่านางผมหอมกับลูกและพี่หนีไปเช่นนั้น ก็รู้สึกเสียใจและโกรธเป็นอย่างมากจึงใช้งาแทงและจัญงาให้ตายลงจนหินกองเคลื่อนกลาดมากมาย พญาข้างเสียใจมาก น้ำตาไหลนองจนเกิดเป็นหนองน้ำแห่งหนึ่งเรียกว่า "หนองน้ำตาข้าง" (มีปรากฏอยู่บริเวณใกล้ภูหอจนถึงทุกวันนี้) ทั้งพี่และน้ำไม่กินหลายวัน นาน ๆ เข้าข้างอ่อนแรงลงตามลำดับ ในที่สุดพญาข้างก็หมดแรงล้มลงและเรียกหานางผมหอมผู้ลูกสาวให้มาหาตน บอกว่าพ่อจะตายจากลูกแล้วขอให้มาหาพ่อ เพื่อให้พ่อได้เห็นหน้าและได้สั่งลาด้วย นางผมหอมเห็นพ่อหมดแรงล้มลงเช่นนั้นอดสงสารพ่อไม่ได้ จึงไต่เขาลงมาและกราบขอขมาพ่อ ก่อนขาดใจพ่อได้พูดด้วยความน้อยใจที่มีสามีไม่บอกให้ตนทราบ และสั่งนางผมหอมว่าเมื่อพ่อตายแล้วขอให้เอางาและกระดูกของพ่อทำเป็นเรือและพาย พาลูกกลับเมืองพร้อมกับสามีก็แล้วกัน สั่งเสียลูกเสร็จแล้วพญาข้างก็สิ้นลมปราณ บริเวณที่พญาข้างตายนี้เรียกว่า "เต็น (ลาน) ข้างตาย" ซึ่งเป็นลานกว้างใหญ่อยู่เชิงภูหอ

เมื่อพญาข้างมรณภาพแล้ว นางผมหอมพร้อมสามีและลูกทำพิธีขอขมาลาโทษพ่อและเก็บศพเสร็จ ทำวรวจรได้เอางาข้างกับกระดูกอีก 1 ชิ้น ลงมายังแม่น้ำเลย นางผมหอมได้นั่งลงประนมมือกล่าวคำอธิษฐานตามที่พ่อสั่ง งาและกระดูกก็กลายเป็นเรือและพายทองคำ นางผมหอม

ท้าววรจิตร และลูกได้โดยสารล่องมาตามลำแม่น้ำเลย เพื่อกลับไปยังเมืองเจ้าฟ้าฮ่มขาว โดย
ท้าววรจิตร นั่งหน้า ลูกชายนั่งตรงกลาง นางหม่อมนั่งตอนท้าย

การล่องเรือตามลำแม่น้ำเลยครั้งนั้นได้รับความลำบากพอสมควร เนื่องจากต้องผ่าน
เกาะแก่งและป่ารกชัฏหลายแห่ง พอถึงที่ตอนหนึ่งเรือได้ผ่านด่านผีเสื้อยักษ์ เรียกว่า "นางโพง"
(ผีโพง เป็นภาษาถิ่น หมายถึง ผีกระสือ) นางโพงเห็นท้าววรจิตรรูปร่างสวยงามก็มีความหลงใหล
รักใคร่เป็นอย่างมาก อยากจะใคร่ได้เป็นผัว นางโพงจึงทำกลอุบายกลายร่างเป็นดอกบัวตูมอัน
สวยงาม ลอยล่องเทียบเรือดำมาตอนท้ายเรือ ซึ่งท้าววรจิตรหารู้ไม่ ลูกชายเห็นดอกบัวสวยงาม
มีความอยากได้จึงร้องให้อ้อนวอนให้นางหม่อมผู้เป็นมารดาเดี๋ยวจิตใจตน แม้นางหม่อมจะบอกกล่าว
อันตรายอันอาจเกิดขึ้น ลูกชายก็ไม่ยอมฟังเสียงจะเอาดอกบัวให้ได้ทำเดี๋ยว นางหม่อมทนการ
รบเร้าของลูกไม่ไหวจึงเอื้อมมือไปเด็ดดอกบัวผีสิง ทันใดนั้น นางโพงก็กระซอกแขนนางหม่อมจน
ร่างของนางหม่อมพลัดตกลงไปในน้ำ แล้วนางโพงก็กลายร่างของตนเป็นนางหม่อมแทนทันที
และรำยมนตร์ให้ท้าววรจิตรหลงเคลิบเคลิ้ม แม้นางหม่อมจะว่ายน้ำตามเรียกให้ช่วย และลูกชาย
จะร้องให้บอกพ่อว่า แม่ตกน้ำ ท้าววรจิตรก็มีได้ยินเสียงเลย ลูกชายท้าววรจิตรร้องไห้มาตลอดทาง
เพราะกลัวนางโพง แม้นางโพงจะโลมเล้าเอาใจ ทำกิริยาท่าทางและเสียงพูดเหมือนนางหม่อม
ก็ตาม ลูกชายก็ไม่ยอมรับว่าเป็นแม่ของตน

เมื่อว่ายน้ำตามเรือไม่ทันแล้ว นางหม่อมจึงว่ายน้ำขึ้นฝั่งและพยายามเดินลัดเลาะมา
ตามป่าเขาริมฝั่งแม่น้ำเลยด้วยความยากลำบากเป็นเวลาหลายวัน จนบรรลุถึงภูมัยซึ่งไม่ห่างจาก
เมืองเจ้าฟ้าฮ่มขาวเท่าใดนัก เมื่อสืบทราบข่าวท้าววรจิตรกับลูกอยู่เมืองเจ้าฟ้าฮ่มขาวแล้ว นางก็
ค่อยสบายใจขึ้น ในวันต่อมานางเดินทางมาถึงบ้านของยายเฝ้าสวนซึ่งอยู่นอกเมือง นางเห็นว่า
เป็นที่เหมาะจึงขออาศัยอยู่กับยายเฝ้าสวนนั้นในฐานะ เป็นลูกเลี้ยง นางช่วยยายทำงานทุกอย่าง
เช่น ตักน้ำ ตักข้าว หุงหาอาหาร รดน้ำผักที่ปลูกไว้ เป็นต้น เมื่ออาศัยอยู่กับยายหลายวันเป็นที่
สนิทคุ้นเคยกันแล้ว นางจึงเล่าเรื่องราวของตนแต่ปางหลังให้ยายฟังและขอให้บิดเป็นความลับด้วย
ยายได้ฟังเรื่องราวของนางหม่อมแล้วรู้สึกสงสารนางหม่อมอย่างสุดซึ้งจนน้ำตาไหลซึม เนื่องจาก
นางหม่อมเป็นคนดีและขยันขันแข็งในการทำงาน ยายจึงรักนางหม่อมดุจลูกในอุทรของตน นางหม
่อมจึงอยู่กับยายด้วยความสุขตามอัธยาศัยของตน

ฝ่ายทำวรวจรกับลูกชายและนางโพงซึ่งแปลงร่างเป็นนางผมหอมได้เดินทางมาถึงเมือง เจ้าฟ้าฮ่มขาวโดยสวัสดิภาพ พอผู้โดยสารขึ้นฝั่งได้แล้วเรือและพายทงคำก็จมน้ำหายไป ณ ที่ทำน้ำ หน้าเมืองทันที กล่าวกันว่า วันดีคืนดีนาน ๆ เรือทงคำจะโผล่ขึ้นมาเหนือน้ำให้ชาวเมืองเห็นสัก ครั้งหนึ่งแล้วกลับจมหายไปตามเดิม เจ้าฟ้าฮ่มขาวรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ลูกชายกลับมาพร้อมบุตร และภรรยาด้วยความปลอดภัย จึงพร้อมกับชาวเมืองทำพิธีต้อนรับทำวรวจร ลูกชาย และนางโพง ซึ่งเข้าใจว่าเป็นนางผมหอมอย่างใหญ่โต มีการจัดขบวนแห่เข้าเมือง ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ทำบุญ แจกทาน เลี้ยงข้าวปลาอาหารหวานคาวชาวเมืองอย่างทั่วถึง ทำวรวจรสังเกตเห็นว่านางโพง ชอบกินอาหารคาวมากที่สุด แต่ของหวานไม่ยอมแตะต้องเลย ทำวรวจรรู้สึกแปลกใจมากจึงคอย จับเท็จนางโพงเรื่อยมา เพราะยังสงสัยคำพูดของลูกชายว่า แม่ถูกนางโพงจุดตักน้ำและว่ายนํ้า ขึ้นฝั่งนานแล้ว ถึงแม้ลูกชายจะยืนยันอย่างไรก็ตามทำวรวจรก็ยังไม่เชื่อสนิท ทั้งนี้เพราะฤทธิ์ เวทมนตร์นางโพงทำให้ทำวรวจรหลงใหลตลอดมานั้นเอง

ขณะที่นางผมหอมอาศัยอยู่กับยายเฝ้าสวนนอกเมืองนั้น นางได้พยายามติดตามสืบข่าวคราว ของสามีและลูกชายอยู่เสมอ โดยให้ยายเอาพืชผักในไร่ไปขายในเมืองและสืบถามเพื่อให้ได้พบลูก ชายของตน ในที่สุดยายก็ได้พบและนำลูกชายมาหานางผมหอม ทั้งลูกและแม่เมื่อพบกันรู้สึกยินดีเป็น อย่างยิ่ง ต่างร้องไห้กอดกันอยู่เป็นนาน พอสร้างโศกลูกชายได้อ้อนวอนให้แม่เข้าเมืองไปพบพ่อ แต่นางผมหอมไม่ยอมไปเพราะเกรงจะถูกนางโพงทำร้าย นางบอกลูกชายว่าถ้าอยากให้แม่ไปอยู่ ในเมืองกับพ่อ ก็ขอให้พ่อจัดการมิให้มีนางโพงอยู่ในเมืองเสียก่อน มิฉะนั้นจะไม่ยอมไปเป็นอันขาด และขอให้ลูกชายปกปิดเป็นความลับด้วยว่าแม่อาศัยอยู่ที่นี้

เมื่ออ้อนวอนแม่ไม่เป็นผลแล้ว ลูกชายนางผมหอมจึงกลับเข้าเมืองพร้อมยายเฝ้าสวน ไป เล่าเรื่องราวที่ได้พบกับแม่ให้บิดาทราบ ตอนนี้ทำวรวจรซัดเลใจและเชื่อคำพูดของลูกชายมากขึ้น

เพื่อให้ทราบความจริง วันหนึ่งทำวรวจรจึงปลอมตัวเป็นพรานป่าออกล่าสัตว์คนเดียว โดยมีได้บอกให้ใครทราบ เพื่อตั้งใจจะไปพบนางผมหอมที่บ้านยายเฝ้าสวน นางได้ต่อว่าต่อขาน ทำวรวจรต่าง ๆ นานาด้วยความน้อยใจพร้อมกับร้องไห้รำพันไปด้วย ทำวรวจรได้ยินนางผมหอม พูดถึงเรื่องราวแต่หนหลังตลอดความยากลำบากของตนเช่นนั้น อดสงสารนางผมหอมไม่ได้ถึงกับ น้ำตาไหลนองหน้า เช่นกันและรับสารภาพผิดทุกประการ และกล่าวว่าเรามีได้ตั้งใจจะทิ้งนางให้

ตกระกำลำบาก แต่หากคงเป็นด้วยเวรกรรมแต่ชาติปางก่อนจึงคลันดาลให้มีเหตุการณ์เกิดขึ้นเช่นนี้ แล้วเขารบเร้าให้นางเข้าเมืองเพื่อให้ชาวเมืองรู้ความจริงพร้อมกัน ณ บัดนั้น แต่นางผมหอม บัญชีไม่ยอมเข้าเมืองอย่างเด็ดขาด ถ้าหากไม่กำจัดนางโพงตนนั้นก่อน เพราะนางเคยกลัวฤทธิ์เดชของนางโพงมาแล้ว

เมื่อทราบข้อเท็จจริงดังนั้นแล้ว ท้าววรจิตรกับลูกชายก็กลับเข้าเมืองในเย็นวันนั้น ภายหลังจากนางผมหอมได้จัดข้าวปลาอาหารมาเลี้ยงดูตามมีตามเกิด

ครั้นวันรุ่งขึ้น ท้าววรจิตรจึงลวงนางโพงออกนอกเมืองจัดการฆ่าได้สำเร็จ แล้วป่าวร้องชาวเมืองให้ไปรับนางผมหอมเข้าเมือง บรรดาชาวเมืองได้ทราบต่างมีความยินดี พากันร่วมขบวนแห่ไปรับนางผมหอมอย่างมากมาย เมื่อนางผมหอมมาถึงเมืองแล้วเจ้าฟ้าฮ่มขาวและท้าววรจิตร พร้อมด้วยชาวเมืองได้ทำพิธีต้อนรับนางผมหอมอย่างเอิกเกริก ชาวเมืองได้ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ท้าววรจิตรกับนางผมหอมและลูกชาย มีมหรสพสมโภชเจ็ดวันเจ็ดคืน ต่อมาภายหลังนั้นไม่กี่ปี เมื่อเจ้าฟ้าฮ่มขาวถึงแก่อนิจกรรมท้าววรจิตรก็ได้ขึ้นครองเมืองแทนบิดา ปกครองบ้านเมืองอยู่ร่วมกับนางผมหอมและลูกชาย ด้วยความผาสุกตลอดมาเป็นเวลาช้านานจนตราบชั่วอายุขัย

นิทานที่ 10

เรื่อง นายคดกับนายซื่อ

นายคดกับนายซื่อเป็นสหายกันมาตั้งแต่ทั้งสองคนยังเป็นเด็ก โดยแม่ของนายซื่อทำพิธีผูกแขนให้เป็นเพื่อนน้ำมิตรกัน ซึ่งภาษาถิ่นอีสานเรียกเพื่อนที่ทำพิธีเช่นนี้ว่า "เสี่ยว" เมื่อทำพิธีผูกแขนให้แล้ว แม่ของนายซื่อก็อวยพรให้เขาทั้งสองเป็นเกลอแก้ว เกลอขวัญรักใคร่สมัครสมานสามัคคีกัน มีอะไรก็ขอให้ช่วยเหลือกัน ซึ่งธรรมเนียมชาวอีสานเมื่อเป็นเสี่ยวกันแล้วส่วนมากมักรักใคร่กันโดยแท้จริงอย่างสม่ำเสมอ และรักใคร่นับถือพ่อแม่ตลอดญาติพี่น้องของเพื่อนคู่จพ้อแม่และญาติพี่น้องของตนด้วย

นายคดมีนิสัยตามซื่อแก คือชอบพูดลอกลวงคนอื่นเป็นอาจิม ส่วนนายซื่อก็มีนิสัยตามซื่อของเขาเช่นกัน คือมีความซื่อสัตย์สุจริต เมื่อใครได้คบค้าสมาคมจะรู้สึกรักใคร่นับถือไม่จิตจาง นายซื่อมีข้อเสียอย่างหนึ่งคือ ซื่อจนเกินไป เมื่อใครพูดอะไรก็มักเชื่อง่ายโดยขาดการไตร่ตรองไปสักหน่อย

วันหนึ่ง นายคดชักชวนนายซื่อไปเที่ยวป่าดงดิบซึ่งอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านไปมากพอสมควร เมื่อไปถึงป่าอันหนาทึบแห่งหนึ่ง นายคดแกล้งพูดขึ้นว่า ที่โนะบริเวณป่านี้มีบ่อเงินบ่อทองและมีเงินทองจำนวนมาก แต่ผู้ใดต้องการเงินทอง ผู้นั้นจะต้องเจาะดวงตาแลกเอา ผู้เป็นเจ้าของบ่อเงินบ่อทองจึงจะเอาเงินทองให้ ที่นายคดพูดเช่นนั้นหาได้รู้เรื่องบ่อเงินบ่อทองอย่างแท้จริงไม่ เพียงแต่พูดเล่นเพื่อลอกลวงเพื่อนด้วยความคึกคะนองเท่านั้น และถามนายซื่อว่า ต้องการเงินทองไหม หากเพื่อนต้องการก็จะทำการเจาะตาทั้งสองให้ แล้วเงินทองก็จะไหลมาเทมาอย่างมากมาย

นายซื่อได้ยินนายคดพูดเช่นนั้นเข้าใจว่าเป็นความจริง ด้วยความอยากได้เงินทองดังกล่าวก็ตอบตกลง ครั้นแล้วนายคดก็เอาปลายมีดแหลมกว่านเอาลูกตาของนายซื่อออกทั้งสองข้าง นายซื่อแม้จะเจ็บปวดเท่าไรก็พยายามอดทน เพราะความอยากได้เงินทองนั่นเอง พอเสร็จแล้วนายคดก็เอาดวงตาทั้งสองของนายซื่อไปวางไว้ที่รากไทร ณ ที่บ้านนั้น แล้วรีบหนีกลับไปบ้านโดยเร็ว เมื่อ นายคดไปถึงบ้านจึงบอกแก่ลูกเมียและญาติพี่น้องของนายซื่อว่า เสือกคดนายซื่อตายแล้ว ลูกเมียและ

ญาติพี่น้องของนายชื่อไต้ยั้น เช่นนั้นก็เข้าใจว่าเป็นความจริง จึงพากันร้องไห้คร่ำครวญถึงนายชื่อเสียงระ เบื้องเชิงแจ้ไป เกือบทั้งหมู่บ้าน

ฝ่ายนายชื่อเมื่อถูกเจาะดวงตาแล้ว รู้สึกเจ็บปวดบาดแผลมากก็นั่งร้องไห้อยู่ในบ้านคนเดียวเป็นเวลาหลายชั่วโมง ต่อมาจึงมีเทพารักษ์เทพเจ้าในบ้านนั้นจำแลงร่างเป็นเสือโคร่งตัวขนาดใหญ่ออกมา และหันกลับมาขำหน้านายชื่อ แล้วเอาหางแหย่ไปในรูจมูกของนายชื่อ นายชื่อใช้มือคลำก็รู้ว่า เป็นเสือ ตกใจกลัวเป็นอย่างยิ่ง แต่พอตั้งสติได้ก็คิดว่าคงจะเป็นเทพารักษ์ในป่ามาโปรด จึงสำรวจสติกล่าว พุทโธ พุทโธ ออกมาเรื่อย ๆ โดยไม่มีความสะดุ้งสะเทือน เทพเจ้าทดลองใจนายชื่ออยู่เป็นนานก็รู้แน่แก่ใจว่า คนผู้นี้เป็นคนซื่อสัตย์สุจริตจริง จึงไปเก็บเอาแท่งเงินและแท่งทองคำมากองไว้ต่อหน้านายชื่อมากมาย เสร็จแล้วเอาดวงตงที่ถูกเจาะซึ่งวางไว้ที่รากไทรมาใส่เข้าตา เยียวยาให้มีสภาพปกติดังเดิมด้วย แล้วเทพารักษ์ก็หายตัวไป

เมื่อเทพารักษ์นำลูกตามายัดใส่ที่เดิมให้แล้ว นายชื่อก็หายเจ็บปวดทันทีและมองเห็นอะไร ๆ ได้เหมือนเดิม ทั้งเห็นแท่งเงินและทองคำขาวและเหลืองรวมกองอยู่ข้างหน้าตนด้วย นายชื่อรู้สึกดีใจเป็นอย่างยิ่งจึงแกะเสื้อผ้าที่นุ่งมาห่อเอาแท่งเงินและทองคำนั้นทั้งหมด คงนุ่งแต่กางเกงชั้นในเท่านั้น พอจัดตกแต่งหีบแท่งเงินและทองคำเสร็จเรียบร้อยก็เดินทางซัดเซกลับบ้าน เนื่องจากหีบแท่งเงินและทองคำหนักมาก นายชื่อได้มาถึงบ้านของตนเองค่ำพอดี ซึ่งขณะนั้นชาวบ้านมารวมกับที่บ้านของนายชื่อเพื่อจัดทำอาหารกินสำหรับแจกทานอุทิศส่วนกุศลให้นายชื่อต่อไป เพราะเข้าใจว่านายชื่อถูกเสือกัดถึงแก่ความตายตามที่นายคตบอก

ขณะที่ชาวบ้านกำลังชุมนุมกันอยู่ในนั้น ได้เหลียวไปเห็นนายชื่อหอบห่อผ้ามาและคงนุ่งแต่กางเกงชั้นในตัวเดียว เข้าใจว่าเป็นผีของนายชื่อก็ตกใจพากันแตกตื่นหนีไปคนละทิศละทาง แม้ นายชื่อจะร้องบอกว่า "มิใช่ผี อย่าไป ๆ ข้านี้เอง" แต่ยิ่งว่าเหมือนยิ่งยุส่งให้ชาวบ้านวิ่งหนีเร็วขึ้น คงเหลือแต่เมียนายชื่ออยู่คนเดียวเท่านั้น พอได้โอกาสนายชื่อรีบกระซิบบอกเมียให้รู้ว่า ที่ตนหอบมานี้คือ เงินและทองคำ เมียจึงนำห่อเงินและทองคำที่นายชื่อหอบมานั้นไปซ่อนไว้อย่างมิดชิด โดยมีได้บอกให้ผู้ใดทราบเลย

ต่อมาไม่นาน นายชื่อก็เอาเงินและทองคำที่ได้มาไปจำหน่ายได้เงินมาใช้จ่ายมากมาย นายชื่อและครอบครัวกลายเป็นผู้มั่งคั่งขึ้นมาอย่างรวดเร็ว ชาวการได้เงินและทองคำมาจากป่า

ของนายชื่อระบือไปทั่ว จนชาวบ้านทราบทั่วไป รวมทั้งนายคุดด้วย

นายคุดเมื่อเห็นนายชื่อมั่งมีเช่นนั้นก็มาถามข่าวคราว นายชื่อก็เล่าความจริงให้ฟังทุกประการ นายคุดคิดอยากจะได้เงินและทองคำเหมือนอย่างนายชื่อบ้าง จึงอ่อนน้อมให้นายชื่อพาไปที่ป่า ณ ที่เคยไป และขอให้เอาเมล็ดแหลมกว่าดวงตาของตนเช่นนายชื่อบ้าง นายชื่อจัดการอ่อนน้อมของนายคุดไม่ได้ก็ตอบตกลงที่จะจัดการให้ตามที่ร้องขอ

ในวันต่อมา นายชื่อกับนายคุดเข้าไปในป่า พอถึงที่เคยไปเมื่อวันก่อนนายชื่อก็เอามีดกว่าดวงตาทั้งสองของนายคุดออก และนำเอาไปวางไว้ที่รากไทรซึ่งเป็นที่วางลูกตาของตน แล้วรีบเดินทางกลับบ้านปล่อยให้นายคุดนั่งร้องไห้ด้วยความเจ็บปวดอยู่ ณ ที่กลางป่านั้นคนเดียว

ฝ่ายเทพารักษ์ผู้เป็นเจ้าของป่าได้ยินเสียงร้องไห้เช่นนั้น จึงจำแลงกายเป็นเสือโคร่งขนาดใหญ่มาหานายคุด แล้วเอาหางแห่รูจมูกของนายคุดดูเช่นเดียวกับที่ทำกับนายชื่อ ชั้นแรกนายคุดตั้งสติได้ก็สำรวจจิตกล่าวคำวา พุทโธ พุทโธ ออกมาเรื่อย ๆ ครั้นเสือแห่หนาน ๆ ก็ทนความรำคาญไม่ไหว เกิดโมโหขึ้นมาจึงกล่าวคำหยาบ แข่งด่าออกมาด้วยเสียงอันดัง เสือโคร่งโกรธจึงกัดदनายคุดถึงแก่ความตายในบัดนั้น นายคุดจึงกลายเป็นซากศพในที่สุดคงเหลือแต่กระดูกอยู่ ณ ที่นั้น

ครั้นเนิ่นนานมาหลายปี ตรงที่กระดูกของนายคุดเรียราดอยู่นั้น มีหนทางผ่านไปมาใกล้ ๆ ครั้งหนึ่งมีพ่อค้ากระบือต้อนฝูงกระบือไปขายและผ่านไปใกล้ตรงที่กระดูกนายคุดอยู่ กะโหลกศีรษะนายคุดจึงร้องทักทายขึ้นพร้อมกับร้องเพลงบ้าง ลากลอนมาคือसानบ้าง และพูดกับหัวหน้าพ่อค้าขอติดตามไปด้วย หัวหน้าพ่อค้ามองไปตามทิศทางที่มาของเสียงไม่เห็นคนเลยก็รู้สึกแปลกใจ จึงเดินตามเสียงออกนอกทางไปดูใกล้ ๆ ก็เห็นกะโหลกศีรษะของคนพูดได้ หัวหน้าพ่อค้าจึงถามเรื่องราวต่าง ๆ กะโหลกศีรษะของนายคุดก็เล่าเรื่องที่แล้ว ๆ มาให้ฟังโดยละเอียดและอ่อนน้อมขอติดตามไปด้วย

หัวหน้าพ่อค้าเห็นเป็นของแปลก เนื่องจากไม่เคยเห็นกะโหลกศีรษะพูดได้เช่นนี้เลย ครั้งแรกนึกกลัวเพราะเกรงจะเป็นอันตรายจึงปฏิเสธ แต่กะโหลกศีรษะของนายคุดอ่อนน้อมอยู่เป็นนานจนหัวหน้าพ่อค้าใจอ่อน จึงนำกะโหลกศีรษะนั้นไปด้วยโดยเอาวางไว้บนตางของหลังกระบือตัวหนึ่ง

ขณะเดินไปตามทาง กะโหลกศีรษะของนายคดียังพุดคุยและร้องเพลงให้พวกพ่อค้ากระบือ ฟังราวกับเป็นคนธรรมดา ทั้งยังพูดแนะนำหัวหน้าพ่อค้าว่าขอให้ให้นำตนไปทำพັນเอาทรัพย์กับผู้มีเงินในเมืองด้วยว่าตนสามารถพุดได้ หัวหน้าพ่อค้าหลงเชื่อ

พอเดินทางเข้าไปในเมืองแล้ว เห็นบ้านหลังหนึ่งใหญ่โต เข้าใจว่าเจ้าของบ้านคงเป็นคนมั่งมี จึงนำเอากะโหลกศีรษะใส่ถุงเข้าไปทำพັນว่ากะโหลกศีรษะนี้พุดได้หรือไม่ เจ้าของบ้านบอกว่าพุดไม่ได้ หัวหน้าพ่อค้าจึงรับทำการพັນโดยตกลงกันว่า ถ้ากะโหลกศีรษะพุดได้เจ้าของบ้านผู้นั้นจะต้องเสียเงินให้เป็นสองเท่าของราคาคะบือที่ตนนำมา แล้วถ้าหากพุดไม่ได้ ตนก็จะมอบกระบือฝูงนั้นให้ผู้รับทำไป เมื่อตกลงกันโดยมีพยานหลักฐานเป็นมันเหมาะแล้ว หัวหน้าพ่อค้าจึงหยิบกะโหลกศีรษะออกมาวางไว้ตรงกลาง และบอกว่า เมื่อนับหนึ่ง สอง สาม ให้พุดออกมา หัวหน้าพ่อค้าจึงนับหนึ่ง สอง สาม กะโหลกศีรษะคงเงียบเฉยอยู่ นับต่อไปอีกถึงสิบก็ยังไม่เงียบ และนับเท่าไร ๆ ก็เงียบ หัวหน้าพ่อค้าจึงแพ้การพັນ ตกต้องเสียกระบือทั้งฝูงให้เจ้าของบ้านไปตามสัญญา

หัวหน้าพ่อค้าเมื่อเสียกระบือด้วยการถูกลอกจากกะโหลกศีรษะ รู้สึกเสียใจและโกรธที่สุด จึงนำกะโหลกศีรษะนายคุดออกมานอกบริเวณบ้าน หิวเดินทางต่อมา พอมายังหินขนาดใหญ่ก้อนหนึ่งซึ่งอยู่ข้างทางจึงวางกะโหลกศีรษะลงบนก้อนหิน และนำเอาก้อนไม้แก่นขนาดใหญ่อันหนึ่งมาทุบกะโหลกศีรษะนั้นจนแตกละเอียดด้วยความแค้นจนหน้าใจ แล้วนำกระดูกนั้นห่อด้วยผ้านำไปเทลงน้ำ ที่สุดกระดูกนั้นก็กลายเป็นน้ำคั้นและหอยคั้น คอยรบกวนคนที่ลงไปอาบน้ำอยู่จนทุกวันนี้

จากเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า วิสัยคนคดคนโกงแล้ว ขณะมีชีวิตอยู่ที่คดก็โกง และแม้แต่จะตายไปแล้ว ก็ยังคงอคคอดโกงไม่ได้อยู่นั่นเอง

นิทานที่ 11

เรื่อง นายบังยาน

คำว่า "บังยาน" เป็นภาษาถิ่นเมืองเลย หมายความว่า ช้า อืดอาด เนิบนาบ หย่อน ไม่คล่องแคล่วว่องไว เฉื่อยชา ในเรื่องนี้เป็นเรื่องของชายคนหนึ่ง อายุอยู่ในวัยกลางคนค่อนข้าง เจื่องหงอย ทำอะไรก็ช้า ชอบปล่อยตามอารมณ์หรือปล่อยตามสบายไม่มีความกระตือรือร้นอะไร แกรมมีความซื่อและเชื่อประคบด้วย จะไปไหนเข้าทำนอง "ถึงก็ช่าง ไม่ถึงก็ช่าง" พ่อแม่และชาวบ้านจึงเรียกกันว่า "นายบังยาน" และแกก็ยินดีรับชื่อนี้โดยไม่มีความทุกข์ร้อนอะไร

นายบังยานแต่งงานแล้วประมาณสิบปีเศษ มีลูกชายสี่คน ลูก ๆ แดกเนื้อหนังทั้งนั้น แม้ นายบังยานจะใจเย็นและทำงานช้า เมียแกก็ไม่เคยบ่นว่าอะไร เพราะรู้จักนายบังยานดีว่าเป็นคน นิสัยเฉื่อยชาเช่นนั้น

คราวหนึ่ง เมียแกบอกหัวว่าให้ไปพันไร่เพื่อปลูกข้าวสักแห่งหนึ่ง ไม่ต้องกว้างนักสักแค่ แมวดินตายก็ได้ เมื่อเมียแกบอกเช่นนั้น นายบังยานก็อุ้มแมวไปด้วย พอไปถึงป่าแห่งหนึ่งซึ่งเห็นว่าเป็นทำเลเหมาะ แกก็เอาแมววางลงกับพื้นดิน แล้วเอาสามเม็ดตีหัวแมว เมื่อแมวถูกตีก็เดินไปตามป่า ไม่กว้างไกลนักก็ขาดใจตาย นายบังยานก็ถางป่าขนาดกว้างยาวเท่าที่แมวดินตายเท่านั้น ซึ่งไม่ กว้างขวางเท่าที่ควร วันต่อมาแกบอกเมียว่าถางไร่เสร็จเรียบร้อยแล้ว เมียแกจึงเดินไปดูเห็นไร่ แคบนิดเดียว คือ มีขนาดกว้างยาวด้านละประมาณ 5-6 วาเท่านั้น เมียจึงขำฉาวเฉดไรที่จะถาง ให้หัวดู เมื่อเมียบอกให้ถางไปถึงไหน ก็ถางถึงนั้นตามที่เมียบอก

หลายวันต่อมา เมียเห็นว่าต้นไม้ในไร่ที่นายบังยานถางไว้คงแห้งดีแล้ว จึงบอกให้หัวไป เฝ้า การถางไร่หากลมพัดมาทางดินก็ให้เอาไฟเผาทางดิน และถ้าหากลมพัดมาทางหัว ขอให้เอา ไฟจุดทางหัว คำว่า "หัว" และ "ดิน" นั้นชาวบ้านเขานิยมเรียกเขตไร่หรือนาตอนสุดเขต ซึ่ง พื้นดินสูงที่สุดว่า "หัว" และเรียกเขตไร่หรือนาตอนลาดลงไปเขตต่ำสุดว่า "ดิน" นายบังยานฟัง เมียพูดไม่เข้าใจและพาสื่อ เมื่อไปถึงไร่ก็ไปยืนอยู่ ณ ที่แกถางแล้ว พอลมพัดเรียพื้นดินผ่านดินแกมา แกก็เอาไฟจุดที่ตีนของแก และเมื่อลมพัดมาทางบนผ่านหัวหรือศีรษะ แกก็เอาไฟจุดที่ศีรษะของแก

ขณะที่แกถูกไฟจุดแกรู้สึกร้อน จุดไปแกก็เดินสูดปากเพราะความเจ็บปวดไปด้วย พอตีเมียแกตามไปพบเข้าก็ถามหัวว่าให้มาจุดไรทำไมไม่ทำ นายบังยานตอบเมียว่า ทำตามเมียบอกแล้วทำไมไม่ใหม่เองต่างหาก เมียสงสัยจึงถามวิธีจุดไรของแก นายบังยานก็เล่าถึงวิธีจุดไรให้เมียฟังตามที่ตนได้ทำ เมียได้ยินเช่นนั้นอดหัวเราะไม่ได้ จึงชี้แจงให้เมียฟังว่า คำว่า สมัทมาทางดินหรือหัวนั้น หมายถึงดินไรและหัวไร มิใช่หัวหรือตีนของคน เมื่อนายบังยานทราบเช่นนั้นจึงเข้าไปเสียบดูไร พอตีสมัทมาทางดินไร คือตอนล่าง ก็ทำการจุดไฟที่ตีนไรทันที ไฟก็ลุกไหม้ไม้ในไร่จนเต็มหมดไปจนถึงหัวไรด้วย

หลายวันต่อมา เมียนายบังยานบอกหัวว่าให้ทำกระท่อมเล็ก ๆ สักหลังหนึ่งด้วย เมื่อไปไรจะได้อยู่อาศัย นายบังยานก็ขานรับ แกจึงไปเก็บกระตองปูขนาดใหญ่มาได้อันหนึ่ง แล้วฝังเสาสี่เสาแคบ ๆ สูงประมาณตีกว่า ๆ แล้วเอาไม้พาดพาวางกระตองปูได้ วันถัดมาเมียแกไปที่ไรถามหากกระท่อมว่าปลูกเสร็จหรือยัง นายบังยานตอบว่าเสร็จเรียบร้อยแล้ว เมียแกเหลียวซ้ายและขวาพร้อมเดินไปที่กลางไร นายบังยานร้องว่า ระวัง ๆ เตี่ยวจะเหยียบกระท่อม เมียจึงก้มมองดูเห็นกระท่อมกระตองปูอยู่ที่ตรงหน้านั้นเอง

เกี่ยวกับการทำกระท่อมนี้ เมียแกบอกหัวอีกครั้งหนึ่งว่า ให้ทำกระท่อมแบบเพิงหมาแหงน จึงจะดีเพราะทำง่าย พรุ่งนี้ขอให้ลงมือทำด้วย สาย ๆ หน่อยจะไปดู นายบังยานก็รับคำ พอถึงตอนเช้าเมื่อกินอาหารเสร็จแล้วแกก็เตรียมตัวไปไรพร้อมกับเรียกหมาของแกตัวหนึ่งไปด้วย พอ นายบังยานถึงไรแกนึกถึงคำพูดของเมียแกว่า ให้ทำกระท่อมแบบเพิงหมาแหงน แกก็เอาไม้ไผ่ขนาดโตมาลำหนึ่งมัดติดระหว่างต้นไม้สองต้น แล้วเรียกหมาของแกไป ณ ที่นั้น จึงเอาเชือกผูกคอหมาโยงมาทางคางแล้วผูกแขวนติดกับไม้ไผ่ที่มัดพาดกับต้นไม้ไว้ ตอนแรก ๆ หมามันเดินและร้องเสียงดัง นานเข้ามันคงเหนื่อยจึงเงียบไป พอตอนสายหน่อยเมียของนายบังยานไปที่ไร ถามหากกระท่อมที่สั่งให้ทำ นายบังยานก็ชี้ไปที่แกมัดคอหมาแหงนไว้ให้เมียดู เมียแกก็ว่า ทำแบบเพิงหมาแหงน หมายความว่า ให้ทำหลังคาชันลาดลงไปคล้าย ๆ หมามันแหงน ไม่ใช่ให้มันมัดหมาแหงนไว้แบบนี้ นายบังยานก็แก้ตัวว่า ทำตามแบบทุกอย่างแล้วจะมาดุด่ากันทำไม

วันถัดมาอีก เมียแกบอกนายบังยานว่า การทำกระท่อมจะต้องมีเสาเป็นง่ามเหมือนบ่าลูก เมื่อมีเสาก็เอาไม้มาพาดที่ง่ามทำการปูพื้น และต้นเสาต้องสูงจากพื้นขึ้นไปทำเป็นหลังคาอาศัยร่ม

ได้ด้วย ขอให้ทำในพรุ่งนี้โดยเร็ว นายบังยานรับคำเป็นเชิงเข้าใจ พอเช้าวันรุ่งขึ้นนายบังยานกินข้าวเสร็จแกลเตรียมตัวไปไร่โดยเรียกลูกชายทั้งสองคนไปด้วย พอไปถึงไร่แก็ก็ไปตัดไม้มาเพื่อไปทำกระท่อม เมื่อได้ไม้มากพอสมควรแล้วแก็เรียกลูกทั้งสองของแก็มาขึ้นเป็นสี่มุม ให้ห่างกันสักวาเศษ ลูกถามว่าจะทำอะไร นายบังยานบอกว่าจะทำกระท่อมโดยเอาลูกทำเป็นเสา ชั้นแรกลูกไม่ยอม พอจึงขู่ว่าหากขัดขืนจะเฉียน ลูกกลัวพอจะเฉียนจึงยอมไปยืนตามที่พอบอก นายบังยานเอาไม้สี่ลำมาพาดที่ป่าลูกเป็นสี่เหลี่ยมแล้วหากกระดานมาปู เอาไม้ทำเป็นเสาขึ้นไปเพื่อจะให้เป็นหลังคา ฝ่ายลูกยืนนานเข้าก็ร้องครวญครางว่าหนักหนาไม่ไหว ขณะที่นายบังยานกำลังจะตั้งเสาทำเป็นหลังคานั้น พอตีเมียแก็ก็ไปถึงไร่ เห็นนายบังยานเอาลูกทำเป็นเสากระท่อมก็ตกใจ ต่อว่าพัวทำไมทำเช่นนั้น นายบังยานแก้ตัวว่าก็เมียบอกให้ทำเสาเป็นง่ามเหมือนป่าลูก ได้เอาลูกทำเป็นเสาแล้วจะมาต่อว่าทำไม เมียแก็จึงบอกให้นายบังยานเลิกทำกระท่อมดังกล่าวทันที

วันหนึ่งในฤดูฝน นายบังยานกลับจากไร่ เผอิญน้ำในลำห้วยที่แก็จะข้ามมานองขึ้นจนเต็มฝั่ง นายบังยานจึงนั่งรออยู่ริมฝั่งจนค่ำ เมียแก็คอยอยู่ที่บ้านไม่เห็นพัวกลับมาจึงชวนเพื่อนบ้านไปตามหาพัว พอตีพหานายบังยานนั่งอยู่ริมฝั่งห้วยจึงถามว่าทำไมนั่งเฉยอยู่ นายบังยานตอบว่า รอให้น้ำแห้งก่อนจึงจะไป เมียแก็จึงว่า ก็วันที่เดือนน้ำจึงจะแห้ง แล้วบอกให้พัวเดินลุยน้ำข้ามมา พัวก็ทำตาม นายบังยานจึงได้มาถึงบ้านในคืนนั้น

ในปีที่ทำไร่นั้น เมียแก็เกิดมีท้องและคลอดลูกอีกคนหนึ่ง แต่คลอดได้ไม่กี่วันลูกก็ตาย เมียจึงบอกให้นายบังยานเอาลูกไปทิ้ง นายบังยานจึงอุ้มลูกของแก็คนนั้นเข้าไป พอถึงป่าที่เห็นว่าเหมาะจะทำการฝังลูก แต่แก็เห็นว่าวางลูกไว้ที่พื้นดินไม่เหมาะ จึงเอาลูกโยนไว้บนต้นสาบเสื่อซึ่งลำต้นและกิ่งก้านหนาที่บดพอที่จะวางลูกได้ แล้วแก็ลงมือขุดดินเป็นหลุม เมื่อได้หลุมกว้างลึกพอสมควรแล้วแก็ก็นั่งคอยอยู่ที่ริมปากหลุมนั้นตั้งแต่เช้าจนจะค่ำ ฝ่ายเมียแก็คอยอยู่ที่บ้านไม่เห็นพัวกลับมารู้สึกแปลกใจจึงไปตามหาพัวที่ป่า เมื่อพบพัวจึงถามว่าทำไมจึงนั่งเฉยอยู่ นายบังยานบอกว่านั่งคอยให้ลูกตกจากต้นสาบเสื่อก่อนและจัดการฝังแล้วจึงจะกลับบ้าน เมียแก็ก็สงสัยในความจริงและเชอของพัว จึงบอกให้อุ้มลูกจากต้นสาบเสื่อฝังในบ้นั้น และชวนกันกลับบ้าน

เนื่องจากนายบังยานมีนิสัยไม่ค่อยคบค้าสมาคมกับเพื่อนบ้านและคนทั่วไป คงเก็บตัวอยู่กับบ้านเป็นประจำเสมอ วันหนึ่งพี่ชายของ เมียแก็จึงไปเยี่ยม ได้ทราบว่ามันไม่คอยคบค้าสมาคม

กับใคร จึงแนะนำให้ห้องเขยไปเที่ยวเตร่บ้าง นายบังยานได้รับคำบอกเล่าเช่นนั้น ในคืนวันต่อมา จึงออกจากบ้านไปเที่ยวจนเกือบสว่าง เมื่อกลับมาเมียถามว่า แต่ก่อนไม่เคยไปเที่ยวเวลา กลางคืนเลย คืนวันนี้ทำไมจึงไปเที่ยว นายบังยานบอกเมียว่า เพราะพี่ชายของเมียถามบอกจึงไป และรับปากกับเมียว่า ต่อไปจะไม่ไปเที่ยวเช่นนี้อีก

แม้ว่านายบังยานแต่งงานจะมีลูกสี่คนแล้ว ก็ยังคงอยู่บ้านหลังเดียวกับพ่อตา แม่ยาย เพราะเมียของแกเป็นลูกสาวคนเดียวของพ่อแม่ คืนวันหนึ่งผู้ใหญ่บ้านติเกราะสัญญาให้ลูกบ้านไป ประชุมที่บ้านของตน พ่อตาจึงบอกให้นายบังยานไปประชุมแทน นายบังยานก็ไป แต่เนื่องจากคืนนั้นมีหลายเรื่องผู้ใหญ่บ้านจะแจ้งให้ลูกบ้านทราบ การประชุมจึงติดไปหน่อย โดยเหตุที่นายบังยานไม่ค่อยชอบพูดจา เมื่อลูกเขยไปฟังเกราะแล้วพ่อจึงบอกลูกสาวว่า เมื่อนายบังยานกลับจากไปฟัง เกราะมาถึงบ้านแล้วขออย่าให้ใครไปเปิดประตูง่าย ๆ ลองดูว่านายบังยานจะทำอย่างไร

ตอนดึก เมื่อนายบังยานกลับจากการไปประชุมมาถึงบ้านก็ไม่ยอมเรียกใครให้เปิดประตู เลย คงเดินเลียบไปมาอยู่ตามระเบียงบ้านและเอามือลูบฝาอยู่เป็นเวลาสักชั่วโมงเศษ นายบังยาน คงจะทนไม่ไหวจึงพูดดัง ๆ ขึ้นว่า "พวกมันไปไหนกันหมด" เมียนึกสงสัยจึงลุกขึ้นมาเปิดประตู ให้นายบังยาน

พอนายบังยานเข้าไปในเรือนแล้ว พ่อตาจึงถามว่าเขาประชุมเรื่องอะไรที่สำคัญบ้าง นายบังยานไม่ตอบพ่อตาแต่อย่างใด คงเดินเฉยและเข้าไปนอนเหมือนอย่างที่เคยมา พอรุ่งเช้า นายบังยานเตรียมตัวจะไปนา ขณะจะลงบันไดบ้านเห็นพ่อตานั่งอยู่ที่ระเบียงเรือน จึงหันไปบอก พ่อตาว่า "เขาประชุมบอกเตือนให้ไปเสียภาษีที่ดินมั่ง" พูดแล้วเดินไปนาโดยไม่เหลียวหน้ามาอีก เลย พ่อตาถามตั้งแต่ตอนกลางคืน ลูกเขยฟังมาตอบตอนเช้าก็แปลกดีเหมือนกัน

นิทานที่ 12

เรื่อง นายโป้จอมโกหก

นานมาแล้วมีชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อนายโป้ ซึ่งมีรูปร่างหน้าตาดี เฉลียวฉลาด ขยันในการทำงานพอสมควร เสียอย่างเดียวเป็นคนนิสัยชอบโกหก คนทั้งหลายจึงให้สมญานามนายโป้ว่า "นายโป้จอมโกหก" นายโป้อาศัยอยู่กับบิดาและลุงในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง

ครั้งหนึ่ง ลุงไปนอนทำสวนอยู่ปลายนาซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านพอสมควร ส่วนบิดาเป็นผู้เฒ่าเฝ้าบ้าน วันหนึ่งนายโป้ก็สนุกอยากจะให้ลุงกับบิดาเข้าใจกันผิดขึ้น พอตีห้าใช้ให้นายโป้นำอาหารไปส่งลุงที่สวน เมื่อนายโป้นำอาหารไปส่งลุงเสร็จก็เดินทางกลับ จึงพูดกับบิดาว่า "บิดา บิดา ลุงไปชอบกับผู้หญิงคนใหม่แล้ว บิดาย่าไปหาลุงนะ เดี่ยวลุงจะตีเอา" จากนั้นนายโป้ก็กลับไปหาลุงอีก บอกลุงว่า "ลุง ขณะนี้บิดาไปติดพันกับผู้ชายคนใหม่แล้ว ลุงอยู่ไปหาบิดานะ จะเกิดทะเลาะกันและอายุเขาเปล่า ๆ"

ชั้นแรกบิดากับลุงหลงเชื่อ ต่างก็รู้สึกโกรธและไม่ไปมาหาสู่กัน อยู่มาวันหนึ่งลุงคิดได้ว่าคำพูดของนายโป้จะเป็นจริงหรือไม่ จึงกลับมายังบ้านและต่อว่าบิดา ส่วนบิดาก็ต่อว่าลุง เรื่องมีผู้หญิงผู้ชายในที่สุดก็ทราบว่ นายโป้เป็นคนโกหกให้ลุงกับบิดาทะเลาะกัน ลุงกับบิดาทราบความจริงจึงจับไล่ นายโป้ออกจากบ้านไป

เมื่อนายโป้ถูกล้อออกจากบ้าน จึงไปหาเบ็ดคันยาว ๆ มาได้อันหนึ่ง ตกเบ็ดและได้ปลาตุ๊กขนาดใหญ่ 3 ตัว แล้วจึงเดินทางผ่านห้องทุ่งต่อไป พอตีโพลบควายตัวหนึ่งนอนตายจมหนองน้ำอยู่แต่ศีรษะโผล่พ้นน้ำขึ้นมาเล็กน้อย นายโป้คิดสนุกขึ้นมาจึงเอาปลาตุ๊กผูกติดกับหูควายข้างละตัว ส่วนอีกตัวหนึ่งผูกไว้ที่หาง เมื่อปลาตุ๊กดิ้นก็เหมือนควายมีชีวิตอยู่ พอตีมีพ่อค้าควายสามคนเดินทางมาพบเข้า ก็ถามซื้อควายตัวนั้นกับนายโป้โดยให้ราคาพอสมควร นายโป้ตกลงขายทันที

เมื่อนายโป้ได้รับเงินค่าควายแล้ว จึงบอกพ่อค้าว่าอย่าเผลอไล่ควายให้ลุดจากที่ เพราะควายจำเจ้าของได้ดี มันอาจไม่ยอมไปก็ได้ ขอให้นายโป้ไปให้ไกลก่อนจึงค่อยไล่ควายให้ลุดขึ้น นายโป้พูดแล้วก็รีบวิ่งหนีไป พอนายโป้ไปไกลแล้วพ่อค้าจึงไล่ควายให้ลุดขึ้น แต่ควายไม่ยอมลุด

เพราะมันตายแล้ว พ่อค้าจึงรู้ภายหลังว่าถูกนายโป้ต้ม แต่ไม่ทราบว่าจะไปตามนายโป้ได้อย่างไร เพราะนายโป้ไปไกลมากแล้ว

ฝ่ายนายโป้เดินทางไปถึงเชิงเขาใหญ่พบรังแตนขนาดใหญ่รังหนึ่ง จึงเอาถุงหุ้มรังแตนไว้ทั้งหมด แล้วเดินถือถุงรังแตนเข้าไปในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ชาวบ้านนึกสงสัยจึงถามนายโป้ว่าถุงอะไร นายโป้บอกว่า ถุงร้องให้หัวเราะ ชาวบ้านอยากดูนายโป้จึงบอกให้ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งเอาถุงขนาดใหญ่มาวาง แล้วบอกให้ชาวบ้านกลุ่มนั้นเข้าไปในถุง ต่อจากนั้นนายโป้ก็เปิดปากถุงปล่อยแตนเข้าไปในถุง แตนจึงบินออกจากถุงต่อผู้คนในถุง ชาวบ้านบางคนถูกแตนตอยเจ็บปวดก็ร้องไห้ ส่วนคนที่มิถูกแตนตอยก็หัวเราะ จึงได้ทั้งเสียงร้องไห้และหัวเราะอยู่ในถุงนั้น

ชาวบ้านที่ถูกแตนตอยจึงไปร้องเจ้าเมืองให้จับนายโป้ไปลงโทษ เจ้าเมืองจึงสั่งให้ตำรวจจับนายโป้ นำไปมัดติดไว้บนต้นไม้ริมทะเลแห่งหนึ่ง และสั่งว่าเมื่อครบ 3 คืนแล้วให้ตัดต้นไม้โคนลงทะเลเสีย พอได้ 2 คืน มีนายสำเภานำสินค้าบรรทุกเรือไปขายต่างเมืองผ่านมาเห็นเข้า จึงถามนายโป้ว่า "ทำอะไรอยู่บนต้นไม้" นายโป้ตอบว่า "เขาอยากให้เป็นเจ้าเมือง แต่ไม่ยอมเป็น จึงถูกนำมามัดไว้บนต้นไม้"

นายสำเภาลงเรือและอยากเป็นเจ้าเมือง จึงขึ้นไปบนต้นไม้แก้เชือกมัดนายโป้ ออกเสร็จแล้วให้นายโป้มัดตนเองแทน เมื่อครบ 3 คืน เจ้าเมืองจึงสั่งให้คนไปตัดโคนต้นไม้ล้มลงทะเล ไม่วายที่นายสำเภาก็จะร้องว่า "จะเป็นอยู่ จะเป็นอยู่" ต้นไม้ก็ถูกตัดล้มลงทะเลจนได้ และนายสำเภาก็ถึงแก่ความตายจมอยู่ในก้นทะเลนั้นเอง

ฝ่ายนายโป้ก็ได้นำสินค้าไปขายต่างเมืองจนหมดได้เงินจำนวนมาก แล้วกลับมาที่เมืองนั้น โดยแต่งกายด้วยเสื้อผ้าอันสวยงามและซื้อสินค้าบรรทุกเรือมาขายด้วย เจ้าเมืองเห็นนายโป้กลับมา ก็รู้สึกแปลกใจ จึงถามนายโป้ว่า "ไม่ตายหรือ" นายโป้ตอบว่า เมื่อต้นไม้ล้มลงทะเลนั้นตนได้ศาลงไปยังเมืองบาดาลและไปเที่ยวกับพญานาคสนุกสนานมาก เจ้าเมืองหลงเชื่อและอยากไปเที่ยวเมืองบาดาลบ้าง จึงให้คนเอาตนเองไปมัดไว้ที่บนต้นไม้ริมทะเล และสั่งว่าพอครบ 3 คืนแล้วก็ให้คนไปตัดต้นไม้ให้โคนลงไปทะเลด้วย ในที่สุดเจ้าเมืองก็สิ้นชีวิตอยู่ในทะเลนั้น

ฝ่ายภรรยาเจ้าเมือง เมื่อคอยหลายวันไม่เห็นเจ้าเมืองกลับมา จึงไปตามนายโป้ว่า ขณะนี้เจ้าเมืองไปถึงไหนแล้ว นายโป้บอกว่า ไปถึง "เมืองพอง" แล้ว อีกหลายวันต่อมาภรรยา

เจ้าเมืองไปตามนายโป้อีกว่า ป่านี่เจ้าเมืองไปถึงไหนแล้ว นายโป้บอกว่า ไปถึงเมือง "ลับแล" แล้ว อยู่มาอีกหลายวัน ภรรยาเจ้าเมืองไปตามนายโป้อีกว่า "อีกกี่วันเจ้าเมืองจะกลับมา" นายโป้บอกว่า "อีก 3 วัน เจ้าเมืองจะกลับ ขอให้เอาเสื้อผ้าอย่างดีของเจ้าเมืองมา จะเอาไปส่งเจ้าเมือง เพื่อจะได้แต่งตัวเข้าเมืองอย่างสง่างาม"

ภรรยาเจ้าเมืองหลงเชื่อคิดว่าเป็นความจริง จึงนำเสื้อผ้าชุดที่เจ้าเมืองแต่งตัวมาให้ นายโป้ นายโป้บอกว่า เมื่อถึงวันที่ 3 แล้ว ขอให้มาขบวนช้างม้าและผู้คนไปรับเจ้าเมืองที่ริมทะเล ด้วย จะได้แห่เข้าเมือง

นายโป้ได้เครื่องแต่งกายเจ้าเมืองแล้ว ก็ไปที่ริมทะเล จัดการแต่งตัวด้วยชุดเจ้าเมืองที่ตนถือมา พอถึงวันที่ 3 ตามที่นายโป้บอกไว้ ภรรยาเจ้าเมืองก็เอาขบวนช้างม้าและผู้คนไปรับเจ้าเมืองตามที่นัดหมายนายโป้ไว้ พวกที่ไปรับเจ้าเมืองจึงตามนายโป้ถึงเจ้าเมือง นายโป้บอกว่า เจ้าเมืองไปอยู่เมืองพญานาคมีความสุขแล้วไม่ยอมกลับ และเจ้าเมืองสั่งให้ตนเป็นเจ้าเมืองแทน ภรรยาเจ้าเมืองและผู้ไปรับหลงเชื่อก็ไม่ว่าอะไร นายโป้ก็ขึ้นช้างเข้าเมือง ได้เป็นเจ้าเมืองแทน และยังได้ภรรยาเจ้าเมืองเป็นภรรยาของตนด้วย

นิทานที่ 13

เรื่อง ปลาเทวดา

มีหญิงอายุกลางคนคนหนึ่ง อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง แกมีลูก 2 คน คนที่เป็นชาย อายุประมาณ 20 ปีเศษ คนน้องเป็นหญิงอายุประมาณ 10 ปีเศษ แกเป็นหม้ายเนื่องจากสามีป่วย และเสียชีวิตหลายปีแล้ว ต่อมาลูกชายแต่งงานกับหญิงสาวในหมู่บ้านเดียวกันและได้แยกไปอยู่กับ ภรรยาซึ่งไม่ห่างจากบ้านแม่สัก ส่วนแม่คงอาศัยอยู่ที่บ้านหลังเดิมกับลูกสาว แกมีฐานะค่อนข้าง ยากจนสักหน่อย ดังนั้นอาหารการกินบางครั้งต้องอาศัยลูกชายหามารับประทานบ้าง

หลายปีต่อมา ชายหนุ่มมีลูกซึ่งเกิดกับภรรยา 2 คน ชายหนุ่มคนนี้นับเป็นลูกที่ดีคนหนึ่ง เพราะรักและเป็นห่วงแม่และน้อง เมื่อว่างก็ไปมาหาสู่แม่และน้อง มีของใช้ของกินก็แบ่งและนำมา ให้แม่และน้องเสมอ ทนทางที่ชายหนุ่มไปทำไร่ทำนาและหาปลาหาเนื้อก็ผ่านบ้านแม่และน้องด้วย

เย็นวันหนึ่งในฤดูฝน ฝนได้ตกลงมาทำให้น้ำในลำธารใกล้บ้านนองและขุ่น ทำให้ปลาใน ลำธารแหวกว่ายไปมาเป็นจำนวนมาก ชายหนุ่มเห็นเป็นโอกาสเหมาะจึงได้นำไซไปดักปลาไว้ที่ ลำธารริมตลิ่ง พอรุ่งเช้าชายหนุ่มไปภูเขาดักปลาไว้ ปรากฏว่ามีปลาไปเข้าไซคือ ปลาช่อนโต ขนาดกลางตัวหนึ่ง นอกนั้นก็ยังมีปลาขนาดเล็กอีก 4-5 ตัว ชายหนุ่มจึงมาพิจารณาดูว่า หากจะเอา ปลาช่อนนี้ไปแะให้แม่และน้องกินหมด ก็เป็นห่วงทางเมียและลูกซึ่งอยู่ทางบ้านของตน จึงตัดสินใจ ทันทิวว่า ได้ปลาจำนวนเล็กน้อยโดยจะ เอาปลาช่อนช่อนไว้และจะนำปลาไปให้แม่ดูเฉพาะส่วนที่ เหลือเท่านั้น

พอคิดเช่นนั้นแล้ว ชายหนุ่มจึงเอาปลาช่อนห่อด้วยผ้าขาวม้าแล้วผูกโพกไว้บนศีรษะ ส่วน ปลาอื่นก็นำใส่ข้องซึ่งถือไปด้วย พอจัดแจง เรียบร้อยแล้วจึง เดินทางกลับบ้าน

ขณะที่เดินผ่านมาที่ลานหน้าบ้านแม่และน้องนั้น แม่นั่งอยู่นอกชานพอดี แม่เห็นลูกชายถือ ข้องผ่านมาจึงถามลูกชายว่า "เป็นอย่างไร ไปได้ปลาได้ปลามากไหมลูก" ฝ่ายลูกชายก็ตอบไปทันที ตามแผนการที่ตนคิดไว้ว่า "ได้มาเพียงเล็กน้อยแม่ เป็นปลาตัวเล็กเพียง 4-5 ตัวเท่านั้น แต่ไม่ เป็นไรดอก ได้เท่านั้นก็จะเอาปลานี้ให้แม่และน้องไว้กินทั้งหมดแหละ" พูดพลางชายหนุ่มก็เอามือ

ล้วงเข้าไปในช่องจับปลาทั้งหมดยื่นให้แม่

ฝ่ายแม่เห็นเช่นนั้นรู้สึกสงสารลูก ก็ตอบปฏิเสธว่า "ข้างเถอะลูก ได้มาเพียงเล็กน้อยไม่ต้องเอาให้แม่และน้องดอก เอาปลานี้ไปให้ลูกและเมียของเจ้ากินเสียเถอะ"

ขณะที่แม่และชายหนุ่มพูดกันอยู่นั้น เผอิญปลาช่อนที่ชายหนุ่มห่อไว้ในผ้าขาวม้าที่โทกอยู่บนศีรษะนั้นคืนขึ้น อาจเป็นเพราะชายหนุ่มผูกผ้าขาวม้าไม่แน่นพอหรือเทวดาคลันดาลไม่ทราบ ทำให้ปลาช่อนตัวนั้นคืนหลุดออกมาจากผ้าขาวม้าและตกลงบนพื้นดินตรงหน้าแม่และลูกพอดี แม่จึงพูดขึ้นว่า "อ้าว ไหนลูกว่าได้ปลามาเพียงเล็กน้อยอยู่ในช่องที่ลูกถือเท่านั้น แล้วปลาช่อนตัวนี้มันมาจากไหน"

ชายหนุ่มได้ยินแม่ถามเช่นนั้น นึกอายแม่มากที่ตนโกหกแม่ว่าได้ปลาขนาดเล็กเพียง 4-5 ตัวเท่านั้น ไม่ทราบจะแก้ตัวกับแม่อย่างไร จึงพูดกับแม่ด้วยเสียงอ่อย ๆ ว่า "ปลาตัวนี้เป็นปลาเทวดา กระจมั้งแม่"

แม่ได้ยินลูกชายตอบเช่นนั้นอดหัวเราะไม่ได้ จึงพูดขึ้นพร้อมกับเสียงหัวเราะว่า "ไม่เป็นไรดอกลูก จะเป็นปลาธรรมดาหรือปลาเทวดา ก็คงกินได้เหมือนกันทั้งนั้น ลูกเอาปลานี้ไปกินทั้งหมดก็แล้วกัน"

นิทานที่ 14

เรื่อง ปลาสามชื่อ

เรื่องปลาสามชื่อนี้มีอยู่ว่า มีชายสามคนอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่งซึ่งเป็นหมู่บ้านอยู่ใกล้ป่าและภูเขา ชายทั้งสามคนนี้มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันและเป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เด็ก ไปไหนชอบไปด้วยกันเสมอ เช่น ไปป่าหาไม้ หาเห็ด ล่าสัตว์ เก็บพืชผักในป่า เป็นต้น

วันหนึ่ง ชายทั้งสามชวนกันไปตัดไม้ไผ่ในป่ามาจักตอกเพื่อसानาภาชนะใช้ในครัวเรือน เมื่อตัดไม้ไผ่ได้พอแล้วก็พากันเก็บผักชนิดต่าง ๆ ในป่ามาเพื่อประกอบอาหาร ได้พอเพียงแล้วจึงพากันลงไปในลำห้วยหาปลา ปู กุ้ง อีกด้วย เพื่อเป็นอาหารกลางวันและหากมีเหลือก็จะได้นำกลับมาเป็นอาหารเย็นที่บ้านอีกด้วย

ในขณะที่ชายทั้งสามไปหาสัตว์นั้น พอดีเป็นฤดูแล้ง น้ำในลำห้วยจึงแห้งขอดเป็นแอ่งเล็ก ๆ เป็นแห่ง ๆ และเนื่องจากมีสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์พอสมควร การจับปลา ปู กุ้ง ฯลฯ จึงทำได้ไม่ยากนัก โดยเฉพาะปลามักอาศัยอยู่ตามหลืบหิน การล้วงจับปลาจึงทำได้ง่าย

พอพากันจับปลาอยู่สักพักหนึ่ง ปรากฏว่าได้ปลา ปู กุ้ง เป็นจำนวนมาก ในจำพวกปลาที่จับได้นั้นมีปลากิ่งอยู่ด้วย ชายคนหนึ่งเอามือล้วงหลืบหินจับปลากิ่งขนาดใหญ่พอสมควรได้ตัวหนึ่ง จึงเอามือจับที่ปลาดำนั้นชูขึ้นให้เพื่อนดูแล้วพูดว่า "นี่แหละเขาเรียกกิ่ง" (คำว่า "ปลากิ่ง" เป็นภาษาท้องถิ่นอีสาน ใช้เรียกชื่อปลาชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายปลาช่อน สีค่อนข้างดำ ชอบอาศัยอยู่ตามลำห้วยหรือลำธารที่มีป่าทึบและก้อนหิน) ชายอีกคนหนึ่งพูดขึ้นว่า ปลาชนิดนี้เมื่อโตขนาดนี้เขาไม่เรียกว่าปลากิ่ง เขาเรียกว่า "ปลาโถ่น" แต่ชายคนแรกยังเถียงว่า ปลากิ่ง ตามเดิม ชายคนที่สามได้ยินจึงมาร่วมวงด้วยก็พูดขึ้นว่า "ที่ทั้งสองคนพูดนั้นไม่ถูกสักคนเลย ปลาชนิดนี้เมื่อโตถึงขนาดนี้แล้ว เขาเรียกว่า "ปลาโหล่นโท" ทั้งสามคนต่างเถียงกันเป็นเวลานาน ต่างไม่มีใครจะยอมแพ้กัน จึงตกลงกันว่าเมื่อกลับไปถึงบ้านจะได้พากันไปหาตาพรานป่าซึ่งอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันเป็นผู้ตัดสิน เพราะตาพรานป่าคนนี้ชาวบ้านเชื่อถือว่า เป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสัตว์ป่า เป็นอย่างดี

เมื่อตกลงกันเช่นนั้นแล้ว ชายทั้งสามจึงเอาสัตว์น้ำทั้งหมดรวมกัน แบ่งส่วนหนึ่งไว้ประกอบอาหารกลางวัน เหลือนอกนั้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วนเท่า ๆ กัน เพื่อนำไปบ้านของตน โดยแยกปลาที่มีปัญหาเรื่องชื่อนั้นไว้ต่างหาก เมื่อทั้งสามคนประกอบอาหารเสร็จ รับประทานอาหารกลางวันร่วมกันและพักผ่อนหายเหนื่อยดีแล้ว จึงพากันแบกไม้ไผ่พร้อมกับนำเอาพืชผักและปลา ปู กุ้งกลับมาบ้าน

พอถึงเย็นวันนั้น ชายคนแรกที่จับปลาได้เป็นคนใจร้อน จึงไปหาตาพรานก่อนพร้อมกับนำปลาไปให้แกดูและมีทองคำหนักสองสลึงไปให้ตาพราน เพื่อขอให้แกตัดสินใจว่า "ปลากั้ง" เป็นชื่อที่ถูกต้อง และบอกว่ายินดีให้ทองคำหนักสองสลึงแกด้วย ตาพรานก็รับคำและขอให้เอาปลาตัวนั้นไปไว้ที่บ้านของแก

อีกไม่นาน ชายคนที่สองไปหาตาพรานที่บ้าน พร้อมกับนำทองคำหนักสองสลึงไปด้วย และเล่าเรื่องให้ตาพรานฟัง ทั้งขอร้องให้แกช่วยเหลือตัดสินใจให้ชื่อปลาที่ตนเรียกว่า "ปลาโก่น" ขณะด้วย พร้อมกับมอบทองคำหนักสองสลึงให้ ตาพรานก็รับคำเช่นเดียวกับคนแรก

ส่วนชายคนที่สามเป็นคนใจเย็นกว่าเพื่อน จึงไปหาตาพรานเป็นคนสุดท้ายและนำทองคำหนักสองสลึงไปให้ตาพราน ขอให้ตาพรานตัดสินใจให้ชื่อ "ปลาโหล่นโท" ขณะด้วย และว่า ถ้าตาพรานตัดสินใจให้ชื่อก็ยินดีมอบทองคำหนักสองสลึงให้เป็นของสมนาคุณ ตาพรานก็รับคำและรับทองไว้เช่นเดียวกันกับชายสองคนที่มาหาแกก่อนแล้ว

เนื่องจากตาพรานคนนี้เป็นคนฉลาด จึงคิดหาวิธีตัดสินใจให้ทุกคนพอใจ ดังนั้นอยู่ต่อมาอีก 2-3 วัน ตาพรานก็นัดให้ชายทั้งสามไปฟังคำตัดสินพร้อมกัน ณ ที่บ้านของแก

เมื่อชายทั้งสามได้ยินตาพรานนัดให้ไปฟังคำตัดสินเช่นนั้น พากันรู้สึกดีใจเพราะต่างก็มั่นใจว่าฝ่ายตนจะต้องเป็นผู้ชนะอย่างแน่นอน เพราะได้ให้สินบนแก่ตาพรานไว้แล้ว

เมื่อชายทั้งสามไปพร้อมกันที่บ้านตาพรานแล้ว ตาพรานจึงนำปลาตัวนั้นซึ่งจับไว้ออกมา จึงพูดว่า ปลาตัวนี้เมื่อแรกเกิดและตัวยังมีขนาดเล็กอยู่ ชาวบ้านพากันเรียกว่า "ปลากั้ง" ที่คนแรกพูดนั้นนับว่าถูกต้องแล้วถือว่าเป็นผู้ชนะ ส่วนคนที่สองขอบอกให้ทราบว่ ปลาชนิดนี้เมื่อโตขนาดกลาง เขาเรียกว่า "ปลาโก่น" ดังนั้นผู้ที่เรียกว่า "ปลาโก่น" นั้นจึงนับว่าถูกต้องและถือว่าเป็นผู้ชนะอีก ส่วนคนที่สามที่เรียกปลาชนิดนี้ว่า "ปลาโหล่นโท" นั้นนับว่าสมเหตุสมผลดี เพราะปลาชนิดนี้เมื่อโต

เต็มที่แล้วเขาเรียกว่า "ปลาไหล่นโ" จึงนับว่าถูกต้องเช่นกัน และถือว่าเป็นผู้ชนะอีก

สรุปได้ว่า ทั้งสามคนมีความรู้ในการเรียกชื่อบลาเป็นอย่างดี การเรียกชื่อนับเป็นการถูกต้อง จึงขอตัดสินว่า ทุกคนเรียกชื่อบลาได้ถูกต้องดีและขอให้เป็นผู้ชนะทุกคน

ชายทั้งสามได้รับการตัดสินจากตาพรานเช่นนั้น ต่างพากันพอใจและดีใจกันทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากเข้าใจว่าตนเป็นฝ่ายชนะ จึงได้มอบปลาตัวนั้นให้ตาพรานไว้เป็นอาหารด้วย แต่ความจริงผู้ชนะอย่างแท้จริงนั้นได้แก่ ตาพรานนั่นเอง เพราะแก่ได้ทองคำเป็นกรรมสิทธิ์หนึ่งถึงหกสลึง โดยมีได้ทำอะไรให้เหนื่อยยากเลย ทั้งได้ปลาเป็นอาหารเปล่า ๆ โดยมีต้องซื้อหาอีกด้วย

นิทานที่ 15

เรื่อง หัวเป็นเพี้ยเพราะเมียช่างพูด

คำว่า "เพี้ย" หรือ "เพี้ย" เป็นชื่อตำแหน่งขุนนางโบราณ ในเขตล้านนาหรือล้านช้างสมัยก่อน ซึ่งคงมาจากคำว่า "พญา" นั่นเอง เรื่องนี้มีอยู่ว่า

มีหัวเมียคนหนึ่ง เมียเป็นคนดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พูดจาไพเราะน่าฟัง และมีปฏิภาณไหวพริบดี ส่วนหัวเป็นคนตรงไปตรงมา ไม่ค่อยช่างพูด แต่ขยันทำมาหากิน อาชีพของสองหัวเมียนี้อาศัยการทำนา เมื่อเวลาว่างจากงาน หัวชอบไปเที่ยวป่าเพื่อล่าสัตว์ด้วยปืน ต่อไก่ และตกปลา เป็นต้น

หัวมีเพื่อนคนหนึ่งซึ่งเป็นปลัดอำเภอ รักราชการอยู่อำเภอที่สองหัวเมียดำเนินบ้านเรือนอยู่วันหนึ่งปลัดอำเภอยุ้เป็นสหายไปตรวจราชการตามท้องที่ และได้มาตรวจที่หมู่บ้านสองหัวเมียอาศัยอยู่ เมื่อปลัดอำเภอมาทักอยู่ในหมู่บ้านนั้นก็ถือโอกาสมาเยี่ยมเพื่อนที่บ้านในตอนเช้า เพื่อยุ้ยหัวเมียไม่อยู่เพราะไปเที่ยวป่าล่าสัตว์ตั้งแต่เช้ามืด ฝ่ายเมียเมื่อเพื่อนของหัวมาเยี่ยมรู้สึกคันคันดีใจ จึงต้อนรับด้วยสุ้าด้วยอัธยาศัยอันดีและจัดอาหารเลี้ยงต้อนรับปลัดอำเภอด้วย

เนื่องจากในหมู่บ้านชนบทการจัดหาอะไรมาประกอบอาหารของหญิงคนนั้นจึงไม่ทัน มองเห็นแต่ไก่ต่อของหัวตัวเดียวเท่านั้น จึงจัดการฆ่าไก่ตัวนั้นเพื่อเลี้ยงปลัดอำเภอ ซึ่งปลัดอำเภอรูสึกซาบซึ้งใจมาก เนื่องจากความเป็นอยู่ในสมัยก่อนนั้นการไปราชการตามบ้านนอกของข้าราชการไปมาด้วยความลำบากต้องเดินไปด้วยเท้า อย่างดึกก็ใช้ม้าเป็นพาหนะขี่ไปเท่านั้น ส่วนอาหารการกินก็แสนลำบาก เพราะไม่มีร้านค้าจำหน่ายอาหารเหมือนปัจจุบัน การไปบ้านนอกได้กินไก่กินปลาก็นับว่าวิเศษแล้ว ดังนั้นการต้อนรับของเมียเพื่อนครั้งนั้นจึงเป็นที่ประทับใจของปลัดอำเภอมากดังกล่าว

เมื่อถึงตอนบ่าย ชายผู้หัวกลับจากล่าสัตว์มาถึงบ้าน เมียเล่าเรื่องที่ตนต้อนรับปลัดอำเภอเพื่อนของหัวให้หัวฟัง และบอกว่าได้ฆ่าไก่ต่อตัวโปรดเลี้ยงรับรองด้วย หัวได้ยินว่าไก่ต่อซึ่งเป็นที่รักทะนุถนอมของตนถูกฆ่าเช่นนั้นก็โกรธเป็นไฟเป็นไฟ เพราะความเสียดายจึงด่าว่าเมียอย่างหยาบคาย และกำลังจะลงไม้ลงมือตีเมียอยู่แล้ว ก็พอดีปลัดอำเภอยุ้เพื่อนกลับจากไปราชการหมู่บ้าน

อื่นและแวมมาเยี่ยมอีก ได้ยินเสียงหัวเราะทะเลาะกันจึงเข้าไปสอบถาม

ฝ่ายเมียเจ้าของบ้านผู้มีไหวพริบดีและเข้าใจเหตุให้ร้ายกลายเป็นดี ก็ตอบปลัดอำเภอว่า สาเหตุที่ทะเลาะกันเนื่องจากหัวของตนต่อว่า เรื่องการต้อนรับปลัดอำเภอ เห็นว่าให้การต้อนรับ ไม่สมเกียรติ ทำไมฆ่าไก่เพียงตัวเดียวเท่านั้น ควรจะหาไก่หลาย ๆ ตัว หรือฆ่าหมูต้อนรับจึงจะเหมาะสม

ปลัดอำเภอได้ยินเมียของเพื่อนเล่าให้ฟัง เข้าใจว่าเป็นความจริงจึงห้ามเพื่อนมิให้ดุด่าเมีย และบอกว่าเท่าที่ให้การต้อนรับนั้นนับว่าดีที่สุดอยู่แล้ว และขอขอบคุณมาก ๆ ในการต้อนรับ ชายผู้หัวค่อมคลายความโกรธลงและรับรองจะไม่ทะเลาะกับเมียอีก ปลัดอำเภอก็ลากลับ

หลายเดือนต่อมา ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้นว่างลง ปลัดอำเภอผู้เป็นเพื่อนได้มาเป็นประธานการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านนั้น จึงได้แต่งตั้งให้ชายผู้เพื่อนเป็นผู้ใหญ่บ้าน เพราะการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านในสมัยนั้น ผู้เป็นประธานมีสิทธิ์ที่จะแต่งตั้งใครก็ได้

เมื่อชายคนนั้นได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้ว ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีจนได้รับเลือกตั้งเป็นกำนันในตำบลนั้นในโอกาสต่อไป และได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น "เพี้ย" ซึ่งถือว่ามีเกียรติอย่างสูง นำความปลาบปลื้มมาให้แก่ชายผู้นั้นเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็สมกับคำที่ว่า หัวได้เป็นเพี้ยเพราะเมียช่างพูดหรือเข้าใจพุดนั่นเอง

นิทานที่ 16

เรื่อง ผีกองกอย

ผีกองกอย เป็นผีป่าชนิดหนึ่ง ชอบอาศัยอยู่ตามป่าทึบที่เป็นหุบเขาซึ่งมีแม่น้ำลำธาร ชอบกินปลา บูด หอย เป็นต้น เป็นอาหาร นับเป็นสิ่งมีชีวิตที่ประหลาดและลึกลับอย่างหนึ่ง มีผู้เล่าว่าผีกองกอยมีรูปร่างลักษณะคล้ายคนทุกอย่าง แต่รูปร่างผอมเล็ก ใบหน้าสีกแหมม ผมยาวปรกลงไปถึงส่วนล่างของร่างกาย ขาสองข้างมีปลีเนื้อและสันเท้าหันมาข้างหน้า ผ่าเท้ากลับไปข้างหลัง ขณะเดินจึงมีรอยเท้าคล้ายคนเดินถอยหลัง ขณะเคลื่อนที่ไปจะมีอิทธิฤทธิ์ทำให้ต้นไม้ใหญ่หักล้ม สะเทือนมีเสียงคล้ายลมพัด ชอบออกหากินในเวลากลางคืนและส่งเสียงร้องเล็กแหลมว่า "อ้อยอ๊ก อ้อยอ๊ก" เป็นระยะ ๆ มีอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ เช่น สามารถแสดงฤทธิ์เดชจำแลงกายให้ใหญ่โตหรือเล็กได้ สามารถสะกดคนให้สลบไสลและดูเลียดกินขณะนอนหลับได้ ทางภาคอีสานนิยมเรียกว่า ผีกองก้อย ผีกองก้อย หรือผีอ้อยอ๊ก ลักษณะนิสัยพิเศษอย่างหนึ่งของผีกองกอย คือชอบพูดไม่ค่อยอยู่กับร่องกับรอย ตัวอย่างเช่น จะไปนั้นไปนี้สักประเดี๋ยว ก็ไปเสียนานบางที่ตั้งหลายวัน แต่บางทีพูดว่าจะไปหลายวันก็ไปชั่วประเดี๋ยวเดียวกลับมา เป็นต้น ดังนั้นคนที่มีเหตุการณ์อย่างลึกลับและไม่แน่นอนเช่นนี้ ชาวภาคอีสานมักพูดสัพยอกคนพวกนั้นว่าเหมือนผีกองกอย

นิยายเกี่ยวกับเรื่องผีกองกอยที่เล่าสืบกันมามีอยู่ว่า มีชายคนหนึ่งชื่อ "ท้าวโหล่น" เขาไปทำไร่ข้าวอยู่กลางป่าดงดิบแห่งหนึ่ง ในป่าดงดิบนั้นมีผีกองกอยตนหนึ่งอาศัยอยู่ ซึ่งเป็นผีสาว เย็นวันหนึ่งท้าวโหล่นนำคันเบ็ดไปเสียบดักปลาไว้ในลำธารแห่งหนึ่ง และได้ทำการดักปลาอยู่หลายวัน ทุก ๆ วันผีกองกอยตนนั้นจะมาขโมยกินปลาที่ท้าวโหล่นดักไว้เสมอ ดังนั้นทุก ๆ เช้าที่ท้าวโหล่นมาเก็บคันเบ็ดจะ ไม่มีปลาติดเบ็ดสักตัวเลย ชั้นแรกท้าวโหล่นไม่ได้ตั้งใจสงสัยอะไร นึกว่าปลาดงไม่มากินเบ็ดของตน แต่เมื่อเป็นเช่นนี้หลายวันเข้า เขาเกิดมีความสงสัยและแปลกใจ เพราะเหตุใดปลาจึงไม่ติดเบ็ด ทั้ง ๆ ที่ในลำธารนั้นมีปลาชุกชุมมาก และเหยื่อที่เสียบติดกับเบ็ดก็ไม่มีเหลือเลย

วันหนึ่ง เขาตื่นนอนแต่เช้ามืดเพื่อจะไปดูเบ็ดที่ตนดักปลาไว้ และบางทีอาจเจอผู้มาขโมยปลาของตนด้วย เมื่อไปถึงลำธารนั้น เขาก็พบผีกองกอยสาวตนนั้นกำลังขโมยกินปลาที่ติดเบ็ดตนอยู่

ด้วยความโมโหทำให้เขาตรงรี่เข้าไปจะฆ่าฝีกองกอยตนนั้นเสีย เกิดการต่อสู้กันขึ้น ท้าวโหล่นเสียที่
 สู้อิทธิฤทธิ์ฝีกองกอยไม่ได้ ก็ถูกฝีกองกอยจับตัวไปกักขังไว้ในถ้ำของตน ซึ่งอยู่บนภูเขาสูงหนึ่งและ
 บังคับให้ท้าวโหล่นอยู่กับตนเช่นสามีภรรยาทั่วไป ท้าวโหล่นขัดไม่ได้ต้องอยู่ในถ้ำกับฝีกองกอย
 เนื่องจากกลัวฤทธิ์เดชของมัน ทั้งหาโอกาสที่จะหนียังไม่ได้ เนื่องจากฝีกองกอยเอาหินก้อนใหญ่ปิด
 ปากถ้ำไว้ แม้ขณะฝีกองกอยออกจากถ้ำไปหากินก็ปิดปากถ้ำไว้ด้วย

หลายปีล่วงไปที่ท้าวโหล่นอยู่ในถ้ำกับฝีกองกอยนั้น จนกระทั่งมีลูกด้วยกันคนหนึ่งเป็นชาย
 แต่ถึงกระนั้นท้าวโหล่นก็มิได้มีใจรักฝีกองกอยและห้วงลูกเลย ยังคงคิดถึงบ้านและอยากกลับบ้าน
 เสมอ จึงพยายามหาทางหนีตลอดเวลา ตั้งแต่ฝีกองกอยจับเขามาขังไว้ในถ้ำ มันจะไม่ยอมให้เขา
 ออกไปนอกถ้ำเลย มันจะปิดปากถ้ำไว้ด้วยก้อนหินดังกล่าว

ส่วนฝีกองกอยนั้นปกติจะออกไปหาอาหารมาเลี้ยงท้าวโหล่นและลูกเป็นประจำ ก่อนจะ
 ออกจากถ้ำฝีกองกอยมักจะบอกเวลาการกลับของตนทุกครั้ง แต่มักจะพูดกลับกัน คือถ้ำไปนานก็มัก
 จะบอกว่า จะไปสักประเดี๋ยว ถ้ำไปสักประเดี๋ยวหรือไม่นาน ก็มักจะบอกว่าไปเป็นเวลานาน
 เป็นต้น

อยู่มาวันหนึ่ง ฝีกองกอยจะออกไปหากินเหมือนเช่นเคย จึงบอกท้าวโหล่นว่าจะไปหากิน
 สักประเดี๋ยว ท้าวโหล่นได้ยินเช่นนั้นคิดว่าฝีกองกอยต้องไปนานเป็นแน่ จึงคิดหาทางที่จะหนีออก
 จากถ้ำให้ได้ แต่ก็ต้องจนปัญญาที่จะออกจากถ้ำได้ ทั้งนี้เพราะฝีกองกอยได้เอาหินก้อนมหึมาปิดปาก
 ถ้ำไว้เหมือนเช่นเคยกระทำมา ท้าวโหล่นได้พยายามผลักดันก้อนหินนั้นหลายครั้ง แต่ไม่สามารถที่
 จะเคลื่อนก้อนหินนั้นได้ จนเกือบจะละความพยายามเกิดความท้อแท้ใจและใช้ความคิดอย่างหนัก
 ในที่สุดก็ลึกลับคิดถึงลูกของตนกับฝีกองกอยขึ้นมาได้ว่า ลูกของตนอาจเปิดปากถ้ำได้ เนื่องจากเป็นลูก
 ฝีกองกอยคงจะมีพลังกำลังหรืออิทธิฤทธิ์มากเหมือนแม่ จึงให้ลูกลองผลักก้อนหินปิดปากถ้ำดู นับว่า
 เป็นที่น่าอัศจรรย์อย่างยิ่งที่ก้อนหินนั้นได้เคลื่อนออกทันที เผยช่องกว้างให้เห็นโลกภายนอก ด้วยความ
 หวังและความลึกลับใจ ท้าวโหล่นพูดสั่งลาลูกอย่างละล้าละลัก แล้วรีบหนีออกจากถ้ำนั้นไปอย่าง
 ฉับพลัน คิดในใจว่าจะต้องไปให้ไกลจากถ้ำนั้นให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถึงแม้ท้าวโหล่นจะ
 เร่งฝีเท้าให้เร็วเพียงใดก็ยังหนีไม่พ้นบริเวณปากถ้ำนั้นออกไปได้

ขณะที่ท้าวโหล่นรีบเร่งหาทางกลับบ้านตนอยู่นั้น ฝ่ายฝีกองกอยเมื่อออกจากถ้ำไปสักพักใหญ่ ๆ วันนั้นรู้สึกใจคอไม่ค่อยดี มีความคิดถึงท้าวโหล่นและลูกเป็นอันมาก จึงล้มความตั้งใจที่จะไปเที่ยวป่าหาอาหารต่อไป ฝีกองกอยจึงตรงดิ่งกลับถ้ำ เมื่อถึงถ้ำเห็นประตูถ้ำเปิดอยู่รู้สึกตกใจ เนื่องจากไม่เจอท้าวโหล่นคงมีแต่ลูกอยู่ในถ้ำคนเดียว ฝีกองกอยได้พยายามค้นหาในถ้ำจนทั่ว ไม่พบท้าวโหล่นก็เข้าใจว่าท้าวโหล่นได้ทิ้งตนและลูกไปเสียแล้ว ความรัก ความแค้น และความอาลัยประดังกันเข้ามา นางฝีกองกอยจึงร้องไห้คร่ำครวญเจียนจะทำให้ขาดใจตายอยู่ตรงนั้น พอร้องไห้คร่ำครวญอยู่ที่พักหนึ่งนางจึงออกติดตามหาท้าวโหล่นทันที

เมื่อฝีกองกอยตามมาถึงที่แห่งหนึ่ง ซึ่งท้าวโหล่นกำลังลัดเลาะหาทางออกจากป่า เหลือบไปเห็นฝีกองกอยกำลังวิ่งมา ท้าวโหล่นเห็นจวนตัวเช่นนั้นก็รีบแก้ไขสถานการณ์ ด้วยการเอาหัวซุกเข้าไปในโพรงดิน เอากันไถงไถ้งขึ้นข้างบนและนั่งอยู่ ฝีกองกอยตามมาถึงตัวท้าวโหล่นก็ตรงเข้าสวมกอดและเขย่าพร้อมกับเรียกชื่อท้าวโหล่น เห็นท้าวโหล่นแน่นิ่งอยู่เป็นนานไม่เคลื่อนไหวเข้าใจว่าเขาคงตายเสียแล้วก็รำไห้อาลัยรัก แต่เพื่อความแน่ใจนางจึงเอามือลูบคลำจิตใจตามลำตัวและสีข้างท้าวโหล่นอีก เนื่องจากไม่แน่ใจว่าเขาตายจริงหรือเปล่า ขณะฝีกองกอยทำเช่นนั้นท้าวโหล่นรู้สึกจิกจี้เป็นกำลังจึงพยายามอดกลั้นอย่างเต็มที่จนผายลมออกมามีกลิ่นเหม็นมาก เมื่อได้กลิ่นเช่นนั้นฝีกองกอยคิดว่าท้าวโหล่นตายแน่แล้วร่างกายจึงมีกลิ่นเหม็น หลังจากร้องไห้คร่ำครวญอยู่เป็นเวลานาน พอสร้างโศกด้วยความอาลัยรักท้าวโหล่น นางจึงเอาข่องวิเศษมาวางไว้ให้ท้าวโหล่นไปหนึ่ง และบอกถึงความวิเศษของข่องนั้นว่า ผู้เป็นเจ้าของสามารถตีเพื่ออธิษฐานขอเอาอะไรได้ถึงสามครั้ง เมื่อมอบข่องวิเศษให้ท้าวโหล่นแล้ว ฝีกองกอยก็กลับไปถ้ำหาลูกของตน

พอฝีกองกอยกลับไปสักครู่ใหญ่ เมื่อแน่ใจว่าปลอดภัยแล้ว ท้าวโหล่นรีบลุกจากที่ซ่อน มือคว้าข่องวิเศษนั้นมาพิจารณาและอธิษฐานขอสิ่งที่ตนปรารถนาแล้วตีข่องวิเศษนั้น ที่ท้าวโหล่นขอสิ่งแรกคือ บ้านเรือน สิ่งที่สอง ขอแก้วแหวนเงินทอง สิ่งที่สาม ขอภรรยา หลังจากตีข่องสามครั้งแล้ว สิ่งต่าง ๆ ที่ขอก็ปรากฏขึ้นมาทันที ซึ่งเป็นที่พอใจและปลื้มปิติแก่เขาเป็นอย่างยิ่ง เขาจึงกลายเป็นเศรษฐีมาในพรินตานั่นเอง และมีความสุขสบายจนตลอดชีวิต

ในหมู่บ้านเดียวกันซึ่งท้าวโหล่นอาศัยอยู่นั้น มีเพื่อนของเขาคนหนึ่งอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน มีความสงสัยว่าท้าวโหล่นหายจากบ้านไปตั้งนาน พอกลับมาถึงบ้านทำไมเขาจึงกลายเป็นผู้มั่งคั่ง

เช่นนั้น จึงมาหาท้าวโหล่นที่บ้าน ถามเรื่องราวต่าง ๆ ที่ช่วยให้เขากลายเป็นคนมั่งมี ท้าวโหล่นก็เล่าเรื่องราวของตนให้เพื่อนคนนั้นฟังอย่างไม่ปิดอำพราง เพื่อนคนนั้นเกิดความโลภ คิดอยากจะรวยโดยวิธีลัดอย่างเขาบ้าง เมื่อเตรียมสิ่งของพร้อมแล้วจึงทำที่ไปทำไร่อยู่ที่กลางป่า ณ บริเวณใกล้กับที่ท้าวโหล่นเคยทำ และดำเนินการตามที่ท้าวโหล่นเล่าให้ฟังทุกประการ เพื่อหวังจะให้ฝักองกอยมาจับตนไปเป็นคู่ และจะได้ฉ้อโกงวิเศษบ้าง

เมื่อเพื่อนของท้าวโหล่นไปทำไร่แล้ว เหตุการณ์ก็เป็นไปดั่งตั้งใจไว้ทุกประการ เขาถูกฝักองกอยจับไปอยู่ด้วย ณ ที่ถ้าเป็นเวลาหลายปี จนมีลูกด้วยกันคนหนึ่งและในที่สุดเขาก็หนีมาจากนางฝักองกอยเหมือนอย่างท้าวโหล่นกระทำ เมื่อฝักองกอยตามมาจนจะทัน เขาก็เอาหัวซุกเข้าไปในโพรงดินเช่นเดียวกับท้าวโหล่น แต่พอฝักองกอยมาจับต้องลูบคลำจิตใจที่ล่าตัวและสี่ข้าง เขาไม่อาจทนจี้จี้ได้จึงเฟลोटัวหัวเราะออกมา ฝักองกอยได้ยินเสียงหัวเราะรู้สึกโกรธมาก จึงจับขาของเขาทั้งสองข้างฉีกออกจากกัน และถึงแก่ความตาย ณ ที่นั่นเอง ความหวังที่ชายคนนี้จะได้เป็นเศรษฐีก็สิ้นสุดลงแค่นั้น

นิทานที่ 17

เรื่อง ผีผิม

ในป่าดงดิบเล่ากันว่าผีป่าอยู่หลายจำพวก ผีเหล่านั้นมีรูปร่างหน้าตาต่าง ๆ กัน และมักทำอันตรายแก่มนุษย์และสัตว์ด้วย เช่น ผีโพงค่าง ซึ่งเกิดจากค่างที่แก่และมีฤทธิ์เดช ชอบดูกินเลือดเมื่อคนนอนหลับ ผีดินเดียว ชอบปีนย้ายบนต้นไม้และฉีกกินต้นไม้จำพวกต้นปาล์มเป็นอาหาร มีขาข้างเดียว ผีกองกอย มีลักษณะคล้ายคนแต่เล็กกว่า ชอบหากินสัตว์ตามลำน้ำ เช่น ปลา กุ้ง หอย เป็นต้น

ผีผิม ก็เป็นผีป่าจำพวกหนึ่ง ชอบอาศัยอยู่ในป่าดงดิบซึ่งมีต้นไม้ขึ้นหนาทึบ เล่ากันว่า มีรูปร่างใหญ่โตมาก หน้าตาดมิงทิง ใบหน้ากว้างและเว้าลึกตรงกลาง ตากว้างลึก มีหนวดเครา น่าเกลียดน่ากลัวมาก ดังนั้นผู้ใดมีลักษณะดังกล่าว ชาวอีสานจะพูดกันว่า "เหมือนผีผิม"

ผีผิมชอบกินเนื้อสัตว์เป็นอาหารตลอดคนด้วย ดังนั้น สมัยก่อนเมื่อใครที่ไปเที่ยวในป่าทึบ จะกลัวผีผิมมาก เพราะผีผิมมีร่างกายใหญ่โต แข็งแรง คนมักจะสู้มันไม่ค่อยไหว

เรื่องนี้มีอยู่ว่า มีชายหนุ่มสองคนพี่น้อง เป็นลูกชาวบ้านชนบท พวกกันไปทำไร่อยู่บ่อบอด เขากลางป่าดงดิบแห่งหนึ่ง เนื่องจากไร่ที่ทำนั้นอยู่ไกลหมู่บ้าน ทางไปมาลำบาก จึงจำเป็นต้องไปนอนค้างคืนอยู่ที่ไร่นั้นคราวละหลายวัน โดยเตรียมอาหาร เครื่องมือ มีด พร้า จอบ เสียม ขวาน เป็นต้น ไปด้วย นอกนั้นก็ยังมีปืนคาบศิลา 1 กระบอก เป็นอาวุธด้วย ชายสองคนพี่น้องทำกระท่อมชนิดใต้ถุนสูงขึ้นหลังหนึ่งสำหรับเป็นที่พักอาศัยขณะไปทำไร่ ลักษณะของสองคนพี่น้องต่างกันอยู่บ้างคือ พี่ชายเป็นคนค่อนข้างโง่และขี้ลาดอยู่บ้าง ส่วนน้องชายเป็นคนฉลาด ไหวพริบดี มักสามารถแก้ไขเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น และเป็นผู้กล้าหาญด้วย

ในเช้าวันหนึ่ง ขณะที่สองพี่น้องกำลังดายหญ้าไร่ของตนอยู่นั้น ปรากฏว่ามีผีผิมตนหนึ่ง รูปร่างใหญ่โตมากเข้ามาในไร่ พอผีผิมเข้ามาในไร่เห็นเด็กหนุ่มทั้งสองคนรูปร่างหน้าตาดีเช่นนั้น ผีผิมตนนั้นถึงกับน้ำลายไหลทีเดียว เพราะมันคงคิดว่าเนื้อเจ้าหนุ่มสองคนคงจะอร่อยมากนั่นเอง พอผีผิมเข้ามาในไร่ พี่ชายเห็นก่อนตกใจกลัวจึงร้องขึ้นด้วยเสียงอันดัง แล้วรีบวิ่งหนีขึ้นไปบน

กระท่อมและเป็นขึ้นไบบูบ่นชื่อของกระท่อมอีกทีหนึ่ง ด้วยตัวสั้นงนงกเพราะความกลัว

ส่วนน้องชายเห็นผีดิบที่หลัง ตกใจกลัวเหมือนกัน แต่ครั้นจะหนีคงไม่พ้นจึงทำใจดีสู้เสือ โดยเรียกผีดิบที่ว่ามีปู่ และพูดอย่างอ่อนน้อมว่า รู้สึกขอบคุณที่อุตสาหมาเยี่ยมหลาน ปู่ต้องการอะไร ก็ยินดีหาให้ หากไม่เกินความสามารถของตน ฝ่ายผีดิบเมื่อเห็นชายหนุ่มพูดอ่อนน้อมเช่นนั้นก็นึก สงสารขึ้นมาบ้าง จึงถามไปว่าจะเอาอะไรให้ก็รับหามาให้แล้วกัน

ชายหนุ่มผู้น้องชายจึงคิดว่า ตนเป็นคาบศิลาอยู่กระบอกหนึ่ง หากออกอุบายว่าตนมีกล้อง ยาสูบอย่างดีอยู่กล้องหนึ่ง กล้องยาสูบชนิดนี้สูบแล้วยาจะจุนและมีรสอร่อยมาก ถ้าหากปู่อยากจะสูบ ตนก็จะจัดมาให้ปู่ลองสูบบุ ผีดิบก็อยากลองรสยาสูบที่ว่ามันบ้างจึงตอบตกลง ชายหนุ่มจึงไปเอาเป็น คาบศิลาที่ตนมีอยู่มาให้ผีดิบสูบบุ แล้วยึดดินปืนใส่ทางปลายกระบอกปืน พอยึดดินปืนใส่และดำให้แน่น ได้ที่ดีแล้วก็บรรจุลูกกระสุนใส่ พร้อมแล้วจึงยื่นปากกระบอกปืนให้ผีดิบสูบ โดยชายหนุ่มคิดว่าหาก ได้ผลผีดิบก็จะตาย ตนกับพี่ชายก็จะพ้นภัย เมื่อผีดิบสูบปากกระบอกปืนแล้ว ชายหนุ่มจึงง้างไก ปืนส่วนที่คาบศิลาขึ้นแล้วทำการลั่นไก และกระสุนแล่นออกจากลำกล้อง ด้วยแรงสะท้อนของลูกปืน เข้าไปในปากยังผลให้ผีดิบล้มหงายผิงไปทันที แต่ฤทธิ์ของลูกปืนหาได้ทำอันตรายอย่างไรให้แก่ ผีดิบที่มันไม่ ผีดิบที่มันลุกขึ้นพร้อมกับคายลูกปืนออกมาจากปาก ชายหนุ่มเมื่อ เห็นเช่นนั้นรู้สึกตกใจไม่น้อย แต่พยายามสำรวจมสติตามที่ถามผีดิบที่ว่ามีปู่เป็นอย่างไรบ้าง ผีดิบก็ตอบว่า ยาสูบของหลานจุนดี เหลือเกิน ชายหนุ่มจึงถามว่าอยากลองสูบอีกไหม ผีดิบก็รู้สึกสนุก จึงยอมให้ชายหนุ่มลองยิงอีก 4-5 ครั้ง จนดินปืนหมด ชายหนุ่มก็จบปัญหา

ชายหนุ่มนั่งคิดอยู่ครู่หนึ่ง ก็นึกอุบายที่จะทำลายผีดิบขึ้นได้ จึงบอกผีดิบที่ว่ามีปู่ว่ามี หมูขนาดใหญ่และอ้วนพีที่อยู่ตัวหนึ่ง จะนำมาให้ปู่กินจะเอาไหม ผีดิบก็รู้สึกหิวอยู่แล้วจึงตอบตกลงโดย มิรอช้า

ชายหนุ่มจึงบอกผีดิบที่ว่ามีปู่ว่ามีหมูตัวนี้เลี้ยงไม่ค่อยเชื่อง ทั้งดุร้าย ต้องเอาของขนาดใหญ่ไป ไล่และหามาจึงจะได้ ตนจะสานของสำหรับไล่หมูขึ้นก่อน และขอให้ปู่ทดลองดูความหนาแน่นของ ของดู ก่อนที่จะนำไปไล่หมูมา ผีดิบก็ตอบตกลง

เมื่อผีดิบตอบเช่นนั้น แสดงว่าผีดิบที่หลงกลเข้าตามแผนการที่ตนคิดไว้แล้ว ชายหนุ่ม จึงไปหาหามาฆ่าเป็นซี่แล้วสานเป็นของแบบเขาไล่หมู พอสานจนเสร็จจึงบอกให้ผีดิบที่ว่ามีปู่เข้า

ไปนอนในช่อง โดยสมมุติว่าเป็นหมูแล้วทำการสานต่อจนหุ้มมิดชิดครอบด้าน แล้วบอกให้ผีดิบพึมพำ ทดลองถีบแรง ๆ ดูว่าช่องจะทานหมูคืนได้ไหม ผีดิบพึมพำก็ออกแรงถีบของตามที่ชายหนุ่มบอก หาก ตอนไหนชำรุดก็แซมหวายหนาเข้าไป จนเห็นว่าแน่นหนาดีและแน่ใจว่าผีดิบพึมพำไม่สามารถออกมาได้ แล้ว ชายหนุ่มจึงไปหาพื้นมากองเป็นกองใหญ่และจุดไฟขึ้นจนลุกโพล่งดี แล้วรีบร้องเรียกให้พี่ชาย ซึ่งซ่อนตัวอยู่บนกระท่อมว่า "รีบมาฆ่าผีดิบพึมพำ ช่วยกัน"

ฝ่ายพี่ชายได้ยินน้องชายร้องบอก ยังไม่ค่อยแน่ใจก็ชะเง้อคอออกมาดู เห็นผีดิบพึมพำอยู่ในช่องเช่นนั้น คิดว่าปลอดภัยดีแล้วจึงรีบลงจากกระท่อมมาหาน้องชาย น้องชายบอกให้พี่ชายช่วยกัน หามของที่ได้ผีดิบพึมพำขึ้นจะวางบนกองไฟ ผีดิบพึมพำเห็นว่าชายหนุ่มทั้งสองคนจะทำกับตนเช่นนั้นจึงร้อง โวยวายด้วยความตกใจกลัวและพูดอ่อนวอนขอให้ไว้ชีวิตตน และบอกว่าหากปล่อยให้ตนรอดชีวิตไปได้แล้ว ตนจะตอบแทนบุญคุณอย่างดีที่สุดและรับรองว่าจะไม่ทำอันตรายใด ๆ แก่ชายหนุ่มทั้งสอง ผีดิบพึมพำอ่อนวอนอยู่นานจนชายหนุ่มทั้งสองใจอ่อนและนึกสงสาร จึงเอามือตัดหวายออกและยอมให้ ผีดิบพึมพำออกมาจากช่อง

เมื่อผีดิบพึมพำออกจากช่องได้แล้ว รู้สึกดีใจอย่างยิ่ง จึงกล่าวขอบคุณและบอกชายหนุ่มทั้งสองว่า ขอให้ไปเยี่ยม ณ ที่อยู่ของตนซึ่งอยู่ในป่าดงดิบไกลโน้น โดยตนจะขอเสียมใบเล่มหนึ่ง ขณะที่ไปจะเอาเสียมขุดดินเป็นรอยเพื่อเป็นเครื่องหมายให้ทราบ เมื่อชายหนุ่มทั้งสองจะไปเยี่ยม ขอให้เดินตามรอยเสียมที่ขุดไว้ก็แล้วกัน ผีดิบพึมพำยืนยันให้คำสัตย์อีกครั้งหนึ่งว่า หากชายหนุ่มไปเยี่ยม ตนจะไม่ทำอันตรายแต่อย่างใด และจะตอบแทนบุญคุณตามที่ได้พูดไว้ เมื่อพูดกันตกลงเป็นที่แน่นอน แล้วผีดิบพึมพำก็ลาจากไป

อยู่มาอีกหลายวัน เมื่อชายหนุ่มทั้งสองทำไร่เสร็จและว่างงานแล้ว จึงปรึกษากันที่จะไปเยี่ยมผีดิบพึมพำ เมื่อเป็นที่ตกลงแล้วก็เตรียมตัวออกเดินทางไปหาผีดิบพึมพำทันที แต่เพื่อเป็นการป้องกันตัว ได้นำเอาอาวุธ เช่น มีดและหอกไปด้วย ชายหนุ่มเดินทางตามรอยเสียมที่ผีดิบพึมพำทำไว้ รอยเสียมนี้แปลก คงจะด้วยอิทธิฤทธิ์ของผีดิบพึมพำ คือ เมื่อสองพี่น้องเดินทางผ่านไปรอยเสียมที่ผีดิบพึมพำทำไว้ ซึ่งอยู่ข้างหลังจะลบหมดทันที พอเดินทางไปได้ประมาณสองวันก็ถึงกระท่อมที่ผีดิบพึมพำกับเมียของแก อาศัยอยู่ ผีดิบพึมพำสองคนหัวเมียทำการต้อนรับจับคู่ชายหนุ่มทั้งสองเป็นอย่างดี มีการจัดอาหารให้กินหลายอย่าง อาหารอย่างหนึ่งที่ทำให้กินคือ แกงไข่ โดยเมียแกตั้งหม้อแกงขึ้นและหายตัวไป ปรากฏ

มีไก่ตัวเมียตัวหนึ่งร้องกระต๊าก ๆ เขยิบอยู่บนหม้อแกง ถ่ายเป็นไขออกมา พอถ่ายเป็นไขออกมา พอสมควรแล้ว แม่ไก่ตัวนั้นหายตัวไปทันที และปรากฏตัวของเมียแก่ขึ้นมาแทน

ชายหนุ่มผู้น้องชายคอยสังเกตก็รู้ว่า แม่ไก่ตัวเมียนั้นคือเมียผีดิบหึ่ง และไขที่ถ่ายออกมา นั้น คืออุจจาระของแกนั้นเอง เมื่อผีดิบหึ่งยกอาหารมาให้กิน ชายหนุ่มผู้น้องชายจึงไม่ยอมแตะต้อง แกงไขเลย คงกินแต่อาหารชนิดอื่น ส่วนที่ชายไม่ค่อยฉลาดขาดการสังเกตจึงกินเอา ๆ โดยไม่ทราบเลยว่า ตนได้กินอุจจาระของเมียผีดิบหึ่งเข้าไปอย่างเต็มพุง

ชายหนุ่มทั้งสองได้นอนพักอยู่กับผีดิบหึ่งเป็นเวลาหนึ่งคืน ก่อนจะเดินทางกลับ ผีดิบหึ่งจึงพาชายหนุ่มทั้งสองไปดื่มน้ำ บ่อทอง และบ่อแก้ว ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากกระท่อมของแกเท่าใดนัก ชายหนุ่มทั้งสองรู้สึกตื่นเต้นเป็นอย่างยิ่งที่ได้เห็นสิ่งอันมีค่าเหล่านั้น ผีดิบหึ่งจึงให้สองคนพี่น้องเลือกเอาหน่อเงิน หน่อทอง และหน่อแก้วต่าง ๆ ตามความพอใจ และจะเอาเล็กน้อยเท่าใดก็ได้ ชายหนุ่มทั้งสองก็พยายามเก็บเอาของมีค่าเหล่านั้นให้มากที่สุดเท่าที่จะนำเอามาได้ เมื่อชายหนุ่มทั้งสองได้ของอันมีค่ามากเป็นที่พอใจ และทำการบรรจุสิ่งมีค่าเหล่านั้นลงในถุง และแต่งไม้คานหาบเรียบร้อย พร้อมกับกล่าวขอบคุณแล้ว ก็บอกลาผีดิบหึ่งทั้งสองตน ซึ่งคนทั้งสองเรียกว่าปู่และย่า เพื่อจะเดินทางกลับมายังไร่ของตนต่อไป

การเดินทางกลับไร่ของหนุ่มทั้งสองมีปัญหาเกิดขึ้น เนื่องจากรอยเสียมที่ผีดิบหึ่งทำไว้ ได้ลบไปหมดแล้ว ไม่ทราบว่า จะเดินทางกลับได้อย่างไร ถ้าจะให้เดินทางกลับตามลำพังของตน สองคนก็หลงทางแน่ ผีดิบหึ่งจึงบอกว่า การกลับไร่ของหลายไม่เป็นไรดอก ปู่จะจัดการช่วยส่งให้ หลานกลับเองไม่มีการลำบากแต่อย่างใด พอผีดิบหึ่งพูดแล้วจึงให้ชายหนุ่มทั้งสองหาถุงเงิน คำแก้วไว้บนบ่า แล้วให้หลับตา และบอกว่าปู่จะพาหลานเหาะไปในอากาศ ผีดิบหึ่งกำชับว่า ขณะที่เหาะอยู่บนอากาศนี้ห้ามมิให้ลืมตาเป็นอันขาด จนกว่าเท้าจะจรดพื้นดินจึงจะลืมตาได้ ถ้าลืมตาระหว่างเหาะจะเกิดอันตราย ชายหนุ่มทั้งสองปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด พอชายหนุ่มทั้งสองหลับตาก็รู้สึกตัวลอยไปบนอากาศอย่างรวดเร็ว สักครู่ใหญ่ ๆ เท้าก็จรดพื้นดิน จึงลืมตาขึ้นปรากฏว่าเป็นไร่ของตน ส่วนผีดิบหึ่งไม่ทราบว่าย้ายไปไหน มองไม่เห็นอีกเลย

ชายหนุ่มทั้งสองรู้สึกดีใจมากที่กลับมาถึงไร่ของตนด้วยความปลอดภัย ทั้งยังได้ของมีค่ามากมายจากผีเสื้อผัดด้วย จึงรีบพากันกลับไปบ้าน เมื่อพักอยู่ที่บ้านสองสามวันหายเหนื่อยดีแล้ว จึงนำสิ่งของมีค่าที่ได้มานั้นไปจำหน่ายได้เงินเป็นจำนวนมาก ต่างได้นำเงินมาใช้จ่ายสร้างบ้านอยู่อาศัย ชื่อเรียกสวนไร่นาอย่างมากมาย จนกลายเป็นเศรษฐีในละแวกหมู่บ้านนั้น ภายหลังชายหนุ่มทั้งสองได้แต่งงานมีลูกหลาน และมีความสุขอยู่กับครอบครัวตลอดเวลาจนตราบชั่วอายุขัย เรื่องผีเสื้อผัดก็จบเพียงเท่านี้

นิทานที่ 18

เรื่อง ภูบ่อบิต

ภูบ่อบิต เป็นเทือกเขาสูงหนึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของที่ตั้งจังหวัดเลย อยู่ห่างจากที่ตั้งจังหวัดเลย ประมาณ 4 กิโลเมตร หากขึ้นไปบนยอดเขาแล้วมองมาทางทิศตะวันตกจะเห็นทิวทัศน์ของตัวจังหวัดเลยได้ทั่วไปหมดทีเดียว บนภูเขาสูงนั้นนอกจากป่าไม้ชนิดต่าง ๆ แล้ว ยังมีถ้ำที่สวยงามอยู่หลายแห่ง แต่ส่วนมากเป็นถ้ำที่ไม่สู้กว้างใหญ่และลึกเท่าใดนัก

นิทานเกี่ยวกับเรื่องภูบ่อบิตมีเรื่องเล่าต่อกันมาช้านาน และเรื่องที่เล่าอาจมีแตกต่างกันไปบ้าง เรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้ก็เป็นอีกแบบหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ว่า เมื่อนานมาแล้ว บนภูบ่อบิตมีถ้ำใหญ่แห่งหนึ่งเป็นถ้ำซึ่งมีโพรงลึกไปไกลมาก ตัวถ้ำก็ขรุขระและเต็มไปด้วยก้อนหินใหญ่น้อย เกะกะเรียงราย สลับซับซ้อน บางแห่งเป็นช่องเล็กแคบต้องรัดตัวเข้าไปจึงจะผ่านเข้าไปข้างในถ้ำได้ ในถ้ำแห่งนี้ตอนลึกสุดมีโพรงใหญ่และมีมหาสมบัติ ได้แก่ แก้ว แหวน เงิน ทอง เป็นต้น จำนวนมากมายและอยู่ลึกลงไปมาก เหตุที่มีมหาสมบัตินี้มากมาย บางคนเล่าว่า เกิดจากโดยธรรมชาติ เกิดจากวิญญูณสิ่งศักดิ์สิทธิ์บ้าง และบางคนก็ว่า คงเนื่องมาจากเมื่อครั้งสร้างพระธาตุพนมมีประชาชนผู้อยู่ห่างไกลมีจิตเลื่อมใสศรัทธาอยากจะทำเอาสมบัติอันมีค่าที่ตนมีอยู่ไปใส่ในอุโมงใต้ฐานพระธาตุพนม เพื่อจะได้กุศลผลบุญดลบันดาลให้มีความสุข และพาให้ได้ขึ้นสวรรค์เสวยสุขในชาติหน้า แต่เมื่อเดินทางไปได้ทราบข่าวว่ามีการสร้างพระธาตุพนมเสร็จก่อนแล้ว จึงพากันเอาสมบัติที่พวกตนนำมาไปซ่อนไว้ในถ้ำแห่งนี้ เพื่อเป็นสมบัติแก่ผู้จะมาพบเห็นในโอกาสต่อไป ในชั้นแรกคงเนื่องจากที่ปากถ้ำมีป่ารกชัฏจึงไม่มีผู้ใดคนหนึ่งเข้าไปในถ้ำนั้น และไม่มีผู้ใดพบเห็นสมบัติอันล้ำค่าเหล่านั้น

อยู่มาวันหนึ่ง มีชายคนหนึ่งไปเที่ยวล่าสัตว์และเก็บพืชผักผลไม้ต่าง ๆ เมื่อได้หลงเข้าไปในถ้ำนั้น เกิดนึกสนุกอยากจะเที่ยวชมความงามตระการตาของถ้ำและผจญภัยลองดู จึงหาวัตถุที่พอหาได้ทำเป็นคบเพลิงส่องนำทางเข้าไปในถ้ำจนถึงโพรงลึกที่สุด ได้พบเห็นมหาสมบัติดังกล่าว ชายคนนั้นรู้สึกตื่นเต้นดีใจเป็นอย่างยิ่งจึงรีบตรงเข้าไปจะเอาสมบัติที่ตนพบทันที แต่อย่างก้าวจะเข้าไปเอาสมบัติเท่านั้น ก็ปรากฏว่ามีปิศาจอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเฝ้ารักษาสมบัติมาถนัดกันกางไว้และ

คำรามด้วยความโกรธแค้นในการที่มีคนจะมาเอาหมาสมบัติ แต่ชายคนนั้นเนื่องจากอยากได้หมาสมบัติมากเหลือเกินจึงพยายามรวบรวมความกล้าและได้ทำพิธีกราบไหว้อ้อนวอนขอสมบัติเหล่านั้น คราวแรกปีศาจไม่ยอม แต่ชายคนนั้นก็อ้อนวอนอยู่เป็นเวลานาน ปีศาจอดสงสารไม่ได้จึงอนุญาต แต่มีข้อแม้ว่า การเข้าไปเอาสิ่งมีค่าเหล่านั้น ผู้เข้าไปเอาจะต้องแก้ผ้าเปลือยกายจนเอาสมบัติออกมาเท่าที่ร่างกายอันเปลือยเปล่าจะขนออกมาได้ ห้ามมิให้ใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งห่อหรือหอบหิ้วออกมาเป็นอันขาด ชายคนนั้นก็ยอมปฏิบัติตามด้วยดี โดยพยายามใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายนำออกมา เช่น อก ยับรูหู หนีบรักแร้ ขอนใต้คาง กอบด้วยมือ เป็นต้น ซึ่งนับว่าได้มากมายพอสมควร

เมื่อชายผู้นั้นได้นำสมบัติอันมีค่ามาที่บ้านแล้ว ข่าวการได้สมบัติได้กระจายไปในละแวกหมู่บ้านใกล้เคียงอย่างรวดเร็ว พวกชาวบ้านใกล้เคียงได้มาติดตามเรื่องราวจากชายคนนั้น เมื่อทราบแล้วต่างพากันเบียดยินดีที่จะได้หมาสมบัติบ้าง ก็แห่กันไปยังถ้ำภูบ่อบิดเพื่อจะขนเอาสมบัติอันมีค่า นั้น ฝ่ายปีศาจผู้เฝ้ารักษามหาสมบัติเมื่อเห็นคนหลังไหลไปมาก ๆ เพราะความอยากได้เช่นนั้นก็รู้สึกเห็นใจ จึงออกปากอนุญาตให้ขนเอาสมบัติได้ มิได้มีการหวงห้ามแต่ประการใด แต่ได้ประกาศข้อต้องปฏิบัติให้ทราบว่า นอกจากให้เปลือยกายจนเอาสมบัติแล้ว ห้ามมิให้ใช้ภาชนะสิ่งของใด ๆ ขนระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายห้ามมิให้แตะเนื้อต้องกายและพูดเกี่ยวกับพาราสิกันเป็นอันขาด ถ้าหากผู้ใดฝ่าฝืนข้อบัญญัตินี้อาจเกิดเหตุร้ายแรงขึ้นได้ พวกชาวบ้านที่ไปต่างก็ให้คำมั่นสัญญาอย่างมั่นเหมาะต่างพากันกราบขอขมาปีศาจแล้วก็พากันเข้าไปในถ้ำขนเอาหมาสมบัติด้วยความยินดียิ่ง

การขนเอาสมบัติใน 2-3 วันแรก ได้ดำเนินไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อยไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ในวันต่อมาประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงได้ทราบข่าวก็แห่กันไปขนเอาหมาสมบัติจำนวนมากยิ่งขึ้น บรรดาคนที่ไปนั้นมีทั้งเด็ก ผู้เฒ่าผู้แก่ และหนุ่มสาว จึงดูสับสนวุ่นวายกันบ้าง และการเข้าไปเอาสมบัติต้องใช้คบเพลิงบ้าง ไม้บ้างส่องนำทาง

อยู่มาวันหนึ่งซึ่งเป็นวันสุดท้าย มงคนก็หลังไหลไปขนเอาสมบัติดังที่เคยมา และผู้ที่ไปขนเอาสมบัติ นอกจากขรवासแล้วยังมีสามเศรฐหนึ่งปะปนเข้าไปขนเอาสมบัติด้วย สามเศรฐนี้เป็นผู้มีจิตอาคมดีด้วย ขณะที่ผู้คนกำลังส่องไฟและคลานลอดโพรงหินในถ้ำตามกันไปในั้น มีชายหนุ่มใหญ่คนหนึ่งคลานตามหลังหญิงสาวสวยคนหนึ่งไปอย่างกระชั้นชิด สายตาของชายหนุ่มเหลือบไปเห็นอวัยวะเพศของหญิงสาวซึ่งกำลังคลายไปข้างหน้าพอดี ก็เกิดความกำหนัดขึ้นอย่างแรงสุดแสนที่

ชายหนุ่มจะอดรันทนอยู่ได้ เผลอตัวเอื้อมมือออกไปบิดอวัยวะเพศของหญิงสาวทันที หญิงสาวตกใจ หันมาต่อว่าชายหนุ่มข้างหลัง ต่อจากนั้นเพียงครู่เดียว เกิดปาฏิหาริย์ โดยมีเสียงเลื่อนลิ้นคิงกิกก้อง ภายในถ้ำ แล้วหินก้อนใหญ่หมึมาก็พุ่งลงมาปิดปากถ้ำทันที หินจึงขังประชาชนผู้ซึ่งไปขนสมบัติไว้ภายในถ้ำทั้งหมด ผู้คนที่ถูกขังต่างตกใจพากันเดินร่นเพื่อหาทางออกและร้องทรมร้องไห้ระงมไปหมด ภายในถ้ำจึงสับสนกันไปหมด และหลายคนพยายามผลักดันก้อนหินที่ปิดปากถ้ำแต่ไม่เป็นผล ในที่สุดผู้คนเหล่านั้นก็ถูกขังไว้และในเวลาต่อมาก็พากันเสียชีวิตอยู่ในถ้ำนั่นเอง

เมื่อข่าวก้อนหินถล่มปิดปากถ้ำทราบไปถึงชาวบ้านใกล้เคียง ชาวบ้านต่างตกใจเป็นโกลาหล เพราะเป็นห่วงญาติพี่น้องซึ่งถูกขังอยู่ในถ้ำ จึงพากันเอาจอบเสียมขนาดใหญ่มาช่วยกันขุด ถากก้อนหินที่ปิดปากถ้ำกันอยู่หลายวัน แต่ไม่เป็นผลสำเร็จดังที่ตั้งใจเนื่องจากหินแข็งและหนามาก จึงไม่สามารถขุดหินให้ทะลุปากถ้ำได้ รอยจอบเสียมขนาดใหญ่ที่ชาวบ้านขุดในครั้งกระโน้น ยังคงเป็นรอยติดหน้าผาที่ภูมอปิดอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้

ฝ่ายสามเณรรูปที่กล่าวข้างต้น เมื่อเห็นปากถ้ำปิดไม่สามารถออกมาทางปากถ้ำได้ก็คิดหาทางออกไปตามบริเวณถ้ำ อาจเป็นด้วยสามเณรรูปนั้นชะตาไม่ถึงฆาตหรือเป็นผู้มีคาถาอาคมดี หรือเป็นผู้มีศีลธรรม จึงเพิ่ญคลำไปพบรูกว้างใหญ่พอลำตัวลอดได้รูหนึ่ง ซึ่งมีน้ำไหลซึมอยู่นิด ๆ รูนี้ยาวเป็นรูเจือก สามเณรจึงยึดเอาทางน้ำไหลนั้นเป็นทางเดินออกจากถ้ำ และพอเดินมาได้สักพักใหญ่ ทำของสามเณรก็ได้ไปเหยียบไม้คานอันหนึ่งซึ่งทำด้วยไม้ไผ่ยาวประมาณเศษ ไม้คานชนิดนี้ภาษาถิ่นอีสานเรียกว่า "ไม้คานสะบู่" สามเณรจึงใช้ไม้คานนั้นคลำหาทางลัดเลาะมาตามรูและซอกหินได้บาดาล ค่อยเดินทางมาตามโพรงแคบ ๆ อันเป็นหินขรุขระด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง เป็นเวลานานประมาณ 15 วัน ในที่สุดก็เดินทางมาบรรลุถึงได้พื้นแผ่นดินแห่งหนึ่ง พอสามเณรเดินทางมาถึงที่ดังกล่าวได้ย่นคลายเสียงโคระบือกำลังเล็มหญ้าอยู่ข้างบนศีรษะ ก็เข้าใจว่าตนได้เดินทางมาถึงที่ซึ่งมีพื้นดินบางมาก พอที่จะทำการทะลุออกจากโพรงได้ดินได้แล้ว จึงเสกคาถาอาคมพร้อมกับพุ่งไม้คานกระทุ้งดินข้างบนตรงที่มีเสียงนั้นอย่างแรง เป็นผลทำให้พื้นดินแตกแยกออกเป็นรูกว้างใหญ่พอเอาลำตัวลอดออกมาได้ สามเณรจึงพ้นจากภัยอันตราย สถานที่ซึ่งสามเณรโผล่จากถ้ำได้ดินขึ้นมาอันคือ บริเวณซึ่งเป็นคลองน้ำกว้างและยาวโค้งเป็นรูปครึ่งวงกลม อยู่ในเขตเทศบาลเมืองเลย ซึ่งเรียกว่า "กุดป่อง" ทุกวันนี้เอง (คำว่า "กุด" หมายถึงหนองน้ำที่เคย

เป็นลำน้ำหรือคลองน้ำไหลมาก่อน ต่อมาน้ำเปลี่ยนเส้นทางเดิน ตอนน้ำไม่เดินข้างต้นและปลายต้น
 เจิมมีน้ำลึกอยู่ตอนกลาง โดยมากมีลักษณะเรียวยาว "บ่อบึง" หมายความว่า ช่อง เป็นรูทะเล
 "กุดบ่อบึง" จึงหมายถึง หนองที่เคยเป็นลำน้ำและมีช่องทะเลขึ้นมา) และบริเวณริมกุดบ่อบึงตอนด้าน
 ทิศเหนือมีศาลาหลักเมืองเจ้าพ่อกุดบ่อบึงอันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งชาวเมืองเลยเคารพนับถือ ส่วน
 ภายในวงโค้งของคลองน้ำ นอกจากมีสถานที่ราชการและบ้านพักแล้ว ยังมีสวนสาธารณะอันสวยงาม
 น่าเที่ยวชมและพักผ่อนหย่อนใจอย่างยิ่งอยู่ด้วย

อนึ่ง คำว่า "กุดบ่อบึง" อาจสันนิษฐานได้หลายอย่าง เช่น อาจมาจากภูเขาและโพรงถ้ำ
 มีรูบ่อบึงเป็นวงคดไปมา หรืออาจมาจากคำว่า ลับบิด ตามนิทานที่เล่ามา ต่อมาเลื่อนเป็น ละบิด ซึ่ง
 บางคนทุกวันนี้ยังเรียกภูเขานี้ว่า ภูละบิด และกลายมาเป็นกุดบ่อบึง คือ ทุกคนที่เข้าไปในถ้ำครั้ง
 กระนั้นต่างไม่มีใครรับว่าตนบิดของลับผู้หญิง และยังมีภูเขาสีเขียวแจ่มแจ้งว่า "บ่อบึง" คือ ทุกคนพูด
 เป็นเสียงเดียวกันว่า "บ่อบึง" ตนไม่ได้บิดของลับใครเลย แล้วต่อมาเขียนสำ "กุดบ่อบึง" ข้อนี้ผิด
 ถูกอย่างไรขอท่านผู้อ่านโปรดพิจารณาตัดสินเอาเองก็แล้วกัน

ปัจจุบันกุดบ่อบึงมีถ้ำอยู่หลายแห่ง และส่วนมากเป็นถ้ำไม่สูงกว้างใหญ่นักดังกล่าวข้างต้น
 ภายในถ้ำบางแห่งมีพระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ ทำด้วยไม้ ทำด้วยครึ่งบ้าง พระพุทธรูปเหล่านี้ใครมา
 สร้างไว้ตั้งแต่เมื่อไร ไม่สามารถสืบทราบได้ เมื่อถึงเทศกาลตรุษสงกรานต์ประชาชนในหมู่บ้าน
 ใกล้เคียงจะพากันไปสรงน้ำพระพุทธรูปที่ถ้ำกุดบ่อบึง และมีการเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานทุกปี
 กุดบ่อบึงจึงเป็นสถานที่น่าเที่ยวชมแห่งหนึ่ง แต่หนทางขึ้นเขายังไม่ค่อยสะดวก ท่านที่ไปเที่ยวคงจะ
 ต้องออกแรงสักหน่อยเท่านั้น

นิทานที่ 19

เรื่อง ม้าตัวผู้ออกลูก

ทุกท่านคงจะเคยได้ยินได้ฟัง เรื่องที่เล่าเป็นนิทานมาตั้งแต่ครั้งดึกดำบรรพ์ก็ดี หรือตัวเรา ได้พบเห็นในปัจจุบันด้วยตนเองก็ดี จะเห็นได้ว่า บางคนก็เป็นคนโลภมาก บางคนก็เห็นแก่ได้หรือเห็นแก่ตัว สิ่งที่ไม่ควรพูดก็พูด สิ่งที่ไม่ควรทำก็ทำ แม้ในปัจจุบันการศึกษาหรือโลกเจริญแล้วก็ตาม ก็ยังคงมีคนประเภทเห็นแก่ตัวอยู่ไม่น้อย เรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้ เป็นเรื่องของผู้เห็นแก่ได้ หรือเห็นแก่ตัวคนหนึ่ง เรื่องมีอยู่ว่า

มีชายหนุ่มคนหนึ่งเป็นกำพร้าบิดามารดาตั้งแต่เด็ก ต้องอาศัยญาติและชาวบ้านช่วยเหลือ เกื้อกูลจึงรอดชีวิตมาได้ แต่ชายหนุ่มคนนี้เป็นคนดี จึงเป็นที่รักใคร่เอ็นดูของญาติและชาวบ้านทั่วไป ชายหนุ่มคนนี้มีม้าตัวเมียพันธุ์ไทยซึ่งได้รับมรดกตกทอดมาจากพ่อแม่อยู่ตัวหนึ่ง เป็นม้าที่มีลักษณะดี และตัวโตพอที่จะผสมพันธุ์ได้แล้ว

วันหนึ่ง ม้าเพศของเจ้าเมืองได้หนีจากคอกมาผสมพันธุ์กับม้าตัวเมียของหนุ่มกำพร้า ม้าตัวนั้นก็ท้องและคลอดลูกออกมาเป็นม้าเพศตัวผู้พันธุ์ผสม เป็นม้าที่มีลักษณะดี สูงใหญ่และสง่างาม น่ารักมาก ภายหลังเจ้าเมืองได้มาละแวกหมู่บ้านนั้น บังเอิญได้เห็นลูกม้าพันธุ์ผสมนั้นและสืบทราบว่าเป็นลูกม้าที่เกิดจากม้าเพศของเจ้าเมืองเอง มีความอยากได้ จึงใช้คนมาบอกหนุ่มกำพร้าเจ้าของม้าว่า ลูกม้าที่เกิดใหม่นี้ต้องเป็นของเจ้าเมืองเพราะม้าเพศมาผสม หากม้าเพศไม่มาผสมแล้ว จะไม่เกิดเป็นม้าตัวนี้ได้เลย ม้าตัวนี้จึงควรเป็นของเจ้าเมือง

ฝ่ายชาวบ้านซึ่งเป็นญาติพี่น้องของหนุ่มกำพร้าไม่ยอมและเถียงว่า ม้าตัวนี้เกิดจากท้องม้าของหนุ่มกำพร้าแท้ ๆ เจ้าเมืองจะมาถือกรรมสิทธิ์เอาไปเปล่า ๆ ได้อย่างไร บรรดาญาติของหนุ่มกำพร้าจึงพากันไปร้องคัดค้านเจ้าเมืองและบอกว่าถ้าเจ้าเมืองจะเอาลูกม้าตัวนี้จริง ๆ ก็ขอให้ตุลาการมาตัดสิน เจ้าเมืองก็ยอมตกลงและสั่งว่า พรุ่งนี้จะให้ตุลาการมาตัดสินก็แล้วกัน ในวันนั้น เจ้าเมืองได้ให้คนไปเชิญตุลาการและนัดวันไว้ด้วย

พอวันรุ่งขึ้น ปรากฏว่าตุลาการไม่มาตามนัด จนถึงวันถัดไปตุลาการจึงมาที่จวนเจ้าเมือง เจ้าเมืองจึงสั่งให้คนไปตามหมู่กำพร้าและญาติ ๆ มาฟังคำตัดสินของตุลาการ เมื่อเห็นหมู่กำพร้า และชาวบ้านซึ่งเป็นญาติมิตรมาพร้อมกันแล้ว เจ้าเมืองจึงถามตุลาการว่า "เมื่อวานนี้เรารอท่านอยู่ และนัดให้ท่านมาตัดสินความ ทำไมไม่มาตามนัด ท่านมีเหตุขัดข้องอะไรหรือ"

ตุลาการจึงตอบเจ้าเมืองว่า "เมื่อวานนี้ข้าพเจ้ามาเหมือนกัน แต่พอมาถึงกลางทางได้ เห็นฝูงปลาสร้อยกำลังขึ้นกินใบมะขามอ่อนอยู่ริมทาง ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นกลางร้าย เพราะไม่เคย เห็นมาก่อนเลย ข้าพเจ้าจึงรีบเดินทางกลับ"

เจ้าเมืองจึงว่า "พุทโธ ฝูงปลาสร้อยขึ้นกินใบมะขามอ่อนมีจริงหรือ มันจะเป็นไปได้ อย่างไร"

ตุลาการจึงข้อมตอบเจ้าเมืองว่า "ในทำนองเดียวกัน ข้าพเจ้าขอถามท่านเจ้าเมืองว่า มีตัวผู้ออกลูกเคยมีหรือท่าน"

เจ้าเมืองได้ยินเช่นนั้นก็จันปัญญา ไม่รู้จะตอบอย่างไร เพราะเหตุผลที่เจ้าเมืองจะยึด เอาลูกม้าเขานั้นฟังไม่ขึ้น เมื่อเจ้าเมืองได้ยินตุลาการข้อมถามเอาเช่นนั้นก็กละอายใจ ในที่สุด จึงบอกตุลาการว่า ไม่ตั้งใจเรียกร้องเอาลูกม้าจากหมู่กำพร้าอีก และสั่งให้เรื่องนี้เป็นอันเลิก แล้วกันไป

นิทานที่ 20

เรื่อง เมืองปัญจนคร

เมืองปัญจนครหรือบางท่านเรียกว่า เมืองเบงจานคร หรือเมืองปากเหือง ทั้งนี้คงเนื่อง จากตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำเหืองไหลลงสู่แม่น้ำโขง ตรงปากแม่น้ำเหืองพอดีนั่นเอง ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นเมือง ร้าง เมืองปัญจนครดั้งเดิมสันนิษฐานว่าคงตั้งอยู่บริเวณบ้านท่าดีหมี ตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำเหืองและแม่น้ำโขง และบางที่อาจมีอาณาเขตครอบคลุมไปถึง ฝั่งซ้ายของแม่น้ำเหืองด้วย ดังจะขอเล่าต่อไปนี้

นานมาแล้ว มีเมืองหนึ่งชื่อว่าปัญจนครหรือเบงจานคร และเนื่องจากตั้งอยู่ตรงบริเวณที่ แม่น้ำเหืองลงสู่แม่น้ำโขงดังกล่าว บางที่เรียกว่า เมืองปากเหือง เมืองนี้อยู่ห่างจากที่ตั้งอำเภอ เชียงคานปัจจุบันไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 19 กิโลเมตร เมืองปัญจนครตั้งขึ้นเมื่อใดไม่สามารถ สืบทราบได้ และเป็นเมืองที่เจริญรุ่งเรืองมาช้านาน

เมืองปัญจนครมีเจ้าเมืองปกครองติดต่อกันมาหลายองค์ อยู่มาจนถึงเจ้าเมืององค์หนึ่ง มีมเหสี โอรส และธิดาหลายองค์ โดยเฉพาะธิดาองค์สุดท้ายกำลังเป็นสาว ซึ่งมีรูปร่างสวยงาม มาก มีลักษณะครบถ้วนตามเบญจกัลยาณีทุกอย่าง แต่ธิดาองค์นี้จะมีนามจริงว่าอย่างไรไม่ปรากฏ ต่อเมื่อภายหลังมีชื่อเรียกว่า "นางคำกลอง"

อยู่มาวันหนึ่ง เกิดเหตุอาเพศ มีลมพายุพัดปั่นป่วนอย่างแรง ทำให้บ้านเรือนหักพังหินาศ นับไม่ถ้วน ขณะที่ชาวเมืองกำลังโกลาหลเนื่องจากพายุพัดนั้นก็ปรากฏว่ามีรุ้งขนาดใหญ่หลายตัวบิน ลงมาลงเมือง โฉบเอาชาวเมืองไปกินจำนวนมากมาย ผูกคนพยายามพากันหลบซ่อนจากรุ้ง เหล่านั้น แต่ส่วนมากพากันอพยพหรือไปอยู่ที่อื่น เจ้าเมืองได้เกณฑ์เอาทหารและประชาชนต่อสู้กับ รุ้งอย่างสุดความสามารถ แต่ไม่อาจต่อสู้กับรุ้งได้ แม้ตัวเจ้าเมืองและมเหสีก็ถูกรุ้งจับกินเป็น อาหารด้วย ชาวเมืองที่มีชีวิตอยู่ก็อพยพหนีไปคนละทิศละทางเพื่อเอาตัวรอดจนหมดสิ้นปล่อยให้ เมืองปัญจนครเป็นเมืองร้าง คงเหลือแต่ธิดาสาวองค์สุดท้ายของเจ้าเมืององค์เดียวเท่านั้นที่ไม่ ยอมหนีไป โดยนางให้เหตุผลว่า นางรักบ้านเกิดเมืองนอนของนางยิ่งกว่าชีวิต และทรงประกาศ

ว่าจะยอมตายอยู่ในเมืองนี้ ดังนั้นก่อนที่ชาวเมืองจะหนีไปจึงได้นำนางเข้าซ่อนไว้ในกลองเพลที่วัดแห่งหนึ่ง พร้อมกับนำเสบียงอาหารและน้ำใส่ไว้ในกลองเพลเพื่อให้นางเสวยด้วย

หลายวันต่อมา มีเจ้าชายหนุ่มรูปงามองค์หนึ่งมีนามว่า ท้าวจัตถนาม ซึ่งเดิมอยู่กรุงศรีสัตนาคณหุต (เวียงจันทน์) ได้เดินทางมาถึงเมืองนี้ ท้าวจัตถนามเป็นชายหนุ่มที่แข็งแรงและกล้าหาญ มีพลังกำลังมาก สามารถจุดลากอไฟได้ถึงร้อยกอและจุดลากเกวียนได้ถึงคราวละร้อยเล่ม ทั้งในระหว่างก่อนที่จะเดินทางมาถึงเมืองปัญจนครนั้น เจ้าชายได้รับกับนางยักษ์ผิวดำคนหนึ่ง ท้าวจัตถนามสามารถปราบนางยักษ์ผิวดำได้ และได้ไม้เท้าวิเศษหรือไม้เท้ากายสิทธิ์จากนางยักษ์ผิวดำ ไม้เท้าวิเศษอันนี้เรียกว่า ไม้ต้นขี้ตายปลายขี้เป็น คือความหมายว่า หากเอาทางโคนไม้ชี้ใครเข้า ผู้ถูกชี้จะถึงแก่ความตาย และถ้าหากเอาทางปลายขี้ผู้ที่ตายไปแล้วนั้นจะกลับฟื้นคืนมีชีวิตขึ้นมาอีก

เมื่อท้าวจัตถนามเดินทางมาถึงเมืองปัญจนคร รู้สึกแปลกใจเป็นอย่างยิ่งที่เมืองนั้นเงียบเหงา ไม่ปรากฏมีผู้คนอาศัยอยู่เลย จึงแวะเข้าไปในวัดและขึ้นไปนั่งพักผ่อนศาลา ก็พอดีเหลือบไปเห็นกลองเพลซึ่งธิดาเจ้าเมืองซ่อนตัวอยู่ ท้าวจัตถนามจึงลองตีกลองใบนั้นด้วยเสียงอันดังเพื่อหวังจะเรียกผู้คนมาสอบถาม เมื่อตีกลองเป็นระยะถี่ ๆ กัน เป็นยกประมาณ 3-4 ยกจึงหยุด พอเสียงกลองนั้นเงียบลงก็ปรากฏว่า ได้ยินเสียงคนพูดออกมาจากข้างในกลองเป็นคำกลอนของธิดาอีสานว่า

"ผู้ใดหนอ   สั่งมาตีกลองนี้   ดังปานฟ้าผ่า
เจ้าบ้าน   ไตฮั่ง (รู้)   เว้นกิน   แต่ถา"

ความหมายว่า "ใครหนอ ทำไมมาตีกลองนี้เสียงดังราวกับฟ้าผ่า ท่านไม่กลัวรู้จะบินร้อนมากินบั้งหรือ"

ท้าวจัตถนามรู้สึกแปลกใจที่ได้ยินเสียงคนพูดอยู่ในกลองเช่นนั้น จึงใช้ดาบแหวกหน้าต่างกลองออกเป็นวงกว้าง เจ้าชายรู้สึกตกตะลึงที่เห็นหญิงสาวอยู่ในกลองนั้น เจ้าชายจึงบอกให้หญิงสาวออกมาจากกลองเพื่อสอบถามเรื่องราวต่าง ๆ เมื่อออกมาจากกลองแล้ว คราวแรกหญิงสาวไม่กล้าบอกความจริงเพราะความตกใจกลัว ต่อมาถูกคะยั้นคะยอจากเจ้าชาย นางจึงเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ท้าวจัตถนามฟังทุกประการ เจ้าชายได้ฟังแล้วรู้สึกสลดพระทัยในเรื่องราวที่เกิดขึ้นและรู้สึกสงสารหญิงสาวเป็นอย่างยิ่ง

เนื่องจากทั้งชายหนุ่มและหญิงสาวต่างมีรูปร่างสวยงาม จึงพูดเกี่ยวพาราสีกัน ในที่สุด ชายหนุ่มและหญิงสาวเกิดรักใคร่ชอบพอกัน เพื่อเป็นที่แน่ใจและปลอดภัยหญิงสาวจึงถามไถ่เจ้าชายว่าเป็นใคร มาจากไหน ท้าวขัตตนามก็บอกว่า ตนเป็นลูกกษัตริย์ เมืองศรีสัตนาคนหุต เดินทางมาเพื่อจะหาวิชาความรู้และคู่ครอง หญิงสาวได้ฟังเช่นนั้นรู้สึกพอใจ จึงตอบตกลงที่จะเป็นคู่ครองของเจ้าชาย เจ้าชายจึงชักชวนนางขอให้นางกลับไปบ้านเมืองกับตน และรับรองจะอภิเษกเป็นมเหสีต่อไป เมื่อพูดคุยกันเป็นที่เข้าใจแล้ว ตอนท้ายเจ้าชายถามชื่อของนาง นางก็ไม่ยอมบอก แต่เนื่องจากเจ้าชายพบนางขณะที่อยู่ในกลอง จึงได้ตั้งชื่อให้นางว่า "นางคำกลอง"

เมื่อพักอยู่ที่ศาลานั้นคืนหนึ่งแล้ว ตอนรุ่งเช้าปรากฏว่า รุ่งใหญ่ตัวหนึ่งซึ่งเป็นพญารุ่งบินมาที่ศาลานั้นอีก เพื่อจะโฉบเอาท้าวขัตตนามและนางคำกลองไปกินดังที่เคยกระทำมาแล้ว ท้าวขัตตนามเห็นเช่นนั้นจึงเอาไม้เท้ากายสิทธิ์ทางโคนขึ้นไปตีรุ่งตัวนั้น รุ่งรู้สึกมีอาการชกดินและจะขาดใจตาย แต่ก่อนที่รุ่งจะตาย ท้าวขัตตนามได้สอบถามถึงสาเหตุที่มากินคน รุ่งก็เล่าให้ฟังว่าเป็นด้วยเวรกรรมแต่ชาติปางก่อนและเพื่อเป็นการถ่ายบาปกรรมจะขอมอบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้เจ้าชาย 2 อย่างคือ แก้วตาซ้าย ขอให้ท้าวขัตตนามเอาติดไว้ที่หูข้างซ้าย จะกลายเป็นหูทิพย์ สามารถฟังเสียงหรือเรื่องราวต่าง ๆ ได้ไกล ๆ และนิ้วก้อยข้างซ้าย ขอให้เอาขี้ผึ้งหุ้มห่อเก็บไว้กับตัวจะเป็นเครื่องรางของขลังช่วยป้องกันอันตรายทั้งปวงได้ เมื่อพญารุ่งมอบของวิเศษให้แก่ท้าวขัตตนามแล้วก็ขาดใจตาย

เมื่อท้าวขัตตนามกำจัดพญารุ่งเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็เอาปลายไม้เท้าสิทธิ์ขึ้นไปตีกองกระดูกของผู้คนที่เสียชีวิต ซึ่งกองเกลื่อนกลาดอยู่ในเมือง ปรากฏว่า ทั้งเจ้าเมือง มเหสี โอรส ธิดา และชาวเมืองได้ฟื้นคืนชีพขึ้นมาตามเดิม และชาวเมืองที่อพยพหนีออกจากเมืองไปอยู่ที่อื่น เมื่อทราบข่าวว่ารุ่งตายแล้วเพราะมีผู้มาช่วยปราบ ก็พากันอพยพกลับมาอยู่ในเมืองเช่นเคย

เจ้าเมืองปัญจนคร มเหสี โอรส และธิดา พร้อมด้วยชาวเมือง เมื่อฟื้นคืนชีพ ตลอดชาวเมืองที่อพยพกลับเข้ามาอยู่ในเมืองด้วยความปลอดภัย เนื่องจากการช่วยเหลือของท้าวขัตตนามต่างก็มีความชื่นชมยินดียิ่ง ได้พากันแซ่ซ้องขอบคุณท้าวขัตตนามที่ช่วยเหลือตนให้กลับมีชีวิตขึ้นมาอีก และเมื่อทราบว่า ท้าวขัตตนามเป็นโอรสกษัตริย์มีความสมัครรักใคร่กับ "นางคำกลอง" ธิดาสาวของตนเช่นนั้น ก็รู้สึกยินดียิ่งขึ้น จึงได้จัดงานอภิเษกสมรสท้าวขัตตนามกับนางคำกลอง พร้อมกับทำพิธีเสดาะเคราะห์และสมโภชเมืองเป็นการใหญ่โตมโหฬาร เมืองปัญจนครก็กลับมีความสงบสุขดังเช่นที่เคยมาอีกครั้งหนึ่ง

ฝ่ายท้าวจัตถนามเมื่อประทับอยู่ ณ เมืองบัจจนครกับนางค้ำกลองด้วยความผาสุกเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว จึงได้ขอลาเจ้าเมืองบัจจนครและมเหสีกลับไปยังกรุงศรีสัตนาคนหุตซึ่งเป็นเมืองของตน พร้อมกับขนนางค้ำกลองไปด้วย เมื่อเดินทางไปถึงเมืองแล้ว พระราชบิดาของท้าวจัตถนามได้ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญและสมโภชให้ท้าวจัตถนามและนางค้ำกลองอย่างเอิกเกริกอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระราชบิดาสวรรคต ท้าวจัตถนามได้ขึ้นครองราชสมบัติ บกครองบ้านเมืองแพรร่วมกับนางค้ำกลอง ด้วยความผาสุกตลอดมาเป็นเวลาช้านาน

เมืองบัจจนครจะกลายเป็นเมืองร้างทิ้งช่วงอยู่ในระยะต่อมาหรือไม่อย่างไร ไม่อาจสืบทราบได้ แต่เท่าที่ค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ได้ มีดังต่อไปนี้คือ

เมืองบัจจนครหรือปากเหืองได้ตั้งขึ้นโดยพญาจุฬามณี ซึ่งเมืองปากเหืองที่ตั้งใหม่นี้จะตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำเหือง โดยพญาจุฬามณีได้อพยพชาวไพร่บริวารมาจากทางเหนือมาตั้งขึ้น และพงศาวดารล้านช้างได้กล่าวไว้ว่า สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2225 ครั้นเมื่อ พ.ศ. 2238 เมืองหลวงพระบางและเมืองเวียงจันทน์ได้แยกออกเป็นสองอาณาจักร ทางหลวงพระบางได้สร้างเมืองปากเหืองให้เป็นเมืองหน้าด่าน คู่กับเมืองเชียงคาน (เดิม) ซึ่งอยู่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง โดยทางเวียงจันทน์ตั้งเมืองเชียงคาน (เดิม) เป็นเมืองหน้าด่านเช่นกัน

พ.ศ. 2321 ปลายรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ไทยได้รวมอาณาจักรล้านช้างเข้าด้วยกัน ได้กวาดต้อนพลเมืองมาอยู่เมืองปากเหืองมากขึ้น และได้โปรดเกล้าฯ ให้เมืองปากเหืองไปขึ้นเมืองน้ำปาด (อุดรดิตต์) เพราะเป็นเมืองใหญ่อยู่ในขณะนั้น เพื่อให้พันเกี่ยวข้องกับเมืองหลวงพระบาง พ.ศ. 2369-2370 ในรัชกาลที่ 3 เกิดกบฏเวียงจันทน์ กองทัพไทยปราบชนะ ได้ต้อนพลเมืองจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงมาอยู่ที่ฝั่งขวาที่เมืองปากเหืองมากยิ่งขึ้น และได้โปรดเกล้าฯ ให้พระอนุพินาศ (กิ่งตันสกุล เครือทองดี) เป็นเจ้าเมืองปากเหืองคนแรก แล้วพระราชทานชื่อเมืองใหม่ว่า เมืองเชียงคาน

พ.ศ. 2417-2418 เกิดศึกฮ่อ เมืองเชียงคาน (เดิม) ซึ่งอยู่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงถูกฮ่อโจมตี ชาวเมืองเชียงคาน (เดิม) จึงอพยพมาอยู่เมืองเชียงคานใหม่ (เมืองปากเหือง) เป็นจำนวนมาก ครั้นต่อมาเห็นว่าชัยภูมิเมืองเชียงคานใหม่ (เมืองปากเหือง) ไม่เหมาะสมจึงได้ย้ายตัวเมืองมาตั้งที่บ้านท่านาจันทร์ ให้ชื่อว่าเมืองใหม่เชียงคาน คืออำเภอเชียงคานปัจจุบัน

พ.ศ. 2436 (ร.ศ. 112) ฝรั่งเศสได้ยึดเอาฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงไปจากไทย ราษฎรเมืองเชียงคานโบราณไม่ปรารถนาจะอยู่ในความปกครองของฝรั่งเศส จึงได้อพยพมาอยู่เมืองปากเหืองเก่าบ้าง และเมืองใหม่เชียงคานบ้าง จนเมื่อ พ.ศ. 2446 ดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขงตรงข้ามหลวงพระบางตกเป็นของฝรั่งเศส เมืองปากเหืองซึ่งอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงตกอยู่ใน การปกครองฝรั่งเศสด้วย ราษฎรจึงได้อพยพจากเมืองปากเหืองมาอยู่เมืองใหม่เชียงคานโดยสิ้นเชิง เมืองปากเหืองจึงกลายเป็นเมืองร้างตั้งแต่นั้นมา

อนึ่ง ณ ใกล้เคียงบ้านท่าดีหมี่มีศาลเจ้าศักดิ์สิทธิ์อยู่แห่งหนึ่ง ซึ่งประชาชนในละแวกใกล้เคียงเคารพนับถือมาก ศาลเจ้าแห่งหนึ่งมีผู้เล่าว่า เกิดขึ้นเนื่องจากเมื่อคราวกองทัพสยามตีเมืองหลวงพระบาง พ.ศ. 2417-2418 และกองทัพสยามยกมาตีเมืองปากเหืองและเมืองเชียงคานด้วย เมื่อกองทัพสยามตีเมืองปากเหืองแตกพ่ายไปแล้ว มีหัวหน้าเผ่าฮ่อคนหนึ่งชื่อ เจ้าองค์หลวง มีภรรยาชื่อนางอุบแก้ว และมีบุตรธิดา 5 คน คือ นางพรหมจารี ท้าวคำเครือ ท้าวภูควา ท้าวก่อง และท้าวคำหล้า ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ ณ เมืองปากเหือง คือเมืองปัจจุณครเดิม เมื่อเจ้าองค์หลวง ภรรยา และบุตรธิดาถึงมรณภาพแล้ว ดวงวิญญาณของกล่าวนามมาแล้วยังคงสิงสถิตอยู่ ณ บริเวณเมืองปากเหือง ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ จึงได้สร้างศาลขึ้นเพื่อให้ดวงวิญญาณของท่านเหล่านั้นสิงสถิตอยู่ ถึงขวปีในเดือนเจ็ดจะมีพิธีบวงสรวงและเข้าทรง โดยเช่นไหว้ด้วยไก่ หมู และควาย หมุนเวียนกันไปแต่ละปีและมีการแก้บนด้วย ขณะเข้าทรงผู้เข้าทรงจะพูดเป็นภาษาฮ่อและมีผู้ซึ่งมีหน้าที่ปรนนิบัติคอยแปลเป็นภาษาไทยให้ผู้เข้าร่วมพิธีนั้นฟังอีกต่อหนึ่ง และในวันแรมหนึ่งค่ำ เดือนสิบเอ็ด คือวันออกพรรษา ชาวบ้านจะมีการแข่งเรือกัน เพื่อถวายดวงวิญญาณของเจ้าพ่อองค์หลวงหรือเจ้าพ่อปากเหืองด้วย และบางที่เจ้าองค์หลวงจะเข้าประทับทรงอยู่ ณ ศาลาริมน้ำในขณะที่มีการแข่งเรือด้วย นอกจากมีการบวงสรวงประจำปีแล้ว ผู้ใดมีเรื่องทุกข์ร้อนหรือมีกิจธุระใด ๆ จะมีการบนบานให้เจ้าองค์หลวงหรือเจ้าพ่อปากเหืองให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครองให้ปลอดภัยและอาจไปแก้บนเมื่อเรื่องที่บนบานสำเร็จแล้ว หรืออาจไปแก้บนในวันทำพิธีบวงสรวงประจำปีก็ได้เกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ของเจ้าพ่อปากเหืองนี้ มีปรากฏการณ์ให้เห็นและเล่าสืบต่อกันมาหลายเรื่อง จึงทำให้ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง เชื่อถือและเคารพนับถืออยู่มาก พิธีนี้ทุกวันนี้มีการกระทำกันอยู่เป็นประจำทุกปี เรื่องของเมืองปัจจุณครก็จบลงเพียงเท่านี้

นิทานที่ 21

เรื่อง เมืองภู่ง

นานมาแล้ว ที่บนภู่งหรือภู่ง ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอภูเรือ ห่างจากที่ตั้งอำเภอภูเรือ ประมาณ 4 กิโลเมตร บนภูเขาลูกนี้มีเมืองตั้งอยู่เมืองหนึ่งเรียกว่า เมืองภู่ง หรือภู่ง ซึ่งเป็นเมืองตั้งอยู่บนลาดเขาอันกว้างใหญ่ ทางทิศใต้ของภูเรือ อำเภอภูเรืออีกต่อหนึ่ง เมืองนี้ได้ตั้งอยู่เป็นเวลาหลายปี แต่บัดนี้กลายเป็นเมืองร้าง เมืองภู่งหรือภู่งมีเจ้าเมืองปกครองติดต่อกันมาหลายคน และเป็นเมืองที่มีนิยายเกี่ยวเนื่องกับเมืองซึ่งตั้งบนเขาอีกลูกหนึ่ง คือเมืองภูครั้ง ภูครั้งเป็นภูเขาซึ่งตั้งอยู่ห่างจากภู่งประมาณ 10 กิโลเมตรเศษ บนภูครั้งในสมัยโน้นมีเมืองตั้งอยู่เรียกว่า เมืองภูครั้ง ซึ่งขณะนี้ก็เป็นเมืองร้าง ส่วนภูเขาลูกหนึ่งเรียกว่า "ภูเขาทินฮ่องกล้า" หรือ "ทินร่องกล้า" ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของภูเรือ เป็นภูเขาสูงอยู่ในเขตอำเภอด่านซ้าย ติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดเพชรบูรณ์ ภูเขาลูกนี้อยู่ห่างจากภูเรือประมาณ 60-70 กิโลเมตร บนภูเขามีสถูปตั้งอยู่ด้วยเรียกว่า "เมืองภูทินฮ่องกล้า" ซึ่งกลายเป็นเมืองร้างมานานแล้วเช่นกัน มีนิยายเล่าว่า

ครั้งหนึ่ง จำเนียรกาลนานมาแล้ว เจ้าเมืองภู่งมีลูกสาวสวยอยู่คนหนึ่ง แต่ไม่ปรากฏนาม ความงามของเธอลือกระฉ่อนไปทั่วสารทิศ เมื่อหนุ่มคนใดได้มาพบเห็นจะต้องมีใจรักร้อนหลงไหลไปด้วยเพลิงรักทั้งนั้น แม้แต่ได้ยินข่าวเกี่ยวกับความสวยงามเท่านั้น ก็อดที่จะหลงรักมิได้ ทางฝ่ายเจ้าเมืองภูครั้งมีลูกชายหนุ่มโสดอยู่คนหนึ่ง ซึ่งอายุรุ่นราวคราวเดียวกับธิดาของเจ้าเมืองภู่ง เจ้าหนุ่มมีรูปร่างสะอิดสะเอ้งสง่างามคนหนึ่ง ลูกชายเจ้าเมืองภูครั้งเมื่อได้ทราบข่าวความงามของธิดาของเจ้าเมืองภู่ง อดทนอยู่ไม่ได้จึงอดสำห้เดินทางไปหา จนหนุ่มสาวทั้งสองมีโอกาสพบปะพูดคุยเกี่ยวพาราสักัน จนมีความสมัครรักใคร่ซึ่งกันและกัน ต่างให้คำมั่นสัญญาว่าจะแต่งงานกันอย่างมั่นเหมาะ และจะไม่ยอมพรากจากกัน

อยู่ต่อมา เจ้าชายหนุ่มแห่งเมืองภูครั้ง จึงอ่อนวอนให้เจ้าเมืองภูครั้งผู้บิดาไปสู่ขอลูกสาวเมืองภู่งให้เป็นคู่ครองของตน ด้วยความรักลูกเมื่อลูกอยากจะได้อะไร เมื่อไม่เหลือวิสัยแล้ว

เจ้าเมืองภูครั้งก็ตามใจลูกทุกอย่าง ดังนั้น เจ้าเมืองภูครั้งผู้เป็นบิดาจึงจัดแจงแต่งเหล่ากำนันไปทำการสวามิภักดิ์ ผลที่สุดเจ้าเมืองภูทั้งก็ยินดีตกลง ทั้งสองฝ่ายยอมเป็นทองแผ่นเดียวกัน และตกลงกำหนดวันฤกษ์งามยามดีที่จะทำพิธีแต่งงานกันไว้ให้เป็นทีเรียบร้อย

ฝ่ายเจ้าเมืองภูหินฮ่องกล้าก็มีลูกชายผู้มีรูปร่างสง่างามคนหนึ่ง ซึ่งกำลังรุ่นหนุ่มเช่นกัน ลูกชายเจ้าเมืองภูหินฮ่องกล้าเมื่อได้ยินกิตติศัพท์ความสวยงามอันเลอเลิศของธิดาเจ้าเมืองภูทั้ง ก็เกิดความรักกลัดกลุ้มขึ้นมาทั้ง ๆ ที่มีได้ทันเห็นตัว ซึ่งได้ยินข่าวว่าลูกชายเจ้าเมืองภูครั้งไปสวามิภักดิ์ได้เป็นคู่ครองแล้ว ก็ยิ่งเพิ่มความทุกข์ระทมยิ่งขึ้น จนถึงกับกินไม่ได้นอนไม่หลับ นานเข้าร่างกายก็ผ่ายผอมลงทุกทีจนผิดปกติ เจ้าเมืองภูหินฮ่องกล้าอดที่จะสงสารเวทนาลูกไม่ได้ ซึ่งเมื่อได้ข่าวว่าธิดาสาวสวยเจ้าเมืองภูทั้งได้มีผู้ไปทำการสวามิภักดิ์แล้วก็ยิ่งจวนปัญญา เพราะจะไปทำการสวามิภักดิ์ตามประเพณีก็คงไม่เป็นผล จึงได้แต่พูดพลบใจลูกชายขอให้เลิกคิดอยากได้ธิดาเจ้าเมืองภูทั้งมาเป็นคู่ครองเสีย และถ้าประสงค์จะแต่งงานกับหญิงสาวคนใด พ่อก็จะจัดให้ตามความประสงค์ แต่ยิ่งพูดพลบก็ดูเหมือนยิ่งเพิ่มความกลัดกลุ้มให้ลูกชายหนักยิ่งขึ้น ทั้งลูกชายก็พูดอ่อนวอนขอให้บิดาพาตนไปลอบลักจุตเอาธิดาเจ้าเมืองภูทั้งมาให้แก่ตนโดยเร็ว มิฉะนั้นจะไม่ขอมีชีวิตอยู่ต่อไป เจ้าเมืองภูหินฮ่องกล้าไม่ทราบจะทำอย่างไร รู้สึกหนักใจเป็นอย่างยิ่ง จึงพูดพลบใจลูกเป็นครั้งสุดท้ายแต่ลูกก็ไม่ยอมทำเด็ดขาด เมื่อเป็นเช่นนั้นด้วยความรักและสงสารลูก แม้จะเป็นการผิดศีลธรรมก็จำเป็นต้องยอมกระทำ ทั้งที่ไม่เต็มใจ เมื่อปรึกษาและวางแผนกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เจ้าเมืองภูหินฮ่องกล้าจึงตัดสินใจนำทหารเอกจำนวนหนึ่งพร้อมด้วยลูกชาย ยกกำลังไปยังเมืองภูทั้ง พ่อได้โอกาสเหมาะจึงเข้าทำการจุตเอาธิดาสาวเจ้าเมืองภูทั้ง เพื่อจะนำไปเป็นลูกสะใภ้หรือคู่ครองของลูกชายของตน เมื่อจุตธิดาเจ้าเมืองภูทั้งไปแล้วก็พากันนำไปยังเมืองภูหินฮ่องกล้าทันที ทั้งนี้ เป็นวันก่อนกำหนดที่จะทำพิธีแต่งงานกับลูกชายเจ้าเมืองภูครั้งเพียงวันเดียวเท่านั้น

ทางฝ่ายเจ้าเมืองภูครั้ง ครั้นได้ฤกษ์ก็ยกขบวนขันหมากออกจากเมืองของตน นอกจากเครื่องติดสิดีเป่า ชงทิว และเครื่องขันหมากแล้ว ก็เตรียมหม้อข้าวหม้อแกง เครื่องใช้ไม้สอยมีถ้วย ชาม ครก สาก เป็นต้น ไปพร้อม และจูงวัวตัวหนึ่งไปด้วยเพื่อจะได้นำไปเป็นอาหารสมทบเลี้ยงกันในวันแต่งงาน เมื่อมาถึงเมืองภูทั้งได้จัดให้ขบวนพักอยู่นอกเมืองด้วยความกระหึ่มใจ บรรดาพรรคพวกที่มาด้วยกันต่างก็รู้สึกสนุกสนานชื่นบานตาม ๆ กัน เมื่อจัดให้ขบวนพักเรียบร้อยแล้ว

จึงได้บอกข่าวให้เจ้าเมืองภู่งทราบ

เมื่อม้าเร็วไปบอกข่าวในเมืองสักพักหนึ่งเหตุการณ์อย่างไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น โดยที่ม้าเร็วจากเมืองภู่งออกมาบอกว่าธิดาสาวเจ้าเมืองภู่งถูกเจ้าเมืองภูหินฮ่องกล้าพร้อมลูกชายจุดไปยังเมืองภูหินฮ่องกล้าเสียแล้วตั้งแต่วันวาน ฝ่ายลูกชายเจ้าเมืองภูครั้งได้ยืมข่าวเท่านั้น รู้สึกตกใจและเสียใจเป็นอย่างยิ่ง จนถึงเป็นลมล้มสลบไป ส่วนเจ้าเมืองภูครั้งก็โกรธจัดจนตัวสั่น จึงเข้าไปพบเจ้าเมืองภู่ง และตัดพ้อต่อว่าเจ้าเมืองภู่งมากมาย ถึงแม้เจ้าเมืองภู่งจะปฏิเสธและชี้แจงอย่างไรก็ตาม เจ้าเมืองภูครั้งก็ไม่ยอมฟังเสียง ได้ต่อว่าเจ้าเมืองภู่งและประกาศตัดไมตรีกัน โดยจะไม่ขอมีสัมพันธฉันท์บ้านพี่เมืองน้องกันต่อไป

เมื่อเจ้าเมืองภูครั้งกลับมาถึงขบวนจันทมากพักอยู่ ด้วยความโมโหอย่างสุดขีดที่ผิดหวังและถูกคนหลบหลู่เกียรติเช่นนั้น ทำให้ขาดความยิ่งคิดจึงตรงเข้าเตเววที่จูงมาด้วยตายาคาที่ ทำการโยนจันทมากกระเด็นออกไปพร้อมใช้ไม้ตีให้ปากบิ่น และโยนเครื่องครัวต่าง ๆ มีหม้อข้าว หม้อแกง ครก สาก ถ้วยชาม เป็นต้น ทั้งเคลื่อนกลาดแล้วสาบแช่งให้สัตว์และสิ่งของเหล่านั้นกลายเป็นหินไปด้วย เมื่อสิ้นคำสาปของเจ้าเมืองภูครั้ง ปรากฏว่าทั้งวัว จันทมาก ครก สาก ถ้วยชามและสิ่งต่าง ๆ กลายเป็นหินไปหมด ดังปรากฏให้เห็นอยู่บนยอดภูเรือจนกระทั่งบัดนี้ โดยเฉพาะจันทมากจะปรากฏเป็นรูปหินตั้งตระหง่านอยู่บนยอดภูเรือ ซึ่งคนทั่วไปเรียกกันว่า "หินจันทมาก" จนทุกวันนี้ ครั้นแล้วจึงยกขบวนเดินทางกลับไปยังเมืองภูครั้งทันที ทั้งเมืองภู่ง เมืองภูครั้ง และเมืองภูหินฮ่องกล้า ก็ขาดไมตรีกันตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

จากนิยายเรื่องนี้ บัจจุบันชาวบ้านในเขตใกล้เคียงภู่ง ภูครั้ง ยังถือว่าเป็นเรื่องจริง เพราะถ้าใครไปหาหินที่ภู่งจะพูดเรื่องภูครั้งไม่ได้ และในทำนองเดียวกัน หากใครไปหาหินที่เมืองภูครั้ง จะพูดถึงเรื่องภู่งไม่ได้ ถ้าหากพูดขึ้นจะเกิดเหตุอาเพศต่าง ๆ เช่น จะเกิดฝนตกฟ้าคะนอง ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า เกิดพายุพัดจัด ไม้หักกระเนระนาด เป็นต้น ทุกวันนี้ชาวบ้านก็ยังคงถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้อาจเป็นด้วยวิญญูณแห่งความเคียดแค้นของทั้งสองฝ่ายซึ่งมีต่อกันยังมีจางหายไปนั่นเอง

นิทานที่ 22

เรื่อง รักแท้

มีหญิงสาวสวยคนหนึ่ง ซึ่งมีชายหนุ่มคนหนึ่งมาพูดคุยติดพันเป็นเวลานาน ในที่สุดทั้งสองตกลงปลงใจรักซึ่งกันและกัน และต่างสัญญาว่าจะคงรักกันอยู่ตลอดไป เรื่องที่หนุ่มสาวทั้งสองเป็นคู่รักกันเป็นที่ทราบกันดีในละแวกหมู่บ้าน

อยู่ต่อมาชายคนรักมีความจำเป็นต้องจากไปค้าขายทางไกลเป็นเวลานานโดยมิได้ส่งข่าวคราวมาหาหญิงคนรักเลย เพราะมัวแต่ทำการค้าขายจนเพลิน และคิดว่าเมื่อตนร่ำรวยมากจนเป็นที่น่าพอใจแล้วจะกลับมาบ้านเพื่อทำการสู้ขอและแต่งงานกับหญิงคนรักต่อไป

มีชายหนุ่มอีกคนหนึ่ง ซึ่งอาศัยอยู่คนละหมู่บ้าน มาพบหญิงสาวคนนี้ก็เกิดชอบอกชอบใจ จึงหมั่นไปมาหาสู่เสมอ แม้บางครั้งจะพูดคุยเป็นเชิงเกี้ยวพาราสีบ้าง แต่หญิงสาวก็ดูเฉยเมยและพูดด้วยพอมิให้เสียมารยาทเท่านั้น

ครั้นนานวันเข้า ชายหนุ่มคนหลังนี้ยิ่งมีความพอใจและรักในตัวหญิงสาวมากขึ้นตามลำดับ คงมาเยี่ยมบ่อยเข้าและพยายามทำดีกับหญิงสาวโดยสม่ำเสมอ เมื่อมาหาก็มียोगมาฝากบ้าง ที่บ้านของฝ่ายหญิงมีธุระการงานใด ๆ ก็มาช่วยด้วยความเต็มใจ และพยายามทำดีกับหญิงสาวไม่ว่าหญิงสาวออกปากต้องการอะไรหากไม่เหลือวิสัยแล้ว ชายหนุ่มจะพยายามสนองความประสงค์ทุกคราจนนาน ๆ เข้าจิตใจของหญิงสาวก็อดที่จะสงสารชายหนุ่มคนนี้ได้ ในที่สุดมีความรักชายหนุ่มคนนี้อย่างแน่นแฟ้นโดยไม่รู้ตัว

ครั้นอยู่ต่อมา จะเนื่องด้วยเวรกรรมอะไรไม่ทราบ หญิงสาวล้มป่วยหนักที่สุดในที่สุดได้เสียชีวิต เมื่อพ่อแม่และญาติพี่น้องนำศพของหญิงสาวไปเผาตามประเพณี ขณะที่ร่างของหญิงสาวกำลังถูกเผาและไฟลุกโชนอยู่นั้น ชายหนุ่มผู้เป็นคู่รักคนใหม่ก็กระโดดเข้ากองไฟ ร่างของชายหนุ่มจึงถูกไฟเผาถึงแก่ความตายกลายเป็นเถ้าถ่านตามหญิงคนรักไปด้วย

ในวันรุ่งขึ้น ชายหนุ่มคนแรกบังเอิญกลับจากไปค้าขาย เมื่อทราบข่าวการเสียชีวิตของคนรัก รู้สึกเสียใจมากจึงรีบรุดไปที่ป่าช้าและเก็บเอากระดูกห่อด้วยผ้า ขณะที่เก็บกระดูกชายหนุ่มรู้สึก

แปลกใจว่าทำไมกระดูกจึงมีมากมายนัก พอเก็บกระดูกห่อด้วยผ้าเรียบร้อยแล้วจึงนำกระดูกนั้นไปหาพระฤๅษี ซึ่งอยู่ ณ ถ้ำแห่งหนึ่งไม่ไกลนัก แล้วอ่อนวอนขอให้พระฤๅษีช่วยชุบชีวิตคนรักให้กลับฟื้นคืนมา พระฤๅษีก็ส่งสารจึงชุบชีวิตกระดูกนั้นให้กลับมีชีวิตขึ้นมา แต่แทนที่จะมีร่างของหญิงสาวคนเดียว กลับมีชายหนุ่มอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้รักคนใหม่มีชีวิตขึ้นมาด้วย

เมื่อเป็นเช่นนั้น ชายหนุ่มทั้งสองจึงเกิดแย่งหญิงสาวกันขึ้น ชายหนุ่มคนแรกอ้างว่าตนเป็นคนรักคนแรก และขอให้พระฤๅษีชุบชีวิตมาด้วย ตนควรจะมีสิทธิ์ในตัวหญิงสาว ส่วนชายหนุ่มคนหลังก็ไม่ยอมเด็ดขาด โดยอ้างว่าตนรักหญิงสาวคนนี้อย่างยิ่งกว่าชีวิตของตนอีก แม้หญิงสาวตายตนก็กระโดดเข้ากองไฟตามไปด้วย

ชายหนุ่มคนแรกโกรธแค้นมากที่ตนอุทิศส่วร่างกายไปให้พระฤๅษีชุบชีวิตคนรักขึ้นมาแล้ว กลับจะมีชายอื่นแย่งชิงไปเสียเช่นนั้น ชายหนุ่มทั้งสองจึงพากันไปหาพระมโหสถขอให้ช่วยตัดสินพระมโหสถก็สอบถามเรื่องราวความเป็นมา นอกจากสอบถามชายหนุ่มทั้งสองแล้ว ยังสอบถามความจริงจากพ่อแม่และญาติพี่น้องของฝ่ายหญิงด้วย

เมื่อสอบถามได้ความจริงอย่างถ่องแท้แล้ว พระมโหสถจึงตัดสินให้ชายหนุ่มคนหลังซึ่งเป็นคนรักคนใหม่ของหญิงสาวมีสิทธิ์ที่จะเป็นสามีของหญิงสาว โดยอ้างเหตุผลว่า ชายหนุ่มคนนี้เป็นผู้มีน้ำใจเด็ดเดี่ยวและรักแท้ แม้แต่ชีวิตก็ยินดีเสียสละเพื่อคนรัก ในที่สุดชายหนุ่มคนหลังก็ได้หญิงสาวเป็นภรรยาของตน ทั้งนี้เนื่องด้วยความรักแท้ของชายหนุ่มที่มีต่อหญิงสาวนั่นเอง

นิทานที่ 23

เรื่อง ลูกสะใภ้เศรษฐี

มีตัวเมียคู่หนึ่ง เป็นเศรษฐีมีทรัพย์มาก แต่มีลูกชายเพียงคนเดียว เมื่อลูกชายโตเป็นหนุ่มเต็มตัวแล้ว บิดามารดาปรึกษากันเห็นสมควรหาลูกสะใภ้มาครองเรือน เพื่อให้ลูกชายมีครอบครัวเป็นฝั่ง เป็นฝาและลูกสะใภ้จะได้มาช่วยรับภาระในกิจการบ้านเรือนช่วยพ่อแม่บ้าง ทั้งจะได้มอบทรัพย์สมบัติให้ครอบครองแทนตนในโอกาสอันควรต่อไป เศรษฐีสามีภรรยาได้ปรึกษากันถึงคุณสมบัติผู้จะมา เป็นลูกสะใภ้ โดยเห็นว่าควรจะเป็นผู้มีน้ำใจเมตตาปราณีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น และรู้จักใช้ทรัพย์ให้เป็นประโยชน์ด้วย

เมื่อสองตัวเมียปรึกษาดตกลงกันแล้วจึงได้ข่าวประกาศไปยังหัวเมืองต่าง ๆ ให้ผู้หญิงสาวที่ประสงค์จะเป็นลูกสะใภ้มาแสดงความจำนงและรับการคัดเลือกในวันที่กำหนด ซึ่งผู้จะเป็นลูกสะใภ้ต้องมีคุณสมบัติคือ เป็นหญิงสาวที่มีเคยแต่งงานมาก่อน มีร่างกายสมบูรณ์ประกอบทุกส่วน ไม่มีส่วนใดส่วนหนึ่งพิการ และสวยพอสมควร รวมทั้งสามารถตอบคำถามที่เศรษฐีตั้งขึ้นเป็นที่พอใจ หากคำตอบตรงกันหลายคนลูกเศรษฐีมีสิทธิ์ที่จะเลือกหญิงสาวคนใดคนหนึ่งได้ตามความพอใจของตน และได้กำหนดวันนัด เวลาที่หญิงสาวจะมาตอบคำถาม โดยนัดหมายมาตอบคำถาม ณ ที่บ้านเศรษฐีแห่งเดียว

เมื่อถึงกำหนดนัด ปรากฏว่ามีหญิงสาวสวย ๆ มาเสนอตัวเพื่อรับการคัดเลือกมากมาย พอผู้มาสมัครคัดเลือกพร้อมกันเรียบร้อยแล้ว เศรษฐีจึงให้หญิงสาวเหล่านั้นนั่งเรียงกันเป็นลำดับเพื่อรอเวลาที่จะตอบคำถามโดยบอกคำถามให้ทราบล่วงหน้า ซึ่งคำถามมีอยู่ว่า "มีปลาอยู่ตัวเดียวขนาดโตพอสมควร เราจะประกอบอาหารโดยวิธีใด จึงจะได้กินนาน ๆ" และแจ้งว่า การสอบจะใช้วิธีถามทีละคนและให้ตอบปากเปล่า ผู้ตอบคำถามจะต้องบอกชื่อ นามสกุล อายุ และที่อยู่ของตนให้ชัดเจนด้วย เมื่อตอบคำถามเสร็จแล้วให้พากันกลับบ้านและมาฟังผลการคัดเลือกในวันรุ่งขึ้น

เมื่อเศรษฐีประกาศวิธีสอบคัดเลือกเสร็จแล้ว ก็ลงมือเรียกหญิงสาวเหล่านั้นไปสัมภาษณ์เป็นรายคนต่อไป พร้อมกับบันทึกคำตอบของแต่ละคนด้วย คำตอบของหญิงสาวส่วนมากเป็นคำตอบ

ซ้ำ ๆ กันในทำนองต่อไปนี้คือ บางคนก็ว่า ย่างปลาให้แห้งแล้วแบ่งปลาแกงที่ละน้อยโดยใส่ผักมาก ๆ บ้างก็ว่าย่างปลาให้แห้งแล้วนำมาตำเป็นน้ำพริกที่ละน้อย บ้างก็ว่านำปลามาทำเป็นปลาข้าวบรรจุใส่ กระบอกไม้ไผ่หรือไหไว้ แล้วนำมาประกอบเป็นอาหารที่ละน้อย บ้างก็ว่าทำเป็นปลาเค็มแล้วแบ่ง มาประกอบอาหารที่ละน้อย เป็นต้น

มีหญิงสาวเพียงคนเดียวที่ตอบแตกต่างคนอื่น คือ นำปลานั้นมาประกอบอาหารครั้งเดียว โดยจะทำเป็นแกงหรือน้ำพริกหรือทำเป็นอาหารอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ทำเสร็จแล้วให้แบ่งอาหาร นั้นไปแจกจ่ายแก่ญาติ เช่น ลุง ป้า น้า อา ตา ยาย เป็นต้น และผู้สนิทคุ้นเคยซึ่งเคยได้ฟังพา อาศัยกันโดยทั่วกัน ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภายหลังเมื่อผู้ได้รับส่วนแบ่งอาหารเหล่านั้นมีอาหาร อดไรดี ๆ ซึ่งพอที่เขาจะแบ่งมาให้เราได้ เขาก็จะแบ่งมาตอบแทน เราก็จะได้กินอาหารต่อไป นาน ๆ คำตอบนี้เป็นที่พอใจของเศรษฐีมาก เพราะแสดงถึงลักษณะของผู้ตอบว่าเป็นผู้มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว และเปี่ยมด้วยเมตตาธรรม จึงตัดสินใจให้หญิงสาวคนนั้นชนะการ คัดเลือก

ในวันรุ่งขึ้น หญิงสาวต่างมาฟังผลการคัดเลือก และเศรษฐีได้แจ้งให้ทราบโดยทั่วกันและ ได้เรียกผู้ชนะการคัดเลือกมาพบ บปรากฏว่าหญิงสาวผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นศรีสะเกษเป็นหญิงสาว สวย มีลักษณะกัลยาณี เป็นลูกผู้ดีมีตระกูล เคยได้รับการอบรมจากพ่อแม่มาด้วยดี จึงตอบคำถามได้ ดีเป็นที่พอใจ เศรษฐีหัวเมียรู้สึกยินดีที่จะได้ลูกสะใภ้ดีพร้อม ทั้งลูกชายก็รู้สึกพอใจที่ได้ภรรยาสวย และเป็นคนดี เศรษฐีจึงได้จัดพิธีมงคลสมรสอย่างเอิกเกริก และทั้งคู่ได้บั้นบ่วงครองกันด้วยความ ผาสุกตลอดชีวิต

นิทานที่ 24

เรื่อง ว่าอะไรว่าตามกัน

ธรรมดาหนุ่มสาวเมื่อรักกันและได้แต่งงานกันแล้ว นับว่าชีวิตรักสำเร็จไปแล้วขั้นหนึ่ง ต่อจากนั้นทั้งคู่ก็ร่วมกันดำเนินชีวิต เพื่อให้ชีวิตสมรสเจริญก้าวหน้าเป็นปกติสุขซึ่งนับเป็นขั้นสำคัญมาก หากทั้งคู่ปกป้องกันโดยยึดมั่นในหลักธรรมะ เช่น มีการรู้จักเอาอกเอาใจซึ่งกันและกัน รู้จักเสียสละ ไม่เอาเปรียบกัน พุดจาด้วยความไพเราะ ไม่พุดหยาบคายขัดแย้งกัน มีความอดทน รู้จักถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน เป็นต้น ก็จะทำให้ชีวิตสมรสดำเนินไปด้วยความราบรื่น และครอบครัวก็จะเจริญรุ่งเรืองด้วยดี หากปฏิบัติในทางตรงข้ามก็อาจทำให้ชีวิตสมรสล้มเหลวได้ ดังตัวอย่างเรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้

มีหัวเมียคนหนึ่ง ตั้งแต่แต่งงานกันมาหลายปี ได้อยู่ด้วยกันด้วยความปกติสุข ไม่เคยมีปากมีเสียงผิดพิงหมองใจกันเลย ต่างพุดจากันด้วยความไพเราะ ไม่เคยพุดลบหลู่หยาบคายต่อกัน บางครั้งอาจมีความคิดเห็นไม่ตรงกันบ้าง ต่างก็มีความข่มใจยั้งคิด มีความรักใคร่กลมเกลียวถนอมน้ำใจซึ่งกันและกันเสมอมา นับเป็นคู่สมรสที่มีความสุขคู่หนึ่ง

อยู่มาวันหนึ่ง หัวเมียนี้ชวนกันไปวิดน้ำเพื่อจับปลาที่หนองขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง โดยผลัดกันวิด ผลัดกันพักนอน ถึงผลัดเมียวิดน้ำ เมียได้หยิบจอก (พืชลอยน้ำชนิดหนึ่ง) ขึ้นวางไว้ที่ตอไม้ สูงจากระดับผิวน้ำพอสมควร จึงเรียกหัวให้มาดูและพุดว่า "พี่ พี่ น้ำลตมมากแล้ว และลตลงเร็วเหลือเกิน ดูจอกมันค้างอยู่บนตอไม้สิ จริงไหม" หัวก็ตอบทันทีว่า "เออ ลตลงจริง ลตลงเร็วจริง ๆ นะ" แล้วเมียก็ตั้งหน้าตั้งตาวิดน้ำต่อไป

พอถึงผลัดหัววิดน้ำ หัวหงนหน้าเห็นโอกาสดีดำบินผ่านมา หัวเรียกเมียให้ดูโอกาสและพุดว่า "น้อง ดูโอกาสขาวบินมาโน่นสิ" เมียแหงนดูเห็นโอกาสดำ จึงพุดให้คล้องจองกับคำกล่าวของหัวว่า "โอ โอกาสขาวบินมาจริง ๆ แปลกแท้" แล้วหัวก็วิดน้ำต่อไป

ต่อมาอีกสักครู่ใหญ่ มีหัวเงือกเป็นหงอนสีแดง ๆ โผล่มาขึ้นมากลางหนอง หัวจึงชี้ให้เมียดูและว่า "นั่นทองคำเหลืองอร่าม" เมียก็ตอบรับว่า "เออ จริง ๆ ทองคำเหลืองอร่ามงามเหลือเกิน"

ทันใดนั้นน้ำก็แห้งลง ๆ ราวกับเปิดร่องให้น้ำไหลออก เมื่อน้ำแห้งซอด ปรากฏว่ามีก้อนทองคำขนาดใหญ่วางอยู่กลางหนอง สองพ่อเมียจึงไปหา เชือกมาผูกก้อนทองคำและนำไม้คานมาสอดหามมายังบ้านของตน ภายหลังจากได้นำทองคำไปจำหน่ายได้เงินจำนวนมาก จนกลายเป็นผู้มั่งคั่งกว่าทุกคนในละแวกหมู่บ้านตำบลนั้น

ต่อมามีสองพ่อเมียอีกคู่หนึ่ง ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านก็มาถามข่าวคราวสองพ่อเมียบู๊วแรก และถามว่าทำอะไรจึงมั่งมีมากมายอย่างนี้ สองพ่อเมียที่ได้ทองคำมาก็เล่าเรื่องให้ฟัง มิได้ปิดบังอำพรางเลย และบอกวิธีการอย่างแจ่มแจ้งให้ทราบด้วย

เมื่อสองพ่อเมียบู๊วหลังทราบอย่างนั้น อยากรจะเป็นคนมั่งมีอย่างเขาบ้าง จึงพากันไปวิดน้ำเพื่อจับปลาที่หนองดังกล่าว และผลัดกันวิดน้ำ เมียหยิบจอกค้ำไว้บนตอไม้และบอกพ่อว่า "น้ำลดแล้ว ๆ จูจอกค้ำอยู่บนตอไม้โน้นแน่ะ" พ่อตอบว่า "น้ำไม่ลดเลย เธอเอาจอกวางไว้บนตอต่างหาก"

ครั้นถึงผลัดของพ่อวิดน้ำ พ่อเห็นโอกาสดีดีได้เรียกให้เมียคู่อีกและพูดว่า "นั่นโอกาสดีดี บินมา คู่อีกดีดี" เมียพูดแย้งว่า "มิใช่โอกาสดีดี โอกาสดีดีต่างหาก" อีกสักพักหนึ่งพ่อเห็นหัวเงือกมีหงอนสีแดงโผล่พ้นน้ำขึ้นมาที่กลางหนอง พ่อจึงเรียกให้เมียคู่อีกและว่า "คู่นั้นทองคำดูเหลืออร่ามงามจริง" เมียได้ว่า "ไม่ใช่ทองคำ นั่นหัวเงือกและมีหงอนสีแดงต่างหาก ไม่รู้หรือ" ทันใดนั้นก็เกิดปาฏิหาริย์ มีเงือกขนาดใหญ่ตัวหนึ่งที่กลางหนอง แล้วเงือกใช้หางตวัดตีศีรษะสองพ่อเมียสิ้นชีวิตทันทีอยู่ ณ ที่หนองน้ำนั้น ทั้งนี้อาจจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขัดแย้งกัน คือ ว่าอะไรไม่ว่าตามกันนั่นเอง

นิทานที่ 25

เรื่อง สามเกลอลักควาย

มีชายหนุ่มสามคนเป็นเพื่อนกัน อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันที่ชนบทแห่งหนึ่ง หนุ่มสามคนนี้รักใคร่กันมาก ชอบไปเที่ยวที่ไหนด้วยกันเสมอ คนแรกชื่อนายกะดัด คนที่สองชื่อนายกะด้อ คนที่สามชื่อนายจ้อก้อ คนสามคนมีลักษณะแตกต่างกันบางอย่าง คือ นายกะดัดกับนายกะด้อชอบพูดคุย ตลก โปกฮา และบางครั้งชอบทำอะไร เกินไปสักหน่อย ความคิดอ่านไม่ค่อยรอบคอบสุขุม ส่วนนายจ้อก้อเป็นคนไม่ชอบพูดจา เวลาเพื่อนพูดชอบฟังฝ่ายเดียว แต่เป็นคนฉลาด มีความคิดอ่านดี ชอบพูดเป็นแก่นสาร เพื่อนจึงให้สมญานามว่า "ไอ้จ้อก้อ (ไม่) พูดบ่จา"

คืนวันหนึ่งในฤดูหนาว ชายหนุ่มทั้งสามคนชวนกันไปเที่ยวที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง เพื่อคุยกับสาว ๆ ซึ่งนั่งปั้นฝ้ายอยู่ตามลานบ้าน เมื่อเที่ยวคุยกับสาว ๆ นานจนเวลาดึกค่อนข้างเป็นที่พอใจแล้ว จึงชวนกันเดินทางกลับบ้านของตน

ในฤดูหนาวซึ่งเป็นฤดูเก็บเกี่ยวข้าว ชาวบ้านบางคนเมื่อเกี่ยวเสร็จก็ขมัดข้าวมารวมกันเป็นกองไว้ที่ลาน เพื่อรอการนวดข้าวและขนขึ้นยุ้งต่อไป ผู้มีกองข้าวเช่นนี้ต้องนอนเฝ้าลานข้าวเพื่อป้องกันขโมย และบางคนยังนำควายไปเลี้ยงและผูกไว้ริมลานข้าวในตอนกลางคืนด้วย

ขณะที่ชายหนุ่มทั้งสามเดินทางจะผ่านลานข้าวแห่งหนึ่ง ซึ่งเจ้าของผูกควายไว้ตัวหนึ่งด้วย นายกะดัดกับนายกะด้อมองเห็นควายจึงออกความคิดว่า หากจะลักควายตัวนั้นไปขายคงจะได้เงินใช้จ่ายอย่างง่ายดาย ทั้งสองพูดกันแล้วก็ชวนกันเข้าไปจะลักควาย ส่วนนายจ้อก้อไม่พูดว่าอะไรคงเดินตามเพื่อนไปห่าง ๆ

เมื่อเดินเข้าไปใกล้ลานข้าว ปรากฏว่าควายตัวนั้นนอนอยู่ นายกะดัดกับนายกะด้อจึงแก้เชือกผูกควายออกจากหลัก แล้วดึงควายตัวนั้นให้ลุกขึ้นเพื่อจะได้จูงหนีไป แต่ขณะที่นายกะดัดกับนายกะด้อดึงเชือกเพื่อให้ควายลุกนั้น เผอิญเจ้าของควายตื่นขึ้น จึงรีบกระโดดจากที่นอนและจับชายหนุ่มทั้งสามไว้ โดยกล่าวหาว่าขโมยควายของตน และถูกกักขังไว้

นายกะดัดกับนายกะดัดกใจจนตัวสิ้น ไม่ทราบจะแก้ตัวอย่างไร ก็นั่งอยู่ นายจ้อก้อจึงพูดขึ้นว่า "เออล่ะ เรื่องนี้เอาไว้พูดกันเมื่อสว่างแล้วก็แล้วกัน" และกระซิบบอกเพื่อนว่าห้ามมิให้พูดอะไรเป็นอันขาด ตัวเขาจะพยายามหาทางแก้ไขเอง เพื่อนก็ยอมเชื่อ

เมื่อรออยู่จนสว่างแล้ว เจ้าของควายจึงนำตัวนายกะดัด นายกะด้อ และนายจ้อก้อไปที่บ้านผู้ใหญ่ม้าน พร้อมกับควายของกลาง เจ้าของควายเล่าเรื่องให้ผู้ใหญ่ม้านฟังว่า ตอนเด็กของกินที่ผ่านมา ชายหนุ่มทั้งสามคนนี้ขโมยควายของตนซึ่งผูกไว้ที่ลานข้าวริมทุ่งนา โดยกำลังจะจูงควายหนี ผู้ใหญ่ม้านจึงสอบถามชายหนุ่มทั้งสาม นายกะดัดกับนายกะด้อต่างสั่นหัวทำนองปฏิเสธ และไม่ยอมพูดถ้อยคำใด ๆ เลย

นายจ้อก้อซึ่งนั่งมานานจึงพูดแก้ตัวว่า "พวกเรามิได้มีเจตนาจะลักควายเลย ที่เราเข้าไปจับเชือกควายและดึงควายลุกขึ้นนั้น เนื่องจากนายกะดัดกับนายกะด้อได้เถียงกันว่าหันของควายนั้นหันบนหรือไม่มี หรือมีแต่หันล่าง เพื่อพิสูจน์ความจริง ขณะที่เขาทั้งสองคนเถียงกันก็เดินทางมาถึงลานข้าวและเห็นควายตัวนั้นนอนอยู่พอดี จึงได้พากันเข้าไปจับเชือกควายและดึงให้ควายลุกขึ้น แล้วเขาก็เอามืออ้างปากควายดูว่า หันบนของควายมีหรือไม่มี ในที่สุดก็ได้คำตอบว่า หันของควายมีแต่หันล่าง ส่วนหันบนไม่มี ความจริงเป็นดังนี้"

เมื่อนายจ้อก้อพูดจบ ผู้ใหญ่ม้านั่งนิ่งพิจารณาอยู่ครู่หนึ่ง เห็นว่าเป็นเหตุผลที่น่าฟัง จะเอาความผิดกับชายหนุ่มทั้งสามคนคงไม่ถนัดนัก ทั้งได้ทราบว่ายายหนุ่มทั้งสามอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงกัน ต่างประพฤติตนเป็นคนดี ไม่มีประวัติว่าเป็นผู้ชอบลักขโมยแต่อย่างใด ที่สุดผู้ใหญ่ม้านจึงบอกให้เจ้าของควายเลิกเอาเรื่องเอาราวกับชายหนุ่มทั้งสาม และปล่อยให้ทั้งสามคนกลับไปบ้าน

นิทานที่ 26

เรื่อง สองสหายไปหาตะกวด

มีชายหนุ่มสองคน ทั้งสองเป็นเพื่อนกันและรักกันมาก อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ต่างไปมาหาสู่กันเสมอ คนหนึ่งตามอดแต่ชาติ คือเดินไปมาได้ดี แต่การเดินไปมาไม่ค่อยสะดวก ต้องใช้ไม้หรือมือคลำทางเสมอ ส่วนอีกคนหนึ่งตาดี คือ มองเห็นอะไรได้ถนัด แต่ขาทั้งสองติดกันมาแต่กำเนิด การไปไหนมาไหนต้องใช้กันถัดไป การไปมาสะดวกพอสมควร แต่การเคลื่อนไหวไปช้าสักหน่อยเท่านั้น

เข้าวันหนึ่งทั้งสองสหายมาพบกัน เมื่อคุยกันเรื่องราวต่าง ๆ แล้ว จึงชวนกันไปเที่ยวป่าเพื่อหาตะกวด เมื่อปรึกษากันตกลงแล้วจึงเตรียมออกเดินทางและได้ตกลงกันว่าคนตาบอดจะเป็นชาพาเดิน ส่วนคนชาติดีรับอาสาเป็นตาเพื่อมองหาตะกวด แล้วทั้งสองก็ออกเดินทางเข้าไปในป่า โดยให้อัซชาติดีไปบนบ่าอัยตาบอด เมื่อเดินไปได้ระยะทางตอนหนึ่งก็หยุดพักเหนื่อยกันไปบ้าง พอหายเหนื่อยแล้วจึงค่อยเดินทางกันต่อไป

พอเดินทางมาถึงระยะไกลพอสมควรจนถึงป่าใหญ่ ซึ่งมีต้นไม้ขึ้นอยู่ทั่วไปและคาดว่าคงจะมีตะกวดอยู่ในแถบนั้น พอเดินลัดเลาะไปได้สักครู่ใหญ่ อัซชาติดีแหงนหน้าขึ้นไปบนต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง ตาก็เหลือบไปเห็นหัวของสัตว์ชนิดหนึ่งโผล่ออกมาจากโพรงไม้ซึ่งอยู่สูงจากพื้นดินร่วมสิบลวา เข้าใจว่าคงเป็นหัวตะกวดอัซชาติดีจึงบอกให้เพื่อนหยุด ตนเองก็ลงจากบ่าเพื่อนพากันนั่งพักอยู่บนพื้นดินใต้ต้นไม้ต้นนั้น

พอพักเหนื่อยแล้ว อัซชาติดีจึงขอให้อัยตาบอดปีนขึ้นไปบนเพอญเพราะเห็นว่าเขาชาติดีลงปีนต้นไม้ได้สะดวก ส่วนตนเองจะนั่งอยู่ข้างล่างคอยบอกตรงที่หัวของสัตว์โผล่ออกมา อัยตาบอดเห็นชอบด้วยจึงปีนขึ้นไปบนต้นไม้เพื่อไปจับสัตว์ซึ่งพวกตนเข้าใจว่าเป็นหัวตะกวดนั้น

พอปีนขึ้นไปบนต้นไม้สูงพอสมควรแล้ว อัยตาบอดจึงถามอัซชาติดีว่า "ถึงหรือยัง" อัซชาติดีตอบว่า "ยัง ขึ้นไปอีก เพราะยังห่างอยู่มาก" อัยตาบอดปีนขึ้นไปอีก พอขึ้นไประยะหนึ่งก็ถามอัซชาติดีว่า "ถึงหรือยัง" อัซชาติดีบอกว่า "ใกล้แล้ว ยังอีกประมาณเศษ" อัยตาบอดปีนขึ้นไปอีก

ไอ้ชาติดีก็บอกว่า "จนถึงแล้ว อยู่ตรงหน้าสูงขึ้นไปประมาณครึ่งศอกเศษ" ไอ้ตาบอดก็ขยับขึ้นไป อีกนิดหนึ่ง ไอ้ชาติดีก็บอกว่า "ถึงแล้ว อยู่ตรงหน้าพอดี ให้เอามือคว้าคอเลย"

ไอ้ตาบอดได้รับการบอกเช่นนั้นจึงเอาแขนข้างหนึ่งยึดต้นไม้ไว้แน่น ส่วนอีกข้างหนึ่งยื่นออกไปอย่างรวดเร็ว มือคว้าคอสัตว์ตัวนั้นได้พอดีและอย่างแน่นเต็มที่ แต่สัตว์ตัวนั้นแทนที่จะเป็นตะกวดดังที่คิดไว้กลับเป็นงูเห่าตัวหนึ่ง งูเห่าเมื่อถูกเค้นคอก็ดิ้นและพันพิษออกมาใส่ใบหน้าไอ้ตาบอดทันที ไอ้ชาติดีเห็นเช่นนั้นจึงร้องตะโกนบอกเพื่อนว่า "ไอ้ยงู มีใช้ตะกวด"

ฝ่ายไอ้ตาบอดได้ยินเช่นนั้นก็ตกใจ จึงใช้มือเค้นคองูเห่าอย่างแรง งูเห่าจึงพันพิษใส่ตา ไอ้ตาบอดอย่างเต็มที่และพยายามดิ้นให้หลุด ไอ้ตาบอดเห็นว่าจะจับงูไม่อยู่จึงเหวี่ยงงูลงมาข้างล่างอย่างแรง ในขณะที่งูพันพิษใส่ไอ้ตาบอดนั่นเอง เกิดผลขึ้นอย่างปาฏิหาริย์ คือทำให้ตาของไอ้ตาบอดสว่างมองเห็นได้ทันที และเมื่อไอ้ตาบอดเหวี่ยงงูลงมายังพื้นดิน เพ็ญงูตกลงมาตรงที่ไอ้ชาติดีนั่งอยู่ ไอ้ชาติดีตกใจจึงดิ้นอย่างสุดแรงเกิดเป็นผลให้ขาฉีกแยกออกจากกัน ทำให้ไอ้ชาติดีสามารถยืนและเดินได้เหมือนคนชาติทั่วไป แม้จะรู้สึกเจ็บที่บาดแผลอยู่บ้างก็ตาม ส่วนงูก็ตกใจกลัวเหมือนกันรีบเลื้อยหนีเข้าป่าไป

เมื่อไอ้ตาบอดตาสว่างดีแล้วจึงไต่ลงมาจากต้นไม้ พอลงมาถึงพื้นดินเห็นเพื่อนขาแยกออกจากกันและยืนอยู่แล้ว ทั้งสองคนต่างมีความยินดีอย่างบอกไม่ถูกที่ตนกลายเป็นผู้มีวิริยะสมบูรณ์เป็นปกติเหมือนคนทั่วไป ต่างหัวเราะขบขันในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแก่ตนทั้งสอง

เมื่อพูดคุยกันถึงเหตุการณ์อันน่าตื่นเต้นที่เกิดขึ้นกับตน และผลดีที่เกิดขึ้นแก่ตนเช่นนั้นสักครู่ใหญ่แล้ว ทั้งสองสหายก็พากันเดินทางกลับบ้านด้วยความยินดีและเป็นสุขอย่างยิ่ง

นิทานที่ 27

เรื่อง สองสหายลักไก่

มีชายหนุ่มสองคน เป็นเพื่อนรักกันมานาน อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง มักชอบไปเที่ยวเตร่ด้วยกันเสมอ หนุ่มสองคนนี้ คนหนึ่งตาดี คือ มองอะไร เห็นตามปกติ แต่หูหนวกฟังอะไรไม่ค่อยถนัด ส่วนอีกคนหนึ่งตาบอดทั้งสองข้างแต่หูดีฟังอะไรได้ถนัด ปกติชายหนุ่มทั้งสองนี้เป็นคนประพฤติดี ยึดมั่นในศีลธรรมเสมอไม่เคยทำอะไรให้เป็นที่เสียหาย หรือทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น

คืนวันหนึ่ง สองสหายชวนกันไปเที่ยวในละแวกหมู่บ้าน โดยเพื่อนผู้ตาดีแต่หูหนวกเป็นผู้จูงคนตาบอดไป เมื่อเดินเที่ยวจนทั่ว มาถึงที่เปลี่ยวแห่งหนึ่งก็นั่งคุยกันจนดึกพอสมควรซึ่งขณะนั้นชาวบ้านต่างหลับนอนกันหมดแล้ว ทั้งสองสหายนึกจึ้นอย่างไรไม่ทราบ จึงชวนกันจะไปขโมยไก่ชาวบ้าน โดยปรึกษาดกลงกันว่า ให้คนตาดีแต่หูหนวกเป็นคนเข้าไปเอาไก่ในเล้า ส่วนคนตาบอดจะแอบอยู่ข้างนอก

เมื่อตกลงกันแล้ว ทั้งสองคนจึงพากันเข้าไปในหมู่บ้าน พอเดินไปถึงบ้านหลังหนึ่ง เป็นบ้านขนาดใหญ่พอสมควร และเป็นบ้านใต้ถุนสูง ที่ได้ถุนมีเล้าไก่ขนาดใหญ่ คณะนั้นมีไก่มาก นอกนี้ยังมีเครื่องมือทำนา เช่น คราด ไถ เป็นต้น ระเกะระกะอยู่ทั่วไป และปลายชานตามพื้นดินมีแอ่งน้ำค้ำค้างอยู่ด้วย

เมื่อไปถึงบริเวณบ้านหลังนั้น ไอ้ตาดีแต่หูหนวกก็บอกให้สหายตาบอดทราบและตกลงกันว่า ให้ไอ้ตาดีแต่หูหนวกเข้าไปจับเอาไก่ในเล้าตามที่พูดกันเอาไว้แต่แรก เพราะเห็นว่า ตามองเห็นอาจเลือกจับเอาไก่ได้ตามใจชอบ ส่วนไอ้ตาบอดจะคอยระวังอยู่ใต้ถุนใกล้ ๆ ประตูเล้าไก่ ขณะที่ไอ้ตาดีแต่หูหนวกเข้าไปใกล้เล้าไก่แล้วนั้น ก็พูดออกมาปรึกษาเพื่อนว่า "เอาตัวไหนดี" ไอ้ตาบอดจึงตอบไปว่า "พูดขึ้นทำไม" ไอ้หูหนวกพูดตอบว่า "เอาสัลาย ๆ หรือ" ไอ้ตาบอดพูดกำชับว่า "พูดค่อยๆ" ไอ้หูหนวกถามว่า "เอาตัวน้อยๆ หรือ" ไอ้ตาบอดพูดกำชับอีกว่า "อย่าพูดแรง (ดัง)" ไอ้หูหนวกก็ถามว่า "เอาไก่ตัวผู้สีแดงหรือ"

ขณะนั้นเจ้าของบ้านตื่นขึ้นได้ยินเสียงคนพูดอยู่ใต้ถุนบ้าน ก็ร้องถามลงไปว่า "ใครมาพูด คำๆ แดงๆ อยู่ที่นี่" เมื่อทราบว่าเจ้าของบ้านตื่น ไอ้ตาบอดรีบบอกให้อีหุหนวกทราบ ต่างพากันตกใจ จึงชักชวนกันหนี อีหุหนวกแต่ตาดีตกใจกลัวมากรีบเผ่นหนีออกจากบริเวณบ้านทันที ลืมนึกว่าตนทิ้งเพื่อนตาบอดอยู่บริเวณบ้านที่พวกตนเข้าไปขโมยไก่กัน

ฝ่ายไอ้ตาบอดไม่ทราบทางออก ได้เดินคลำหาทางวนเวียนอยู่ใต้ถุนบ้านครู่ใหญ่ ก็เดินมาทางใต้ชาน ซึ่งมีแอ่งน้ำคล้ำขังอยู่ เข้าใจว่าตนเดินทางมาถึงทุ่งนาซึ่งมีน้ำแล้ว รู้สึกดีใจ เพราะเห็นว่าตนปลอดภัย จึงร้องคำกลอนภาษาอีสานขึ้นด้วยเสียงอันดัง เจ้าของบ้านได้ยินเช่นนั้น ก็ตะโกนลงมาดั่งๆ อีกว่า "ยังจะมาร้องล้าอยู่นี้อีกหรือ" ไอ้ตาบอดตกใจรีบวิ่งโดยเร็ว พอดีวิ่งมาทางคราดสำหรับใช้คราดนาวางอยู่ จึงเหยียบคราดอันนั้น ทำให้คราดกระดกขึ้นและตีเข้าที่หน้าผากอย่างแรง ไอ้ตาบอดเข้าใจว่าตนถูกตี จึงร้องออกมาว่า "ขอมแพ้แล้วๆ อย่าตีผมเลย" เจ้าของบ้านซึ่งอยู่บนเรือนจึงร้องลงมาอีกว่า "ยังไม่หนีไปไหนดอกหรือ" ไอ้ตาบอดยิ่งตกใจ จึงวิ่งหนีต่อไปอีก และมาชนกับต้นเสาเรือนพอดี ไอ้ตาบอดเข้าใจว่าตนถูกตีซ้ำเป็นครั้งที่สอง จึงร้อง ออกมาอีกว่า "เข็ดแล้ว อย่าตีผมเลย" เจ้าของบ้านร้องส่ำทับมาอีกว่า "กูไม่ได้ตีสักหน่อย พูตออกมาว่า กูตีทำไม" ตอนนี้ เจ้าของบ้านคว้ามิดได้ลงมาจากบ้าน จะมาจับขโมยจริงๆ ไอ้ตาบอดได้ยินเสียงเจ้าของบ้านเดินมา ก็วิ่งหนีต่อไปจนพ้นบริเวณบ้าน

ฝ่ายไอ้ตาดีแต่หุหนวก พอหนีไปได้สักพักหนึ่ง นึกขึ้นได้ว่าตนทิ้งเพื่อนตาบอดไว้ข้างหลังจึงรีบกลับมาหาเพื่อน พอดีเจอไอ้ตาบอด จึงจูงมือเพื่อนได้แล้วพากันวิ่งหนีไปอย่างรวดเร็ว กว่าจะหนีพ้นมาได้ พวกกันเหนื่อยแทบขาดใจทีเดียวและพากันไม่คิดจะขโมยไก่เขาอีกเลย

นิทานที่ 28

เรื่อง สามสหายสามโรค

ในสมัยก่อนการสาธารณสุขได้แก่ การป้องกันและรักษาโรคต่าง ๆ เป็นต้น ยังไม่เจริญก้าวหน้าเหมือนทุกวันนี้ ประชาชนส่วนมากจึงมีโรคร้ายไข้เจ็บมากมายทั้งโรครภายในร่างกายและโรครภายนอกร่างกาย เช่น โรคผิวหนัง เป็นต้น มักเกิดแก่คนทั่วไป และเมื่อเกิดแล้วไม่ค่อยมียารักษา บางทีปล่อยให้เป็นเรื้อรังก็มี ในจำพวกโรคผิวหนังที่คนมักเป็น ได้แก่ กลาก เกื้อลอน หิด ตาและ คุดทะราด โรคเรื้อน เป็นต้น

ในนิทานเรื่องนี้ มีชายหนุ่มสามสหาย มีอาการเป็นโรคคนละอย่าง คนหนึ่งเป็นโรคกลาก คนหนึ่งเป็นโรคหิด และอีกคนหนึ่งเป็นโรคตาและ

คนที่ เป็นโรคกลากมีเม็ดผื่นคันและเป็นขอบนูนเป็นวงขึ้นตามร่างกายทั่วไปโดยเฉพาะตรงที่มีผิวหนังอ่อน เช่น โคนขา ใต้รักแร้ เป็นต้น กลากนี้หากใครเป็นจะมีอาการคันมาก ต้องใช้มือเกาเสมอ หากหยุดไม่เกาจะยิ่งคันมากที่สุดแทบทนไม่ไหวทีเดียว ยาที่ใช้ก็มักใช้ยาพื้นบ้านทา แต่ไม่ค่อยหายง่าย ๆ

คนที่ เป็นหิดมักเป็นที่ง่ามมือง่ามเท้าจะเป็นแผลและมีน้ำเหลืองไหลเยิ้มออกมามีอาการคันมากเช่นเดียวกับกลาก โดยเฉพาะตามง่ามมือ หากเกาไม่หายคันก็จะใช้มือทั้งสองข้างประสานสอดนิ้วเข้าหากันจนถึงโคน แล้วทำการบิดไปมา ก็จะค่อยบรรเทาอาการคันลงบ้าง

ส่วนคนที่ เป็นโรคตาและก็มีอาการคันและปวดแสบ ต้องทำการเช็ดน้ำตาและน้ำเหลืองที่ไหลเยิ้มออกมาบ่อย ๆ สมัยก่อนตามบ้านเรือนมักมีแมลงหวี่อยู่มาก แมลงหวี่กับตาและเป็นศัตรูกันอย่างฉกาจ ใครเป็นตาและมักมีแมลงหวี่มาตอมหากมีแมลงหวี่มาตอมยิ่งทำให้ตาเจ็บและคันทั้งรำคาญมากขึ้น

คราวหนึ่ง สหายทั้งสามซึ่งมีโรคคนละอย่างดังกล่าว นั่งเรือไปเที่ยวด้วยกันและเพื่อความสนุกสนานหรืออย่างไรไม่ทราบ ต่างเกิดทำพันกันขึ้น โดยคนที่ เป็นกลากและหิดต่างจะไม่เกาหรือทำอย่างไรอย่างหนึ่งเพื่อบรรเทาอาการคันและผู้ตาและก็จะไม่ไล่หรือตบแมลงหวี่ แม้จะ

ถูกแมลงหวี่มาตอมก็ตาม หากใครทนได้นานที่สุดคนนั้นเป็นผู้ชนะ

เมื่อตกลงกันแล้ว ต่างก็นั่งเรือมาด้วยกันสักครู่หนึ่ง ทั้งฝ่ายผู้เป็นกลางและเป็นหิดก็เกิดขึ้นมาแทบทนมัโหว และผู้ตาและก็ถูกแมลงหวี่ตอมตา มีอาการรำคาญและคันในตามากเช่นกัน เมื่อต่างรำคาญหนักขึ้นเช่นนี้ ทุกคนจึงคิดหาอุบายแก้ตัวต่าง ๆ เพื่อหาวิธีแก้ไขอาการรำคาญที่เกิดขึ้นกับตน

ในที่สุดชายหนุ่มผู้เป็นกลางคิดอุบายขึ้นมาได้จึงพูดขึ้นว่า "เมื่อวานนี้พ่อข้าซื้อวัวมาตัวหนึ่ง รูปร่างใหญ่โตสวยงามมาก และหนังเป็นรอยด่างเนื่องจากชนเป็นจุดสีขาวทั่วไป" คือ "ด่างที่ตรงนี้ ด่างที่นี้" พูดพลางก็เอามือเกาตรงที่บอกว่าด่าง เช่น หากคันที่หน้าอกก็บอกว่าด่างที่หน้าอก หากคันที่ท้องก็บอกว่า ด่างที่ท้อง หากคันที่สีข้างก็บอกว่า ด่างที่สีข้าง ฯลฯ พูดพลางเอามือเกาไปพลางจนทั่วร่างกาย

ส่วนชายหนุ่มผู้เป็นหิดก็คิดอุบายขึ้นได้ จึงพูดขึ้นว่า "เมื่อวานนี้ข้าไปหาปลาไหลที่หนองน้ำแห่งหนึ่ง ที่กลางทุ่งนา พอวิดน้ำแห้งแล้ว ข้าเอามือขุ้ยโคลนเพื่อหาปลาไหล ในหนองนั้นมีปลาไหลเยอะเหลือเกิน ปลาไหลที่ข้าเห็นต่างรัดและบิดกันอยู่ทั่วไป" พูดพลางก็เอานิ้วมือสอดเข้าด้วยกัน พลางบิดงำมือไปมาพร้อมกับพูดว่า "บิดอย่างนี้ บิดอย่างนี้ บิดอย่างนี้" จนอาการคันค่อยบรรเทาลง

ส่วนคนตาและนั่งดูเพื่อนทั้งสองหาทางออกได้เช่นนั้น ก็นึกอุบายกำจัดแมลงหวี่ได้ จึงออกปากพูดพลางหัวเราะไปด้วยว่า "โอ นำหัวเราะจริงนะ นำหัวเราะจริงนะ" พูดทีไรก็เอามือทั้งสองตบกันตรงใกล้ใบหน้าของตนเอง เพื่อนำแมลงหวี่ที่มาตอมตา จนไม่มีแมลงหวี่มาตอมตาอีก จึงหยุดตบมือ

เมื่อเป็นเช่นนี้ ผลทางการพนันจึงตัดสินว่า "เสมอกัน" คือ ไม่มีใครแพ้ ไม่มีใครชนะนั่นเอง

นิทานที่ 29

เรื่อง สีสหาย

มีชายหนุ่มสี่คน เป็นเพื่อนรักกันมานาน ไปที่ไหนชอบไปด้วยกันเสมอ มีความรักใคร่กลมเกลียวกันดี ทั้งสี่คนนี้ต่างไปเรียนวิชาจากอาจารย์สำเร็จมาด้วยดีคนละอย่าง วิชาที่ชายหนุ่มทั้งสี่เรียนสำเร็จมามีดังนี้ คือ

คนที่หนึ่ง เรียนจบวิชาโหราศาสตร์ สามารถจับยามและทายโชคชะตาราศี ตลอดถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดอะไรขึ้น โดยทายได้อย่างแม่นยำราวกับตาเห็นทีเดียว

คนที่สอง เป็นคนแม่เฒ่า เนื่องจากเรียนจบวิชาying yin มาเป็นอย่างดี สามารถying yin ได้ อย่างแม่นยำ หากเล็งจะying yin ตรงไหนก็ถูกตรงนั้น ไม่เคยยิงผิดพลาดจากเป้าเลย

คนที่สาม เรียนจบวิชาประดาน้ำ สามารถดำน้ำลงไปในห้องน้ำลึก ๆ ได้นาน ๆ ทั้งอาจมองเห็นสิ่งที่อยู่ในน้ำได้อย่างชัดเจน และสามารถแบกขณสิ่งของหนัก ๆ ซึ่งอยู่ในน้ำขึ้นมาได้คล้อยก้อยู่บนบก

คนที่สี่ เรียนจบวิชาคาถาอาคม สามารถเป่าเสกมนต์รักษาคนเจ็บปวดตามร่างกายและบาดแผลให้หายได้ ตลอดจนเสกมนต์ให้คนที่ตายแล้วให้ฟื้นคืนมีชีวิตขึ้นมาได้ด้วย

ทั้งสี่สหายเดินทางท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ และเคยทดลองใช้วิชาที่ตนเมื่ออยู่ได้ผลเป็นอย่างดีมาแล้วทุกคน จนเป็นที่เลื่องลือไปตามหมู่บ้านตำบลต่าง ๆ

วันหนึ่ง สีสหายได้พากันเดินทางมาถึงศาลาริมบึงใหญ่แห่งหนึ่ง ซึ่งในบึงมีน้ำลึกมาก ขณะที่พากันนั่งพักเหนื่อยอยู่ที่ศาลานั้น เมื่ออยู่ว่าง ๆ ชายคนที่เรียนจบวิชาโหราศาสตร์จึงหยิบกระดานและดินสอมาขีดเขียนดูฤกษ์ยามและเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามวิธีที่ตนได้เรียนมา ทันใดนั้นจึงบอกเพื่อน ๆ ว่าพวกเราอย่าเพิ่งพากันไปไหนจงยับยั้งพักกันที่นี่ก่อน เพราะอาจจะมีโชคลาภเกิดขึ้นได้ คือ อีกสักพักจะมีนกอินทรีคาบคนมาทางนี้ เมื่อสี่สหายพักอยู่ครู่ใหญ่ก็ปรากฏว่า มีนกอินทรีขนาดใหญ่คาบคนบินผ่านมาทางศาลานั้นจริง ตามที่ชายคนที่หนึ่งได้ทำนายไว้

ฝ่ายชายหนุ่มผู้แม่นธนูได้ยิงสหายคนที่หนึ่งบอกเช่นนั้น ก็เตรียมเอาลูกพาดสายธนูไว้ พอนกอินทรีคาบคนผ่านมาก็ยิงใส่คนอินทรีทันที ถูกโคนปีกนกอินทรีพอดีจนปีกหัก นกอินทรีต้องร่อนลงที่บึง และปล่อยคนที่คาบมานั้นจมน้ำตกลงไปยังก้นบึง

ชายหนุ่มผู้เป็นนักประดาน้ำ เมื่อเห็นนกอินทรีปล่อยคนที่คาบมาจมน้ำไปในน้ำ ก็ไม่รอช้า รีบกระโดดดำดิ่งลงไปบึง ลืมตาดูและความหาคนที่จมน้ำ ปรากฏว่าเป็นศพหญิงสาวรูปโฉมสวยงามมาก เมื่อคลำดูก็รู้ชัดว่าหญิงสาวคนนั้นสิ้นใจนานแล้วเพราะร่างกายแข็งทื่อและเป็นขีต สันนิษฐานว่า นกอินทรีคาบเอาศพที่เขาทิ้งแล้วเพื่อนำมาเป็นอาหาร เมื่อพบร่างหญิงสาวแล้ว ชายคนนั้นก็อุ้มขึ้นมาวางไว้บนศาลา

ชายหนุ่มคนที่สี่ไม่รอช้า รีบเข้าไปใกล้ ๆ ศพทันที แล้วลงมือเสกเป่ามนต์วิเศษหลาย ๆ ครั้งทั่วสรรพางค์กายของหญิงสาว ร่างกายของหญิงสาวค่อย ๆ อุ่นขึ้นทีละน้อย ๆ และค่อยหายใจขึ้นมา นอนนิ่งอยู่สักพักใหญ่ ในที่สุดหญิงสาวก็ลืมตาแล้วลุกขึ้นนั่งและพูดจาได้ตามปกติ

เมื่อชายหนุ่มทั้งสี่เห็นนางโฉมงามฟื้นขึ้นมา ต่างพากันตื่นเต้นดีใจและปรารถนาที่จะได้มาเป็นภรรยาของตน จนเกิดโต้เถียงกันขึ้น ต่างฝ่ายก็อ้างว่าตนมีสิทธิ์ในหญิงนั้น โดยอ้างว่าที่เกิดมีหญิงสาวคนนี้ขึ้นมา ก็เนื่องจากความสามารถของตนเอง

เมื่อชายหนุ่มทั้งสี่ถกเถียงแย่งกรรมสิทธิ์ในตัวหญิงนั้นอยู่เป็นเวลานาน ก็ตกลงกันไม่ได้ จึงพร้อมใจกันไปหาพระมโหสถผู้ชาญฉลาดช่วยตัดสินให้ พระมโหสถก็สอบถามชายหนุ่มทั้งสี่ทีละคน ชายคนที่หนึ่งอ้างว่า หากมิใช่ตนคุณเลขาญาคูแล้วจะไม่พบหญิงสาวคนนี้เลย ตนควรเป็นคนแรกที่มีสิทธิ์ในหญิงสาว ชายคนที่สองผู้แม่นธนูก็อ้างว่า ถ้ามิใช่ตนยิงนกอินทรีให้ตกลงมาแล้ว หญิงสาวคนนี้ก็จะได้มาอยู่ที่นี้ คนที่สามก็อ้างว่า ที่หญิงสาวขึ้นมามีชีวิตขึ้นอยู่ได้ ก็เพราะความสามารถของตนเองเอาศพขึ้นมา มิฉะนั้นหญิงสาวก็คงจะเป็นศพจมอยู่ในน้ำ ส่วนชายหนุ่มคนที่สี่ก็อ้างว่า ตนเองต่างหากที่ควรจะมีสิทธิ์ในหญิงสาวยิ่งกว่าคนอื่น เพราะตนเป็นผู้เสกมนต์ให้หญิงสาวฟื้นคืนชีพขึ้นมาได้ หากมิใช่ความสามารถของตนแล้ว ถึงแม้จะได้หญิงสาวมา ร่างกายของหญิงสาวก็จะกลายเป็นศพเน่าเปื่อยไปในที่สุด จะไม่มีหญิงสาวรูปงามที่มีชีวิตอยู่ ให้มาแย่งกันอย่างนี้เลย

เมื่อพระมโหสถผู้ชาญฉลาดและยุติธรรมได้ฟังคำให้การของชายหนุ่มทั้งสี่แล้ว เห็นว่าทุกคนมีเหตุผลน่าฟัง และออกปากชมเชยว่า ทั้งสี่คนนี้เป็นผู้มีความสามารถดีมาก ควรแก่การยกย่อง

ชมเชย และก่อนที่จะตัดสินชี้ขาดพระมโหสถได้สอบถามว่า จะยอมเชื่อฟังคำตัดสินของตนหรือไม่ ชายหนุ่มทั้งสองคนตกลงยินยอมที่จะปฏิบัติตาม

เมื่อพระมโหสถได้ใคร่ครวญดูตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว จึงตัดสินให้คนที่สาม คือ คนที่ลงไปงมเอาหญิงสาวขึ้นมา เป็นผู้มียศที่กว่าคนอื่น เพราะชายหนุ่มผู้นี้เป็นผู้ได้แต่ต้องลูบคลำสัมผัสตัวหญิงสาวและรู้ว่าผู้ที่ตนนำขึ้นมา เป็นเพศอะไร นับว่าเป็นผู้ใกล้ชิดหญิงสาวมากกว่าคนอื่น ทั้งหญิงสาวมีมลทินมัวหมอง เนื่องจากต้องมือชายจากชายหนุ่มคนนี้ ดังนั้น จึงได้ตัดสินว่า ชายผู้เป็นนักประดาน้ำ ผู้อุ้มหญิงสาวขึ้นมา เป็นผู้มียศ เป็นสามีของหญิงสาวแต่ผู้เดียว พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลที่ตัดสินเช่นนั้นให้ชายหนุ่มทั้งสองฟังด้วย

เมื่อได้ฟังคำตัดสินของพระมโหสถแล้ว ชายหนุ่มอีกสามคนต่างรู้สึกเสียใจและเสียตายหญิงสาวเป็นอย่างยิ่ง แต่จำเป็นต้องยินยอมปฏิบัติตามคำตัดสินนั้น เพราะพวกตนให้คำมั่นสัญญาไว้แล้วว่า จะปฏิบัติตามคำตัดสินนั้นทุกประการ

นิทานที่ 30

เรื่อง สุนัขแสนรู้

มีชายสองคนพี่น้อง เป็นลูกผู้มั่งคั่งคนหนึ่ง เมื่อพ่อแม่แก่แล้วแบ่งมรดกให้ลูก ซึ่งโตและ แต่งงานไปแล้วทั้งสองคน โดยมอบเงินจำนวนหนึ่งให้ลูกไปลงทุนจำนวนเท่า ๆ กัน สุดแต่ลูกจะ นำเอาไปทำกิจการอะไร

ชายผู้เป็นที่เป็นคนชอบเที่ยว ไม่ค่อยขยันทำมาหากินนัก และมีนิสัยชอบเล่นการพนันด้วย เมื่อได้เงินจากพ่อแม่แล้ว จึงนำเงินนั้นไปเล่นการพนัน ภายในไม่นานนัก เงินที่พ่อแม่ให้นั้นก็หมด รู้สึกเสียใจ อยากจะแก้ตัวเอาเงินที่เสียไปคืนมาให้ได้ จึงนำเงินที่มีอยู่แต่เดิมบ้างไปเล่นการพนัน อีก ในที่สุดเงินทองก็ร่อยหรอลงกลายเป็นคนยากจน

ฝ่ายน้องชายประกอบอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ และรู้จักประหยัด เมื่อได้เงินทุนจาก พ่อแม่มาเพิ่มเติมก็ขยายกิจการค้าขายให้ใหญ่โตขึ้น พอมีทุนมากแล้วจึงทำการค้าขายทองคำรูปพรรณ กิจการค้าก็ก้าวหน้าด้วยดี กลายเป็นผู้มั่งคั่งคนหนึ่งในเมืองนั้น

อยู่มาวันหนึ่ง พี่ชายมาหาน้องชายพร้อมสุนัขตัวหนึ่ง ที่มีรูปร่างสวยงามและท่าทางเฉลียวฉลาด บอกให้น้องชายทราบว่า สุนัขตัวนี้ฉลาดแสนรู้ เขามีความรักมันมากไม่อยากจะให้ไปอยู่กับ คนอื่น และบอกน้องชายว่าขณะนี้เขายากจนอยากจะขอยืมเงินสักหมื่นบาท โดยจะเอาสุนัขตัวนี้จำนำ ไว้ คราวแรกน้องชายนิ่งอึ้งเพราะเงินหมื่นบาทที่พี่ชายขอยืมนั้นเป็นจำนวนเงินมิใช่น้อย เมื่อจะตี ราคาสุนัขตัวนั้นเป็นเงินแล้วออกจะแพงไปหน่อย แต่เมื่อพี่ชายอ้อนวอนมาก ๆ เขาก็อดสงสารมิได้ ทั้งที่พี่ชายก็ไม่เคยมารบกวนเลย และคิดว่าเงินที่พี่ชายต้องการก็ไม่มากมายเท่าใดนักสำหรับคมี ฐานะอย่างเขา จึงได้บอกภรรยาให้นำเงินหนึ่งหมื่นบาทมามอบให้พี่ชายไป และรับสุนัขตัวนั้นเลี้ยงไว้ ที่บ้านของตน

ต่อมาหลายเดือน พอเข้าเดือนเก้าซึ่งเป็นฤดูที่สุนัขพื้นบ้านผสมพันธุ์กัน คืนวันหนึ่งสุนัข ตัวนี้ได้หนีจากบ้านไปเพื่อพบปะกับสุนัขตัวเมียตามธรรมชาติของมัน โดยทางบ้านไม่มีสุนัขอยู่ฝ้า พอดีมีโจร 2 คน มาที่ร้านจำหน่ายทองนั้น จึงเข้าขโมยเอาทองและของมีค่ามากมายในร้านจน

เกือบหมดเกลี้ยง เนื่องจากร้านทองอยู่ชั้นล่าง สองสามีภรรยาและลูกนอนอยู่ชั้นบนจึงไม่ทราบการโจรกรรมของขโมยทั้งสอง พอเก็บข้าวของได้เป็นที่พอใจแล้วโจรทั้งสองก็รีบหนีไป แต่เพ็ญจวนสว่างโจรทั้งสองจึงแวะเข้าป่าละเมาะแห่งหนึ่ง นำทองคำและของมีค่าที่ขโมยมาได้บรรจุเป็มีฝาปิดไปฝังไว้อย่างมิดชิด

ในขณะที่โจรทั้งสองจะออกจากร้านทอง สุนัขแสนรู้ตัวนั้นกลับมาบ้านพบเข้าพอดี สุนัขจึงเข้าไปในบ้านเห็นตู้ทองเปิดไว้ก็ทราบว่ามีขโมย สุนัขแสนรู้จึงดมกลิ่นติดตามโจรไปอย่างรวดเร็ว และพบโจรกำลังนำทองคำและสิ่งของมีค่าลงในเป้และฝังไว้ในดิน สุนัขแอบเผ่าดูเหตุการณ์ทั้งหมด พอโจรทั้งสองฝังทองและสิ่งของมีค่าที่ขโมยไปเรียบร้อยแล้วก็หนีไปและเป็นเวลาสว่างพอดี

สุนัขตัวนั้นรีบกลับบ้าน เมื่อเจ้าของร้านตื่นขึ้นลงมาเห็นสิ่งของขโมยไปจนเกือบหมดเกลี้ยงเช่นนั้น พวกมันตกใจและโกรธสุนัขเป็นอย่างยิ่งที่ไม่เฝ้ารักษาน้ำเรือนให้ปลอดภัยจากขโมย ฝ่ายสุนัขแสนรู้ซึ่งหมอบอยู่ใกล้ ๆ เจ้าของก็เข้าไปใกล้เจ้าของบ้านแล้วก็กระดิกหาง ทำอาการลุกลี้ลุลนพลางวิ่งออกไปแล้ววิ่งกลับมาอีก เจ้าของเหลือบเห็นสุนัขทำกริยาเช่นนั้นเมื่อการโกรธมากยิ่งขึ้นหาว่าสุนัขละเลยหน้าที่ ไม่เฝ้าหอนเมื่อขโมยเข้าบ้าน จึงคว่ำไม้ได้ท่อนหนึ่งเหวี่ยงใส่สุนัขทันที ถูร่างกายของสุนัขแต่เคราะห์ดีที่ไม่ถูกถนัดนัก สุนัขร้องด้วยความเจ็บปวดอยู่ที่พักหนึ่ง พอหายเจ็บมันจึงเข้ามาหาทำท่าทางเช่นเดิมอีก คราวนี้เจ้าของร้านนึกเฉลียวใจจึงชวนภรรยาตามสุนัขไป สุนัขเมื่อเห็นเจ้าของตามมาก็วิ่งเหยาะ ๆ ออกหน้า วิ่งพลางเหลียวหลังเจ้าของพลาง เจ้าของจึงวิ่งตามมาติด ๆ สักครู่ใหญ่ก็ถึงที่โจรฝังทองและของมีค่าไว้ สุนัขจึงเข้าไปเอาทำหน้าที่ทั้งสองคู่ดินตรงนั้น เจ้าของจึงหาไม้แหลมที่อยู่บริเวณนั้นมาขุดดินแทนเสียม ก็พบเป้มีฝาปิด สองสามีภรรยาช่วยกันดึงเป้ขึ้นจากหลุมเปิดฝาตรวจดูสิ่งของ ก็ปรากฏว่าเป็นสิ่งของของตนที่ถูกพวกโจรลักมาและยังมีอยู่ครบทุกอย่าง สองสามีภรรยารู้สึกดีใจมากและนึกขอบใจสุนัขที่ช่วยให้ตนได้ทรัพย์สินมาครั้งนี้ จึงรีบพากันแบกเป้สิ่งของกลับบ้านของตนโดยเร็ว

เมื่อถึงบ้านก็ช่วยกันตรวจนับทองและสิ่งของมีค่าอีกครั้งหนึ่ง เห็นมีครบอยู่ทุกอย่างก็รู้สึกดีใจยิ่งขึ้นและนึกขอบใจสุนัขที่เลี้ยงไว้อีกครั้งหนึ่ง จึงปรึกษากันว่าสุนัขตัวนี้เป็นสุนัขแสนรู้จริงสมควรจะซื้อขาดจากพี่ชายไว้เป็นกรรมสิทธิ์ของตน โดยจะขอเพิ่มค่าสุนัขให้พี่ชายอีกหนึ่งหมื่นบาท

เมื่อปรึกษากันตกลงแล้วชายคนนั้นจึง เขียนจดหมายถึงพี่ชายขอซื้อสุนัข เมื่อเขียนเสร็จนำจดหมายพร้อมท่อเงินหนึ่งหมื่นบาทผูกติดคอสุนัข แล้วทำกริยาบอสนัขให้นำท่อของนั้นไปให้พี่ชาย สุนัขก็นำท่อเงินและจดหมายไปยังบ้านพี่ชายตามที่ชายคนนั้นบอก

ฝ่ายพี่ชายเมื่อได้เงินจากน้องชายไปหนึ่งหมื่นบาทแล้ว ก็เที่ยวเล่นการพนันอย่างหามรุ่งหามค่ำจนเงินหมด และกำลังนอนทรมานทวายเนื่องจากเสียดายเงินอยู่ที่ระเบียงบ้าน พอเหลือบไปที่ประตูรั้วบ้านเห็นสุนัขแสนรู้วิ่งเข้ามาหา เข้าใจว่าน้องชายคงนำสุนัขมาคืนและจะมาทวงเงินก็เกิดโมโหจัด เมื่อสุนัขมาหมอบอยู่ข้างหน้าก็คว้าตามเสียมได้ตีสุนัขอย่างแรงหลายทีจนสุนัขถึงแก่ความตาย และจับพลิกตัวสุนัขนอนหงายขึ้นก็เหลือบไปเห็นท่อของแฉวนคอสุนัข จึงแก้ท่อออกดูเห็นเงินหนึ่งหมื่นบาทและจดหมายที่น้องชายขอซื้อสุนัขตัวนั้น ชายผู้พี่เห็นเช่นนั้นรู้สึกเสียใจและสงสารสุนัขตัวนี้มากถึงกับร้องไห้โฮออกมาดัง ๆ

ฝ่ายน้องชายคอยสุนัขอยู่เป็นเวลานานไม่เห็นกลับบ้าน จึงเดินทางไปยังบ้านพี่ชาย ก็ได้พบว่าพี่ชายได้ฆ่าสุนัขตัวนั้นเพราะความเข้าใจผิดเสียแล้ว ก็ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร เพียงแต่นึกเสียใจและเสียดายสุนัขเป็นอย่างยิ่งแทบกลืนน้ำตาไม่ได้ เมื่อพบเหตุการณ์เช่นนั้นจึงพิจารณาเห็นว่าหากจะพูดต่อว่าพี่ชายหรือทะเลาะกันก็คงไม่มีประโยชน์อะไร เพียงแต่พูดบรารภสั้น ๆ ว่าเสียดายสุนัขตัวนั้นเหลือเกิน เพื่อเป็นการสงเคราะห์พี่ชายผู้ยากจนก็ตกลงมอบเงินหนึ่งหมื่นบาทนั้นให้พี่ชายไว้ แล้วขอร้องให้พี่ชายเลิกเล่นการพนันเสียและขอให้ตั้งใจทำมาหากินด้วยความขยันขันแข็งและสุจริตต่อไป พี่ชายสำนึกผิดในความประพฤติน่าเสียดายของตนก็รับคำจากน้องชายว่าจะไม่เล่นการพนันอีก และจะกลับใจพยายามสร้างฐานะตนเองให้เป็นหลักฐาน สองพี่น้องพูดกันพอสมควรแล้วน้องชายก็ลากลับบ้านของตน

เมื่อพี่ชายได้รับเงินสงเคราะห์จากน้องชายก้อนนั้นแล้ว รู้สึกตัวว่าประพฤติไม่เหมาะสมนานจนแทบเอาตัวไม่รอด ภายหลังจากนั้นพี่ชายก็เลิกเล่นการพนัน แต่ตั้งใจทำมาหากินอย่างขยันขันแข็งจนกลายเป็นผู้มีอันจะกินคนหนึ่งในเมืองนั้น

นิทานที่ 31

เรื่อง หนวกฟัง

คำว่า "หนวก" หมายความว่า "ตึง" ไม่ได้ยิน ส่วนคำว่า "ฟัง" เป็นภาษาถิ่นอีสาน หมายความว่า "หมู่ เหล่า พวก คณะ" ดังนั้น "หนวกฟัง" จึงหมายถึง "พวกคนหูหนวก หรือคณะคนหูหนวก" นั่นเอง

มีครอบครัวหนึ่งซึ่งพ่อ แม่ ลูกสาว และลูกชาย รวม 4 คน ครอบครัวนี้มีอาชีพทำนาอยู่ในหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง เป็นครอบครัวที่อากัพออย่างหนึ่งคือ คนในครอบครัวนี้ต่างหูหนวกกันทั้งหมด การพูดจาอะไรระหว่างคนในครอบครัวจึงไม่ค่อยรู้เรื่องกันนัก คนหนึ่งพูดไปอย่างหนึ่ง และอีกคนหนึ่งพูดไปอีกอย่างหนึ่ง แม้แต่กระนั้นก็อยู่กับด้วยความปกติพอสมควรแก่อัธยาศัย ไม่ค่อยมีปัญหาอะไรมากมายนัก ซึ่งบางครั้งจะพูดกันคนละเรื่องก็ตาม

เนื่องจากครอบครัวนี้มีฐานะค่อนข้างยากจน สมบัติดินนอกจากมีบ้านหลังเล็ก ๆ หลังหนึ่ง และนาพอทำได้ข้าวเลี้ยงครอบครัวไปได้ปีหนึ่งแล้ว ก็มีควายสำหรับทำนาอยู่ตัวเดียวเท่านั้น ควายตัวนี้นับว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าของเขา เพราะหากขาดควายตัวนี้แล้วก็ยากที่จะทำนาสำเร็จได้ ทุกคนจึงรักษาและทะนุถนอมควายตัวนี้มาก ดังนั้นหากวันไหนลูกชายไม่สามารถนำควายไปเลี้ยงได้จะต้องมีคนใดคนหนึ่งไปเลี้ยงแทน อาจเป็นพ่อ แม่ หรือลูกสาวก็ได้

คราวหนึ่ง ลูกชายนำควายไปเลี้ยงที่ทุ่งนาริมเส้นทางไปนาแห่งหนึ่ง ในวันนั้นมีชายผู้หนึ่งมาจากต่างท้องถิ่น อยากจะไปเยี่ยมญาติที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ซึ่งขอให้ชื่อว่า "บ้านหนองอีแก้ง" ชายคนนั้นไม่รู้จักเส้นทางจะไปยังหมู่บ้านดังกล่าว เมื่อมาพบเด็กหนุ่มที่กำลังเลี้ยงควายอยู่ จึงถามเส้นทางที่จะไปยังหมู่บ้านนั้นว่า "ทางไปบ้านหนองอีแก้งไปทางไหน" ชายหนุ่มได้ยินไม่ถนัดและเข้าใจว่าเขาถามชื่อควายของตน จึงตอบไปทันทีว่า "ควายตัวเดียวพ่อไม่ให้ขาย" ชายหนุ่มถามซ้ำอีก เด็กหนุ่มก็คงตอบยืนยันว่า "ควายตัวเดียวพ่อไม่ให้ขาย" ชายหนุ่มคนนั้นรู้สึกไม่พอใจจึงพูดออกมาด้วยความฉุนเฉียวว่า "ไอ้เวรเอ๋ย ถามอย่างหนึ่งตอบไปอย่างหนึ่ง แกเป็นบ้าหรืออย่างไร" เด็กหนุ่มเข้าใจว่าเขาอกสาตน จึงตอบไปว่า "ครับ ขอบคุณ ขอให้เดินทางด้วยความสวัสดิ์"

เมื่อเด็กหนุ่มกลับมาถึงบ้านตอนเย็น พอตีพบพี่สาวซึ่งกำลังนั่งย้อมผ้าอยู่ที่นอกชาน จึงเข้าไปนั่งใกล้พี่สาวแล้วเล่าเรื่องที่มีคนมาพูดกับตนในตอนกลางวันให้พี่สาวฟัง "พี่เมื่อตอนกลางวันนี้มีคนมาถามชื่อควายเรา ฉันตอบเขาไปว่า "ควายตัวเดียว พ่อไม่ให้ขาย" พี่สาวได้ฟังน้องชายพูดเข้าใจว่าน้องชายพูดตำหนิตนเกี่ยวกับการย้อมผ้าของตน ทำนองย้อมผ้าไม่ดีไม่งาม จึงตบน้องชายอย่างไม่พอใจว่า "ย้อมไม่สวยไม่งามไม่ดำไม่แดงก็ช่างข้าเถอะ เป็นเรื่องของข้า มิใช่ธุระของแกที่จะมาตำหนิ"

เมื่อย้อมผ้าเสร็จแล้ว ลูกสาวจึงไปเล่าให้แม่ซึ่งกำลังทำอาหารอยู่ในครัวให้ฟังว่า "แม่ ใ้หน่อย (หมายถึงน้องชาย) กลับจากไปเลี้ยงควายมา เห็นหนูย้อมผ้าอยู่หาว่าหนูย้อมผ้าไม่ดำไม่แดง นะแม่" ฝ่ายแม่ได้ยินลูกสาวพูดเช่นนั้นเข้าใจไปอีกอย่างหนึ่งว่า ตนขโมยกินห่อหมกปลาของพ่อ ซึ่งซ่อนไว้กินแต่ผู้เดียวว่า "ให้ข้าตายก็ได้อีหนู แม่ไม่ได้กินห่อหมกปลาของพ่อแกละ"

พอแม่ทำอาหารเสร็จ จึงเดินเข้าไปในเรือนเห็นพ่อกำลังนั่งมวนบุหรี่สูบอยู่ จึงเข้าไปนั่งใกล้ ๆ และพูดต่อว่าพี่สาวของตนว่า "อีหนูมันบอกว่า แกหาว่าฉันลักกินห่อหมกปลาของแกจริงหรือ มาใส่ความฉันทำไมล่ะ ฉันมิได้ลักกินเลย" ช่างฝ่ายพี่สาวเข้าใจไปอีกอย่างหนึ่งคือ เข้าใจว่าตนนอกใจ จึงพูดออกมาด้วยเสียงอันดังว่า "โธ่ ใครว่าฉันจะไปมีเมียใหม่ ฉันรักเธอจะตายไป อย่าสงสัยอะไรเลย แม่อีหนูเอ๋ย" เรื่องหนวกฟางก็จบลงเท่านี้

นิทานที่ 32

เรื่อง หนองหล่ม

ณ บริเวณป่าใกล้หมู่บ้านหนองนาทราย ตำบลนาดินดำ อำเภอเมือง จังหวัดเลย มีหนองน้ำกว้างใหญ่มากอยู่แห่งหนึ่ง อยู่ถัดหมู่บ้านไปทางทิศตะวันออก ซึ่งห่างจากหมู่บ้านประมาณ 1 กิโลเมตร หนองน้ำแห่งนี้เรียกว่า "หนองหล่ม" เรื่องของหนองหล่มมีประวัติเล่าสืบต่อกันมาดังต่อไปนี้

เมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว มีหมู่บ้านแห่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นหนองหล่มปัจจุบัน เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ชาวบ้านแห่งนี้มีความรักใคร่สามัคคีและกลมเกลียวกันดี ใครมีงานหรือธุระอะไรต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และพากันประกอบอาชีพในทางสุจริต มีการทำไร่ ทำนา และล่าสัตว์หรือจับปลาเป็นอาหาร เป็นต้น

ธรรมเนียมของหมู่บ้านนี้หรือหมู่บ้านชนบทภาคอีสานทั่วไปมีอย่างหนึ่งคือ เมื่อใครไปล่าสัตว์หากได้สัตว์ชนิดใหญ่ เช่น อีเก้ง กวาง หมูป่า กระต๊อง ฯลฯ มาแล้ว จะต้องแบ่งปันเนื้อสัตว์ที่ได้มาให้เพื่อนบ้านกินทุกครัวเรือน ธรรมเนียมนี้ทุกวันนี้ยังมีปฏิบัติกันอยู่ในบางหมู่บ้านชนบท ซึ่งอยู่ห่างไกลความเจริญ ที่หมู่บ้านนี้มีพรานป่าอยู่หลายคน แต่พรานซึ่งมีชื่อเสียงที่สุดในการล่าเนื้อ มีชื่อว่า "พรานไก่"

วันหนึ่ง ซึ่งนับเป็นวันถึงคราวเคราะห์กรรมของชาวบ้านในหมู่บ้านแห่งนี้คือ วันนั้นพรานไก่ได้ออกไปเที่ยวล่าสัตว์ตามปกติตามที่เคยกระทำมา พร้อมกับหอกคู่ชีพของแกตั้งแต่เข้ามิด แกเที่ยวลัดเลาะไปตามป่าหลายแห่งเป็นเวลานาน ไม่ปรากฏว่าพบเนื้อที่แกจะล่าเลย จนตกตอนบ่ายแกเกิดหิวอาหารขึ้นจึงนำข้าวและอาหารที่แกห่อติดตัวมาจากบ้านออกมากิน พอกินอาหารเสร็จก็ตั้งวันบ่ายคล้อยแล้ว แกคิดว่าจะเดินไปตามแนวป่าซึ่งอยู่ระหว่างเส้นทางผ่านไปยังหมู่บ้านตั้งอยู่ และตั้งใจจะเดินทางกลับบ้านต่อไป

ในขณะที่แกเดินทางมาตามแนวป่าแห่งหนึ่งซึ่งไม่ห่างจากหมู่บ้านเท่าใดนัก เผอิญแกเหลือบไปเห็นอีเก้งเผือก (ฟานตอน) ขนาดใหญ่ตัวหนึ่ง พรานไก่อู้สึกแปลกใจมากที่เห็นอีเก้งเผือก

เพราะตั้งแต่แกเป็นพรานมาตั้งแต่หนุ่มจนแก่ นับเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว แกเพิ่งเห็นอีแก้งเผือก เช่นนี้เป็นครั้งแรก แกจ้องมองอีแก้งเผือกตัวนั้นด้วยความประหลาดใจ ในทำนองเดียวกันอีแก้งเผือกตัวนั้นก็จ้องมองพรานไก่อ่างไม่กระพริบตาเช่นกัน มันอาจคิดว่า พรานไก่อคงไม่กล้าที่จะทำอันตรายแก่มัน นาน ๆ มันจึงเดินและเล็มหญ้าพร้อมกับมองพรานไก่อไปพลาง ถ้าพรานไก่อเดินเลี้ยวไปทางอื่น อีแก้งเผือกตัวนั้นก็เดินวนเวียนเข้ามาใกล้แก ครั้งแรกพรานไก่อไม่กล้าพุ่งหอกทำอันตรายอีแก้งเผือก เพราะแกเห็นว่าเป็นสัตว์ประหลาด เกรงว่าหากทำลงไปอาจเกิดเภทภัยต่าง ๆ ขึ้นได้ แต่เมื่อนาน ๆ เข้าอีแก้งเผือกไม่ยอมหนี ทั้งเดินเข้ามาใกล้แกอีกด้วย ในที่สุดพรานไก่อไม่อาจยังสติไว้ได้ จึงตัดสินใจพุ่งหอกคู่ชีพของแกเข้าไปใส่อีแก้งเผือกตัวนั้นอย่างสุดแรง เผอิญหอกถูกที่สำคัญจนอีแก้งเผือกตัวนั้นนอนตายอยู่ใกล้ ๆ ณ ที่ถูกหอกแทงนั่นเอง

เมื่อพรานไก่อพุ่งหอกแทงอีแก้งเผือกถึงแก่ความตายแล้ว แกจึงรีบวิ่งกลับมาที่หมู่บ้าน ชักชวนเพื่อนบ้านไปดูอีแก้งเผือกตัวนั้น เมื่อชาวบ้านได้ทราบรู้สึกตื่นเต้นจึงรีบชักชวนกันไปดู เมื่อเห็นอีแก้งเผือกเช่นนั้นต่างก็อยากจะลองลิ้มรสเนื้ออีแก้งเผือกบ้างว่า มันจะมีรสชาติแตกต่างจากเนื้ออีแก้งธรรมดาอย่างไรบ้าง พวกเขาจึงช่วยกันชำแหละเนื้ออีแก้งเผือกนั้น แบ่งสันปันส่วนกันจนครบทุกครัวเรือน แต่เป็นที่น่าประหลาดอย่างยิ่งที่เนื้ออีแก้งเผือกตัวนี้ช่างมีมากเหลือเกิน ยิ่งชำแหละยังมีมากยิ่งขึ้น ชาวบ้านพากันหาขานเอาไปเท่าไรก็ไม่หมด ยังคงเหลือทิ้งอยู่ที่ซากของมันก็มีมากมาย

ในเย็นวันนั้น ชาวบ้านทั้งหมู่บ้านต่างได้เนื้ออีแก้งเผือกไปประกอบอาหารกินทุกครัวเรือน ตามเรื่องเล่าว่า ชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ได้กินเนื้ออีแก้งเผือกอย่างอ้วนหนา สำราญโดยทั่วกัน ยกเว้นหญิงแม่หม้ายคนหนึ่งซึ่งวันนั้นแกเผอิญไปไร่เพื่อเก็บเกี่ยวข้าว กว่าจะกลับมาถึงบ้านก็ค่ำมากแล้ว แต่พรานไก่อก็ได้เอาเนื้ออีแก้งเผือกร้อยด้วยไม้ดอก นำไปแขวนไว้ที่ซานของแกพวงหนึ่งเช่นกัน

ครั้นถึงเวลาพลบค่ำ หลังจากชาวบ้านรับประทานอาหารเย็นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็เกิดวิปริตขึ้นมาคือ เกิดพายุใหญ่พัดบ้านเรือนอย่างแรง พัดเอาบ้านเรือนและต้นไม้หักกระเนระนาดไปทั่วทั้งฟ้าคะนองเปรี้ยงปร้าง ฝนก็ตกกระหน่ำลงมาอย่างหนักอย่างไม่หยุดยั้งจนน้ำท่วมไปทั่วอย่างรวดเร็ว ต่อจากนั้นแผ่นดินที่หมู่บ้านนั้นตั้งอยู่ก็เกิดทรุด ทำให้บ้านเรือนจมลงไปได้พื้นดินหมดทั้ง

หมู่บ้าน ที่ดินตรงนั้นจึงกลายเป็นหนองน้ำอันกว้างใหญ่ ชาวบ้านได้พยายามดิ้นรนที่จะว่ายน้ำหนีเอาชีวิตรอด แต่ไม่สามารถจะหนีไปได้เลย คงถูกธรรมชาติสูบจมลงไปในพื้นดินถึงแก่ความตายกันหมดทั้งหมู่บ้าน รวมทั้งบ้านของยายแม่หม้ายก็จมลงไปด้วย

เมื่อยายแม่หม้ายกลับมาจากไร่มาถึงบ้าน แกดกใจอย่างยิ่งที่เห็นหมู่บ้านกลายเป็นหนองน้ำกว้างใหญ่เว้งว่าง ไม่มีร่องรอยแห่งความมีชีวิตของคนและสัตว์หลงเหลืออยู่เลยแม้แต่ชีวิตเดียว บ้านช่องจมลงไปในพื้นดินหมด มองเห็นแต่น้ำเป็นวงกลมกว้างใหญ่สุดสายนตา แกรู้สึกตกใจและเศร้าโศกเสียใจอาลัยถึงเพื่อนบ้านและเรือนชานบ้านช่องข้าวของของแกเป็นอย่างยิ่ง แกไม่เป็นอันกินอันนอนอยู่เป็นเวลาหลายวัน ผลสุดท้ายแกก็ตรอมใจตายตามเพื่อนบ้านของแกไปด้วย บริเวณหมู่บ้านที่แผ่นดินทรุดลงไปจึงกลายเป็นหนองน้ำอันกว้างใหญ่ ซึ่งชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า "หนองหล่ม" มาตราบเท่าทุกวันนี้

นิทานที่ 33

เรื่อง หลาบตายขายขี้

คำว่า "หลาบ" หมายความว่า เจ็ด ขยาดกลัว คำว่า "หลาบตาย" ก็คงหมายถึง เจ็ดจนตาย เรื่องนี้มีอยู่ว่า มีชายคนหนึ่งอายุราวกลางคน เป็นผู้มีครอบครัวคือ มีเมียและลูกแล้ว แกเป็นคนขยันทำมาหากินพอสมควร อาชีพของแกนอกจากทำนาทำไร่แล้ว หากมีเวลาว่างยังมีการนำเอาสิ่งของบางอย่างไปขาย เช่น ครั่ง และของป่าที่หาได้เอง แม้ว่าจะพยายามค้าขายอยู่เป็นเวลานานหลายปีก็ตาม ก็ไม่ปรากฏว่าร่ำรวยขึ้นเท่าที่ควรเลย

อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่แกอยู่บ้านตามลำพังคนเดียว แกคิดหาสินค้าที่จะนำไปขายอยู่เป็นเวลานาน ก็ยังไม่ออกว่าจะไปขายอะไรดี ในที่สุดแกก็นึกว่า อะไร ๆ คนอื่นก็ขายหมดแล้ว เห็นมีอีกอย่างเดียวเท่านั้นที่คนไม่คิดเอาไปขาย คือ "ขี้" (อุจจาระ) ของคน และที่บ้านของแกมีเรือแจวอยู่ลำหนึ่งด้วย แกจึงคิดว่า ถ้าหากเอาเรือบรรทุกขี้ไปขาย บางทีจะได้เงินมากใช้บ้าง กระมัง

เมื่อแกคิดเช่นนี้แล้ว แกจึงนำความคิดนี้มาปรึกษาเมียของแก คราวแรกเมียของแกคัดค้านและไม่ยอมร่วมมือด้วย โดยให้เหตุผลว่า ใครเขาจะมาซื้ออุจจาระอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งจะไปหาอุจจาระที่ไหนให้พอเป็นสินค้า แต่หัวของแกชี้แจงว่า เรื่องจะมีคนซื้อหรือไม่เป็นเรื่องเหลือวิสัยที่จะรู้ได้ จึงอยู่นอกประตูที่คิด ส่วนการหาอุจจาระนั้นก็อยู่ที่ความพยายาม คือ มิใช่จะหาให้ได้มากมายในระยะเวลาอันสั้น คือ ค่อยสะสมไปทีละน้อย ๆ แม้จะช้าหน่อยก็คงไม่เป็นไรเพราะไม่จำเป็นต้องรีบร้อน และการสะสมอุจจาระก็ได้เสียเวลาทำมาหากินแต่อย่างใด เพียงแต่ถ่ายออกมาแล้วก็รวบรวมเก็บไว้เท่านั้น ในที่สุดเมียก็เห็นชอบด้วย

วันต่อมาชายคนนั้นจึงไปหาไผ่ปากแคบชนิดที่เขาใส่ลาร้าไปขายมาหลายใบ เอามาตั้งเรียงรายไว้ใต้ถุนบ้านและทำฝาครอบไว้อย่างมิดชิด และกำขี้บ่เมียว่า อย่างบอกให้ใครทราบว่าคุณกับเมียสะสมอุจจาระ หากมีใครมาถามก็ขอให้บอกว่าไผ่ลาร้าก็แล้วกัน เมื่อตกลงกันคิดดีแล้วตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา ชายคนนั้นกับเมียแกก็สะสมอุจจาระใส่ไผ่ไว้ รวมทั้งเอาของลูกแกด้วย และ

หากใครไปถ่ายเรียกรวดไว้ตามป่าตามทุ่ง เมื่อเห็นว่าพอจะเอามาสะสมไว้ได้ก็พยายามรวบรวมนำมาใส่ไหไว้ และหาผามาบิดอย่างมิดชิดมิให้มีกลิ่นโชยออกมาได้

แกกับเมียสะสมอุจจาระอยู่ปีกว่า ๆ ปรากฏว่าได้อุจจาระหลายไห เมื่อเห็นว่าได้อุจจาระจำนวนพอเพียงแล้ว แกก็ขนไหอุจจาระไปใส่เรือแจวขนาดย่อมของแก ก่อนที่จะออกเดินทาง แกเตรียมเงินไปก้อนหนึ่งเพื่อมีการพนันกันขึ้นก็จะได้ทำการทำพนันด้วย พร้อมกับข่องใบเล็ก ๆ 1 ใบ แล้วแกก็แจวเรือรอนแรมไปตามลำแม่น้ำเป็นเวลาหลายคืน จนถึงต่างเมืองอีกเมืองหนึ่งต่างหากจากเมืองเก่าที่แกอาศัยอยู่ พอไปถึงท่าเรือแห่งหนึ่ง แกก็ตีข่องพร้อมกับปากพูดขึ้นมาว่า "ชายขี้แม่เอ๋ย ชายขี้ แม่เอ๋ย" ไปเรื่อย ๆ

พวกชาวเรือและชาวเมือง ซึ่งอยู่ที่ท่าเรือได้ยินเช่นนั้นรู้สึกแปลกใจเป็นอย่างยิ่ง ที่อยู่ ๆ มีคนเอาอุจจาระมาประกาศขาย เพราะในสมัยนั้นคนยังไม่มีความคิดที่จะนำอุจจาระไปทำปุ๋ยเลย เนื่องจากพื้นดินอุดมสมบูรณ์ และปุ๋ยจากมูลสัตว์ เช่น วัว ควาย เป็ด ไก่ ฯลฯ ก็มีอย่างบริบูรณ์ ไม่จำเป็นต้องเอาอุจจาระคนซึ่งทุกคนรังเกียจเพราะถือว่าเป็นของสกปรกไปใช้

เมื่อพูดเร่ขายอยู่สักพักใหญ่ คนก็มามุงดูและไต่ถามแกว่า อุจจาระของคนจริง ๆ หรือ แกก็ตอบว่า อุจจาระคนจริง ๆ คนเหล่านั้นไม่มีใครยอมเชื่อ จึงเกิดทำพนันกันขึ้น โดยชายเจ้าของเรือจะยอมเสียเงินให้ถ้ามิใช่อุจจาระคนจริง ในที่สุดจึงตกลงพนันกันเป็นเงินถึง 5 ชั่ง ซึ่งเงิน 5 ชั่ง สมัยนั้นมิใช่น้อย หากเทียบกับค่าของเงินสมัยนี้ก็หลายหมื่นบาท

เมื่อตกลงและเอาเงินมาลงเดิมพันกันแล้ว ชายเจ้าของอุจจาระก็เปิดไหสินค้าของตนขึ้นทุกไห พวกที่มาพนันก็มุงดู เมื่อเห็นอุจจาระจริง ทั้งส่งกลิ่นเหม็นคลุ้งไปหมด ต่างอาเจียนกันเป็นแถวทีเดียว ในที่สุดชายคนนั้นเป็นฝ่ายชนะ ได้เงินจำนวน 5 ชั่ง พวกแพ้การพนันต่างไม่พอใจ นึกโกรธแค้นที่ถูกหลอกให้เสียเงิน พอได้เงินแล้วแกก็รีบแจวเรือหนีทันที พอแจวเรือมาถึงที่เปลี่ยวแล้ว แกก็เทอุจจาระออกทิ้งจนหมด เมื่อทำความสะอาดให้ดีแล้วก็รีบแจวเรือกลับบ้าน เมื่อเดินทางมาถึงบ้าน แกรีบนำเงินไปให้เมียของแกดู และเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้เมียฟัง เมียก็พลอยดีใจไปด้วยที่หัวได้เงินมาจำนวนมากเช่นนั้น

อยู่ต่อมาอีกหลายเดือน เพื่อนสนิทของแกคนหนึ่งได้ทราบข่าวก็มาหาแกที่บ้าน เพื่อถามข่าวคราวถึงการไปขายขี้ (อุจจาระ) ว่าได้ผลเป็นอย่างไร แกก็เล่าให้ฟังตามจริงว่า ได้เงินมา

มากพอสมควร เมื่อเพื่อนของแกทราบเช่นนั้นก็อยากจะหาเงินอย่างแกบ้าง แกก็เล่าถึงวิธีดำเนินการที่จะได้เงินมาให้เพื่อนฟังทุกประการ

พอถามไถ่เป็นที่เข้าใจดีแล้ว เพื่อนของแกคนนั้นก็จัดการเริ่มสะสมอุจจาระตั้งแต่วันนั้น เมื่อได้อุจจาระเห็นว่าพอเพียงแล้ว จึงนำโหลอุจจาระบรรจุทุกเรือออกเดินทางไปขาย พอถึงเมืองที่ชายคนก่อนเอาอุจจาระไปขาย เพื่อนของแกก็ตั้งมองป่าวขายอุจจาระทันที

พวกเขาในเมืองที่เคยแพ้พันคราวก่อน ยังโกรธแค้นไม่หายที่อยู่ ๆ ก็มาเสียเงินโดยใช้เหตุ เมื่อได้ยืมคณาประกาศขายขี้จี้ก ต่างก็รุมกันมาบางคนก็ได้ค้อน บางคนก็ได้ก้อนหิน เป็นต้น ทำการขว้างปาขายที่นำอุจจาระมาขายเป็นการใหญ่จนแกหลบหลีกแทบไม่ทัน จึงรีบแจวเรือบรรทุกอุจจาระหนีมาอย่างรวดเร็ว เมื่อกลับถึงบ้าน ชายผู้นำอุจจาระไปขายคราวก่อนจึงไปถามข่าวคราวเพื่อนว่า เป็นอย่างไรบ้าง เพื่อนของแกก็เล่าเรื่องให้ฟังโดยตลอด ตอนท้ายแกส่ายหน้าพร้อมกับพูดว่า "หลายตาย ขายขี้" คือ การนำขี้ไปขายนี้เจ็ดจนตาย ไม่เอาไปขายอีกแล้ว

นิทานที่ 34

เรื่อง หัวล้านขอมขย

มีชายผู้สูงอายุคนหนึ่ง แกอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบทซึ่งมีไร่นาและป่าล้อมรอบ แกมีร่างกายแข็งแรงและอ้วนท้วนสมบูรณ์ดี แต่ศีรษะล้าน คือ ตั้งแต่หน้าผากถึงตอนบนของศีรษะเกลี้ยงไปหมด คงเหลือแต่ผมรอบ ๆ ข้างศีรษะเท่านั้น บกติกแก็เป็นคนใจดีและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใครพูดถูกใจของอะไรมักจะให้อย่างไม่เสียดายเลย โดยเฉพาะใครพูดเรื่องศีรษะล้านแก็จะไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง แกมีอาชีพทำไร่ทำนา นับเป็นผู้มีฐานะดีคนหนึ่งในละแวกหมู่บ้านนั้น

ชายคนนี้เลี้ยงวัวควายไว้หลายตัว และแก็มีวัวตัวผู้สำหรับใช้เทียมเกวียนอยู่คู่หนึ่ง วัวคู่นี้รูปร่างได้สัดส่วนสวยงามและแข็งแรงดี ใคร ๆ เห็นก็อยากได้ แกรักและทะนุถนอมวัวคู่นี้ของมาก มีหลายคนมาขอซื้อจากแก็ แต่แก็ไม่ยอมขายทำเดี๋ยวนั้น

มีคราวหนึ่ง ชายหนุ่มคนหนึ่งพกห่อเงินเหรียญพามาเต็มถุงขนาดใหญ่ มาถามซื้อวัวคู่นี้ของแก็ โดยวางทำเป็นคมีเงิน มาถามแก็อย่างไม่เกรงใจว่า "คุณตาหัวล้าน หลานขอถามสักหน่อย จังน้อยคู่นี้ขายแท้่อไต่" (คุณตาหัวล้าน หลานขอถามสักหน่อยเถอะว่า วัวคู่นี้ขายแท้่อไต่) แก็ได้ยินคำพูดเช่นนั้น รู้สึกโกรธเป็นพินเป็นไฟขึ้นมาทันที แก็ตอบไปด้วยความไม่พอใจว่า "กูบ่ขายดอก ไผ่บอกว่ากูสิขายจัง" (ข้าไม่ขายดอก ใครบอกว่าข้าจะขายวัว) พูดแล้วแก็ก็เดินหนีไปที่อื่น โดยไม่ยอมให้ชายผู้้นั้นพูดจาได้อีก

อยู่ต่อมาอีกหลายวัน มีชายหนุ่มคนหนึ่งเป็นคนเฉลียวฉลาด สุภาพอ่อนน้อม และรู้จักนิสัยชายผู้เป็นเจ้าของวัวเป็นอย่างดี ได้เข้ามาขอซื้อวัวคู่นั้น โดยขณะเข้ามาทำทินอบทินเทาขมื่อไหว แล้วพูดอย่างอ่อนน้อมว่า "คุณพ่อ ผมดกบลกหน้างามตาควักก่อง จังงามทั้งสองของพ่อนี้ ขายแท้่อไต่" (คุณพ่อ ผมดกบลกหน้างามตาควักก่อง จังงามทั้งสองของคุณพ่อ จะขายแท้่อไต่) ชายศีรษะล้านได้ยินคำพูดอ่อนน้อมเช่นนั้นรู้สึกชอบใจ ดูหน้าตาขมื่อขมื่อแจ่มใส แก็นั่งคิดอยู่ครู่หนึ่งจึงพูดตอบว่า "เว้าถักข้อขอดายให้ข้อ ๆ เว้าบ่ถักข้อ ขอซื้อบ่ขาย ลูกเอย" (พูดถูกใจ ขอเอย ๆ ก็ให้เปล่า พูดไม่ถูกใจ ขอซื้อก็ไม่ขาย ลูกเอย) ชายหนุ่มได้ยินเช่นนั้นรู้สึกยินดีที่จะได้วัวฟรี จึงก้มลงกราบขอบคุณเจ้าของวัวอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อชายเจ้าของวัวถามไถ่และพูดจากับพ่อหนุ่มอยู่ครู่หนึ่ง เป็นที่พอใจแล้ว จึงมอบวัวคู่ นั้นให้ชายหนุ่มไปโดยไม่คิดราคาเลย เมื่อชายหนุ่มได้วัวดังความประสงค์แล้ว ได้กล่าวขอบคุณอีกเป็นคำรบสอง จึงจูงวัวคู่ นั้นกลับบ้านไปยังบ้านของตน

ขณะที่ชายหนุ่มจูงวัวกลับบ้านมาระหว่างทาง ได้พบกับชายคนหนึ่งซึ่ง เคยมาถามซื้อวัวคู่ นั้นเหมือนกัน จึงถามชายหนุ่มว่า ซื้อวัวคู่ นี้มาราคาเท่าไร ชายหนุ่มก็เล่าถึงวิธีการที่ได้วัวคู่ นั้นมาให้ฟังโดยตลอด ตอนท้ายชายหนุ่มบอกว่า "วัวคู่ นี้ อีตาหัวล้านหน้าโง่ให้มาเปล่า ๆ เพราะแกบ้ายอ"

ชายคนที่ได้ยินจึงเดินไปที่บ้านของตาแก่เจ้าของวัว และเล่าให้แกฟังว่า ได้พบชายหนุ่มจูงวัวไป ชายหนุ่มบอกว่าได้วัวเปล่า ๆ มาจากอีตาหัวล้านบ้ายอ โดยไม่ซื้อเลย ว่าอย่างนั้น เมื่อตาแก่ได้ยินเช่นนั้นรู้สึกโกรธมาก เพราะแกคิดว่าให้วัวฟรีแล้วยังไม่พอ ยังด่าหัวล้านบ้ายออีก แกจึงคว้าประทัดที่อยู่ข้างฝาเรือนได้ แล้วรีบวิ่งตามไป ตั้งใจว่าเมื่อพบชายหนุ่มที่แกให้วัวไปจะต้องต่อว่าและทวงเอาวัวคืน และหากมีการต่อว่าถกเถียงและต่อสู้กันขึ้น แกก็จะใช้ประทัดที่ถือไปเป็นอาวุธ แทะชายหนุ่มให้ขาดเจ็บสมกับความแค้นของแก

ตาแก่วิ่งบ้าง เดินบ้างตามชายหนุ่มผู้จูงวัวไป พร้อมในมือถือประทัดแน่น พอตตามไปได้สักครู่ใหญ่ก็เจอชายหนุ่มกำลังจูงวัวไปตามทาง แกเรียกชายหนุ่มให้หยุดด้วยเสียงอันดัง แล้วรีบวิ่งถือประทัดตรงรี่เข้าไปหา และตั้งท่าเตรียมพร้อมที่จะทำร้ายชายหนุ่ม

เมื่อชายหนุ่มเห็นเช่นนั้นรู้สึกตกใจ ยิ่งเห็นตาแก่มีลักษณะหน้าดำคร่ำเครียดและท่าทางโกรธจัดยิ่งตกใจกลัวยิ่งขึ้น จึงหาทางแก้ไขเหตุการณ์อย่างกระทันหัน โดยนั่งลงยกมือไหว้พร้อมกับพูดว่า "โอ้ พ่อเจ้าผู้หมดกบกดโหดโหด เจ้าวิ่งพ้าว ๆ ประสงค์แท้สิ่งใด" (พ่อผู้หมดกบกดโหด ท่านวิ่งรีบร้อน มีความประสงค์สิ่งใด) ตาแก่ได้ยินคำพูดอ่อนหวานและยอตนเช่นนั้น รู้สึกใจอ่อนและหายโกรธทันที จึงพูดตอบไปว่า "ลูกเอ๋ยลูก เจ้าผู้พ่อผูกใจฮัก เจ้าลืมประทัด พ่อจึงฮีบเอามาให้" (ลูกผู้อันเป็นที่รัก เจ้าลืมประทัด พ่อจึงฮีบเอามาให้) พูดจบก็ยื่นประทัดให้ชายหนุ่ม ชายหนุ่มยกมือไหว้พร้อมกับกล่าวขอบคุณ และว่าตนรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณของชายเจ้าของวัวมาก หากมีอะไรพอที่แกจะรับใช้ได้แล้ว ขอให้ตาแกบอกก็แล้วกัน ตาแก่ได้ยินคำพูดอันอ่อนหวานของชายหนุ่มก็ยิ่งชอบใจ เมื่อสนทนากันพอสมควรแล้ว ต่างแยกย้ายกันกลับบ้านไปยังบ้านที่ตนอยู่ ชายหนุ่มคนนั้นได้วัวฟรี เป็นของตนด้วยประการฉะนี้

นิทานที่ 35

เรื่อง ไอ้เจ็ดไห

มีพ่อเมี้ยคนหนึ่งแต่งงานอยู่กับภรรยาหลายปี พ่อเมี้ยก็มีฐานะค่อนข้างยากจน อาศัยอยู่ในบ้านซึ่งพื้นและฝาทำด้วยพากไม้ไผ่ ต่อมาหญิงผู้ภรรยาตั้งครรภ์เป็นเวลานานถึงเจ็ดปี จึงคลอดลูกออกมาเป็นชาย มีรูปร่างใหญ่โตมาก พอลูกคลอดออกมาตกใส่พาก ก็ทะลุพากลงไปตกใส่ควายตัวผู้ขนาดใหญ่ตัวหนึ่งซึ่งผูกไว้ใต้ถุนบ้าน ควายตัวนั้นตายทันที และเด็กคนนี้ได้ตกลงไปยังพื้นดินทำให้พื้นดินยุบลงไปเป็นหลุมลึก พ่อของเด็กและชาวบ้านต้องขุดดินลงไปจึงสามารถเอาเด็กคนนั้นขึ้นมาได้

เมื่อนำเด็กคนนั้นขึ้นมาจากดินและชำระล้างด้วยน้ำสะอาดดีแล้ว ปรากฏว่าเด็กคนนั้นสามารถเดินและพูดได้ คำพูดที่เด็กคนนั้นพูดขึ้นมาครั้งแรกคือ อยากรินอาหาร โดยต้องการกินข้าวซึ่งบรรจุใส่ไหไว้เจ็ดไห และต้องการกินควายตัวที่ตกใส่ไหนั้นด้วย พ่อแม่และญาติพี่น้องจึงเอาข้าวสารมาแช่ใส่ไหเจ็ดใบ แล้วนำข้าวที่แช่มาหนึ่งใส่หวดขนาดใหญ่เจ็ดหวด พร้อมกับนำอาหารที่ปรุงด้วยเนื้อควายตัวนั้นมาให้กิน ก็ปรากฏว่า เด็กคนนั้นสามารถกินข้าวเจ็ดหวด และควายตัวนั้นหมดในคราวเดียว พ่อแม่จึงตั้งชื่อให้เด็กคนนั้นว่า "ไอ้เจ็ดไห" เนื่องจากกินข้าวได้คราวเดียวถึงเจ็ดไหนั่นเอง

เด็กคนนั้นกินอาหารจุมาก และมีกำลังร่างกายแข็งแรงคิดว่ามีบุญชรรรมดา พ่อแม่จึงต้องเป็นภรรยาเลี้ยงดูเด็กคนนั้นมาก เพราะกินอาหารจุเหลือเกิน จะนำอาหารอะไรมาให้กิน เด็กคนนั้นจะต้องกินหมดไม่มีเหลือเลย พ่อเด็กคนนั้นอายุได้เจ็ดขวบสามารถทำงานได้ทุกอย่าง และยังกินจุโดยสม่ำเสมอตลอดมา พ่อแม่จึงจนปัญญาที่จะเลี้ยงดู ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรดีจึงจะทำให้ลูกกินอาหารน้อยลงได้

อยู่มาคืนหนึ่ง เมื่อไอ้เจ็ดไหนอนหลับแล้ว พ่อแม่ปรึกษากันว่า หาเลี้ยงลูกคนนี้ไม่ไหวก็มิทางเดียวคือ ควรจะทำลายชีวิตลูกคนนี้เสีย ครั้นจะลงมือฆ่าลูกด้วยมือตนเองโดยตรงก็อดสงสารลูกไม่ได้ จึงควรจัดการฆ่าลูกโดยทางอ้อม ดังนั้นในเช้าวันรุ่งขึ้นพ่อจึงชวนไอ้เจ็ดไหไปในป่า บอกว่าจะไปตัดไม้มาสร้างบ้าน ไอ้เจ็ดไหพาชื่อ ได้รับการชักชวนจากพ่อรู้สึกดีใจที่ตนจะได้ไปเที่ยวป่าเมื่อถึงป่าแห่งหนึ่ง พ่อเลือกได้ไม้ต้นหนึ่ง โตขนาดเอาแขนโอบได้เจ็ดอ้อม แล้วก็ใช้ขวานตัดไม้

ลำนั้นเพื่อโคนให้ล้ม เมื่อตัดไม้จวนล้มแล้ว พ่อจึงบอกลูกคือ ไอ้เจ็ดโหล ให้ไปอยู่ทางต้นไม้จะล้มลง ไป เพื่อจะให้ต้นไม้ลำนั้นโค่นทับไอ้เจ็ดโหลให้สิ้นชีวิต

ไอ้เจ็ดโหลไม่ทราบว่าจะทำอันตรายตน ก็ไปยืนตรงทางที่พ่อบอก พอพ่อโค่นไม้ต้นนั้นล้มลงแล้ว รีบหนีกลับบ้านทันที โดยมีได้ไปคิดว่าลูกตนจะเป็นอย่างไรเลย

พอชายคนนั้นมาถึงบ้านก็เล่าเรื่องที่ตนโค่นไม้ทับลูกทำให้เมียพัง เมียได้ฟังหัวเราะให้ฟังก็อดสงสารลูกไม่ได้ ถึงกับร้องไห้สะอึกสะอื้นน้ำตาไหลออกมา และต่างปรับทุกข์ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับลูกชายด้วยความรังเกียจ

ขณะที่สองหัวเมียกำลังปรับทุกข์จนถึงลูกอยู่นั้น ก็เห็นไอ้เจ็ดโหลเดินขึ้นบันไดมาและถามพ่อว่า "พ่อ ไม้ที่พ่อโค่นนั้นจะเอามาทำอะไร และทำอย่างไร ผมได้แบกเอามาไว้ที่ท่าน้ำแล้ว" พ่อไม่ทราบว่าจะตอบลูกอย่างไร ก็ตอบอ้อม ๆ แอ้ม ๆ ว่า เอาไว้ที่นั่นก่อนเถอะ พ่อจะได้พิจารณาจัดการภายหลัง

อยู่มาไม่กี่วัน ได้มีพวกพ่อค้าเรือตะเกาะบรรทุกสินค้ามาขายที่ท่าน้ำ และได้เห็นต้นไม้ขนาดใหญ่อยู่ที่ท่าน้ำ รู้สึกแปลกใจพากันปรารภว่า ใครหนอสามารถนำต้นไม้ลำนี้มาไว้ที่ท่าน้ำนี้ได้ พอดีไอ้เจ็ดโหลลงไปอาบน้ำ นายตะเกาะจึงถามไอ้เจ็ดโหลว่า ใครนำต้นไม้ขึ้นมาได้อย่างไร ไอ้เจ็ดโหลบอกว่า "แบกมา" และบอกด้วยว่าตนเองเป็นคนแบก นายตะเกาะไม่เชื่อ จึงเกิดทำพนันกันขึ้น โดยฝ่ายนายตะเกาะทำว่า ไอ้เจ็ดโหลแบกไม่ได้ ถ้าแบกได้จะยอมยกสินค้าในเรือตะเกาะให้หมด และถ้าหากไอ้เจ็ดโหลแบกไม่ได้ จะต้องเป็นคนรับใช้นายตะเกาะอย่างน้อย 3 ปี ไอ้เจ็ดโหลตกลงแล้วไอ้เจ็ดโหลก็แบกให้ดู แบกไม้ต้นนั้นได้อย่างง่ายดาย นายตะเกาะยอมแพ้ ไอ้เจ็ดโหลจึงได้สินค้าจากนายตะเกาะมากมาย การที่ไอ้เจ็ดโหลได้สินค้าจากนายตะเกาะครั้งนั้น พ่อแม่รู้สึกดีใจมาก และเมื่อเห็นลูกของตนมีความสามารถเป็นพิเศษ ความรักใคร่จึงมีขึ้นตามมาด้วย

อยู่ต่อมาพ่อแม่ได้ปรึกษากับไอ้เจ็ดโหลว่า บัดนี้ไอ้เจ็ดโหลก็โตพอสมควรแล้ว ควรจะไปแสวงหาทรัพย์มาเลี้ยงตนเองและพ่อแม่ ไอ้เจ็ดโหลจึงตกลง พอถึงวันฤกษ์ดีไอ้เจ็ดโหลได้ลาพ่อแม่และออกจากบ้านเดินทางไปหาทรัพย์ต่อไป

พอเดินทางมาสักครูใหญ่ ไอ้เจ็ดโหลไปเจอชายหนุ่มรูปร่างใหญ่โตคนหนึ่ง ซึ่งมีกำลังแข็งแรงมาก กำลังลากไม้ไผ่ร้อยกอมาตามทาง คนทั้งหลายเรียกชายหนุ่มคนนั้นว่า "ไอ้ไม้ร้อยกอ"

ไอ้เจ็ดโหลได้พบคนแข็งแรงเช่นนั้นก็ขอเป็นเพื่อน ชั้นแรกไอ้ไม้ร้อยกอไม่ยอม โดยอ้างว่า ผู้จะเป็นเพื่อนกันจะต้องอย่างน้อยมีกำลังแข็งแรงเท่าเทียมกับตน จึงได้ทดลองกำลังกันขึ้นโดยให้ไอ้เจ็ดโหลลากไม้ร้อยกอลองดู เมื่อตกลงกันแล้ว ไอ้เจ็ดโหลจึงลากไม้ร้อยกอให้ดู ปรากฏว่าไอ้เจ็ดโหลลากไม้ร้อยกอได้อย่างสบาย ไอ้ไม้ร้อยกอเห็นเช่นนั้นรู้สึกชอบใจมาก จึงตกลงเป็นเพื่อนกันและได้ชักชวนกันเดินทางไปหาทรัพย์ต่อไป

เมื่อเดินทางมาถึงระยะหนึ่ง ก็มาเจอชายหนุ่มรูปร่างใหญ่โตอีกคนหนึ่งกำลังลากเกวียนร้อยเล่มมาตามทาง ชาวบ้านเรียกว่า "ไอ้เกวียนร้อยเล่ม" ไอ้เจ็ดโหลเห็นเช่นนั้นก็ชอบใจ จึงขอเป็นเพื่อนกับไอ้เกวียนร้อยเล่ม ชั้นแรกไอ้เกวียนร้อยเล่มไม่ยอม เพราะเห็นว่าไอ้เจ็ดโหลไม่คู่ควรกับตน โดยเข้าใจว่ามีกำลังแข็งแรงไม่เท่าเทียมกับตนนั่นเอง และบอกว่าหากจะเป็นเพื่อนกันก็ขอให้แสดงความสามารถก่อนว่า มีกำลังแข็งแรงเท่าเทียมกันตนไหม ดังนั้นไอ้เจ็ดโหลจึงขอลองกำลังให้เห็น โดยจะทดลองลากเกวียนร้อยเล่มให้ดู พุดตกลงแล้ว ไอ้เจ็ดโหลก็แสดงการลากเกวียนร้อยเล่มทันที ปรากฏว่า ไอ้เจ็ดโหลลากเกวียนร้อยเล่มได้อย่างง่ายดาย ไอ้เกวียนร้อยเล่มเห็นความสามารถของไอ้เจ็ดโหลเช่นนั้นรู้สึกยินดี จึงยอมตกลงเป็นเพื่อนด้วย แล้วทั้งสามคนคือ ไอ้เจ็ดโหล ไอ้ไม้ร้อยกอ และไอ้เกวียนร้อยเล่ม ก็ออกเดินทางเพื่อหาทรัพย์ด้วยกันต่อไป

เมื่อสามสหายเดินทางไปด้วยกัน วันรุ่งขึ้นพอดีไปเจอชายหนุ่มคนหนึ่งกำลังหาบภูเขาตามทาง ชาวบ้านเรียกว่า "ไอ้หาบภูเขา" สามสหายจึงหยุดพักกายและขอเป็นเพื่อน ไอ้หาบภูมองดูชายหนุ่มทั้งสามแล้วมีความสงสัยว่า จะมีพลังกำลังแข็งแรงเท่าตนหรือไม่ จึงพูดเป็นเชิงว่า หากจะคบกันเป็นเพื่อนจริงควรจะได้มีกำลังเท่าเทียมกันจึงจะสมศักดิ์ศรี เมื่อได้ยินเช่นนั้น ไอ้เจ็ดโหลจึงขอทดสอบกำลังของตนให้ดู โดยจะขอหาบภูเขาขึ้น เมื่อพูดแล้วไอ้เจ็ดโหลจึงทดลองหาบภูเขาให้เพื่อน ๆ ดู ปรากฏว่าไอ้เจ็ดโหลหาบภูเขาขึ้นได้อย่างง่ายดาย แสดงว่าไอ้เจ็ดโหลมีกำลังมากกว่าไอ้หาบภูเขา ส่วนไอ้ไม้ร้อยกอและไอ้เกวียนร้อยเล่มก็ลองหาบดู ก็สามารถหาบภูเขาได้เท่า ๆ กับไอ้หาบภูเขา เมื่อเป็นเช่นนั้นชายหนุ่มทั้งสี่จึงตกลงเป็นเพื่อนกัน และจากการทดลองกำลังที่แล้ว ๆ มาดูไอ้เจ็ดโหลจะมีกำลังแข็งแรงกว่าคนอื่น เพื่อน ๆ จึงยอมยกให้ไอ้เจ็ดโหลเป็นหัวหน้า

ก่อนออกเดินทาง สี่สหายได้ประชุมตกลงกันว่า จะพากันไปหาทรัพย์หรือสมบัติที่ไหนดี ในที่สุดมีความเห็นว่า ควรจะพากันไปค้นหาสมบัติตามเกาะหรือตามถ้ำบนภูเขา เพื่อพบของมีค่ามาก ๆ

จะได้นำมาจำหน่ายให้กลายเป็นคนมั่งมีในโอกาสต่อไป เมื่อตกลงกันแล้ว จึงออกเดินทางรอนแรม มาตามหมู่บ้านตำบลต่าง ๆ เป็นเวลาร่วมเดือน ขณะที่เดินทางนั้นก็สืบหาขุมทรัพย์หรือมหาสมบัติ เรื่อย ๆ มา ว่าจะมีแหล่งเก็บซ่อนสมบัติมีค่า เช่น แก้ว แหวน เงิน ทอง ที่ไหนบ้าง ในที่สุดมา บรรลุทะเลแห่งหนึ่ง มองดูเว้ากว้างใหญ่สุดสายตา ได้สอบถามชาวบ้านแถวนั้นเกี่ยวกับมหาสมบัติ ก็ได้ความว่า ณ ที่เกาะกลางทะเลซึ่งมองดูเห็นลึบ ๆ ห่างจากฝั่งประมาณ 1 โยชน์ (400 เส้น หรือประมาณ 16 กิโลเมตร) โนน มีมหาสมบัติเก็บอยู่ในถ้ำมากมาย แต่ที่เกาะนี้มียักษ์และ ภูตผีปีศาจร้ายกาจมาก ไม่มีใครจะกล้าไปผจญต่อผู้เอาสมบัติได้เลย เพราะกลัวยักษ์และภูตผีปีศาจ จะทำร้ายเอา

เมื่อได้ทราบดังนั้น ทั้งสี่สหายได้ปรึกษากันและตกลงจะลองข้ามไปค้นหาสมบัติที่เกาะ นั้นลองดู เพื่อโชคดีอาจได้ของมีค่ามากมายก็ได้ เมื่อเตรียมอาวุธมีหอก ดาบ ขวาน เป็นต้นพร้อม แล้ว จึงหาวิธีข้ามไปยังเกาะนั้น จะไปทางเรือก็ไม่มีเรือ ครั้นจะว่ายน้ำหรือก็ไม่ได้ เพราะไม่มี กำลังพอ ทั้งกลัวสัตว์น้ำ เช่น ปลาใหญ่จะชุกกิน ในที่สุดจึงตกลงกันว่าจะกระโดดข้ามน้ำไปยังเกาะ ลองดู แต่การกระโดดข้ามน้ำเป็นการเสี่ยงมากเช่นกัน เพราะหากกระโดดไม่ถึงเกาะ อาจถูกสัตว์ ร้ายหรือปลาใหญ่ในทะเลชุกกินได้

ในที่สุดเมื่อไม่มีทางเลือก สี่สหายก็ตกลงกระโดดข้าม โดยให้อั้วไม่ร้อยกอ อี้แก้วยืน ร้อยเล่ม และอ้อหามภู กระโดดก่อน อี้เจ็ดโหจะกระโดดเป็นคนสุดท้าย ทั้งสามสหายจึงกระโดด ทันที แต่เคราะห์ร้ายกระโดดไม่ถึงเกาะ คงตกลงเพียงใกล้ฝั่งเกาะเท่านั้น และพอกระโดดลงถึง น้ำก็ถูกปลาใหญ่ชุกกินเข้าไปในท้องทุกคน ส่วนอ้อเจ็ดโหกระโดดเป็นคนสุดท้าย ได้กระโดดถึงฝั่ง เกาะพอดี แต่ดินเหยียบพื้นดินที่เกาะได้ข้างเดียว ส่วนข้างหนึ่งจุ่มลงไปน้ำ ปลาใหญ่จึงชุกเอา ดินและขาข้างหนึ่งของอ้อเจ็ดโหไว้ อ้อเจ็ดโหจึงเหวี่ยงขาที่ถูกปลาใหญ่ชุกขึ้นไปทางฝั่ง ปลาขนาดใหญ่ตกลงบนบก อ้อเจ็ดโหขึ้นฝั่งได้ด้วยความปลอดภัย และได้สังเกตทราบว่า สหายทั้งสามอยู่ใน ท้องปลาใหญ่ตัวนั้น อ้อเจ็ดโหจึงเอามือผ่าท้องปลาตัวนั้นออก สหายทั้งสามซึ่งอยู่ในท้องปลาจึงคลาน ออกมาได้ด้วยความปลอดภัย

เมื่อสี่สหายรอดพ้นจากปลาชุกแล้ว ก็ออกเดินทางเพื่อสำรวจเสาะหาสมบัติที่บนเกาะ อย่างไม่รอช้า หนทางที่สี่สหายผ่านไปนั้นเต็มไปด้วยภัยอันตรายทั้งปวง มีทั้งคนป่า ยักษ์ และภูตผี

ปีศาจคอยสกัดกั้น ทั้งสี่สหายต้องต่อสู้กับพวกเหล่านั้นด้วยความยากลำบากยิ่งจนเมื่อยชานะและเดินทาง
บรรลุถึงภูเขาลูกหนึ่ง ที่ภูเขาลูกนี้มีถ้ำกว้างใหญ่อยู่แห่งหนึ่ง ภายในถ้ำเต็มไปด้วยมหาสมบัติอันมีค่า
มากมาย มีแก้ว แหวน เงิน ทอง เป็นต้น ทั้งสี่สหายตื่นเต้นและดีใจในการที่ได้พบมหาสมบัติดัง
กล่าวเป็นอันมาก จึงได้พากันเก็บรวบรวมเอามหาสมบัติที่ได้พบเห็นให้มากที่สุดเท่าที่จะนำมาได้
แล้วพากันขนมายังฝั่งทะเล

มาถึงตอนนี้เกิดปัญหาว่า จะขนมหาสมบัติที่เก็บได้นั้นข้ามทะเลไปได้อย่างไร ที่สุดจึงตกลง
กันต่อแพด้วยไม้ไผ่ ทำอย่างแน่นหนาดีแล้ว ค่อยถ่อลัดเลาะไปตามริมฝั่งทะเลรอนแรมกันมา จนถึง
ตรงที่เป็นช่องแคบที่สุดกับแผ่นดินใหญ่ จึงทำการถ่อแพและแจวข้ามน้ำมายังฝั่งตรงกันข้าม ทั้งสี่สหาย
ก็นำมหาสมบัติข้ามน้ำมาได้ด้วยความปลอดภัย แล้วต่างแยกย้ายกันกลับไปยังบ้านของตน

เมื่อสี่สหายเดินทางกลับมาถึงบ้านของตน ต่างนำมหาสมบัติที่ได้มามอบให้พ่อแม่และนำไป
จำหน่ายได้เงินทองมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งไอ้เจ็ดโหล นำสมบัติที่ได้มามอบให้พ่อแม่ทั้งหมด
พ่อแม่ต่างตื่นเต้นดีใจในความเก่งกล้าสามารถของลูกเป็นอย่างยิ่ง ทั้งสองฝั่งเมียต่างโอบกอดลูก
ชายไว้ด้วยความรักและความดีใจ แล้วนำสมบัติที่ไอ้เจ็ดโหลได้มา ไปจำหน่ายได้เงินสร้างบ้านเรือน
ซื้อสิ่งของเครื่องใช้และที่ไร่นา มีอยู่กินอย่างสบาย ทั้งไอ้เจ็ดโหลและพ่อแม่กลายเป็นเศรษฐีไปใน
ที่สุด และมีความสุขตลอดชีวิต

นิทานที่ 36

เรื่อง ไอ้บั้นข้าวใหญ่

มีชาย 2 คน เป็นเพื่อนกันและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน วันหนึ่งชายทั้งสองชวนกันไปตัดไม้ในป่าซึ่งอยู่ไกลบ้าน เพื่อมาทำรั้วบ้าน ชายคนแรกเป็นคนถนัดถ้วนรอบคอบ รู้ว่าจะไปทำงานห่างไกลบ้านและต้องใช้เวลาช้านาน จึงเตรียมอาหารกลางวันไปด้วย อาหารที่เตรียมไปมีข้าวเหนียวหนึ่ง ซึ่งทำเป็นปั้นหรือก้อนขนาดใหญ่ และอาหารอื่น ๆ พอสมควร ส่วนอีกคนหนึ่งมิได้คิดรอบคอบ มิได้เตรียมอาหารกลางวันไปกิน คงนึกแต่ที่จะไปทำงานในป่าอย่างเดียว จึงนำมิดไปตัดไม้เท่านั้น

เมื่อตัดไม้ได้มากพอสมควรแล้วก็ชวนกันนั่งพักเหนื่อย แต่ไม้ยังมีได้มากตามจำนวนที่ต้องการ จำเป็นต้องตัดเพิ่มเติมอีก ขณะที่นั่งพักเหนื่อยเป็นเวลาเที่ยงวันพอดี จึงพากันลงไปพักที่ริมลำธาร เพื่อดื่มน้ำและรับประทานอาหารกลางวัน

ชายคนแรกลงไปล้างมือที่ลำธารแล้วก็นำห่ออาหารออกมาจากย่ามและวางลงบนก้อนหินขนาดใหญ่ เพื่อเตรียมที่จะนั่งรับประทาน ขณะที่ลงมือรับประทานอาหารนั้น เพื่อนอีกคนหนึ่งลงไปล้างมือด้วย จึงร้องทักขึ้นว่า ล้างมือทำไม แกมิได้เอาข้าวมา จะมากินกับฉันไม่ได้ละ ฉันไม่ให้กินด้วยดอก ชายคนที่มิได้นำอาหารมาได้ยินเช่นนั้นรู้สึกอาย จึงพูดแก้ตัวว่า มิได้ล้างมือกินข้าวดอก ข้าล้างมือเพื่อสบูยาต่างหาก และเช็ดมือจนแห้งแล้วจึงเอาห่อยาออกมามวนสูบ และนั่งพักผ่อนอยู่ห่าง ๆ

เพื่อนคนที่นำอาหารมาหรือ "ไอ้บั้นข้าวใหญ่" ก็นั่งกินเอา ๆ โดยไม่เรียกเพื่อนมากินด้วยเลย ส่วนเพื่อนคนนั่งสบูยานั้นรู้สึกหิวมาก แต่ไม่รู้จะทำอย่างไร จึงเพียงแต่ชำเลืองดูเพื่อนกินและกลืนน้ำลายไปด้วยบางครั้งเท่านั้น และตั้งความหวังไว้ในใจว่า หากเพื่อนกินอิ่มและมีข้าวเหลือตนคงจะมีหวังได้กินพอแก้หิวบ้างเท่านั้น และปรากฏว่า ข้าวและอาหารเหลือจริง ๆ ก็รู้สึกดีใจที่นึกว่าตนคงจะได้กินข้าวและอาหารที่เหลืออยู่นั้น

ฝ่าย "ไอ้บั้นข้าวใหญ่" เมื่อกินอิ่มแล้ว แทนที่จะเอาข้าวและอาหารที่เหลือให้เพื่อนกิน แต่ที่ไหนได้ พอไอ้บั้นข้าวใหญ่ลุกขึ้นจะไปดื่มน้ำที่ลำธาร ก็หยิบเอาก้อนข้าวและอาหารที่เหลืออยู่

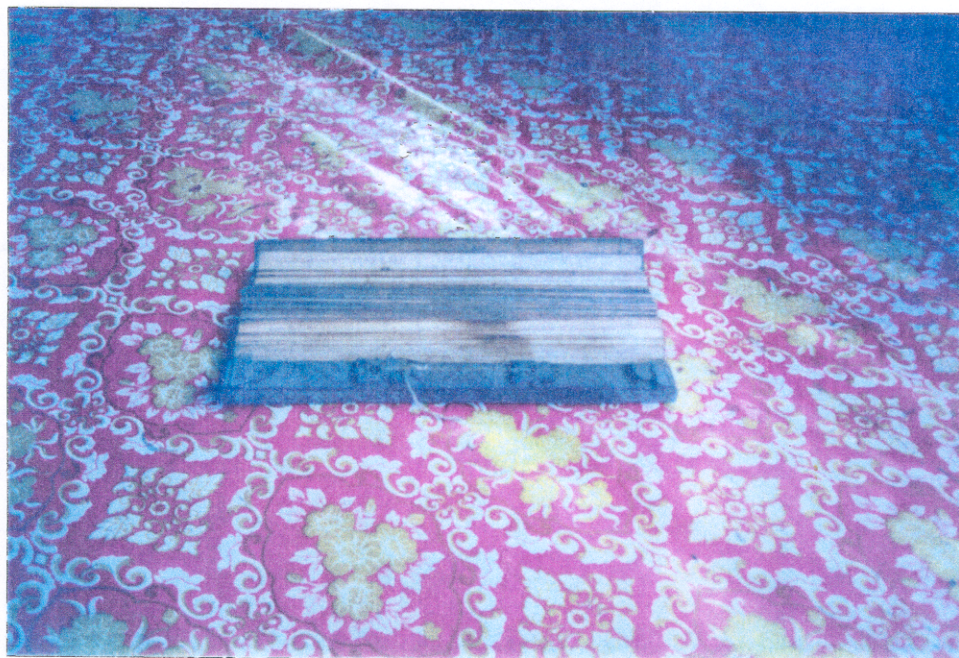
ไปด้วย แล้วขว้างลงไปใต้น้ำลึกอย่างไม่มีใครมองเห็นของคนที่กำลังจะนั่งคอยที่จะรับประทานอาหาร
อยู่เลย

พอดอนบายทั้งสองพากันไปตัดไม้อีก ซึ่งตัดอยู่ไม่ห่างกันนัก สักประเดี๋ยวไอบั่นข้าวใหญ่ก็
ร้องขึ้นอย่างตกใจ "ช่วยด้วย ๆ" ชายที่เป็นเพื่อนได้ยินเช่นนั้นก็รีบวิ่งไปดู ปรากฏว่า งูเหลือม
ขนาดใหญ่กำลังกอดรัดลำตัวไอบั่นข้าวใหญ่ไว้อย่างเหนียวแน่น เพื่อเห็นเช่นนั้นนึกสมน้ำหน้าที่ไม่
เอื้อเพื่อเพื่อแม่แก่ผู้อื่น ใจหนึ่งอยากจะปล่อยให้งูรัดไอบั่นข้าวใหญ่ให้ตายไปในขณะนั้น ไอบั่นข้าว
ใหญ่อ่อนวอนเพื่อนขอให้ช่วยเหลือตนโดยเร็วด้วย ชายผู้เป็นเพื่อนได้ฟังเสียงโอดครวญก็อดนึก
สงสารไม่ได้ เมื่อได้สติชายคนหนึ่งก็เอามัดตัดไม้เป็นท่อน เข้าไปจับและดึงงูเหลือมตัวนั้นทันที
งูเหลือมรู้สึกเจ็บและตกใจมาก จึงคลายขดออกแล้วเลื้อยหนีเข้าป่าไป

ไอบั่นข้าวใหญ่รอดตายแล้ว ยกมือไหว้ขอบคุณเพื่อนที่ช่วยชีวิตไว้ พร้อมกับกล่าวขอโทษที่
แกล้งเอาข้าวและอาหารทิ้งลงน้ำ และให้คำรับรองว่า ต่อไปจะไม่กลั่นแกล้งเพื่อนดังที่แล้วมาอีก
ทั้งพูดยืนยันอย่างแข็งขันว่า หากเพื่อนมีธุระหรือความจำเป็นอะไรแล้ว ตนยินดีที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล
ทุกอย่างเสมอ ตั้งแต่นั้นมา ไอบั่นข้าวใหญ่ ก็ละเลิกการเป็นคนเห็นแก่ตัว เปลี่ยนเป็นคนเอื้อเพื่อ
เพื่อแม่แก่ผู้อื่นตลอดมา

ภาคผนวก ง

ภาพสถานที่ที่ปรากฏในนิทาน

ภาพประกอบ 1 "โบลานจาริกนิตานชาตค" ที่วัดศรีภูมิ ตำบลนาหอ อำเภอคำชะอี จังหวัดเลย
ในนิตานเรื่อ กวางคำกับสหาย

ภาพประกอบ 2 "แก่งคุดคู้" อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเขียงคานไปทางทิศตะวันออกประมาณ 3 กิโลเมตร ในนิทานเรื่อง แก่งคุดคู้

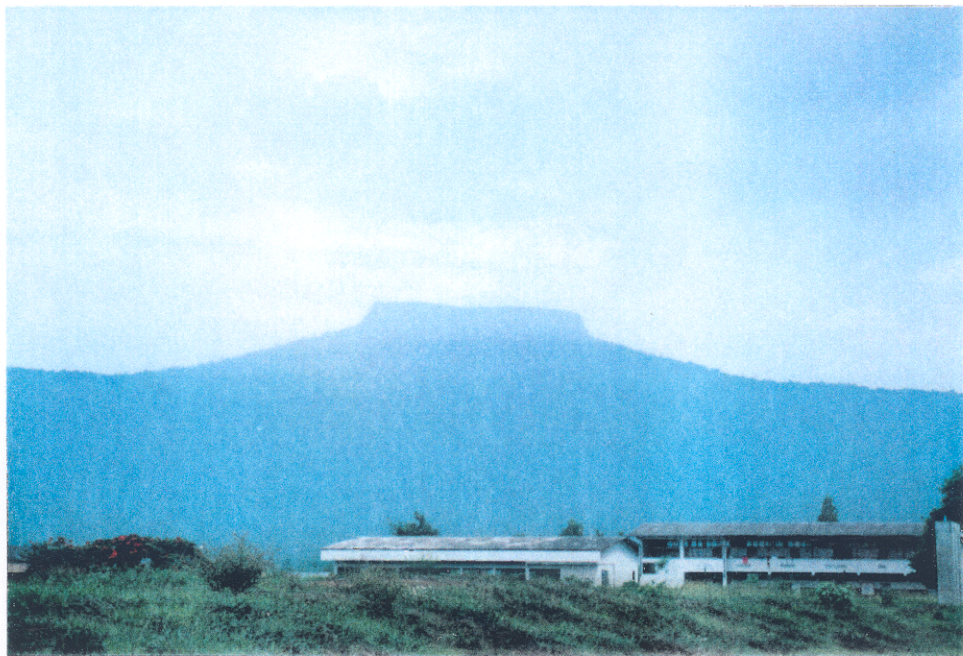
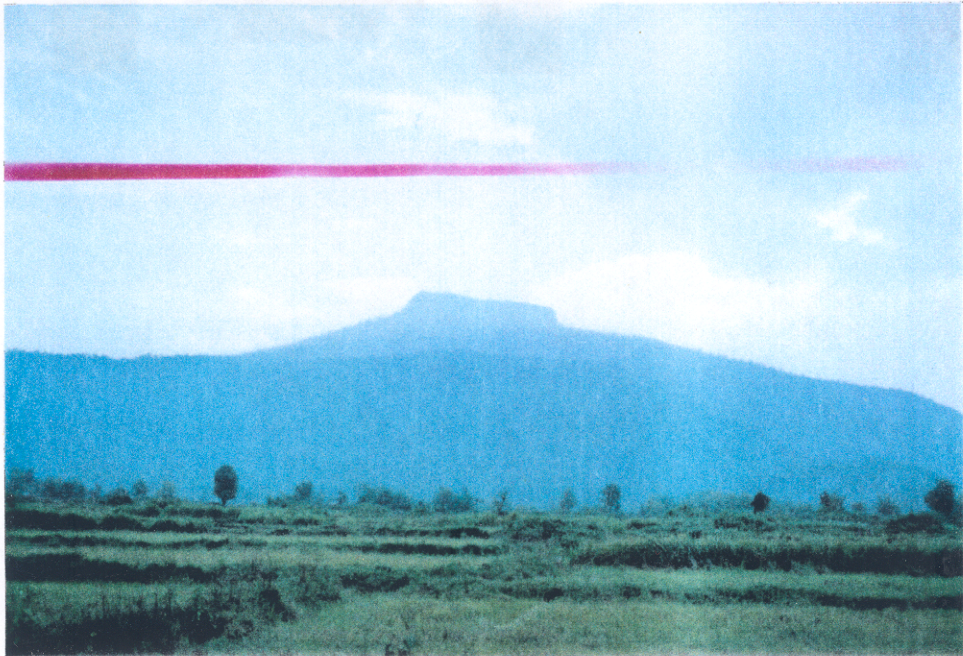
ภาพประกอบ 3 "หินจันตาปา" บ้านปากหมัน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
ในนิทานเรื่อง จันตาปา

ภาพประกอบ 4 "ลำห้วยหอม" อําเภอกุหลอง จังหวัดเลย ในนิทานเรื่อง นางผมหอม

ภาพประกอบ 5 "ภู่อบิต" ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ในนิทานเรื่อง ภู่อบิต

ภาพประกอบ 6 "ภูหอ" อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย ในนิทานเรื่อง นางผมหอม

ภาพประกอบ 7 "กุดป่อง" อำเภอเมือง จังหวัดเลย ในนิทานเรื่อง ภูบ่อบิด

ภาพประกอบ 8 "ภูครั้ง" เป็นภูเขาอยู่ที่อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ในนิทานเรื่อง เมืองภูท่ง

ภาพประกอบ 9 "ภูท่ง" หรือ "ภูท่ง" เป็นภูเขาที่อยู่ทางทิศใต้ของภูเรือ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ในนิทานเรื่อง เมืองภูท่ง

ภาพประกอบ 10 "หนองหล่ม" บ้านหนองนาทราย ตำบลนาดีนคำ อำเภอเมือง จังหวัดเลย
ในนิทานเรื่อง หนองหล่ม